

HISTORIA MEDICINAE VETERINARIAE

**MVDr. Jozef Blecha
a kolektív**

**História Štátnej veterinárnej
a potravinovej správy
Slovenskej republiky**

(50. výročie)

**História Štátnej
veterinárnej a potravinovej správy
Slovenskej republiky**

(50. výročie)

prvá časť

Vedúci autorského kolektívu:
MVDr. Jozef Blecha

Autori textu:
†prof. MVDr. JUDr. Andrej Bugarský, CSc.,
MVDr. Pavol Čery,
MVDr. Pavol Gašpar,
MVDr. Ján Choma, PhD.,
† MVDr. Alexander Patus,
prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.
MVDr. Jozef Pokorný

Publikáciu lektorovali:
MVDr. Štefan Márton
MVDr. Július Molnár, CSc.

Vydal:
Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov
v spolupráci so Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR
ako 32. publikáciu v rámci edície
Historia medicinae veterinariae

Rok vydania: 2020

Vydanie: prvé

Zodpovedný redaktor: MVDr. Jozef Pokorný

Náklad: 200 ks

Tlač a grafická úprava: GRAPHICS STUDIO s.r.o.

Text neprešiel jazykovou úpravou

ISBN 978-80-89280-55-1

HISTORIA MEDICINAE VETERINARIAE

MVDr. Jozef Blecha a kolektív

História Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky (50. výročie)

prvá časť

INŠTITÚT VZDELÁVANIA VETERINÁRNYCH LEKÁROV
KOŠICE, 2020

Obsah

1. Predslov	9
2. Úvod	12
3. Historický pohľad na štátnu veterinárnu správu na Slovensku	14
3.1. Rok 1918 - vznik samostatnej Československej republiky a veterinárnej služby	14
3.2. Veterinárna služba na Slovensku po roku 1918	15
3.3. Vznik Vysokej školy veterinárskej v Brne a laboratórna diagnostika	16
3.4. Slovenskí študenti veterinárnej medicíny v Brne	17
3.5. Prvý Slovák - šéf veterinárnej služby na Slovensku	17
4. Veterinárna služba v období Slovenskej republiky rokoch 1939 – 1945	18
4.1. Vplyvy na rozvoj veterinárnej služby	18
4.2. Právne nekonštituovaná – reálne fungujúca štátna veterinárna správa	19
4.3. Nové veterinárne predpisy v rokoch 1939 – 1945	19
4.4. Štátni a súkromní veterinári v územnosprávnom členení	22
4.5. Veterinárny diagnostický ústav na Slovensku	23
4.6. Zverolekárska komora	24
5. Obdobie rokov 1945 až 1960	27
5.1. Vznik Vysokej školy veterinárskej v Košiciach	31
5.2. Zmeny v charaktere a zameraní veterinárnej služby po roku 1948	32
5.3. Veterinárna služba po roku 1949	33
5.4. Kvalitatívne zmeny v pôsobení veterinárnej služby	34
5.5. Pôsobenie vedeckých inštitúcií	36
5.6. Stredné veterinárne školstvo na Slovensku	37
6. Vznik Štátnej veterinárnej správy na Slovensku	38
6.1. Rok 1960 - rozvoj slovenského veterinárstva	38
6.2. Zákon o veterinárnej starostlivosti č. 66/61 Zb.	41
6.3. Úloha okresných národných výborov	42
6.4. Vyhláška č. 154/1961 Zb.	42

6.5 Okresné veterinárne zariadenia v rokoch 1963 - 1968	42
6.6 Vzťah okresného veterinárneho zariadenia k okresnému národnému výboru a okresnej výrobnej poľnohospodárskej správe	43
6.6.1 Okresný národný výbor	43
6.6.2 Výrobná poľnohospodárska správa	44
6.7 Odborné riadenie okresných veterinárnych zariadení po roku 1963	44
6.8 Centrálné riadenie veterinárnej služby po roku 1960	45
6.9 Ozdravovanie chovov hovädzieho dobytku od nákazlivých chorôb	46
6.9.1 Tuberkulóza	46
6.9.2 Brucelóza	47
6.9.3 Slintačka a krívačka	48
6.9.4 Mor ošípaných	50
6.9.5 Červienka ošípaných	51
6.9.6 Aujeszkého choroba	51
6.9.7 Nákazlivá obrna ošípaných	51
6.10. Hygiena potravín	52
6.11. Technické a koncepcné zmeny po roku 1960	53
7. Vznik samostatných veterinárnych správ - rok 1968, 1969 a ďalšie obdobie	54
7.1. Vytvorenie Štátnej veterinárnej správy Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR	54
7.2. Špecializácia vo veterinárnej službe	65
7.3 Realizačné opatrenia na ochranu veľkochovov hospodárskych zvierat	65
7.4 Organizácia boja proti slintačke a krívačke a iným veľmi nebezpečným nákazám	66
7.4.1. Protinákazové komisie	66
7.5 Pohotovostný plán proti slintačke a krívačke a iným veľmi nebezpečným nákazám	68
7.5.1 Pohotovostné plány v závodoch a okresoch	68
7.5.2 Pohotovostný plán MNV	68
7.5.3 Okresný pohotovostný plán	69

7.6	Systemizácia pracovných miest v Mestskom veterinárnom zariadení (MsVZ)	
	Bratislava a okresných veterinárnych zariadeniach (OVZ) v SSR v roku 1976	69
7.7	Zborník Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR	72
7.8	Automatizované systémy riadenia	73
7.8.1	VETPROF	74
7.8.2	VETSUM	76
7.9	Pôsobenie slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách	77
7.10	Právna úprava veterinárnej starostlivosti	78
8.	Pracovníci, ktorí riadili v roku 1960 štátnu veterinárnu službu na Slovensku	80
9.	Schéma organizačnej štruktúry štátnej veterinárnej služby SSR	82
9.1	ŠTATÚT Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR	83
9.2	Činnosť nadstavbových veterinárnych organizácií	88
9.2.1	Ústredný štátny veterinárny ústav a štátne veterinárne ústavy	88
9.2.2	Štátna hospodárska organizácia BIOVETA v Nitre	90
9.2.3	Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre	91
9.2.4	Ústredie veterinárnych asanačných ústav a veterinárne asanačné ústavy	93
9.2.5	Ústav pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach	94
9.2.6	Ústav veterinárnej osvetu	95
9.2.7	Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky v Trnave	95
10.	Spoločnosť slovenských veterinárnych lekárov	98
11.	Životopisy šéfov veterinárnej služby na Slovensku od roku 1919 po rok 1990	100
11.1.	Med. Vet. Rajmund POŠTOLKA	100
11.2	MVDr. Milan KUKLIŠ	104
11.3	MVDr. Jozef BEDNÁRIK	105
11.4	MVDr. Samuel ADÁMAŤ	108
11.5	Juraj BALÁŽ	110
11.6	MVDr. Pavel LAURENČÍK	112
11.7	MVDr. Vít'azoslav SCHERER	115
11.8	MVDr. Viktor SÝKORA	117

11.9 Prof. MVDr. Ján PLEVA, DrSc.	118
11.10 MVDr. Štefan ÁRVAY	121
11.11 prof. MVDr. Štefan HALADEJ, CSc.	123
12. Spomienky prof. MVDr. Jána Plevu, DrSc.	127
13. Prílohy	129
13.1 Zoznam niektorých funkcionárov veterinárnych organizácií na Slovensku v roku 1988	129
13.2. Pohotovostný kufor a pohotovostná taška pre riešenie slintačka a krívačky	150
Pohotovostný kufor	150
Pohotovostná taška	150
13.3 Pohotovostný kufor na Pohraničnej veterinárnej stanici	151
13.4 Automatizovaný systém riadenie - prvotné doklady	152
14. Obrazová a textová príloha	157
Med. Vet. Rajmund Poštoľka	157
MVDr. Milan Kukliš	159
Juraj Baláž	167
MVDr. Viktor Sýkora	170
Niečo z archívu profesora Jána Plevu	173
15. Riaditelia štátnej veterinárnej správy 1969 - 2020	177
16. Použitá literatúra	180

1. Predslov

Výročie v živote jednotlivca rovnako ako aj organizácie má vždy dôvod na zhodnotenie vykonaného a dosiahnutého, prípadne i na kritický pohľad na to, čo sa z rôznych dôvodov urobiť nepodarilo. Veterinárna služba, tak ako sme sa kedysi volali, a celý veterinársky stav si v čase prípravy tejto publikácie, v roku 2019, a v roku jej vydania, pripomína niekoľko významných, okrúhlych jubileí.

V prvom rade je to jubileum, ktoré bolo dôvodom k napísaniu tejto publikácie a to 50 rokov od založenia najvyššej štátnej veterinárnej ustanovizne - dnešnej Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky, ktorá bola zriadená z Oblastnej veterinárnej správy so sídlom v Bratislave 1.1.1969 ako Štátna veterinárna správa Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR v súvislosti s federatívnym usporiadaním ČSSR na základe Ústavného zákona o československej federácii.

Dôležité je pripomenúť si i výročie našej alma mater - Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, ktorá oslávila v roku 2019 sedemdesiat rokov od svojho založenia.

V roku 1939 bola ustanovená Zverolekárska komora, ako samostatná stavovská organizácia pre veterinárnych lekárov na Slovensku a od jej vzniku uplynulo 80 rokov.

V rovnakom roku vyšlo aj prvé číslo časopisu Slovenský veterinár, ktorý bol prvým odborným, v slovenskom jazyku vydávaným, periodikom slovenských veterinárov a úradným orgánom Zverolekárskej komory Slovenskej republiky.

Rok 1939 bol aj rokom zavedenia fyzikálnych skúšok pre získanie definitívy a zvyšovania odbornej spôsobilosti štátnych zverolekárov na Slovensku a rokom umožnenia štúdia veterinárskej medicíny študentom zo Slovenska na zahraničných vysokých veterinárskych školách vo Viedni, Hannoveri, Záhrebe a v Budapešti na základe štipendií od slovenskej vlády.

V roku 2019 uplynulo 70 rokov od smrti Med. Vet. Rajmunda Poštoľku, pôvodom z Moravy a 100 rokov od jeho menovania za prvého vrchného veterinárskeho inšpektora veterinárskej služby na Slovensku.

Od uvedenia prvého Slováka, MVDr. Milana Kukliša, rodáka zo Záhoria, do funkcie vedúceho veterinárskej služby v roku 1934 uplynulo už 85 rokov a od jeho narodenia uplynie v roku 2020 už 135 rokov.

Pri výpočte výročí nie je možné opomenúť, že ozdravenie chovoch hospodárskych zvierat od brucelózy sa udialo pred 55 rokmi, v roku 1964.

V roku 2020 si pripomíname sté výročie od založenia Zverolekárskej komory pre Československú republiku, prvej stavovskej organizácie veterinárnych lekárov bývalého Česko – Slovenska.

Pri pripomenutí si týchto niektorých výročí nášho stavu nesmieme zabudnúť na významnú osobnosť slovenského veterinárstva - MVDr. Pavla Opluštila a jeho nezanedbateľný prínos a vklad do rozvoja slovenského veterinárstva. V roku 2020 uplynie 125 rokov od jeho narodenia. Doktor Opluštiteľ sa zaslúžil o vznik a bol prvým predsedom Zverolekárskej komory, inicioval založenie a bol hlavným redaktorom Slovenského veterinára, vypracoval, navrhol a v Slovenskom sneme uvádzal rad nových zákonov z oblasti veterinárnej medicíny, zaslúžil sa o rozvoj laboratórnej diagnostiky a modernej slovenskej veterinárnej hygieny potravín a spolu s doktormi Hovorkom, Kvetkom a Hudecom nastolili požiadavku na založenie Vysokej zverolekárskej školy na Slovensku.

V roku 2020 uplynie aj 60 rokov od vzniku samostatných veterinárnych organizácií - krajských a okresných veterinárnych zariadení.

Okrem už spomenutého okrúhleho výročia dôvodom pre napísanie tejto publikácie je aj tendencia mapovať a publikovať významné historické udalosti a zaujímavé skutočnosti, ktoré sa odohrali alebo odohrávajú v našej službe, trend, ktorý výrazne podporuje Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov. Uskutočniť však napísanie tohto diela, keď už nemáme medzi sebou jedného z nestorov veterinárnej historiografie doktora Lacka Husára, by sa nedalo bez usilovnej práce ostatných členov Komisie histórie veterinárskej medicíny, pôsobiacej pri Inštitúte vzdelávania veterinárnych lekárov už dvadsať rokov. Dvadsať rokov aktívnej činnosti si komisia pripomína touto, v poradí už 32. publikáciou, vydanou v edícii *Historia medicinae veterinariae* založenou MVDr. Jozefom Pokorným, riaditeľom IVVL v roku 1999.

Nezištnú pomoc pri písaní tejto publikácie ochotne poskytli viacerí kolegovia, bez pomoci ktorých by bola ochudobnená o významné udalosti, ktoré sa v službe udiali a v mnohých prípadoch boli rozhodujúce i z hľadiska odbornosti, ekonomiky chovu zvierat, ako i získania spoločenského uznania pre veterinárnych lekárov. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť prof. MVDr. Jána Plevu, DrSc., prof. MVDr. et JUDr. Andreja Bugarského, CSc., ktorý napísal informácie o systemizácii pracovných miest v MsVZ Bratislava a OVZ v SSR v roku 1976, MVDr. Pavla Čeryho, bývalého dlhoročného pracovníka Štátnej veterinárnej správy, ktorý spracoval kapitolu ASR. Ďalej s cennými materiálmi prispeli MVDr. Alojz Žúrek, riaditeľ RVPS Senica, MVDr. Alexandra Šlezárová, riaditeľka ŠVPÚ Bratislava, MVDr. Miroslav Petrik, šéfredaktor časopisu Infovet. Bývalý riaditeľ RVPS v Dunajskej Strede MVDr. Alexander Patus pomohol s prekladmi z maďarčiny a spracoval kompletný počítačový program Vetprof a Vetsum.

S veľmi cennými radami prispeli MVDr. Štefan Márton a MVDr. Július Molnár, CSc. Všetkým patrí naše úprimné ďakujeme.

Podakovať sa patrí aj potomkom našich odborných predchodcov. Poskytli nám veľmi cenné informácie o svojich predkoch, ktoré by sme iným spôsobom nezískali. O Med. Vet. Rajmundovi Poštolkovi nám informácie a fotografie poskytla vnučka MUDr. Daniela Stanislavová, stomatochirurgička v Bratislave, životopis

MVDr. Milana Kukliša pomohli doplniť a bohatú fotodokumentáciu poskytl jeho vnučka, akademická maliarka Katarína Keményová z Bratislavy a Laura Gunnarsson zo Švédska.

Takmer z beznádeje o získanie životopisu Juraja Baláža, nám pomohla jeho dcéra MUDr. Daniela Lovíšková, ortopédka v Bratislave, ktorá zároveň súhlasila s uverejnením bohatej série fotografií, na ktorých sú medzi inými zachytení aj iní významní vedúci veterinárnej služby. Od pani Ing. Viery Tarabovej Sýkorovej, dcéry MVDr. Viktora Sýkora sme dostali všetky podklady do jeho životopisu napísaný MVDr. Milanom Šajgalíkom, CSc., bývalým pracovníkom Biovety v Nitre.

Publikácia sa nerodila ľahko, nakoľko získať niektoré údaje po tak dlhej dobe bolo už problematické a mnohokrát i obťažné. Snažili sme sa doplniť, v niektorých prípadoch i opraviť uvádzané chybné informácie v iných zdrojoch. Ak sa nám to v plnom rozsahu a komplexne nepodarilo, ospravedľujeme sa, ale z hľadiska historiografického to snáď nemá vážnu chybu. Ani v archívoch sa nie vždy dali získať požadované údaje. Dúfame však, že naším úsilím vznikla publikácia, ktorá poskytuje reálny obraz o veterinárskej službe na Slovensku, predstavovaný Štátnou veterinárnou a potravinovou správou Slovenskej republiky a ňou riadenými organizáciami.

Spísanie predmetnej témy sme rozdelili do dvoch častí, nakoľko komplexné spracovanie udalostí vo veterinárnej službe po roku 1989, podrobné personálne ústredných riaditeľov veterinárnej správy, významné zmeny a celý sled vykonaných opatrení si vyžiada podrobnejšie sledovania a štúdie a preto toto obdobie významnej epochy vrcholnej veterinárnej inštitúcie na Slovensku bude samostatnou, druhou časťou tejto publikácie.

Pre informáciu čitateľov, v závere publikácie uvádzame riaditeľov Štátnej veterinárnej správy od roku 1969 do roku 2020 s obdobím ich pôsobenia na čele tejto inštitúcie.

Radi privítame pripomienky a doplnenia najmä od pamätníkov, ktorí spoluvytvárali históriu nášho veterinárskeho stavu.

Publikácii želim úspešnú cestu k čitateľom a im príjemné čítanie.

Košice, jún 2020

MVDr. Jozef Pokorný, riaditeľ IVVL
zodpovedný redaktor edície
„*Historia medicinae veterinariae*“

2. Úvod

História veterinárnej služby v každom štáte je úzko spojená s dejinami svojho národa. Nie je tomu ani inak na Slovensku. Boli sme dlhé roky súčasťou Rakúsko – Uhorskej monarchie. A tak, aj zverolekári pochádzajúci zo slovenských krajov v rokoch vzniku prvých veterinárnych škôl nutne vyrastali len v cudzom prostredí, ponajviac vo Viedni alebo Budapešti.

Po ukončení štúdií sa slovenskí rodáci spravidla usadzovali ako mestskí, obecní, obvodní alebo municipálni či župní zverolekári. Veterinárna služba sa na Slovensku a potom aj v prvej ČSR riadila podľa Uhorských zákonov. Počas takmer storočného obdobia pilierom bol VII. zákonný článok o úprave zverozdravovníctva, schválený Uhorským snemom dňa 24. marca 1888. V prvej kapitole v §1 tento ustanovil, že spravovanie zverozdravovníctva podlieha ministrovi orby, priemyslu a obchodu. Všetko to, čo slúži na udržanie, ochranu a nápravu zdravia zvierat'a, na liečenie zvieracích chorôb a tmenie nákaz, je pod dozorom vrchnosti (§ 2). Zverozdravotní dozorcovia a ústredný hlavný dozorca boli odbornými znalcami Ministerstva orby, ktorému ako poradný orgán slúžila Štátna zverozdravotná rada.

V novovzniknutom štáte - v Československej republike, v roku 1918 riadenie veterinárnej starostlivosti prislúchalo ministerstvu pôdohospodárstva. Treba však poznamenať, že v podstate existovala dvojkoľajnosť v riadení zverolekárskej činnosti: kým ochrana zdravia zvierat, najmä v súvislosti s tmením nákaz prislúchala ministerstvu pôdohospodárstva, tak hygiena potravín najmä prehliadka jatočných zvierat bola riadená ministerstvom zdravotníctva. Najmä prehliadka mäsa zabitých zvierat humánnymi lekármi iritovala mladých koncipistov, hľadajúcich zamestnanie. Tento problém komplikovala aj časť zverolekárov, ktorí myšlienku podriaadiť veterinárnu činnosť pod rezort ministerstva zdravotníctva už dlhší čas akcelerovali. Svedčí o tom aj ustanovenie MVDr. Františka Pfaffa (v roku 1931) za ministerského radcu do osobného stavu zverolekárskeho úradníka ministerstva veterinárneho zdravotníctva. Hlásal, že zverolekárstvo nemá vzťah jedine k produkcii poľnohospodárskej, ale jeho vyšším záujmom musí byť vždy ochrana ľudského zdravia. MVDr. Pavol Opluštil v súvislosti s riešením tohto kompetenčného sporu podsúval myšlienku zriadenia zverozdravotného ministerstva.

Rozvoj spoločnosti akcelerujú, ale niekedy aj retardujú rôzne politické, ekonomické, sociálne a ďalšie špecifické atribúty. Medzi rezorty, ktoré sú obzvlášť citlivé na výkyvy týchto faktorov patrí aj poľnohospodárstvo. Nadriadené orgány, najmä vládne, analyzované problémy a nedostatky riešili legislatívnymi a organizačnými opatreniami, často aj kádrovými. Týmto reformám sa nevyhla ani organizácia riadenia veterinárnej činnosti.

Po roku 1918 v Československu väčšina inštitúcií rozbehla svoju činnosť. Na Ministerstve pôdohospodárstva v Prahe vedúci vytvoreného ústavu Med. Vet. Jan Hamr

bol poverený zorganizovať a riadiť sieť veterinárnych organizácií. A tak veterinárna služba v ČSR bola celé roky koncipovaná, financovaná a riadená z Prahy.

Známe analýzy a hodnotenia viedli k záveru potreby zriadiť aj na Slovensku Štátnu veterinárnu správu.

Moja pozícia pri tvorbe prvej samostatnej veterinárnej organizácie na Slovensku začala v Košiciach. Na niektoré situácie si spomenul vtedajší člen predsedníctva KV KSS povereník Bod'a a apelujúc aj na naše dlhodobé priateľstvo ma presviedčal, aby som mu pomohol riešiť problém funkcie šéfa veterinárnej služby na Slovensku. Ponuku som prijal a začala sa moja činnosť šéfa veterinárneho oddelenia na Povereníctve pôdohospodárstva a lesného hospodárstva.

Veterinárne oddelenie sídlilo v jednej, síce pristrannej miestnosti, v ktorej pod jedným oknom denne hrkotala na písacom stroji sekretárka vedúceho jedného z oddelení povereníctva. Po pár týždňoch spolu s MVDr. Lábadym a MVDr. Sýkorom nás presťahovali do dvoch kancelárií oproti povereníka, ale aj s problémami „kolaudačného“ anonymu. Obaja menovaní boli na odchode. Prišiel MVDr. Štefan Árvay a častými hosťami okrem MVDr. Imricha Stankovského boli aj „spolupracovníci“ z KVZ Bratislava.

Prišlo pozvanie na poradu riaditeľov KVZ do Prahy. Šéf Štátnej veterinárnej správy MVDr. Ladislav Polák ma o programe neinformoval, čo som považoval za vážny impulz urýchlene skompletizovať našu víziu riadenia veterinárnej služby na Slovensku.

Pamätal som aj na mojich vzácnych priateľov akademika Ivana Braunera a akademika Františka Nižnánskeho. Prizýval som ich na naše porady s okresnými riaditeľmi alternovane. Spomínam najmä na jednu z nich s témou „Epizootologická situácia rožného statku“. Prítomný bol aj akademik Jaroslav Oto Vrtiak, no hlavné slovo mal akademik Nižnánsky s prognózou spôsobu boja s očakávaným nástupom leukózy hovädzieho dobytku.

Priateľstvo s predsedom SNR Michalom Chudíkom som využil pri mojom odchode z funkcie hlavného veterinárneho lekára. Návrh na zriadenie Oblastnej veterinárnej správy na Slovensku, ktorý som pripravil s MVDr. Milošom Halašom pán Michal Chudík po mojej prosbe na patričných miestach viac ako podporil!

Obráťme pozornosť k predkladanej publikácii. Ona mapuje veľmi zložitú obdobie politického, spoločenského a ekonomického rozvoja našej vlasti. Opiera sa o životopisy osôb obsadzovaných do čela veterinárnej profesie. Vo väčšine spoľahlivé dokumenty k vystavaniu ich curriculum vitae už viac ako zaľahli prachom, niekde absentuje i epitaf.

História je výsledkom aktivít stoviek veterinárnych lekárov, ale aj pomocného personálu. Viacerí sa snažili postavenie služby v spoločnosti a jej činnosť posúvať dopredu. V mnohom jej podstatu a dôležitosť ovplyvňovala aj spolupráca s inými organizáciami a spolkami, dlhodobo najmä vzťahy so zdravotníckym rezortom.

Všetkým tým, čo mali podiel na postupnom zviditeľňovaní našej veterinárnej služby a dvíhaní jej vážnosti v spoločnosti žiada sa s úctou zachovať spomienky.

Košice, august 2020

Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.

3. Historický pohľad na štátnu veterinárnu správu na Slovensku

Rozvoj miest, remesiel, rast počtu obyvateľstva ako aj začiatok priemyselnej revolúcie v 19. storočí viedli k prílivu pracovných síl z vidieka do miest. To vyvolalo zmenu prevažne samozásobiteľského princípu, charakteristického pre vidiecke komunity a vyžiadalo si potrebu zvýšenej produkcie potravín pre zabezpečenie výživy mestského obyvateľstva. Odrazilo sa to v rozvoji chovateľstva zvyšovaním stavov hospodárskych zvierat, používaním úžitkovejších plemien a zavádzaním kontroly ich úžitkovosti. Niektoré odvetvia priemyslu dokonca ovplyvnili v určitom zmysle aj živočíšnu výrobu, napr. rozmáhajúci sa textilný priemysel favorizoval chov oviec.

Novým pomerom a požiadavkám sa prispôbovala veterinárska služba zdokonaľovaním svojej organizácie. Od prvých, len sčasti dodržiavaných, ináč iba čiastkových a nekompletných veterinárno-políciálnych nariadení v období osvietenského absolutizmu 18. storočia, sa postupne vytvára ucelený systém veterinárskeho zdravotníctva. Predkovia zverolekárov ľudoví liečitelia a kuršmídi nestačili pokryť nároky na liečbu zvierat hlavne koní. Hlavným zámerom vládnucej hierarchie monarchie bolo zabezpečenie zdravia koní v armáde, preto najviac zverolekárov pôsobilo vo zväzku armády a mnohí vojenský zverolekári sa zaslúžili o vybudovanie stavovskej organizácie zverolekárov.

Pokiaľ ide o Uhorsko, v roku 1836 bol vytvorený úrad uhorského krajinského zverolekára. Prvým zverolekárom Uhorského kráľovstva sa stal v roku 1838 vojenský chirurg a magister veterinárstva Jan Vilém Zlámal, ktorý pochádzal z oblasti Hanej na Morave. Boli vydané nasledovné významné legislatívne normy:

- Zákonný článok č. 20/1874 o ustanoveniach proti východnému dobytiému moru, čo bol uhorský veterinárno-zdravotný zákon. Hlavnú zásluhu na jeho vypracovaní mal J.V. Zlámal. Túto veľmi nebezpečnú nákazu utlmili v Rakúsku v r. 1880, v Uhorsku a Nemecku v r.1881.
- Zákonný článok č. 7/1888 o zriadení veterinárneho zdravotníctva (na Slovensku platil až do roku 1943).
- Zákonný článok č. 17/1900 o zoštátnení verejnej veterinárskej služby.
- Nariadenie uhorského Ministerstva orby z roku 1908, č. 54.300 o prehliadke jaťočných zvierat, mäsa, ako aj o dozore nad obchodom s hydinou, rybami a zverinou, vydaného na základe zákonného článku 14/1876.

3.1. Rok 1918 - vznik samostatnej Československej republiky a veterinárnej služby

Organizácia veterinárskej služby podliehala mnohým premenám, ktoré boli väčšinou dôsledkom politických a hospodárskych zmien. Do roku 1918 bol v každom

okrese jeden okresný zverolekár, mestá a obce mohli zamestnávať mestských a obecných zverolekárov (hlavne na bitúnkoch, ktoré spadali pod správu miest a obcí) s prípadným právom vykonávania súkromnej praxe. Ústavy pre chov koní si mohli držať svojich „podnikových“ zverolekárov. S povolením hlavného okresného zverolekára sa mohli v obciach usadiť súkromní zverolekári. Hlavní okresní zverolekári boli menovaní do úradu Ministerstvom orby v Budapešti, mestskí a obecní zverolekári boli vyberaní konkurzom.

Dňa 28. októbra 1918 vyhlásil Československý národný výbor v Prahe vznik samostatného Československého štátu. Národné zhromaždenie na svojom 1. zasadnutí dňa 14. novembra 1918 prehlásilo detronizáciu dynastie Habsburgovcov a zvolilo za prezidenta republiky T. G. Masaryka. Prvý zákon Národného zhromaždenia „o zriadení samostatného štátu Československého“ ponechal v platnosti všetky rakúske a uhorské zákony.

Vláda Československej republiky vymenovala ministerského radcu Med. Vet. Jana Hamra do funkcie hlavného veterinára a poverila ho organizovaním veterinárskej služby v novom štáte.

3.2. Veterinárna služba na Slovensku po roku 1918

V roku 1919 vymenoval minister poľnohospodárstva vrchného štátneho zverolekára Med. Vet. Rajmunda Poštolku za vrchného veterinárskeho inšpektora a poveril ho správou veterinárskeho oddelenia poľnohospodárskeho referátu pri Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska, zodpovednej Ministerstvu vnútra a dočasne aj vedením agendy distriktuálneho veterinárskeho inšpektorátu v Bratislave.

Od roku 1918 do roku 1939 bola štruktúra veterinárskej služby nasledovná:

- okresní zverolekári ako veterinárni referenti okresného úradu,
- mestskí a obecní zverolekári,
- súkromní zverolekári,
- veterinárni lekári v ústavoch pre chov koní (Nitra, Prešov, Horné Motešice, Topoľčianky).

Veterinárnu službu na Slovensku riadil v tom čase Krajský úrad – veterinárny odbor (R. Poštolka) prostredníctvom zverozdravotných dozorcov. V rámci župnej reorganizácie sa v roku 1923 utvorilo na Slovensku šesť žúp (z pôvodných 16), v ktorých vykonávali svoju činnosť župní zverolekári.

Po vzniku novej republiky bol na Slovensku veľký nedostatok kvalifikovaných odborníkov, či už vysokoškolských a stredoškolských učiteľov, lekárov, sudcov, úradníkov, technického personálu a samozrejme tiež aj zverolekárov. Situáciu zhoršovala aj skutočnosť, že nie všetci, ktorí za Uhorska zastávali miesta v štátnom aparáte, boli ochotní vstúpiť do služieb nového štátu. Problém sa riešil tým, že do civilnej sféry prichádza na Slovensko niekoľko tisíc českých úradníkov, inteligencie, technického personálu a iných, ktorí nastupujú na neobsadené miesta.

Stavy zverolekárov na Slovensku sa počas 1. republiky menili, ale v konečnej fáze mohlo v službe pracovať spolu takmer 200 zverolekárov. Tento odhad je v súlade s údajom v Zozname veterinárov Slovenskej republiky k 1. januáru 1942, v ktorom je uvedených celkovo 191 zverolekárov. Tento počet rozhodne nebol dostatočný. Vieme, že po rozpade 1. republiky sa istá časť českých veterinárov vrátila späť do Česka. Tí, ktorí nespĺňali podmienky na ďalšie pôsobenie v službách iného štátu, boli ako štátni zamestnanci, vyjadrené v oficiálnom dobovom jazyku, „daní k dispozícii Zemskému úradu v Prahe“.

Ďalší údaj o stave veterinárov sa nachádza v správe prednostu veterinárneho odboru Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy dr. Adámaťa „Stav veterinárov na Slovensku k 1. marcu 1949“, vypracovanej ako podkladový materiál pre vytvorenie Vysokej školy veterinárskej v Košiciach. V nej sa uvádza, že vo všetkých sektoroch služby pracovalo vtedy 231 veterinárov, čo bolo len mierne navýšenie oproti stavu z čias 1. republiky. V správe sa ďalej uvádza, že skutočná potreba je 620 veterinárov, takže chýba takmer 400 kvalifikovaných odborníkov.

3.3. Vznik Vysokej školy veterinárskej v Brne a laboratórna diagnostika

Výchovu potrebných veterinárnych lekárov za 1. republiky riešil zákon č. 76 z 12. decembra 1918, ktorým bola konštituovaná Vysoká škola veterinárska v Brne. Bola prvou vysokou školou, ktorú zriadili po vzniku Československej republiky. Výučba v priestoroch novozriadenej školy sa začala od zimného semestra školského roku 1919/1920. Výučba v škole sa zameriavala predovšetkým na terapiu, ako si to vyžadovala vtedajšia činnosť praktického zverolekára.

Keďže škola bola popri Štátnom diagnostickom a séroterapeutickom ústave v Ivanovicach na Hanej jediným vedeckým veterinárskym zariadením na celom území nového štátu, musela, reagujúc na vtedajšie požiadavky, zabezpečovať aj výskum, sčasti aj laboratórnu diagnostiku a vedecko-technický pokrok v oblasti veterinárskej služby.

Veterinárna diagnostika a výroba očkovacích látok, po prechodnom období v Prahe, bola v roku 1921 definitívne riešená zriadením Štátneho diagnostického a séroterapeutického ústavu v Ivanoviciach na Hanej, ktorý zabezpečoval vyšetrowanie patologického materiálu z celej republiky. Sem smerovali aj vzorky zo Slovenska, zasielané poštou alebo po železnici podľa zásad, sotva sa líšiacich od požiadaviek platných aj dnes.

Materiál na diagnostické vyšetrenie zo Slovenska sa teda zasielal do celoštátneho ústavu v Ivanoviciach na Hanej. Pre Podkarpatskú Rus vybudovali v roku 1923 vojenská veterinári Štátnu veterinárnu diagnostickú stanicu v Užhorode, ktorá prijímala patologický alebo podozrivý materiál na vyšetrenie tiež od civilnej veterinárskej služby, a to aj z oblasti východného Slovenska. V roku 1927 prešla stanica do civilnej správy ministerstva poľnohospodárstva. Vykonávala predovšetkým

diagnostiku antraxu, v tomto teritóriu značne rozšíreného. V rokoch 1929 – 1933 prevzal jej vedenie MVDr. Norbert Weidlich, ktorý mal najväčšiu zásluhu na jej úspešnej činnosti.

3.4. Slovenskí študenti veterinárnej medicíny v Brne

Počas 1. republiky študovalo a získalo kvalifikáciu na Vysokej škole zverolekárskej v Brne takmer 160 poslucháčov zo Slovenska. Populačne silnejšie ročníky vznikali hlavne po roku 1930, kedy každoročne promovalo okolo 10 - 12 študentov. Z tejto generácie okrem už spomínaných pochádzali I. Brauner, M. Ferjenčík, T. Gdovin, J. Hovorka, M. Kvetko, L. Landau, F. Nižnánsky či A. Sokol - ak v abecednom poradí spomenieme len niektorých, ktorí v nasledujúcich obdobiach zohrali významnú úlohu pri formovaní, organizácii a riadení veterinárskej služby, či etablovaní veterinárskeho školstva na Slovensku.

3.5. Prvý Slovák - šéf veterinárnej služby na Slovensku

MVDr. Milan Kukliš

V roku 1934 sa stal hlavným veterinárnym radcom a prednostom veterinárneho oddelenia Krajinského úradu v Bratislave MVDr. Milan Kukliš, jediný syn mlynára z Kunova, dnes predmestia Senice. Bol absolventom budapeštianskej školy, kde v roku 1908 získal veterinársku kvalifikáciu a doktorát na VŠV v Brne v roku 1934. Ako šéf veterinárskej služby na Slovensku zotrval vo funkcii aj za Slovenského štátu, kedy veterinárske oddelenie bolo organizačne začlenené pod Ministerstvo hospodárstva.

4. Veterinárna služba v období Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945

V súvislosti so vznikom samostatnej Slovenskej republiky 14. marca 1939, bolo nevyhnutné prijať okamžité rozhodnutia v základných otázkach. Tie sa dotýkali tak kontinuity doterajšej pôsobnosti veterinárnej služby, riešenia novovzniknutých problémov, ktoré nestrpeli nijaký odklad ako aj budovania pokrokových základov jej samostatného a osobitého postavenia, keď 80 % štátnych príjmov pochádzalo zo živočíšnej výroby.

Niekoľko odvážnych, iniciatívnych a predovšetkým nadšených slovenských veterinárov (Adámať, Baránek, Brdlík, Ernek, Ferjenčík, Fraštia, Holzer, Hovorka, Hudec, Kukliš, Kvapil, Kvetko, Morbacher, Opluštil, Sikora, Vojáček a iní) sa podujalo na túto zodpovednú pioniersku prácu a pokúsilo sa v prvom rade problémy identifikovať, stanoviť spôsob a poradie ich postupného riešenia a určiť priority rozvoja veterinárstva na Slovensku.

4.1. Vplyvy na rozvoj veterinárnej služby

Vplyvy na postupnosť riešenia veterinárnej problematiky a jej ďalší rozvoj boli pozitívne i negatívne. Prvé charakterizovalo silné národné cítenie, oduševnenie a elán samostatne tvoriť, najmä u mladších veterinárov. Ďalej to bola ochota nezištne zastávať (suplovať) dve funkčné, resp. systematizované miesta na župných a okresných úradoch až do doby príchodu novodiplomovaných kolegov aspoň po obsadenie všetkých okresných úradov. Tiež to bol entuziazmus a zdravé sebavedomie mladej slovenskej generácie využívajúcej bohaté praktické skúsenosti a poznatky svojich starších kolegov a postupne dokazujúcej svoju organizátorskú, odbornú, morálnu i spoločenskú vyspelosť.

Druhé, negatívne vplyvy na veterinárnu oblasť predstavovalo najmä oklieštenie Slovenska Viedenskou arbitrážou v novembri 1938 o južné územie (10 okresov a 776 obcí - vyše 20 okresných, obecných i súkromných veterinárov ostalo na odstúpenom území). Ďalej to bol odchod približne dvadsiatich kolegov českej národnosti v roku 1939 do Protektorátu Čechy a Morava a vynútené uvoľnenie šiestich až ôsmich systematizovaných miest veterinárnych referentov okresných úradov, ktoré zastávali štátni veterinári – Židia a to na základe ich zbavenia výkonu verejných funkcií a uvoľnení zo služieb Ministerstva hospodárstva.

K tomu prispieval tiež nedostatok veterinárneho dorastu ako dôsledok zatvorenia Vysokej školy zverolekárskej v Brne po 17. novembri 1938. Až v rokoch 1940 – 1941 spoluprácou ministerstiev hospodárstva, školstva a zahraničných vecí ako i iniciatíve Zverolekárskej komory sa umožnilo absolventom brnianskej školy dokončiť štúdiá a poslucháčom začať alebo pokračovať v štúdiu v zahraničí (Vy-

soká škola zverolekárska vo Viedni, v Nemeckej Ríši, Veterinárska fakulta Univerzity Kráľovstva Juhoslávie v Záhrebe a Veterinárska fakulta Maďarskej kráľovskej univerzity technických a hospodárskych vied Józsefa Náдора v Budapešti.)

Vyššie uvedené negatíva, hlavne územné zmeny mali navyše dopad na zníženie poľnohospodárskej produkcie, čo zvýrazňoval status Slovenska ako agrárnej krajiny.

4.2. Právne nekonštituovaná – reálne fungujúca štátna veterinárna správa

Jedným z príznačných pozitívnych javov, ktoré charakterizovali osamostatnenie sa slovenského veterinárstva v roku 1939 bolo strategické a taktické úsilie mladých a ambiciózných veterinárov o razantný prienik do najvyšších štátnych, zákonodarných a súdnych orgánov. Podpredsedom Snemu SR bol menovaný MVDr. Pavol Opluštil, poslancom Snemu MVDr. Roman Fraštia, ďalej to boli Ústredie vlády pre dovoz a vývoz hospodárskych zvierat a pre hospodárstvo živočíšne (Opluštil, Kvetko, Timko), Zemedelská rada (tri systemizované miesta pre veterinárov). Vytvoril sa i orgán Najvyššieho veterinárneho súdneho znalca ako odozva na snahu mladých veterinárov, ktorá sa svojou odbornosťou, verejnoprospešnými aktivitami, ale i pribojnosťou osobností postupne dostala do popredia záujmu najvyšších orgánov štátu.

Minister hospodárstva Gejza Medrický, pod ktorého verejná veterinárna služba organizačne i finančne spadala, od začiatku svojho pôsobenia považoval službu z národohospodárskeho hľadiska za jednu z najdôležitejších zložiek. Na ministerstve bolo vytvorené samostatné Veterinárne oddelenie ministerstva hospodárstva. Do jeho čela minister menoval vládneho radcu MVDr. Milana Kukliša (*1885) so služobným titulom prednosta veterinárneho oddelenia MH. Vybavil ho právomocou zastupovať v odborných veterinárno-medicínskych, legislatívnych i správnych veciach ministra, ktorému bol priamo podriadený, Bol splnomocnený navrhovať počet a mená svojich spolupracovníkov priamo ministrovi, ktorý ich menoval do funkcií ministerských úradníkov. Boli to: hlavný veterinárny radca MVDr. Rafael Vojáček (*1893), hlavný veterinárny radca MVDr. Karol Sikora (??), vet. radca MVDr. Rudolf Morbacher (*1894), hlavný vet. komisár MVDr. Miloš Brdlík (*1900), hlavný vet. komisár MVDr. Samuel Adámat' (*1904). Títo riadiaci pracovníci vytvorili legislatívne zatiaľ nekonštituovanú, ale odborne a organizačno-právne plnohodnotnú štátnu veterinárnu správu Slovenskej republiky.

4.3. Nové veterinárne predpisy v rokoch 1939 – 1945

V legislatívnej oblasti zaznamenalo slovenské veterinárstvo mimoriadny úspech, keď sa podarilo od roku 1939 do roku 1943 odborne pripraviť a Snemu SR predložiť na schválenie nielen šesť nových zákonov týkajúcich sa veterinárnej medicíny i služby, ale aj niekoľko vládnych a ministerských právnych noriem a niekoľko desiatok rezortných predpisov.

Zákon o Zverolekárskej komore bol prvou veterinárnou právnou normou, ktorú 6. júna 1939 schválil Snem Slovenskej republiky.

Zákon proti hypodermatóze. Zákon č. 107/1940 Sl. z. zo dňa 24. apríla 1940 o povinnom ničení lariiev hovädzieho strečka.

Zákon č. 72/1941 Sl. z. o zriadení Fondu pre tľmenie nákaz a hromadných onemocnení domácich zvierat schválil snem SR 18. apríla 1941 za účelom hradenia výdavkov spojených s tľmením zvieracích nákaz, odškodňovať chovateľov a poskytovať im finančné podpory na propagáciu ochranného očkovania. K zákonu boli vydané MH Vyhlášky č. 207/1941 o tvorbe finančných zdrojov pre Fond, ktorá bola 3. februára 1944 zrušená a nahradená MH novou Vyhláškou č. 61/1944 o spôsobe vybavenia a odvádzania príspevkov a príjmov pre Fond.

Zákon (Nariadenie s mocou zákona) č. 95 Sl. z. o nostrifikácii zverolekárskeých diplomov a doktorských diplomov veterinárskej medicíny schválený v Sneme SR 19. mája 1941 riešil uznávanie akademických diplomov a titulov získaných v cudzine hlavne študentmi veterinárnej medicíny.

Zákon zo dňa 14.10.1941, č.235 Sl. z. o Štátnom diagnostickom veterinárnom ústave, ktorým sa dosiahla plná laboratórna samostatnosť v oblasti veterinárnej medicíny na Slovensku.

Zákon č. 100/1943 Sl. z. o tľmení zvieracích nákaz platný od 11. júla 1943. Príprava tohto zákona začala už v polovici roka 1940 vypracovávaním máp okresov so zakresľovaním plánovaných resp. želaných veterinárnych obvodov a rozoslaním rozsiahlych dotazníkov ku vypracovaniu návrhov na obsadenie obvodov, zdôvodnenie ich zriadenia, konkretizácie vyťáženia obvodných zverolekárov a pod. Náozory na štátnu obvodnú veterinárnu službu neboli jednotné. Trvalo to dva roky kým sa problematika dôkladne prediskutovala, organizačne a obsahovo upresnila, napokon legislatívne vyčistila tak, že sa stala súčasťou tohto zákona.

Všetky zastaralé predpisy z rokov 1878 a 1888, ktoré sa len aktualizovali novšími doplnkami a úpravami v rokoch 1918 až 1938, schválením tejto základnej veterinárnej normy v Slovenskej republike boli zrušené. Zákon č. 100/1943 Sl. z. obsahoval 13 dielov a 77 paragrafov. Jeho štruktúra mala určité znaky podobnosti so zrušeným VII. Zákonným článkom z roku 1888. Avšak obsahovo sa nový zákon odlišoval inováciami a modernizáciou väčšiny ustanovení dvoma novinkami:

- a) povinným očkovaním hospodárskych zvierat proti nákazám, (Vyhláška MH č. 118 zo dňa 8. marca 1944)
- b) zriadením veterinárnych obvodov a systematizáciou štátnych obvodných zverolekárov.

Vládne nariadenie č.180/1943 Sl. z. prijaté 22. decembra 1943 bolo v Slovenskom zákonníku publikované na 65 stranách, obsahovalo 161 paragrafov. Detailne rozoberalo problematiku tľmenia nákaz aj pragmatiku (výkon) zverolekárskej praxe v štátnej i privátnej sfére.

V zákone č. 100/43 Sl. z. sa sústredili predpisy smerujúce výlučne k ochrane zdravia zvierat. Predpisy o prehliadke mäsa, o veterinárnej hygienickej kontrole

**Zákon zo dňa 14. októbra 1941, č. 235 Sl. zák.,
o Štátnom diagnostickom veterinárnom ústave.**

(Slovenský zákoník, ročník 1941, časť 64., vydanie 31. októbra 1941.)

Snem Slovenskej republiky sa usniesol na tomto zákone:

§ 1.

- (1) Pri Ministerstve hospodárstva zriaďuje sa Štátny diagnostický veterinárny ústav (v ďalšom texte „Ústav“).
(2) Minister hospodárstva môže podľa potreby zriaďiť pobočky Ústavu.

§ 2.

- Úloha Ústavu je:
- a) vyšetrovať choroby a najmä nákazy zvierat, robiť pokusy na ich objasnenie a byť oporou pre štátnu veterinárnu správu pri ich šírení,
 - b) napomáhať veterinárom v ich odbornej a vedeckej činnosti,
 - c) vyrábať očkovacie látky pre veterinárne účely.

§ 3.

- (1) Ústav má svoju správu a svoje odborné vedenie.
(2) Na čele Ústavu stojí veterinár ako riaditeľ Ústavu. Agenda Ústavu vykonáva potrebný počet veterinárov a iných zamestnancov.

§ 4.

Veterinári ako aj iní zamestnanci Ústavu, ktorí sú bezprostredne vystavení nebezpečenstvu infekcií, majú nárok na špeciálne postavenie. Výška poisťnej sumy určí vláda usnesením.

§ 5.

- (1) Organizácia a pôsobnosť Ústavu upraví vláda nariadením.
(2) Systemizácia služobných miest Ústavu určí vláda usnesením.

§ 6.

Ústav je opriečený požadovať od štátnej za výkony, konané na ich ťažisko alebo v ich záujme, osobitné poplatky podľa tarify, vydanéj Ministerstvom hospodárstva.

§ 7.

Osobné a vecné udeľovanie výdavky Ústavu sa riadia v štátnom rozpočte.

§ 8.

Tento zákon platí a nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia; vykoná ho minister hospodárstva spolu so zúčastnenými ministrami.

Dr. Tiso v. r.
Mach v. r.

Dr. Sokol v. r.
Dr. Prušínský v. r.

Dr. Tužila v. r.
Dr. Medrický v. r.

Zákon o Štátnom diagnostickom veterinárnom ústave

mlieka a ostatných potravín a surovín živočíšneho pôvodu mali byť spracované v osobitnom zákone. Schválenie tohto zákona bolo plánované na rok 1944. No politický a vojnový vývoj, najmä však Slovenské národné povstanie v druhej polovici roka 1944 tento plán narušili resp. oddialili.

Zákon č. 100/1943 Sl. z. ako aj vykonávacie predpisy k nemu (Vládne nariadenie č. 180/1943 Sl. z.) boli vzájomne spolu natoľko prepracované a legislatívne dokonalé, že sa stali podkladom koncepcie organizácie veterinárnej služby v rokoch 1948-1949.

Návrh zákona o ručení pri kúpe a predaji domácich zvierat. Pripravili ho koncom roka 1943 členovia predstavenstva ZK spolu s legislatívnymi odborníkmi. Výbory Snemu SR ho odporúčali schváliť. Predsedníctvo Snemu návrh v decembri 1943 vrátilo navrhovateľovi s tým, že bude zaradený do rokovacieho programu až v druhej polovici roka 1944. K tomu už zo spomenutých dôvodov nedošlo.

4.4. Štátni a súkromní veterinári v územnosprávnom členení

Územnosprávne Slovenská republika pozostávala zo šiestich celkov – žúp a 58 okresov. Župné úrady (ŽÚ) mali podľa veľkosti župy desať až trinásť oddelení. Na každom ŽÚ i okresnom úrade (OÚ) bolo samostatné veterinárne oddelenie, zvyčajne označované rímskou číslicou VII. Minister hospodárstva na návrh prednostu veterinárneho oddelenia MH vládneho radcu MVDr. Milana Kukliša menoval do funkcie prednostu veterinárneho oddelenia ŽÚ s úradným titulom „župný veterinársky referent“, neoficiálne „župný veterinár“. Jeho agenda bola sformulovaná do pätnástich bodov. V rokoch 1940 – 1943 vo funkcii župného veterinára pôsobili: v Bratislave Karol Kittler, v Nitre Rudolf Kirchner, v Trenčíne Jozef Šulek, v Ružomberku Vojtech Kvapil, v Banskej Bystrici Ladislav Baumgartner, v Prešove Karol Velba. Veterinárne oddelenie OÚ viedol „okresný veterinársky referent“, bežne „okresný veterinár“. Povinnosti mal taxatívne vymenované v siedmych bodoch. Práva a povinnosti štátnych obvodných veterinárov vymedzil Zákon č. 100/1943 Sl. z. v § 139-157 (výkon všetkých úloh štátu vrátane prehliadky mäsa odporazených zvierat, dodržiavať úradné hodiny na obecných úradoch, viesť o veterinárnej činnosti protokol (denník), na úradné poštové zásielky používať poštovú knihu Notárskeho úradu, vo svojej pôsobnosti sa podrobiť dozoru OÚ – okresného veterinárneho referenta, resp. zverozdravotného dozorcú.

Obecní (mestskí) veterinári vykonávali zverozdravotnú službu na základe § 67 Zákona č. 100/1943 Sl. z. Obecného zverolekára po konkurznom konaní si obec volila. Bol odborným referentom obce, vykonával prehliadku mäsa vo svojom sídle, dozeral na zdravotný stav obecných plemenníkov atď.

Veterinárne oddelenie MH prostredníctvom veterinárnych referentov ŽÚ a OÚ, resp. štátnych zverozdravotných dozorcov dozeralo, aby v žiadnom prípade nedochádzalo k výkonu určitej činnosti zo strany štátnych na úkor obecných (mestských) zverolekárov

Titul „zverolekár“ s prídavkom súkromný, privátny alebo praktický mohla používať osoba, ktorá bola podľa platných predpisov oprávnená vykonávať zverolekársku prax, bez ostatných podmienok. Mohol sa ním stať diplomovaný zverolekár, ktorý nechcel alebo nemohol vstúpiť do štátnej služby ani do zmluvného pomeru s obcou, mestom, výskumnými a laboratórnymi pracoviskami, chovateľskými ústavmi a inými inštitúciami. Jeho činnosť spočívala vo vyšetrovaní a liečbe zvierat, v operačných a kastročných, chirurgických, pôrodnícko-gynekologických, antiparazitárnych a iných odborných veterinárskych úkonoch. Za ich výkon, priebeh a následky zodpovedal v plnom rozsahu. Príjem závisel od jeho privátnej klientely. Za poskytované služby a úkon vrátane liečiv bol ako člen ZK povinný dodržiavať príslušné taxy podľa minimálnej tarify, schválenej komorou.

Sídlo pôsobiska si vyberal sám so súhlasom obce (mesta), veterinárneho referenta OÚ, ŽÚ, Zverolekárskej komory a napokon i Ministerstva hospodárstva - veterinárneho oddelenia. Započatie, resp. ukončenie praxe bol povinný bez me-

škania nahlásiť OÚ a ŽÚ. Praktický zverolekár podliehal vo svojej činnosti štátnemu zverozdravotnému dozoru.

4.5. Veterinárny diagnostický ústav na Slovensku

Budova na Záhradníckej ulici, kde sa začala v roku 1939 laboratórna diagnostika na Slovensku

Objekty ŠDVÚ na Karloveskej ulici v roku 1941 - 1956

MVDr. Imrich Hudec

Akademik František Nižnánsky

Už od marca 1939 sa laboratórna diagnostika nákazlivých chorôb zvierat začala vykonávať v laboratóriách bakteriologického oddelenia Ústavu mesta Bratislavy pre skúmanie potravín živočíšneho pôvodu. Toto pracovisko sa od roku 1940 neoficiálne nazývalo Diagnostický veterinárny ústav. Zákonom zo dňa 14.10.1941, č.235 Sl. zák., o Štátnom diagnostickom veterinárnom ústave sa dosiahla plná laboratórna samostatnosť v oblasti veterinárnej medicíny na Slovensku. Ústav sa zameriaval najmä na laboratórnu diagnostiku nákaz domácich zvierat. Od januára 1943 ústav sídlil na Karloveskej ceste 449 v Bratislave. Vedenie samostatného ústavu po MVDr. Imrichovi Hudecovi prevzal už spomínaný MVDr. Norbert Weidlich, potom v rokoch 1942 až 1958 MVDr. František Nižnánsky. Ako ďalšie laboratórne pracovisko bola v roku 1949 založená Diagnostická veterinárna stanica v Košiciach so sídlom na ulici Ferka Urbánka, ktorej zakladateľom a prvým prednostom bol MVDr. Augustín Sokol. Po roku ho vo funkcii vystriedal MVDr. Rudolf Polóny.

4.6. Zverolekárska komora

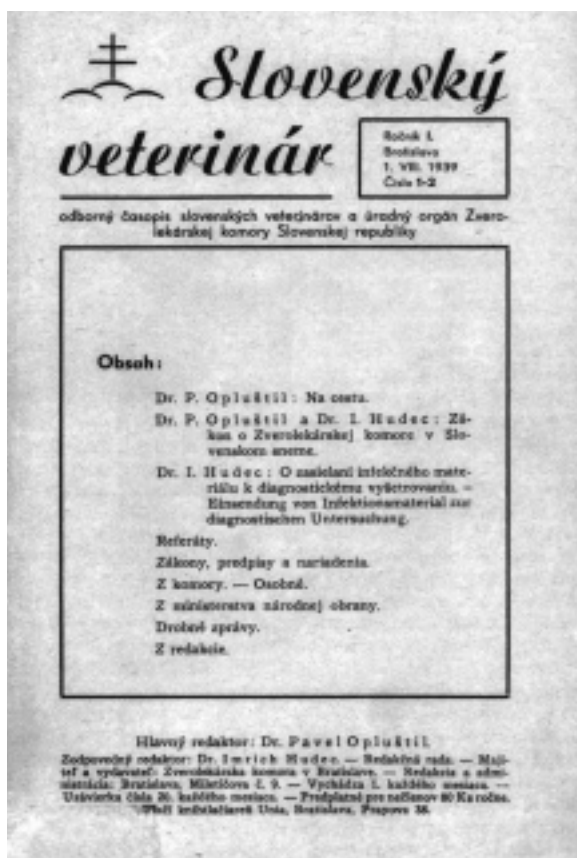
Potreba pokračovania v obhajovaní cti veterinárneho stavu, ochrana jeho záujmov a presadzovanie jeho odborných a spoločenských požiadaviek bola v nutnosti zriadenia Zverolekárskej komory Slovenskej republiky (ZK). V jej odôvodnení navrhovatelia argumentovali špeciálnym vzdelaním a poslaním veterinárov na prospech rozvoja národného hospodárstva, na prospech ochrany ľudského zdravia, ktoré je trvalo ohrozované zvieracími nákazami a chorobami prenosnými zo zvierat na človeka, odbornou kontrolou mäsa a dozorom nad zdravotnou bezchybnosťou všetkých potravín a surovín živočíšneho pôvodu. Dôleži-

tou argumentáciou bolo aj zdôrazňovanie nezastupiteľnosti a nenahraditeľnosti veterínárov v spolupráci s chovateľom, čo malo pre nový Slovenský štát prvoradý význam.

O tom, že zákonodarcovia pochopili význam a dôležitosť zriadenia komory svedčila i rýchla časová postupnosť rokovania všetkých príslušných výborov Snemu SR. Veď ani nie za celý jeden mesiac od podania návrhu (11. mája 1939) bola osnova zákona o zverolekárskej komore predložená na rokovania Snemu. Spravodajcom osnovy zákona za výbor sociálny a zdravotný bol poslanec a podpredseda Snemu SR MVDr. Pavol Opluštil.

MVDr. Pavol Opluštil

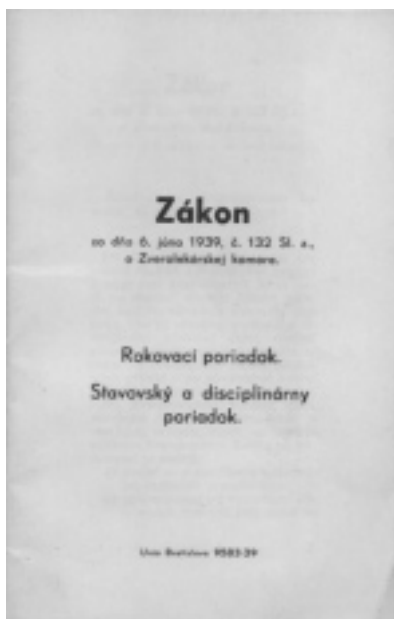

Titulná strana Slovenského veterinára, 1939

Po veľmi priaznivých, návrh pozitívne hodnotiacich a podporujúcich vystúpeniach poslancov, plénum, v poradí štvrtého zasadnutia Snemu Slovenskej republiky dňa 6. júna 1939 zákon o Zverolekárskej komore jednomyseľne prijalo. (Obdobný zákon o Lekárskej komore bol prijatý takmer o tri roky neskoršie, 18. marca 1942).

Podľa §7, ods. 2, zákona č. 132 Sl. z. za predsedu ZK menovala vláda SR na tri roky MVDr. Pavla Opluštila. Za členov predstavenstva ZK boli zvolení: MVDr. Jozef Baránek (miestopredseda), MVDr. Elo Ernek (tajomník), MVDr. Karol Sikora (pokladník), mjr. MVDr. Mikuláš Ferjenčík, MVDr. Roman Fraštia a MVDr. Leo Holzer. Ďalej revízori MVDr. Rudolf Toscano a MVDr. Jozef Šulek. Náhradníkmi sa stali MVDr. Štefan Pacák, MVDr. Rudolf Morbacher a MVDr. Antonín Záleský. Členom ZK bol každý zverolekár, ktorý bol slovenským občanom a vykonával verejnú službu alebo súkromnú prax (§3 zákona). Zákon o ZK ustanovil aj vydávanie odborného stavovského časopisu, ktorým bol Slovenský veterinár. Odborným redaktorom sa stal MVDr. Imrich Hudec. Predseda redakčnej rady MVDr. P. Opluštil v prvom čísle Slovenského veterinára vyjadril radosť z historických chvíľ samostatnosti národa, štátu a slovenského veterinárstva. Vyslovil želanie, aby časopis prispieval k dobru vlasti povzneseniu a k sláve veterinárskeho stavu.

Podrobnejšie o okolnostiach vzniku a fungovaní ZK sa píše v publikácii Husár, L.: Slovenské veterinárstvo v rokoch 1939 - 1945, IVVL, Košice, 2001 a Husár, L., a kol.: Od zverolekárskeho spolku po Komoru veterinárnych lekárov Slovenskej republiky 1876 - 2009, KVL SR, 2009.

5. Obdobie rokov 1945 až 1960

Po skončení 2. svetovej vojny v máji 1945 sa Európsky kontinent spamätával z vojnového šialenstva a deštrukcie. Ako v iných krajinách, aj v Československu sa začína s obnovou zničeného hospodárstva. Piateho apríla 1945 bol na oslobodenom území obnovenej republiky vyhlásený Košický vládny program, ktorý určil obnovu Československej republiky a princípy jej vnútornej a zahraničnej politiky. Pri jeho vyhlásení bol prítomný aj MVDr. Martin Kvetko. Pre potreby obnovy národného hospodárstva vláda pripravila na roky 1947 -1948 dvojročný plán obnovy a rozvoja národného hospodárstva. Išlo o plánované odstránenie následkov druhej svetovej vojny. Do konca roka 1948 mala priemyselná výroba v ČSR prekročiť predvojnovú úroveň o 10% a poľnohospodárska výroba pri zmenšenom počte roľníckeho obyvateľstva mala dosiahnuť predvojnový stav. Požiadavka industrializácie Slovenska bola vo vládnom vyhlásení formulovaná v konkrétnej podobe na obdobie dvojročnice. Pokiaľ išlo o otázku pôdy, bolo treba urýchlene dokončiť prvú etapu pozemkovej reformy a uzákoniť druhú, t.j. uskutočniť revíziu predvojnovú pozemkovej reformy.

Popri dokončení obnovy mal dvojročný plán na Slovensku položiť aj základy industrializácie výstavbou energetických diel, budovaním nových a rozšírením existujúcich priemyselných podnikov ako aj premiestnením častí priemyselných konfiškátov z českého pohraničia (Sudety) na Slovensko. Poľnohospodárska výroba na Slovensku dosahovala v roku 1946 zhruba 90% predvojnového stavu. Počas dvojročnice mala dosiahnuť predvojnovú úroveň a na niektorých úsekoch túto úroveň aj prekročiť (stavy hospodárskych zvierat). Plán rátal s prednostným rozvojom živočíšnej výroby, ktorá počas vojny zaznamenala značný úbytok.

Nečakaný dopad na ekonomický a politický život mala neúroda v roku 1947. Spôsobené škody sa odhadovali na 11 - 18 miliárd Kčs a následky neúrody sa premietli do celého národného hospodárstva. Zhoršila sa bilancia zahraničného obchodu, priemysel zápasil s nedostatkom surovín, rapídne sa znížili stavy hospodárskych zvierat, museli sa obmedziť prídely potravín a zhoršilo sa zásobovanie.

Významnou vnútroštátnou udalosťou v povojnovom Československu sa stali voľby do Ústavodarného národného zhromaždenia v máji 1946. V celoštátnom meradle sa skončili výrazným víťazstvom komunistov, ktorí získali 38 % hlasov, z toho v Čechách 43,3 % a na Morave 34,5 %, viac ako každá iná politická strana. Odlišná situácia bola na Slovensku, kde Komunistická strana (KSS) získala 30,4 %, avšak majoritnou sa stala Demokratická strana (DS) so 62 % hlasov. Hlasy pochádzali hlavne z prostredia roľníctva a mestských stredných vrstiev. Výsledky volieb mali rozhodujúci vplyv na výsledok mocenského boja prebiehajúceho v republike a odzrkadľovali sa pri obsadzovaní príslušných rezortov politickými nominantmi - v Prahe na úrovni ministerstiev, na Slovensku do funkcií povereníkov.

MVDr. Martin Kvetko

MVDr. Mikuláš Ferjenčík

Povereníkom poľnohospodárstva a pozemkovej reformy sa stal MVDr. Martin Kvetko (DS).

V roku 1948 zvíťazila vo voľbách komunistická strana a následne došlo k zloženiu novej vlády.

Na Slovensku Predsedníctvo SNR na návrh predsedu Zboru povereníkov Gustáva Husáka odvolalo zo svojich funkcií všetkých členov ZP za demokratickú stranu s účinnosťou od 23. februára 1948 a súčasne prijalo demisiu povereníka vnútra gen. MVDr. Mikuláša Ferjenčíka, ktorý vzhľadom na riadený rezort bol nestraníkom. Povereníkom poľnohospodárstva sa stal Michal Falt'an (KSS). Martina Kvetka na Povereníctve výživy a zásobovania vystriedal Michal Chudík (KSS).

Na základe Košického vládneho programu (5. 4. 1945) bola verejná veterinárna služba po druhej svetovej vojne organizačne začlenená do rezortu Ministerstva zdravotníctva. Ministerstvo malo vytvorených 11 odborov, z ktorých piaty bol veterinárny. Ten mal sedem oddelení: organizačné a stavovské, nákazové, hygieny mäsa a bitúnkov, hygiena ostatných potravín živočíšneho pôvodu, profylaktické a zoohygienické, ochrany zvierat a práce zvierat, veterinárnych ústavov a rozpočtu štátnej veterinárnej služby.

Okrem civilnej veterinárnej služby riadenej Ministerstvom zdravotníctva mala svoju vojenskú veterinárnu službu i Československá armáda. Patrilu k nej niekoľko vojenských veterinárnych ošetrovní, tri vojenské veterinárne nemocnice (Pardubice, Hranice na Morave a Bratislava) a vojenské veterinárne ústavy. Vojenská veterinárna činnosť a zariadenia patrili po organizačnej, riadiacej i finančnej stránke do rezortu Ministerstva národnej obrany.

Verejná veterinárna služby bola až do polovice roku 1948 riadená rezortom zdravotníctva centrálne z Prahy na celom území ČSR. Počet veterinárov bol v roku

1947 (kedy ukončilo vysokoškolské štúdium na VŠV v Brne 235 diplomantov, väčšinou s nútené prerušeným štúdiom počas vojny) 1240, z toho počtu iba 240 veterinárov pracovalo na Slovensku.

Na čele 5. odboru (veterinárneho) Ministerstva zdravotníctva (MZ) bol veterinár (MVDr. Jeroným Růžička) so služobným titulom vedúci odboru štátnej veterinárnej správy MZ.

Na Povereníctve zdravotníctva v Bratislave nebolo vytvorené systemizované miesto pre riadenie veterinárnej služby na Slovensku. Na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy (PPPR) po druhej svetovej vojne pracovalo niekoľko veterinárnych lekárov, ako to vyplýva z vypracovanej správy MVDr. Samuelom Adámaťom pod názvom „Stav veterinárov na Slovensku k 1. 3. 1949“. Okrem iného uvádza, že na PPPR pracovalo, resp. bolo 10 systemizovaných miest pre veterinárnych lekárov (Dr. Samuel Adámať, Dr. Jozef Kladný, Dr. Jozef Bednárík, Dr. Rafael Vojáček, Dr. Rudolf Morbacher, Dr. Karol Sikora, Dr. Pavel Seláň, Dr. Miloš Brdlík, Dr. Jozef Příboj a Dr. Albín Jablonský. Dr. Rafael Vojáček bol v hodnosti hlavného veterinárneho radcu za Demokratickú stranu. Ďalej tam pracovali MVDr. Július Liebenberger a MVDr. Michal Végh. Počas obdobia 1945 - 1948 dochádzalo k obmene pracovníkov. Okrem stálych pracovníkov povereníctva zácvik absolvovali novodiplomovaní veterinárni lekári, alebo budúci okresní veterinárni lekári napr. MVDr. Tomáš Gdovin, MVDr. Arnold Letovanec, MVDr. Jozef Vodrážka, MVDr. Július Molnár a iní. Nakoľko na Povereníctve zdravotníctva nebol vytvorený veterinárny odbor, na Slovensku bola veterinárna služba koordinovaná na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy sekciou A, veterinárnym referátom, ktorého prednostom - hlavným radcom od 1. 8. 1945 do roku 1948 bol MVDr. Jozef Bednárík. Túto skutočnosť dokladá i zistenie v osobných spisoch MVDr. Jozefa Kladného, nachádzajúcich sa v archíve Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu v Bratislave, kde jeho preloženie do Dolného Kubína v roku 1947 podpísal Dr. Jozef Bednárík, prednosta A/IV. odborový radca. Po ňom nastúpil do funkcie odborového radcu, prednostu veterinárneho oddelenia PPPR MVDr. Samuel Adámať.

Na krajských národných výboroch (Bratislava, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Košice a Prešov) boli zriadené veterinárne referáty a na okresných národných výboroch veterinárne oddelenia.

V priebehu roka 1948 sa v organizácii verejnej veterinárnej služby začali pripravovať zmeny, ktoré priamo súviseli s vnútropolitickými revolučnými udalosťami tzv. „Víťazným Februárom 1948“.

Veterinárny referát sídlil v budove PPPR na Vajanského nábreží v Bratislave. Referát mal silné personálne obsadenie, nakoľko mu bolo pridelených 10 pracovných miest. Na odbore sa riešila koncepcia služby, vykonávalo sa odbornovo-organizačné riadenie, v rámci ktorého primárnu úlohu zohrávalo tlmenie žrebčej nákazy, ktorá sa po vojne rozšírila na Slovensku. Schádzali a spracovávali sa tu tiež hlásenia od veterinárskej služby na úrovni okresov. Na referáte (nástupná

Budova, kde bolo PPR v Bratislave

trojmesačná prax vo veterinárskej agende) sa ako referenti vystriedali takmer všetci budúci okresní zverolekári.

Veterinárni lekári boli štátni, resp. úradní (okresní, krajskí) alebo privátni (mestskí, obecní, zmluvní, podnikoví, praktickí). Všetci bez rozdielu funkcie, resp. pracoviska, pokiaľ boli registrovaní vo Zverolekárskej komore pre ČSR, mali povolenú aj súkromnú prax.

Personálne obsadenie veterinárnej služby v ČSR po skončení vojny bolo nedostatočné, čo sa prejavovalo hlavne na Slovensku. V máji 1945 pracovalo na území ČSR celkove 1100 veterinárov, z toho iba 180 na Slovensku. Do roku 1948 ich počet narástol na 1240, z toho na Slovensku na 240, z ktorých prevažná časť pracovala v súkromnom sektore. Počty veterinárov v ďalšom období boli silne ovplyvnené skutočnosťou, že poslucháči, ktorí po uzavretí českých vysokých škôl boli nútení prerušiť štúdium, ho teraz dokončovali, ale hlavne enormným nárastom záujmu o tento druh štúdia začiatkom 50. rokov. V období 1950 až 1953 promoval na VŠV v Brne celkove 862 absolventov.

Podrobnú charakteristiku veterinárskej služby na Slovensku po skončení II. svetovej vojny v rokoch 1945 až 1960 detailne popisuje MVDr. Ladislav Husár,

priamy účastník, organizátor a pozorovateľ povojnového vývoja veterinárstva na Slovensku, vo svojej publikácii Organizačný a štrukturálny vývoj slovenského veterinárstva v rokoch 1945-1960, IVVL, Košice, 2000.

5.1 Vznik Vysokej školy veterinárskej v Košiciach

Areál Komenského ústavu s rim. kat. kostolom, neskoršie priestory VŠV v Košiciach

prof. MVDr. Ján Hovorka, zakladateľ a prvý rektor VŠV v Košiciach

Po skončení druhej svetovej vojny bolo evidentné, že v ČSR je nevyhnutné otvorenie ďalšej vysokej veterinárskej školy. O zriadenie druhej školy prejavili záujem štyri mestá v Čechách - Praha, Hradec Králové, Plzeň a České Budějovice. Vzhľadom na odlišnosti v nákazových pomeroch, zvažujúc špeciálne potreby poľnohospodárskej politiky štátu a po zrelej úvahe sa dospelo k zásadnému rozhodnutiu, že druhú školu treba otvoriť na Slovensku. Nasledovali niekoľkomesačné zložité rokovania na úrovni štátnych a straníckych orgánov, hlavne medzi Povereníctvom školstva v Bratislave, Ministerstvom školstva v Prahe a krajskými orgánmi v Košiciach, ako sídlo budúcej školy. Hlavnými osobnosťami týchto rokovaní bol povereník školstva Ladislav Novomestský a prof. MVDr.

Ján Hovorka.

A tak až v roku 1949 dochádza k naplneniu snáh viacerých zverolekárov, iniciátorov bohatej diskusie a propagátorov potreby vzniku vysokého veterinárskeho učilišťa na Slovensku (MVDr. P. Opluštil, MVDr. M. Kvetko, MVDr. I. Hudec a MVDr. J. Hovorka), ktorá v roku 1940 ešte nebola reálna, založením Vysokej školy veterinárskej v Košiciach, konštituovanej zákonom SNR č. 1 z roku 1950 s účinnosťou od školského roku 1949/1950. Táto škola zohrala rozhodujúcu úlohu

pri výchove mladej generácie veterinárnych lekárov pre potreby Slovenska v období zmien a prudkého rozvoja poľnohospodárstva po nástupe socializmu. Za prvých 50 rokov svojej existencie vychovala 3905 veterinárnych lekárov v špecializácii všeobecné veterinárne lekárstvo, 789 so zameraním na hygienu potravín a ďalších 269 absolventov promovalo v špecializácii biotechnológia živočíšnej výroby.

5.2 Zmeny v charaktere a zameraní veterinárnej služby po roku 1948

Politický vnútroštátny prevrat vo februári 1948 vyvolal nielen zásadné zmeny v spoločnosti a politickom smerovaní štátu, ale mení sa aj charakter a zameranie veterinárskej služby. V hospodárskej sfére štartoval prvý päťročný plán národného rozvoja a na úrovni legislatívy sa Národné zhromaždenie ČSR sa dňa 21. decembra 1950 uznieslo na zákone č. 187/1950 Z. z. o zdokonalení živočíšnej výroby. Podľa jeho § 12 vykonávanie veterinárskej činnosti prislúchalo štátu cez národné výbory. Veterinárska činnosť patrila do pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva, výmúc zdravotnú a technickú kontrolu potravín živočíšneho pôvodu. Paragrafom č. 22 tohto zákona boli tiež zrušené zverolekárske komory. Inými slovami, týmto zákonom došlo k postátneniu veterinárskej služby v celej republike.

Uvedeným zákonom vláda ďalej schválila projekt zakladania veľkochovov. Jeho realizácia si vyžiadala až príliš prudký rozvoj nových systémov a metód ochrany zdravia hospodárskych zvierat, niekoľkonásobný nárast preventívnych, profylaktických aj diagnostických úkonov a činností. Preto bolo potrebné posilniť pracovný káder veterinárnych lekárov, vyškoliť dostatočný počet kvalifikovaných vysokoškolských kádrov a posilniť ich o značný počet „stredných odborných pracovníkov“, pre ktorých sa neskôr vžil termín veterinárny technik. Týmto aktom sa súčasne pozmenila, resp. rozšírila dovedty podstatne medicínska orientácia veterinárnych lekárov na ochranu zdravia zvierat a zdravotnú bezpečnosť potravín živočíšneho pôvodu pre ľudí aj o takmer rovnocennú orientáciu na zabezpečovanie čo najintenzívnejšieho rastu živočíšnej výroby vo veľkochovoch hospodárskych zvierat.

Na zabezpečenie takéhoto grandiózneho plánu sa potreboval niekoľkonásobný počet veterinárov, realizácia ktorého bola veľkou výzvou pre kompetentné orgány a predstaviteľov veterinárskej služby. Vieme, že počas existencie 1. republiky pôsobilo na rôznych stupňoch činnosti vo veterinárskej službe na Slovensku spolu takmer 200 zverolekárov. Vývoj situácie v povojnovom období je uvedený v správe prednostu veterinárneho odboru Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy dr. Adámaťa „Stav veterinárov na Slovensku k 1. marcu 1949“, vypracovanej ako podkladový materiál pre vytvorenie Vysokej školy veterinárskej v Košiciach. V nej sa uvádza, že vo všetkých sektoroch služby pracovalo vtedy 231 veterinárov, čo bolo len mierne navýšenie oproti stavu z čias 1. republiky. V správe sa ďalej uvádza, že skutočná potreba pre Slovensko je 620 veterinárov, takže chýbalo takmer 400 kvalifikovaných odborníkov.

Opakovaným prechodom okupačných armád vznikla komplikovaná nákazová situácia, ktorú musela riešiť malá hŕstka zverolekárov. Vojská rekvirovaním ťažkých a jatočných zvierat vo veľkej miere zdecimovali stavy. Ponechali na našom území choré zvieratá, najmä nakazené kone svrabom, žrebčou nákazou, sopl'avkou. Kozáci jazdili na mongolských koňoch z ktorých 30% reagovalo pozitívne na sopl'avku a vymieňali ich za kone u nás chovaných plemien.

V nadväznosti na kolektivizáciu poľnohospodárstva začiatkom 50. rokov a zvýšené potreby veterinárneho personálu štát reaguje tým, že zavádza doteraz neexistujúcu funkciu veterinárnych pomocníkov, ktorí majú tvoriť akúsi protiváhu veterinárnych lekárov, považovaných v tej dobe za „buržoázny“ element. Títo ľudia, pochádzajúci väčšinou z maloroľnícko-robotníckeho prostredia, po absolvovaní šesťmesačného kurzu v Prahe, ktorého dĺžka sa v priebehu času dokonca skrátila na 4 až 2 mesiace, vykonávali najmä preventívne úkony, ale aj niektoré liečebné zákroky, patriace do kompetencie veterinárneho lekára.

Nedôveru voči veterinárskemu stavu dokladá aj skutočnosť, že v roku 1951, po odvolaní dr. Adámaťa z funkcie prednostu veterinárskeho oddelenia Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave nastúpil do tejto funkcie Juraj Baláž, pôvodným povolaním kováč, ktorý v úrade zotrval až do roku 1954, kedy ho vo funkcii vystriedal MVDr. Pavel Laurenčík.

5.3 Veterinárna služba po roku 1949

V zmysle zákona č. 14/1949 Zb. bolo na Slovensku v období rokov 1949 – 1960 konštituovaných 6 krajov a 89 okresov. Na každom poľnohospodárskom referáte ONV i KNV bolo zriadené veterinárne oddelenie na čele s okresným, resp. krajským veterinárom, ktorý bol osobou zodpovednou za ochranu zdravia zvierat a hygienu potravín živočíšneho pôvodu v okrese, resp. kraji. Bol zamestnancom ONV či KNV, služobne podliehal priamo vedúcemu pôdohospodárskeho referátu, ale v odbornej sfére bol okresný veterinár ONV riadený krajským veterinárom KNV, resp. veterinárnym oddelením povereníctva pôdohospodárstva. Táto organizačná štruktúra sa vzťahovala aj na obvodných a bitúnkových veterinárov a veterinárnych technikov. Pri takomto duplicitnom, často protichodnom riadení pracovníkov veterinárnej služby dochádzalo k neprijemným záujmovým a kompetenčným stretom medzi zväčša laickými poľnohospodárskymi referentmi ONV a okresnými veterinárnymi lekármi.

Počet okresov a okresných veterinárnych lekárov bol od roku 1953 zvýšený na 92. V roku 1951 pracovalo na území Slovenska asi 250 veterinárnych lekárov, do konca roka 1959 sa ich počet navýšil na takmer 700.

Po roku 1948 začal proces socializácie poľnohospodárstva, vznikali jednotné roľnícke družstvá a štátne majetky a robili sa prvé kroky pri budovaní živočíšnej veľkovýroby. V tejto súvislosti dochádzalo zároveň k vývoju veterinárstva v celom svojom komplexe. Nová náplň a poslanie veterinárstva sa odrážajú aj v štruktúre a organizácii veterinárskej služby, ktorá bola poštátnená a zjednotená na území

celej republiky. Legislatívne zakotvenie nového spoločenského postavenia a odborného zamerania resp. smerovania služby vychádzalo zo spomínaného zákona č. 187/1950 o zdokonalení živočíšnej výroby, ktorý bol legislatívnym základom pre zverejnenie (poštátnenie) veterinárskej činnosti.

Hlavné úlohy zoštátnenej veterinárskej služby, v súlade s celospoločenskými záujmami, boli:

- liečenie chorých zvierat, ale predovšetkým predchádzanie hromadným ochoreniam zvierat,
- ochrana zdravia zvierat najmä pred nákazlivými chorobami, včítane ochrany štátneho územia pred zavlečením nebezpečných nákaz,
- ozdravovanie chovov hospodárskych zvierat pri uchovaní úžitkovosti,
- štátny dozor pri zabezpečovaní nutrične plnohodnotných a zdravotne neškodných potravín živočíšneho pôvodu,
- kontrola nezávadnosti potravín,
- podieľať sa na ochrane zdravia ľudí a životného prostredia.

5.4 Kvalitatívne zmeny v pôsobení veterinárnej služby

Obdobie rokov 1951 – 1960 vo veterinárnej službe prináša podstatnú zmenu. Veterinárny lekár prechádza z rutínnej kuratívy na prevenciu a zvyšovanie úžitkovosti zvierat, čisto medicínske zamerania sa mení na medicínsko-výrobné, teda produktívne. V roku 1952 v ČSR vzniká 200 zootechnicko-veterinárnych stredísk, zosúladujú sa obvody zootechnikov a veterinárov. Do popredia sa dostávajú výrobné úlohy, zvyšovanie reprodukcie HD a ošípaných, znižovanie hynutia a nutných porážok, zvyšovanie hmotnostných prírastkov a pod., často i na úkor veterinárnej hygieny, profylaxie a zabezpečovania zdravotnej bezchybnosti potravín. Veterinári boli plne zapojení do kolektivizácie poľnohospodárstva, zakladania a upevňovania jednotných roľníckych družstiev.

Prestavba poľnohospodárstva bola cesta veľmi zložitá a náročná aj zo zverozdrazovného hľadiska. Sústreďovanie zvierat do spoločných chovov bolo sťažené výskytom nákazlivých chorôb, z ktorých bola v chovoch hovädzieho dobytku (HD) rozšírená najmä tuberkulóza, brucelóza a v niektorých lokalitách sneť slezinová, piroplazmóza, hlavnička a tiež parazitárne choroby, ako fasciolóza, strongylóza a strečkovitosť. Najväčšie nákazy v chovoch ošípaných tvorili mor ošípaných, nákazlivá obrna a červienka. V chovoch hrabavej hydiny veľké škody hynutím spôsoboval pseudomor, cholera, tuberkulóza, pullórová nákaza, ochorenie dýchacích ciest a z iných ochorení hlavne kokcidióza a askaridóza.

Rozhodujúcim medzníkom v zastavení ďalšieho šírenia nákazy v chovov ošípaných na Slovensku bol rok 1952, kedy sa v ústave na výrobu očkovacích látok v Bratislave začala výroba očkovacej látky proti nákazlivej obrne. Nasledovala prvá očkovacia akcia v roku 1952 a pokračovala druhou, realizovanou na prelome rokov 1953/1954. Pri nej sa zaočkovovalo do pol milióna ošípaných. Týmito dvoma

celoslovenskými akciami sa podarilo stlačiť výskyt ochorenia na úroveň akceptovateľnú z hľadiska nákazového, ako aj ekonomického. V druhej polovici sedemdesiatych rokov sa podarilo nákazu zlikvidovať na celom území štátu.

Popri výkone uvedených profesionálnych úkonov veterinárska služba musela prekovávať a odstraňovať aj nepredvídané a dovtedy nepoznané prekážky a problémy, ktoré neskôr prinášali so sebou nové ustajňovacie a chovateľské systémy a technológie, napr. voľné ustajnenie HD, vrátane dojníc, hlboká podstielka, studený odchov teliat, nové systémy výživy, schutňovanie krmiva, zaparovanie, droždovanie, fermentácia, či zavádzanie automatických systémov na suchý či mokrý spôsob kŕmenia. Úlohou služby bolo na jednej strane všetky pokrokové novoty propagovať a uvádzať do života, na druhej strane však predvídať možné negatívne následky na zdravotný stav zvierat, nepopulárne na ne upozorňovať a v konečnom dôsledku - hasiť vzniknutý požiar, prípadne zabrániť jeho opätovnému vzplanutiu. Táto nevďačná, ale veľmi záslužná činnosť bola len veľmi zriedkavo ocenená.

Veterinárska služba začala preto organizovať cieľavedomý boj proti nákazám a chorobnosti hospodárskych zvierat. Rozhodujúca fáza boja proti nákazlivým chorobám, hlavne proti tuberkulóze a brucelóze nastala po roku 1960. Vzhľadom na rozmanitosť a šírku odbornej práce veterinárnych pracovníkov, ako aj ekonomický a spoločenský dopad ich činnosti, venujme aspoň stručný pohľad na hlavné smery pri vedení boja proti najvýznamnejším nákazám, ktorý v období rokov 1945 - 1975 prebiehal na Slovensku.

Napriek personálnym a materiálnym ťažkostiam dokázala veterinárna služba zabezpečiť a vykonať v boji proti nákazlivým chorobám také ojedinelé plošné profylaktické akcie, s akými sa máloktorá alebo žiadna veterinárna služba nemôže pochváliť.

V roku 1946 z veterinárneho oddelenia PPPR, boli poverení likvidáciou žrebčej nákazy MVDr. Július Liebenberger a organizáciou umelej inseminácie kobýl MVDr. Jozef Chládecký. Už v roku 1946 MVDr. František Hrudka vypracoval nový inseminačný prístroj, smernice pre praktické vykonávanie umelej inseminácie v chovoch koní na Slovensku, vykonal krátkodobé kurzy na vyšškolenie veterinárnych lekárov určených pre výkon inseminácie kobýl na 46 inseminačných staniciach žrebčov na Slovensku. Veterinárnych lekárov, ktorí v prvom slede vykonávali insemináciu na príkaz PPPR ďaleko od domova, vystriedali vyšškolení veterinárni medici po rozšírení inseminačných staníc dislokovaných na území Slovenska na 100 miestach. Bola to prvá plošná celoslovenská akcia tlmenia nebezpečnej nákazy a vôbec prvá akcia takého rozsahu na Slovensku. Podobne v roku 1952 vykonaná druhá plošná celoslovenská akcia tzv. H-akcia bola ojedinelou akciou. Pod vedením MVDr. Andreja Ferjenčíka boli okrem pracovníkov veterinárnej služby ONV zapojení do akcie likvidácie moru hydiny prostredníctvom plošného očkovania hrabavej hydiny v spoločných chovoch a u súkromných chovateľov aj prvé dva ročníky poslucháčov Vysokej školy veterinárskej v Košiciach.

5.5 Pôsobenie vedeckých inštitúcií

V období rokov 1950 – 1960 dochádza k úspešnému pedagogickému a vedeckovýskumnému rozvoju Vysokej školy veterinárskej v Košiciach a vzniku Seminára pre doškoloňovanie veterinárnych lekárov v Košiciach (1958), zriadeniu Výskumných ústavov živočíšnej výroby vo Vígľaši, chovu hydiny v Ivanke pri

Akademik Ivan Brauner

Dunaji (1950), Výskumného ústavu veterinárneho lekárstva v Brne (1956), VII. odboru veterinárneho lekárstva ČSAPV (1957), Helmintologického ústavu SAV v Košiciach (1953), laboratórií fyziológie, imunológie, virológie a experimentálneho veterinárstva ČSAPV, BIOVETA (1953), Ústavu štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre (1969) a ďalších. Na čele všetkých výskumných a vedeckých pracovísk stáli naši prví slovenskí akademici a členovia korešpondenti Brauner, Hovorka, Landau, Nižnánsky či Gdovin, v ďalšom období Boďa a Vrtiak. V spolupráci ŠVS a VŠV vznikli odborné sekcie a vedecké spoločnosti veterinárnych lekárov - chirurgov, internistov, pôrodníkov a gynekológov a ďalšie. Z ich podnetu a zásluhou iniciatívnych kolegov vzniklo množstvo projektov, prototypov, sériovo vyrábaných nástrojov, prístrojov, rozličných jednoduchých pomôcok, ale i náročných moderných zariadení a vybavení veterinárnych ošetrovní a nemocníc.

Do roku 1960 bolo na Slovensku vybudovaných a daných do prevádzky 14 okresných veterinárnych ošetrovní, 5 veterinárnych nemocníc a jedna ústredná veterinárna nemocnica. V oblasti veterinárskej laboratórnej diagnostiky vedúcu úlohu

zohral Štátny diagnostický veterinárny ústav v Bratislave, zriadený ešte za Slovenského štátu v roku 1941. Po oslobodení vznikali na Slovensku jeho pobočky - v roku 1948 v Košiciach, v 1953 v Prešove a Zvolene, a v roku 1955 v Žiline a Nitre.

Štátny veterinárny ústav v Žiline

5.6 Stredné veterinárne školstvo na Slovensku

Trvalo takmer ďalších desať rokov, než sa vytvorili podmienky na stredoškolské vzdelávanie veterinárnych technikov končiace maturitnou skúškou, ktoré na Slovensku zabezpečovali dve školy: SPTŠ - odbor veterinárny v Barci pri Košiciach (začala fungovať v roku 1955) a SPTŠ v Nitre, ktorá vznikla v roku 1960. Veterinárny odbor v Barci aj v Nitre existuje dodnes - a venuje sa svojmu pôvodnému zameraniu i napriek tomu, že pracovná pozícia veterinárny technik po privatizácii služby v terénnej praxi reálne zanikla. Dnes existuje veterinárny odbor na škole v Bratislave, Trnave, Žiline, Ivanke pri Dunaji a bol aj v Kežmarku - tu zanikol.

6. Vznik Štátnej veterinárnej správy na Slovensku

Druhá polovica šesťdesiatych rokov minulého storočia bola pre slovenskú veterinárnu službu významná z organizačného aj štrukturálneho pohľadu.

Územná reorganizácia v roku 1960 priniesla významnú zmenu v organizácii veterinárnej služby. Krátko pred tým bol vytvorený veterinárny odbor pri Ministerstve pôdohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva a on pripravil novú úpravu organizácie veterinárnej služby so súčasným správnym vymedzením jej činnosti. Podrobne je táto etapa vývoja veterinárnej služby popísaná v publikácii Ladislava Husára Prvé samostatné veterinárne organizácie v Československej republike, Krajské a okresné veterinárne zariadenia, 50. výročie, ktorá vyšla v edícii *Historia medicinae veterinariae* v roku 2010. I napriek tomu je vhodné si opäť pripomenúť toto významné obdobie pre veterinárnu službu a doplniť o niektoré údaje, ktoré v publikácii buď chýbali alebo boli spomenuté okrajovo.

6.1 Rok 1960 - rozvoj slovenského veterinárstva

Významným medzníkom v rozvoji slovenského veterinárstva bol rok 1960, kedy na základe zákona č. 36/1960 Zb. z 9.4.1960 o územnom členení štátu s účinnosťou od 1.7.1960 sa ustanovilo politicko-správne usporiadanie územia, vytvoriac na Slovensku tri kraje a 33 okresov. Štátna veterinárna služba sa odčlenila od ná-

Družstevná škola práce

Liečenie trichofýcie

rodných výborov a finančne i organizačne sa osamostatnila. Na Ministerstve poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva ČSSR sa pre jednotné riadenie a plánovanie veterinárnej činnosti vytvoril veterinárny odbor, ktorý na území Slovenska zabezpečoval úlohy v úzkej súčinnosti s veterinárnym odborom Povereníctva SNR pre poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo.

Vznikli samostatné veterinárne organizácie - krajské veterinárne zariadenia (KVZ) a okresné veterinárne zariadenia (OVZ). Boli to samostatné právnické osoby, centrálné odborne riadené rozpočtové organizácie na čele s vedúcim (riaditeľom), ktorého menovala a odvolávala príslušná Rada KNV resp. ONV. Na Slovensku sa pod riadením veterinárneho odboru Povereníctva pôdohospodárstva vytvorili tri krajské a jedno mestské veterinárne zariadenie (hl. m. SSR Bratislavy), a 32 okresných veterinárnych zariadení - v západoslovenskom kraji 11, v stredoslovenskom 12 a vo východoslovenskom 9. V roku 1968 vznikli 4 nové okresy a tým aj OVZ - Veľký Krtíš, Stará Ľubovňa, Svidník a Vranov nad Topľou. V rámci každého OVZ sa konštituovali 2–4 veterinárne strediská.

Dňom 1. júla 1960 začala československá veterinárska služba pracovať podľa koncepcie, zámerov a legislatívy „novej organizácie veterinárskej služby“. Na úrovni okresov boli zriadené samostatné rozpočtové organizácie - okresné veterinárne zariadenia rady ONV. Na čele organizácie bol okresný veterinárny lekár – riaditeľ OVZ, ktorý riadil:

- odbornú inšpekčnú skupinu OVZ, ktorú tvorili: okresný veterinárny hygienik, epizootológ a gynekológ (ku ktorým neskôr pribudli aj ďalšie špecializácie),
- hospodársko-správnú skupinu pre úsek ekonomický,

- veterinárske strediská pre terénnu službu,
- veterinárske hygienické stredisko,
- veterinársku nemocnicu resp. ošetrovňu,
- okresné veterinárske laboratórium,
- sklady veterinárskych liečiv a ďalšie prevádzkové úseky, potrebné pre chod organizácie.

Veterinárske strediská (VS) v počte 2, resp. 4 sústredovali v okrese veterinársky personál pre výkon veterinárskej činnosti v teréne. Zriaďovali sa tak, aby bola zaistená preventívna a profylaktická činnosť a nepretržitá liečebná starostlivosť. Vo VS pre terénnu službu sa, podľa veľkosti okresu, združovalo 6 – 8 veterinárnych lekárov, rovnaký počet veterinárnych technikov, jedna dispečerka, vodič motorového vozidla a upratovačka.

Každý veterinárny lekár spolu s veterinárnym technikom vykonával preventívnu, profylaktickú a osvetovú činnosť vo svojom prevenčnom veterinárskom obvode. Aby sa pre túto činnosť vytvoril dostatočný časový priestor, v šesťdesiatych rokoch sa liečebná starostlivosť v rámci strediska vykonávala prostredníctvom tzv. „žurnálnej služby“. Od pondelka do piatka vrátane, bol počas dennej pracovnej doby poverený jeden veterinárny lekár vybavovaním nahlásených resp. požadovaných ošetrovaní chorých zvierat, úrazov, patologických pôrodov, ostatných akútnych prípadov, náhlych úhynov a pod. Prípady sa nahlasovali telefonicky dispečerke na VS a tá ich prístupnou spojovacou technikou (telefón príp. vysielacia) ohlásila službukonajúcemu veterinárnemu lekárovi, ktorý mal k dispozícii auto so služobným šoférom. Tento systém sa, napriek niektorým kladom, udržal pre dopravné a komunikačné problémy iba do roku 1968, kedy sa od neho definitívne odstúpilo.

Ďalšou zo zásad novej organizácie bolo, aby liečebná starostlivosť poskytovaná zvieratám bola zabezpečovaná nepretržite. Za týmto účelom sa od 1. júla 1960 zriadili pohotovostné služby. Ich úlohou bolo poskytovať neodkladnú a naliehavú pomoc a liečbu zvieratám, v prípade potreby v dobe nočnej a v dňoch pracovného pokoja. Na pohotovosti slúžili: veterinárny lekár, veterinárny technik (bol pri telefóne) a vodič motorového vozidla. Pohotovosť začínala po skončení dennej pracovnej doby a končila nasledujúci deň ráno. V dňoch pracovného pokoja (soboty, nedele, sviatky) sa slúžilo nepretržite.

Systém pohotovostných služieb sa osvedčil a fungoval až do privatizácie v roku 1992. V rámci veterinárskych služieb štátov RVHP bol ojedinelý a nemal obdobu ani v iných krajinách Európy. Svedčil o úrovni veterinárskej služby na Slovensku, hodnotenej uznanlivo aj v mnohých štátoch EÚ.

Vedúci krajského veterinárneho zariadenia - krajský veterinárny lekár usmerňoval a kontroloval činnosť veterinárnych zložiek v kraji priamo alebo za pomoci svojej inšpekčnej skupiny (krajský epizootológ, ftizeológ, hygienik, gynekológ, hydinnár a lekárnik). Pod priame riadenie odborné i hospodárske boli ku KVZ pričlenené diagnostické ústavy, krajské veterinárne nemocnice, prípadne i existujúce kafilérie.

Na ochranu štátneho územia pred zavlečením nákazlivých chorôb zo zahraničia začala veterinárna služba budovať pohraničné veterinárne stanice.

Požiadavky nového charakteru poľnohospodárskej výroby na veterinársku službu sa v šesťdesiatych rokoch realizovali v rámci zákona č. 66/1961 Zb. o veterinárskej starostlivosti a vykonávacej vyhlášky MPVLH č. 154/1961 o výkone veterinárskej starostlivosti. Podľa nich sa riadil výkon veterinárskej starostlivosti v poľnohospodárskych závodoch, pri zvieratách vo vlastníctve obyvateľstva, ochrane štátneho územia a pri výkone veterinárskej hygienickej služby na území celého Slovenska.

6.2 Zákon o veterinárnej starostlivosti č. 66/61 Zb.

Veľmi významnou udalosťou v roku 1961 bolo vydanie zákona č. 66/61 Zb. o veterinárnej starostlivosti zo dňa 26. júna 1961, ktorého účinnosť bola od októbra 1961. Účelom tohto zákona bolo upraviť veterinárnu starostlivosť tak, aby zodpovedala potrebám socialistickej živočíšnej veľkovýrobe, plánovite podporovala jej rozvoj, zabezpečovala zdravie chovov hospodárskych zvierat tým, aby prispievala k predchádzaniu chorôb prenosných zo zvierat na človeka a súčasne zabezpečovala vytváranie podmienok pre výrobu zdravotne neškodných a hodnotných potravín a surovín živočíšneho pôvodu a krmív a to tak už v poľnohospodárskej výrobe, ako aj pri priemyselnom spracovaní.

Zákon zároveň vymedzil okruh veterinárnej starostlivosti od všestrannej ochrany zdravia zvierat a zveri cez hygienu plemenitby, odchovu, výživy, zdravotného prostredia, ošetrovania, prepravy, vyhľadávanie príčin hromadných ochorení a ich odstraňovania. K súčasťi veterinárnej starostlivosti patrilo aj zabezpečovanie zdravotne neškodných krmív, dostatočného množstva účinných veterinárnych biopreparátov, liečiv, vyšetrovacích a liečebných pomôcok a potrieb, ako aj zneškodňovanie tiel uhynutých zvierat, konfiškátov a odpadov živočíšneho pôvodu, prípadne starostlivosť o ich účelné a neškodné využitie.

K významnej súčasťi veterinárnej starostlivosti podľa zákona patrila aj ochrana štátneho územia proti zavlečeniu a šíreniu nákaz zvierat, ozdravovanie chovov hospodárskych zvierat a liečenie chorých zvierat.

Veterinárna starostlivosť sa začala uplatňovať v plnom súlade s úlohami hygienickej a protiepidemiologickej starostlivosti.

Výnosom ministra poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva z 15. júna 1961 č. j. 231-65-137/61 sa vykonala aj mzdová úprava odborných zamestnancov veterinárnych zariadení a zaviedli sa jednotné prémie veterinárnych pracovníkov v teréne za dosiahnuté výsledky na úseku zdravotného stavu a úžitkovosti zvierat. Slúžili ako impulz na zlepšenie odbornej úrovne veterinárnych pracovníkov.

6.3 Úloha okresných národných výborov

Okresné národné výbory (ONV) zabezpečovali podľa tohto zákona úlohy veterinárnej starostlivosti a dozerali na ich plnenie, organizovali opatrenia na zdolávanie nákaz a iných hromadných ochorení, zabezpečovali prehliadky jatočných zvierat a mäsa a starali sa o odborné liečenie zvierat. Odbornú činnosť, smerujúcu k plneniu týchto úloh vykonávali odborne spôsobilí veterinárni pracovníci okresných veterinárnych zariadení. Títo pracovníci vykonávali tiež hygienický dozor nad zdravotnou neškodnosťou potravín a surovín živočíšneho pôvodu, a to vždy v úzkej súčinnosti s orgánmi hygienickej a protiepidemiologickej služby.

6.4 Vyhláška č. 154/1961 Zb.

Začiatkom roka 1962 nastúpila účinnosť vyhláška MZLVH č. 154/1961 Zb. zo dňa 30. decembra 1961, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o veterinárnej starostlivosti č. 66/61 Zb. Táto vyhláška sa stala ďalším významným krokom k uplatňovaniu dôslednej veterinárnej starostlivosti. V roku 1962 boli k zákonu č. 66/61 Zb. a vyhláške č. 154/1961 Ministerstvom poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva vydané tieto smernice: Smernice o veterinárnej starostlivosti v chovoch zvierat (č. j. 60400/62-43), Smernice pre hygienu potravín a surovín živočíšneho pôvodu (č. j. 60500/62-43), Pokyny pre používanie veterinárnych biopreparátov (č. j. 60600/62-43) a Laboratórne vyšetrovacie metódy (č. j. 60700/62-43).

Novelizácia veterinárnych predpisov sa vykonala komplexne. Vydanie predpisov v Zborníku veterinárnych predpisov umožnilo, aby sa s nimi rýchle zoznámili nielen pracovníci veterinárnej služby, ale aj ostatná verejnosť.

6.5 Okresné veterinárne zariadenia v rokoch 1963 - 1968

Okresné veterinárne zariadenie (OVZ) boli zriadené uzneseniami plenárnych zasadnutí ONV podľa zákona č. 32/1963 Zb. z 12. apríla 1963 o organizácii riadenia poľnohospodárstva a boli začlenené do okresnej výrobnjej poľnohospodárskej správy ako rozpočtová organizácia II. stupňa.

Od 1.4.1963 boli OVZ odborne riadené krajskými pobočkami Ústredného štátneho veterinárneho ústavu (ÚŠVÚ) a ich rozpočty boli napojené na výrobné poľnohospodárske správy a čiastočne na pobočky ÚŠVÚ.

OVZ sa stalo samostatnou právnickou osobou na čele s vedúcim veterinárnym lekárom, ktorého menoval vedúci okresnej výrobnjej poľnohospodárskej správy (OVPS) po súhlase veterinárneho odboru MZLVH. Vedúci OVPS ho tiež mohol odvolať po súhlase veterinárneho odboru. Rada ONV ho poverila ako okresného veterinárneho lekára podľa zákona č. 66/1961 Zb. o veterinárnej starostlivosti výkonom štátnej moci.

OVZ sa stalo rozpočtovou organizáciou OVPS III. stupňa zapojenou hrubými príjmami a výdavkami na rozpočet OVPS. S rozpočtom hospodáril podľa zásad rozpočtového poriadku OVPS a zásad vyplývajúcich z vnútornej organizácie OVZ.

V súlade s organizáciou riadenia poľnohospodárstva podľa zákona č. 32/1963 Zb. prináležalo finančné a hospodárske riadenie OVZ okresnej výrobnéj poľnohospodárskej správe a po stránke odbornej veterinárnemu oddeleniu MZLVH.

Bežné a operatívne riadenie OVZ spojené s rozhodovaním odborných záležitostí a hospodárskych vecí v rámci rozpočtu bolo zverené vedúcemu OVZ, prostredníctvom ktorého OVPS riadila činnosť celého zariadenia. Vedúci OVZ pritom bol povinný neustále sledovať rozširovanie a skvalitňovanie výkonu veterinárnej služby pri zachovaní zásad hospodárnosti a pri dodržiavaní politických a hospodárskych smerníc.

Členenie OVZ v tomto období je podrobne popísané v spomínanej publikácii dr. L. Husára.

6.6 Vzťah okresného veterinárneho zariadenia k okresnému národnému výboru a okresnej výrobnéj poľnohospodárskej správe

6.6.1 Okresný národný výbor

Vzťahy OVZ k národnému výboru sú dané zákonom č. 66/1961 Zb. a vyhláškou MZLVH č. 154/1961 Zb. Okresný národný výbor robí opatrenia podľa zákona č. 66/1961 Zb. o veterinárnej starostlivosti prostredníctvom okresného veterinárneho lekára a na tento účel:

- a) poveruje odborne spôsobilých pracovníkov veterinárnej služby robiť opatrenia a rozhodnutia podľa ustanovení uvedeného zákona. Ich rozhodnutia ako aj opatrenia vyplývajúce zo zákona sú záväzné pre poľnohospodárske podniky a ich riadiace orgány, pre dopravu a iné organizácie, zariadenia, ústavy, úrady a obyvateľstvo,
- b) schvaľuje dlhodobé ozdravovanie plány a závažné návrhy, ktoré ovplyvňujú živočíšnu výrobu všetkých sektorov v rámci príslušného okresu,
- c) vyhlasuje vznik nebezpečných nákaz u hospodárskych zvierat a domácich zvierat a zveriny a chorôb prenosných zo zvierat na ľudí a ich produktov na ľudí a opatrenia na ich tlmenie a vyhlasuje nákazu za zaniknutú,
- d) zabezpečuje správne záležitosti ako vyplácanie náhrad pri likvidácii nebezpečných nákaz, úhradu za záverečnú dezinfekciu a pod.,
- e) zaisťuje dodržiavanie zásad veterinárnej starostlivosti pri investičnej výstavbe poľnohospodárskych, potravinárskych a ďalších podnikov, stanovených zákonom a pri ochrane vodných zdrojov,
- f) menuje okresné protinákazové komisie (členov) a poveruje ich robiť opatrenia na likvidáciu nákaz lebo hromadných ochorení zvierat na základe predloženého návrhu okresným veterinárnym lekárom.

6.6.2 Výrobná poľnohospodárska správa

O vzťahoch k výrobnej poľnohospodárskej správe plní okresné veterinárne zariadenie dve hlavné úlohy: z ktorej vyplýva organizovanie, zaistiťovanie a kontrola nevyhnutnej starostlivosti o zdravie zvierat a dodržiavanie veterinárno-zdravotných opatrení, najmä ustanovení zákona č. 66/1961 Zb. o veterinárnej starostlivosti a vystupuje voči poľnohospodárskym a iným podnikom ako služba a na požiadanie poskytuje za náhradu veterinárne úkony na zabezpečenie výroby a prevádzky a niektoré úkony na zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

Vyplyvalo to z ustanovení zákona č. 32/1963 Zb. z 12. apríla 1963 o organizácii riadenia poľnohospodárstva na základe ktorého základným článkom novej sústavy riadenia poľnohospodárstva boli výrobné poľnohospodárske správy. Týmto zákonom sa zaviedol v poľnohospodárstve systém podnikového riadenia. V krajoch sa zriadili krajské a v okresoch okresné výrobné poľnohospodárske správy.

V súlade s týmito organizačnými zmenami sa aj okresné veterinárne zariadenia, ako samostatné rozpočtové organizácie, preradili spod riadenia národných výborov pod okresné výrobné poľnohospodárske správy. Charakter ich odbornej veterinárnej činnosti sa pritom nezmenil.

6.7 Odborné riadenie okresných veterinárnych zariadení po roku 1963

Zo zrušených krajských veterinárnych zariadení v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach sa vytvorili krajské pobočky Ústredného štátneho veterinárneho ústavu v Prahe. Do nich sa zaradili aj veterinárne strediská vo veľkochovoch hydiny, vo veľkovýkrmniach a taktiež veterinárne strediská veľkých bitúnkov a mäsokombinátov.

Do krajskej pobočky v Bratislave sa zaradila aj pobočka bývalého Štátneho veterinárneho ústavu Praha, ako Odbor špeciálnej laboratórnej diagnostiky s celo-slovenskou pôsobnosťou. Túto novú organizačnú úpravu vykonali na základe smerníc Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva č. j. Plán 79613/63 z 10. apríla 1963.

Keďže výrobné poľnohospodárske správy nemohli v zmysle zákona 66/61 Zb. vykonávať opatrenia proti nákazlivým chorobám, Rady KNV a ONV poverili riaditeľov krajských pobočiek ÚŠVÚ a riaditeľov OVZ výkonom tejto činnosti, ktorí z tohto titulu zastávali taktiež funkciu krajských, prípadne okresných veterinárnych lekárov.

Ústrednému štátnemu veterinárnemu ústavu, ktorý rozpočtovo podliehal priamo pod Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, bol podriadený aj Seminár pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Pardubiciach s pobočkami v Brne, Košiciach a Dukovanoch a taktiež Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv.

Veterinárnú službu sústredili v jednom rezortnom ministerstve a celoštátne za jej činnosť zodpovedal veterinárny odbor MPLVH, pričom na Slovensku túto čin-

nosť zabezpečoval v súčinnosti s veterinárnym oddelením Povereníctva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva.

Biovety, ako hospodárske organizácie, prostredníctvom VHJ Ivanovice na Hanej podliehali priamo pod veterinárny odbor MPLVH; sem od roku 1964 patrili aj Veterinárny asanačný ústav, ktorý sa vytvoril vyčlenením tejto činnosti z Ústredného Štátneho veterinárneho ústavu v Prahe a jeho pobočiek.

Podstatne sa zmenil na veterinárnu starostlivosť i názor širokej verejnosti.

Uznesením vlády č. 128 z 18. apríla 1966 sa zaviedli poplatky za niektoré veterinárne úkony. Išlo najmä o liečenie. Úkony spojené s ochranným očkovaním a tlmením nebezpečných nákazlivých chorôb v rozsahu určenom MPLVH sa poskytovali aj naďalej pre socialistické poľnohospodárske podniky a ostatných chovateľov bezplatne. Podstatné zásady boli určené v tzv. výmere G-6.

V druhej polovici šesťdesiatych rokov sa v prevažnej miere vybudovala sieť veterinárnych zariadení.

V roku 1967 pracovalo na Slovensku už 1162 veterinárnych lekárov a 1041 veterinárnych technikov. Koncom tohto roku dosiahla veterinárna služba na Slovensku významný úspech; zlikvidovala tuberkulózu hovädzieho dobytku o rok skôr pred určeným termínom. Predtým, ešte v roku 1964 bola vykonaná eradikácia brucelózy.

6.8 Centrálné riadenie veterinárnej služby po roku 1960

Zákom č. 36/1960 Zb. bolo územie Slovenska rozdelené na tri kraje a 33 okresov. V krátkom čase nadobudol platnosť aj zákon č. 65/1960 Zb. o národných výboroch. Tak počnúc 1. júlom 1960 v každom kraji vznikli krajské veterinárne zariadenia a v každom okrese okresné veterinárne zariadenia ako samostatné rozpočtové organizácie; zariadenia napojené na Rady KNV a ONV. Na ministerstve poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva v Prahe (MPLVH) bol zriadený samostatný veterinárny odbor na čele s vedúcim MVDr. Ladislavom Polákom. Na Povereníctve (PPLVH) vznikol veterinárny referát na čele s vedúcim MVDr. Vítázoslavom Schererom. Tento veterinárny útvar skromne personálne obsadený a ekonomicky takmer nulový suplovali novovzniknuté krajské veterinárne zariadenia Slovenska cez okresné veterinárne zariadenia.

Veterinárne oddelenie PPLVH začalo intenzívne cez KVZ pripravovať ozdravovacie plány hovädzieho dobytku od TBC a BAB.

V roku 1963 bol do funkcie vedúceho veterinárneho referátu menovaný MVDr. Viktor Sýkora a v roku 1965 bol referát prestavaný na veterinárne oddelenie s vedúcim a hlavným veterinárom Slovenska doc. MVDr. Jánom Plevom, CSc. Úlohou oddelenia bolo zaviesť ozdravovanie dobytku od TBC a BAB (čo v roku 1965 komplikovala povodeň na západnom Slovensku – prietrž hrádze Dunaja).

6.9 Ozdravovanie chovov hovädzieho dobytku od nákazlivých chorôb

Veterinárska služba začala organizovať cieľavedomý boj proti nákazám a chorobnosti hospodárskych zvierat. Rozhodujúca fáza boja proti nákazlivým chorobám, hlavne proti tuberkulóze a brucelóze nastala po roku 1960. Vzhľadom na rozmanitosť a šírku odbornej práce veterinárnych pracovníkov, ako aj ekonomický a spoločenský dopad ich činnosti, venujme aspoň stručný pohľad na hlavné smery pri vedení boja proti najvýznamnejším nákazám, ktorý v období rokov 1945 - 1975 prebiehal na Slovensku.

6.9.1 Tuberkulóza

Organizovaný boj proti tuberkulóze začal na konci roka 1959, na základe uznesenia Zboru povereníkov č. 456 zo 17. 12. 1959. Ozdravovacie plány v chovoch HD zostavené v rokoch 1959 - 1960 sa začali realizovať k 1. januáru 1961. K uvedenej akcii boli v rokoch 1958-1959 na Ústave pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Brne vyškolení veterinárni ftizeológovia. Vypracované plány umožňovali

Tuberkulinácia

plynulosť a pravidelnosť obnovy ozdravovaného stáda a zabráňovali živelnosti. V uvedenom období pozitívne reagovalo z celkového stavu hovädzieho dobytku 19,4 % a zo stavu kráv to bolo 27,1 %. Ako hlavná diagnostická metóda sa po-

užívala tuberkulínová skúška, ktorá sa ukázala ako technicky najľahšie uskutočniteľná a pritom spoľahlivá.

Ozdravovací program sa od začiatku hodnotil ako akcia veľkého ekonomického a spoločenského významu a rátalo sa i s jeho finančným dotovaním. Pre všetky poľnohospodárske podniky sa zaviedol jednotný systém subvencovania ozdravovacieho procesu.

Podľa harmonogramu vypracovaného na základe uznesenia likvidácia tuberkulózy na Slovensku sa mala uskutočniť do roku 1970. V roku 1961 bola stanovená nová úloha a to znížiť počet prípadov ochorenia hovädzieho dobytku celoštátne na polovicu do roku 1965 a do konca roku 1968 túto nákazu utlmiť. Na túto úlohu nadväzovalo uznesenie vlády č. 673 zo dňa 18. júla 1962, kedy vláda schválila organizačné opatrenia a potrebné finančné prostriedky na likvidáciu tuberkulózy do konca roka 1968.

Dôležité je konštatovať, že ozdravovacia akcia nemala za následok pokles stavov a úžitkovosti hovädzieho dobytku. Počas ozdravovania sa prejavil nielen pozitívny hospodársky vplyv, ale i značný vplyv na zdravotnú situáciu u ľudí. Dôkazom bol klesajúci trend chorobnosti ľudí na tuberkulózu (bovinnú), najmä pri mimoplúcnych formách.

Na Slovensku sa likvidácia tuberkulózy skončila vo všetkých okresoch k 15. decembru 1967, to znamená s jednoročným predstihom oproti celoštátnemu plánu. Štátny program likvidácie tuberkulózy bol významom doposiaľ najrozsiahlejším, a svojím výsledkom najúspešnejším opatrením v chove hospodárskych zvierat. Zúčastnilo sa na ňom niekoľko desaťtisíc pracovníkov, v prvom rade z radov veterinárnych lekárov, vedeckých a pedagogických odborníkov, poľnohospodárov, pracovníkov nákupných organizácií a potravinárskeho priemyslu, národných výborov – obcí, okresov a krajov, Štátnej poisťovne, ako i politických orgánov a masovokomunikačných prostriedkov.

6.9.2 Brucelóza

Po tuberkulóze najzávažnejším nákazovým problémom bol výskyt brucelózy. Vzhľadom na závažnosť problému bolo prijaté Vládne uznesenie č. 781 zo dňa 16. septembra 1959 o opatreniach na likvidáciu brucelózy.

K prvému januáru 1961 sa nachádzalo na území Slovenska v brucelózných izolátoch takmer 104 tisíc kusov HD, t.j. 7,6% z celkového stavu. V Stredoslovenskom kraji sa v tom období brucelóza HD už zlikvidovala, vážna situácia bola v Západoslovenskom kraji, kde zamorenie brucelózou predstavovalo 12,2% zo stavu HD a bolo najväčšie v rámci celej ČSSR. Výskyt nákazy sa viazal hlavne na južné okresy kraja. Vo Východoslovenskom kraji sa brucelóza vyskytovala najmä v súkromnom sektore a veľký počet ohnisk ohrozoval chovy v socialistickom sektore. Brucelózou boli zamorené plošne na celom území Slovenska i chovy ošipáných.

Odber krvi u hovädzieho dobytku na brucelózu

Za účelom zlikvidovania tejto nákazy Povereníctvo poľnohospodárstva vydalo opatrenia podrobného ozdravovacieho plánu tak, aby sa nákaza zlikvidovala do konca roku 1964. Likvidácia brucelózy HD, ktorá sa na území Slovenska úspešne skončila už v novembri roku 1964 sa tiež nezaobišla bez finančného krytia. V prvom rade poskytovala náhradu Štátna poisťovňa, ďalej to boli štátom poskytované subvencie a príspevok na dezinfekčné prostriedky, ktoré sa viazali na dodržanie plánu tlmenia nákazy.

Brucelóza hospodárskych zvierat ohrozovala i zdravie ľudí. Prípady ochorenia boli skoro vo všetkých kategóriách poľnohospodárskych pracovníkov, vrátane veterinárnych lekárov, z ktorých bolo postihnutých až 34%.

6.9.3 Slintačka a krívačka

Tak ako v minulosti, aj teraz bola slintačka a krívačka (SLAK) najobávanejšou nákazou párnokopytníkov. Jej najväčší výskyt sa na území ČSR zaznamenal v roku 1938 a po skončení druhej svetovej vojny tiež v roku 1945. Ďalšia veľká vlna nákazy sa vyskytla v roku 1952, kedy v rámci celej republiky postihla vyše 5900 obcí a podarilo sa ju zlikvidovať až v nasledujúcom roku. Priame a nepriame škody boli obrovské.

Od zdoľania SLAKu v rokoch 1952 - 1953 sa vykonávalo ochranné očkovanie proti typu A a O. Na území Slovenska sa očkovoľ HD v pohraničnom pásme so ZSSR, Maďarskom a Rakúskom v šírke 20 km od hraníc. Vo vnútrozemí sa očkovali všetky plemenné a kmeňové chovy HD, chovy v okruhu 10 km okolo kraj-

Dezinfekčná súprava

Dezinfekčné rohože

ských miest, veľkých priemyselných centier, kafilérií, podnikov mäso priemyslu a v rekreačných oblastiach. Každoročne sa týmto spôsobom zaočkovalo asi 600 tisíc kusov HD.

Pri výskyte SLAKu v roku 1972-1973 prenikol na naše územie vírus typu C a O z juhovýchodnej Európy. Nákaza sa vyskytla celkove v 173 ohniskách. Vďaka

Dezinfekčná čata

mimoriadnym opatreniam sa nákazu podarilo lokalizovať a v priebehu prvých piatich mesiacov jednotlivé ohniská postupne zlikvidovať. Najcitelnejšie straty boli vo veľkochovoch ošípaných, kde uhynulo 100 tisíc prasiat. Pri výskyte nákazy v roku 1972 - 1973 nákazovú situáciu značne skomplikoval aj výskyt slintačky doposiaľ sa nevyskytujúceho typu C.

Na základe poznatkov z ostatného výskytu a analýzy rizika zavlečenia exotických typov sa pristúpilo v celom rade štátov k masovému ochrannému očkovaniu. Podobne aj u nás došlo k plošnej vakcinácii HD, oviec, kôz proti typu O, A, C a v trvalej imunite sa udržiavali aj základné stáda ošípaných.

K väčšiemu rozšíreniu tejto nákazy v rokoch 1972-1973 prispelo to, že koncentrované veľkochovy hospodárskych zvierat mali nedostatočne vybudovaný systém ochrany proti zavlečeniu nebezpečných nákaz. Kritická analýza, ktorá sa vykonala po zdaní slintačky a krívačky na jeseň v roku 1973 v Košiciach ukázala, že dovtedy platné opatrenia proti tejto nebezpečnej nákaze boli už zastarané. Preto boli navrhnuté a prijaté účinné opatrenia, ktoré mali zabrániť ďalšiemu vzniku a rozšíreniu nebezpečných nákaz - tzv. Realizačné opatrenia na ochranu veľkochov hospodárskych zvierat.

6.9.4 Mor ošípaných

V prvej polovici 20. storočia bol mor ošípaných najobávanejšou nákazou v chovoch prasiat. V roku 1949 sa vypracoval plán tlmenia tejto nebezpečnej nákazy. Systém ochrany simultánnou metódou (očkovanie živou kultúrou vírusu + vysoká dávka hyperimunného séra) je postupne nahradzovaný novou látkou – kryštálio-

letovou vakcínou. Od roku 1955 sa používala výlučne táto vakcína, vyrobená v Biovete Nitra. Prijala sa zásada udržiavať proti moru ošipaných v imunite všetky chovy socialistického sektoru na celom území Slovenska.

6.9.5 Červienka ošipaných

V rokoch po druhej svetovej vojne spôsobovala straty v chovoch ošipaných ďalšia nákaza, červienka, ktorá vážne ohrozovala existenciu novozakladaných spoločných družstevných chovov. Do polovice päťdesiatych rokov spôsobovala červienka straty niekoľko desiatok tisíc ošipaných ročne. Veterinárska služba mala k dispozícii pomerne účinnú metódu imunizácie, tzv. Lorenzovu metódu (živá kultúra + hyperimunné sérum), ktorou sa pravidelne očkovali ošipané v súkromnom sektore, obyčajne v máji a v júni, a ošipané v socialistickom sektore každý pol rok. Týmto spôsobom sa podarilo udržiavať stav bez klinickej červienky, ale nevyriešil sa problém utlmenia zárodkov v prostredí. To sa podarilo dosiahnuť až s novou adsorbátovou vakcínou z Biovety Nitra, ktorá sa dala použiť pri všetkých kategóriách ošipaných a vyvolala pomerne dobrú a dlhotrvajúcu imunitu. Ďalší vývoj priniesol tzv. živú purifikovanú červienkovú vakcínu, používanú pre výkrmové ošipané. Pri chovných ošipaných sa používa adsorbátová červienková vakcína a v trvalej imunite sa udržiavali všetky ošipané v socialistických chovoch na území celého Slovenska. Taktiež sa hromadne imunizovali ošipané v súkromnom sektore.

6.9.6 Aujeszkeho choroba

Ďalšia nákaza v chovoch ošipaných, Aujeszkeho choroba, sa od roku 1955 vyskytovala hlavne v južných okresoch Západoslovenského kraja, v oblasti s vysokou koncentráciou ošipaných, len nebola diagnostikovaná. Rozšírením chovu ošipaných v socialistickom sektore sa stala nebezpečnou nákazou, ktorá po zavedení povinnej imunizácie u ošipaných v spoločných chovoch spôsobila straty v chovoch hovädzieho dobytku a oviec, najmä u jahniat.

Vakcína vyrobená z tkanivových kultúr vyrobená v roku 1963 zamedzila ďalší hromadný úhyn, čím splnila ekonomický cieľ, ale k ozdraveniu terénu nedošlo. Vzhľadom na problémy pri ozdravovaní chovov vyplývajúce z osobitných vlastností vírusu Aujeszkeho choroby ŠVS MPVž SSR rozhodla prejsť na celkovú špecifickú imunoprofylaxiu vo všetkých chovoch ošipaných socialistického sektoru na území Slovenska.

6.9.7 Nákazlivá obrna ošipaných

Po druhej svetovej vojne sa v chovoch ošipaných katastrofálne rozšírila nákazlivá obrna ošipaných. Kritickým pre jej rozšírenie na Slovensku bol rok 1949, a jej vzplanutie súviselo aj s veľkými presunmi odstaviť so zamorených oblastí

Čiech a Moravy do nezamorených oblastí stredného a východného Slovenska. Začiatkom roku 1950 bolo zamorených už sedem tisíc hospodárstiev a nákaza sa stávala už akútnym národohospodárskym problémom, lebo začala vážne ohrozovať produkciu bravčového mäsa.

Sústredovanie zvierat do spoločných chovov pri zakladaní JRD bolo veľmi sťažené výskytom nákazlivých chorôb, z ktorých bola v chovoch hovädzieho dobytku rozšírená najmä tuberkulóza a brucelóza.

Rozhodujúca fáza boja proti týmto dvom nákazlivým ochoreniam nastala po roku 1960, kde hlavnú úlohu zohrávala terénna veterinárna služba. Štátna veterinárna služba sa v tomto období vo svojej činnosti zamerala prednostne na likvidáciu brucelózy a tuberkulózy hovädzieho dobytku. Tieto nákazy spôsobovali nielen veľké straty v živočíšnej výrobe, ale spôsobovali aj ochorenia ľudí.

6.10 Hygiena potravín

Je neoddeliteľnou súčasťou komplexnej veterinárskej starostlivosti a má zásadný význam pre ochranu zdravia ľudí, ako aj ochranu zdravia zvierat. Veterinárna hygienická služba bola až do roku 1952 začlenená do Ministerstva zdravotníctva. Po vydaní zákona č. 4 o hygienickej a protiepidemiologickej starostlivosti z roku 1952 prešla prehliadka jatočných zvierat a mäsa na základe vládneho nariadenia č. 99/52 Zb. o organizácii veterinárnej služby do pôsobnosti Ministerstva poľnohospodárstva. Vydaním tohto nariadenia sa organizácia a náplň práce i veterinárnej hygienickej služby prispôbili potrebám poľnohospodárstva. Okrem prehliadky jatočných zvierat a mäsa veterinárska služba vykonávala dozor nad zabezpečovaním hygienickej a zdravotnej bezchybnosti v poľnohospodárskej prvovýrobe. Hygienický dozor nad priemyselným spracovaním potravín živočíšneho pôvodu zostal ešte v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva a duplicitná činnosť medzi dvoma zdravotníckymi službami bola aj na prvovýrobnom úseku. Duplicita sa odstránila až 1.4.1955 vzájomnou medzirezortnou dohodou medzi Ministerstvom zdravotníctva a Ministerstvom poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Dohoda bola potvrdená až zákonom č. 18/1957 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 4/1952 o hygienickej a epidemiologickej starostlivosti, a to v znení vyhlášky Ministerstva zdravotníctva č. 20/1957 Zb.

Zákomom č. 66/1961 Zb. o veterinárnej starostlivosti a Smernicami MPLVH č. 60 500/62-43 pre hygienu potravín a surovín živočíšneho pôvodu sa vytvorili podmienky na výrobu zdravotne bezchybných a hodnotných potravín a surovín živočíšneho pôvodu ako v poľnohospodárskej výrobe, tak aj pri priemyselnom spracovaní. Uzákoniť sa pojem jatočného zvieratá, povinná prehliadka zvierat a mäsa ako aj vzťahy veterinárnych orgánov voči organizáciám, nad ktorými sa vykonáva hygienický dozor a povinnosti týchto organizácií voči veterinárnej službe. Rozšírila a prehĺbila sa laboratórna diagnostika a určili sa zásady pre odber vzoriek na laboratórne vyšetrenie. Veľmi závažné bolo stanovenie zásady, že ve-

terinárnemu hygienickému dozoru podliehajú všetky potraviny a suroviny živočíšneho pôvodu od prvovýroby až do ich uvedenia do obehu. Zákon č. 66/1961 Zb. sa stal základom pre komplexnú činnosť vo veterinárnej hygiene potravín v rozsahu zrovnateľnom iba s niekoľkými najvyspelejšími štátmi sveta.

Moderná hygiena potravín nie je možná bez primeranej siete laboratórnych zariadení. Z tohto dôvodu sa na štátnych veterinárnych ústavoch postupne vybudovali samostatné oddelenia hygieny potravín. Do roku 1970 sa diagnostika v hygiene potravín robila už v siedmich ústavoch a od roku 1968 sa táto činnosť začala významne rozširovať aj v okresných veterinárnych laboratóriách, ktoré v roku 1974 spracovali už asi jednu tretinu vyšetrených vzoriek, najmä vzoriek mäsa jatočných zvierat a surového mlieka. S nástupom privatizácie však okresné veterinárne laboratória prakticky zanikli.

Na území okresov veterinárna hygienická činnosť zabezpečuje prostredníctvom strediska veterinárnej hygienickej služby. Činnosť veterinárnej hygienickej služby v rámci OVZ riadi okresný veterinárny hygienik. Táto organizačná štruktúra veterinárnej hygienickej služby sa v podstate zachovala až do vzniku regionálnych veterinárnych a potravinových správ.

6.11 Technické a koncepčné zmeny po roku 1960

Obdobie rokov 1960 až 1975 bolo charakterizované mnohými organizačnými, štrukturálnymi technickými i koncepčnými zmenami a experimentmi, niektoré sa neosvedčili a časom zanikli, väčšina z nich sa ako progresívne, užitočné a efektívne ujali a ďalej rozvíjali. V oblasti terénnej služby treba spomenúť zásadný dôraz na prevenciu a preferovanie ochrany veľkochovov pred nákazami a hromadnými ochoreniami na úkor kuratívy, ktorá sa na obvodoch začala v roku 1961 praktizovať žurnálnym systémom a zaviedla sa nepretržitá pohotovostná služba na všetkých VS počas celého roka. Štátne veterinárne ústavy prekonal niekoľko názvoslovných, kompetenčných a funkčných premien, ale dôležitou ostala skutočnosť, že ich odborná laboratórna a najmä rýchla a spoľahlivá diagnostická činnosť neostala len medzi múrmi ústavov, ale využívala sa aj pri tímových depistážach v rámci efektívnej spolupráce s veterinárnymi lekármi na obvodoch a strediskách, ktorá sa stále zlepšovala a stupňovala. Bolo to obdobie zriadenia krajských a okresných výrobných neskôr poľnohospodárskych správ (1963), zjednocovania všetkých poľnohospodárskych služieb do jedného mohutného a intenzívne sa rozvíjajúceho agrokomplexu, v rámci ktorého zohrali všetky odvetvia slovenského veterinárstva - vrátane Vysokej školy veterinárskej v Košiciach a výskumných ústavov - na základe svojej odbornosti a dvojvtedného poslania ochrany zdravia zvierat i ľudí vedúcu úlohu.

7. Vznik samostatných veterinárných správ - rok 1968, 1969 a ďalšie obdobie

doc. MVDr. Ladislav Polák, CSc.

Veterinárne oddelenie PPLVH po vytvorení Ústrednej veterinárnej správy v Prahe (riaditeľom bol menovaný doc. MVDr. Ladislav Polák, CSc.) pripravilo podklady pre zriadenie Oblastnej veterinárnej správy v Bratislave ako zariadenie ÚVS v Prahe. Za riaditeľa minister rozhodnutím č. II/4 – 1104/67 zo dňa 27.12.1967 vymenoval MVDr. Štefana Árvaya (doc. MVDr. J. Pleva, CSc. sa vrátil na pôvodne pracovisko VŠV Košice). Takto boli vytvorené podmienky pre vznik Oblastnej veterinárnej správy v Bratislave.

Dňom 1. januára 1968 sa zrušili krajské pobočky Ústredného štátneho veterinárneho ústavu v Prahe a vznikli z nich Krajské oddelenia Ústrednej a Oblastnej veterinárnej správy. Zo staníc laboratórnej a klinickej diagnostiky vznikli Štátne veterinárne ústavy ako preddavkové organizácie Ústredného štátneho veterinárneho ústavu v Prahe a Oblastného štátneho veterinárneho ústavu v Bratislave, ktorý sa vytvoril z Odboru špeciálnej laboratórnej diagnostiky bývalej krajskej pobočky. Špecializované veterinárne strediská vo veľkochovoch hospodárskych zvierat a na mäsokombinátoch, ktoré boli súčasťami pobočiek OŠVÚ, sa podriadili príslušným okresným veterinárnym zariadeniam. Systém veterinárných obvodov a veterinárných stredísk v rámci OVZ zostal nezmenený. Týmto novým organizačným usporiadaním zostali nedotknuté vzťahy krajských a okresných veterinárných lekárov k národným výborom.

7.1 Vytvorenie Štátnej veterinárnej správy Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR

Na základe federatívneho usporiadania vzťahov medzi bratskými národmi Čechov a Slovákov sa rozhodnutím Ministerstva poľnohospodárstva a výživy v Prahe zo dňa 17. 12. 1968 **vytvorila dňom 1. 1. 1969 Štátna veterinárna správa Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR v Bratislave**, ako samostatná rozpočtová organizácia podliehajúca pod Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR (MPVž SSR). Tým sme sa dopracovali k samostatnému riadeniu, organizácii,

plánovaniu, rozpočtu, investičnej výstavbe, kádrovej politike, sociálnym, zdravotným, spoločenským, športovým aktivitám a iniciatívam. Prvým riaditeľom Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR (ŠVS MPVŽ SSR) bol menovaný MVDr. Štefan Árvay a po jeho odvolaní až do 9. januára 1990 prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc.

Štátna veterinárna správa MPVŽ SSR, ako štátny orgán pre veterinárnu činnosť na území Slovenska mala za úlohu zabezpečovať a usmerňovať výkon veterinárnej činnosti v rozsahu platných predpisov a pokynov MPVŽ SSR. V rámci tejto pôsobnosti to bola najmä komplexná ochrana zdravia zvierat, ozdravovanie chovov hospodárskych zvierat, ako aj vyšetrovanie krmív. Zabezpečovala tiež opatrenia pri chorobách prenosných zo zvierat na ľudí, a to v súčinnosti s orgánmi hygienickej a protiepidemiologickej služby. Ďalej to bola starostlivosť o ochranu štátneho územia proti zavlečeniu a šíreniu nákaz zvierat, riadenie laboratórnej, klinickej diagnostiky a terapie, plnenie úloh na úseku veterinárnej hygieny, zabezpečovanie veterinárnej asanácie, ako aj dezinfekčnú, dezinfekčnú a deratizačnú činnosť. Na území Slovenska riadila výrobu a zabezpečovala kontrolu veterinárnych biopreparátov, liečiv, premixov a medikovaných krmných prípravkov. Ďalšie úlohy boli pri dovoze veterinárnych biopreparátov, liečiv, chemikálií, nástrojov a prístrojov, spolupráci s federálnymi orgánmi pri vypracúvaní celoštátne platných právnych veterinárnych predpisov. Plnila úlohy vyplývajúce pre veterinárnu službu z uznesení orgánov RVHP a ďalších medzinárodných organizácií, ako i vládnych a medzirezortných veterinárnych dohôd. Do jej náplne patrili i úlohy v oblasti veterinárneho plánovania, financovania, sociálno-ekonomických informácií, práce,

*MVDr. Štefan Árvay, prvý riaditeľ
ŠVS MPVŽ SSR
(1.1.1969 - 31.8.1970)*

*prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc.,
ústredný riaditeľ ŠVS MPVŽ SSR
(1.9.1970 - 9.1.1990)*

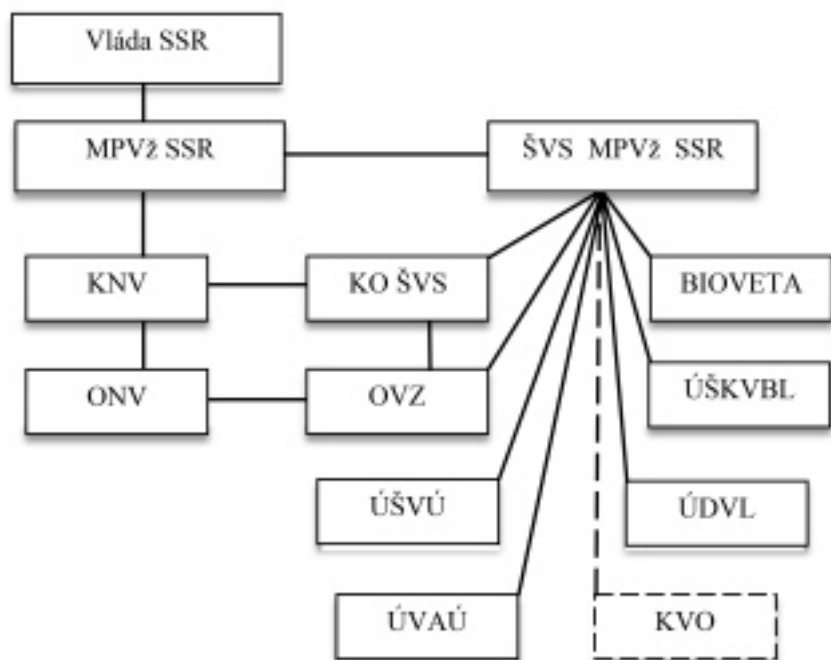

Schéma organizácie a riadenia Štátnej veterinárnej služby na Slovensku v roku 1971

miezd a investičnej výstavby, úlohy na úseku vedy, techniky a osvetovej činnosti. Zodpovednosť mala za kádrovú prácu, výchovu veterinárnych pracovníkov a sociálnu politiku a zabezpečenie úloh na legislatívno-právnom úseku, vykonávala kontroly a revízie a plnila zvláštne úlohy a civilnú obranu.

Štátna veterinárna správa MPVž SSR v úzkej súčinnosti s Krajskými veterinárnymi zariadeniami ŠVS v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach, ktoré boli znovu vytvorené začiatkom roku 1971 po svojom zrušení v roku 1969, riadila tridsaťtri okresných veterinárnych zariadení, ktoré boli jej rozpočtovými organizáciami. Okresné veterinárne zariadenia spolu s Mestským veterinárnym zariadením hlavného mesta SSR Bratislavy, riadené Štátnou veterinárnou správou, predstavovali základné organizačné jednotky, ktoré zabezpečovali komplexnú veterinárnu činnosť na území svojich okresov a na území hlavného mesta.

Ďalšou rozpočtovou organizáciou Štátnej veterinárnej správy bol Ústredný štátny veterinárny ústav v Bratislave, ktorý vznikol dňom 1. 1. 1969 z Oblastného štátneho veterinárneho ústavu. Tento zabezpečoval jednotnú laboratórnu, klinickú diagnostiku a terapiu prostredníctvom vlastného zariadenia, ako aj prostredníctvom Štátnych veterinárnych ústavov v Nitre, Zvolene, Žiline, Veličnej, Košiciach, Prešove, Michalovciach a Spišskej Novej Vsi, ktoré boli jeho preddavkovými organizáciami, 1. 1. 1969 sa v Bratislave vytvorilo Ústredie veterinárnych asanačných

Schéma organizácie a riadenia okresných veterinárnych zariadení na Slovensku v roku 1971

ústavov, ako rozpočtová organizácia Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR. Táto organizácia prostredníctvom svojich Veterinárnych asanačných ústavov v Senci, Nitre, Mojšovej Lúčke pri Žiline, Lieskovci a Drienove pri Prešove plnila úlohy veterinárno-asanačné, vykonávala činnosť spracovateľsko-výrobnú a postupne rozširovala tiež činnosť dezinfekčnú, dezinfekčnú a deratizačnú. Od 1. 1. 1974 boli tieto organizácie preradené z rozpočtovej do príspevkovej oblasti.

Začiatky veterinárnej asanačnej činnosti na Slovensku datujeme od 1. januára 1956, kedy Ministerstvo pôdohospodárstva v Prahe prevzalo do správy všetky kafilérie v štáte a zverilo ich pod gesciu veterinárneho odboru ministerstva. Na jeho objednávku vypracoval Štátny projektový ústav v Prahe vzorový projekt na výstavbu a zariadenie veterinárneho asanačného ústavu (VAÚ). Tento projekt posúdila a schválila Stála veterinárna skupina pri RVHP v Sofii v októbri 1959 a na jeho podklade pokračovala výstavba VAÚ v Drienove, Lieskovci, Mojšovej Lúčke, Senci a rekonštrukcia závodu v Nitre.

Jedinou hospodárskou organizáciou, ktorú riadila Štátna veterinárna správa bola Bioveta v Nitre, ktorá zabezpečovala výrobu veterinárnych biopreparátov, liečiv, kŕmnych doplnkov a ďalších biologických prípravkov.

Preddavkové organizácie, ktoré sa viazali na Štátnu veterinárnu správu, boli Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre, Ústav pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach, Ústav veterinárnej osvetu v Bratislave, Fakultná veterinárna nemocnica v Košiciach a Výpočtové stredisko v Bratislave.

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre zabezpečoval štátnu kontrolu výrobkov vyrábaných Biovetou v Nitre, ako aj štátnu kontrolu biopreparátov a veterinárnych liečiv dovážaných zo zahraničia.

Ústav pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach sa staral o odborný rast veterinárnych pracovníkov v súlade s potrebami praxe a najnovšími vedeckými poznatkami.

Ústav veterinárnej osvetu vykonával osvetovú, propagačnú, edičnú a informačnú činnosť.

Fakultná veterinárna nemocnica zabezpečovala diagnostickú, liečebnú a poradenskú činnosť prostredníctvom referenčných pracovísk.

Výpočtové stredisko spracúvalo údaje o veterinárnej činnosti a riešilo racionalizáciu celého systému evidencie a štatistiky.

Vnútnú organizáciu Štátnej veterinárnej správy určoval riaditeľ v organizačnom poriadku a ostatných vnútorných organizačných normách.

Vnútnú organizáciu ostatných veterinárnych zariadení určoval riaditeľ príslušnej organizácie v organizačnom poriadku, ktorý podliehal schváleniu ústredného riaditeľa ŠVS MPVŽ SSR.

Vzťah veterinárnej služby k národným výborom všetkých stupňov a k ostatným orgánom štátnej moci určoval zákon 66/61 Zb. o veterinárnej starostlivosti a jeho vykonávacie vyhlášky.

Vzťahy k veterinárnemu oddeleniu Federálneho ministerstva poľnohospodárstva a výživy v Prahe určoval zákon 133/70 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev.

Vzájomné vzťahy medzi štátnymi veterinárnymi správami národných republík určovala „Dohoda o spolupráci”.

Podobnú dohodu o spolupráci uzavrela Štátna veterinárna správa s Vysokou školou veterinárskou v Košiciach, hlavným hygienikom SSR a so Spofou.

Na koordináciu práce na úseku boja proti ochoreniam prenosným zo zvierat na ľudí sa uznesením vlády č. 137/70 zriadila komisia pri vláde SSR. Tvorili ju pracovníci zdravotnej a veterinárnej služby.

Skúsenosti, ako aj poznatky z ostatných členských štátov RVHP ukázali, že systém jednotnej štátnej veterinárnej služby sa osvedčil a bol vhodný aj pre ďalší rozvoj poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu.

Rozvoj špecializácie, koncentrácie a intenzifikácie živočíšnej výroby si však vyžadoval prispôbiť dovtedajšiu organizačnú štruktúru novým podmienkam. V praxi bolo potrebné zabezpečiť postupne prechod z dovtedajšej činnosti na činnosť špecializovanú podľa druhov hospodárskych zvierat čo bolo obsiahnuté v „Koncepcii veterinárnej činnosti v Slovenskej socialistickej republike”, čo schválila 21. schôdza

Veterinársky asanačný ústav Senec

Asanační technici VAÚ Mojšova Lúčka

akademik Koloman Bod'a

prof. MVDr. Oto Dobšinský, DrSc.

Kolégia ministra poľnohospodárstva a výživy SSR dňa 4. novembra 1974.

Slovenské veterinárske osobnosti sa v rokoch 1968 - 1971 a ďalších, jednak vďaka dobovým, resp. politickým a federatívnym zásadám, jednak vďaka svojim vlastným schopnostiam a ambíciám, prepracovali do čela koncipovania a riadenia nielen slovenského veterinárstva, ale celého federálneho poľnohospodárskeho rezortu. Historicky prvým ministrom - predsedom federálneho výboru pre pôdohospodárstvo a výživu v Prahe bol v r. 1969 prezidentom ČSSR menovaný slovenský veterinárny lekár, vtedy profesor, neskôr akademik Koloman Bod'a. V zmysle ústavného zákona o federácii (citujeme) „na zaistenie koordinovaného postupu pri plnení úloh na úseku veterinárnej činnosti na celom území ČSSR“ zriadil Federálnu veterinárnu radu ako poradný orgán ministra a Hlavného veterinárneho lekára Federálneho výboru pre pôdohospodárstvo a výživu, ktorým sa stal MVDr. Oto Dobšinský CSc., neskôr docent a profesor na VŠZ v Prahe. Členom tejto rady sa stal i MVDr. Ladislav Husár.

Základnými pracoviskami veterinárnej služby sa stávali novovybudované veľkochovy, v ktorých sa podľa množstva zvierat zriaďovali Špecializované

veterinárne pracoviská, prípadne obvody združené vo veterinárnom stredisku.

Pôsobnosť veterinárnych stredísk bola zhodná s výrobnými kooperačnými obvodmi z dôvodu zabezpečenia koordinácie činnosti. Špecializované pracoviská, obvody a strediská riadili okresné veterinárne zariadenia v úzkej nadväznosti na ďalšie organizačné a odborné stupne veterinárnej služby. Tento systém dával záruku, že sa podstatne skvalitnila veterinárna činnosť v súlade s najnovšími vedeckými poznatkami, pretože systém, pri ktorom sa veterinárny lekár staral o všetky druhy zvierat, neumožňoval už získať hlboké odborné znalosti zo všetkých problémov, ktoré musel pri tomto spôsobe práce vo výrobe riešiť.

Z dôvodu operatívosti, akcieschopnosti a vysokej odbornosti, čo osobitne vystupovalo do popredia v podmienkach koncentrovaných a špecializovaných cho-

vov, sa aj v tejto novej organizačnej štruktúre veterinárnej služby počítalo s jednotným systémom riadenia a s ponechaním charakteru štátnej organizácie.

Krajské a okresné veterinárne zariadenia boli neskôr premenované na krajské a okresné veterinárne správy a Mestské veterinárne správy. Veterinárne strediská (VS) ostali bez zmien názvu.

Bolo to obdobie charakterizované mnohými organizačnými, štrukturálnymi technickými i koncepcnými zmenami a experimentálni, niektoré sa neosvedčili a časom zanikli, väčšina z nich sa ako progresívne, užitočné a efektívne ujali, zdokonalili a ďalej rozvíjali. V oblasti terénnej služby načim spomenúť zásadný dôraz na prevenciu a preferovanie ochrany veľkochovov pred nákazami a hromadnými onemocneniami na úkor kuratívy, ktorá sa v obvodoch VS začala od r. 1961 praktizovať žurnálnym systémom, denne iba jedným obvodným veterinárnym lekárom na služobnom aute s vodičom. Zaviedla sa nepretržitá pohotovostná služba, denná i nočná, na všetkých VS počas celého roka. Štátne veterinárne ústavy prekonalí niekoľko názvoslovných, kompetenčných a funkčných premien. Dôležitou ostala skutočnosť, že sa ich odborná laboratórna a najmä rýchla a spoľahlivá diagnostická činnosť nielen medzi stenami ústavov, ale aj pri tímových depistážach v rámci efektívnej spolupráce s veterinárnymi lekármi na obvodoch a strediskách stále zlepšovala a stupňovala.

Výsledkom neustálej starostlivosti o rozvoj štátnej veterinárnej služby bola skutočnosť, že v roku 1975 dosiahol počet veterinárnych lekárov v SSR 1318 a veterinárnych technikov 740, z celkového počtu 4091 pracovníkov. Pre názornosť treba uviesť, že v roku 1951 pôsobilo na Slovensku len 250 veterinárnych lekárov.

Na úseku investičnej výstavby len v období rokov 1971-1974 sa dobudovalo a dalo do prevádzky 63 stavieb s rozpočtovým nákladom do 1,5 milióna Kčs a 6 stavieb s rozpočtovým nákladom nad 1,5 milióna Kčs, pričom ďalších 18 stavieb bolo už rozostavaných.

Stav základných fondov dosiahol koncom roku 1974 objem 299,636 milióna Kčs, zatiaľ čo v roku 1968 predstavoval len čiastku 108,7 milióna Kčs. Vysoký vzostup sa zaznamenal pri strojoch a zariadeniach, a to z 24,8 milióna Kčs v roku 1968 na 107,068 milióna Kčs v roku 1974. Rozpočet budov a stavieb vzrástol v uvedenom období z 83,9 milióna Kčs na 192,568 milióna Kčs. Podstatne sa zlepšila aj vybavenosť veterinárnej služby služobnými motorovými vozidlami, a to z 545

*MVDr. Ladislav Husár, na IVVL,
október 2017*

v roku 1968 na 698 v roku 1974. Počet súkromných vozidiel používaných na výkon služby sa zvýšil za toto obdobie zo 724 na 1019.

Skutočné výdavky zo štátneho rozpočtu zaznamenali v období rokov 1971 - 1975 index rastu 123 % a predstavovali v roku 1974 čiastku 289,9 milióna Kčs.

Nezanedbávala sa ani legislatíva. Od r. 1981 sa pripravoval nový zákon o veterinárnej starostlivosti, ktorý bol v NZ schválený pod č. 87 až v r. 1987. Bol obohatený o dva nové prvky komplexnej prevencie a štátneho veterinárneho dozoru. V zmysle nového zákona sa začali v roku 1988 robiť pokusy so zavádzaním podnikovej, resp. závodnej veterinárnej služby, ktorá sa však neujala. V legislatívnej oblasti načim spomenúť veľmi významnú Dohodu o spolupráci medzi Štátnou veterinárnou správou MPVŽ SSR a Vysokou školou veterinárskou, uzatvretú v r. 1980, s konkrétnou náplňou na roky 1981 -1989. Spolupráca sa týkala všetkých oblastí a odvetví veterinárskej medicíny.

Na vysoký stupeň dokonalosti sa vypracovali systémy plánovania, resp. komplexné programy prevencie a ozdravovania chovov HZ od nákaz, najmä od leukózy a zápalov mliečnej žľazy HD. Prvoradou úlohou bola aktívna, permanentná ochrana veľkochovov pred nákazami, vypracovanie Realizačných opatrení na ochranu veľkochovov hospodárskych zvierat a Pohotovostných plánov proti slintačke a krívačke a iným nebezpečným nákazám. V rokoch 1975 - 1980 odborné komisie ŠVS vypracovali Komplexné postupy pri vyšetrovaní príčin hromadných ochorení, najmä mláďat. V zmysle už uvedenej Dohody boli zriadené odborné vyšetrovacie a diagnostické tímy zo zástupcov ŠVÚ, VŠV, KVZ a OVZ, ktoré vo väčšine účinne, zodpovedne a vysoko odborne pomáhali terénu vyriešiť ne jeden komplikovaný a z hospodárskeho i politického hľadiska chýlostivý problém.

V rámci kontrolnej a poradenskej činnosti veterinárnej služby sa od r. 1975 zaviedli komplexné štvrťročné previerky chovov HZ na JRD a ŠM, aj pravidelné mesačné veterinárne kontroly veľkokapacitných teľatníkov, veľkovýkrmní ošípaných a veľkochovov hydiny. V r. 1982 holi na ŠVU zriaďované Centrá biotechnickej kontroly.

Do popredia záujmu veterinárnej vedy a praxe sa dostala problematika racionálnej a zdravej výživy a dietetiky HZ a hydiny. Veterinárni lekári sa podieľali na vývoji a propagovaní moderných kŕmnych techník a metód, na zostavovaní i schvaľovaní receptúr kŕmnych zmesí, veterinárni inšpektori krmív (VIKári) kontrolovali všetky výrobné kŕmnych zmesí a zdravotnú bezchybnosť krmív vôbec. Okrem ŠVU zriadila ŠVS niekoľko okresných veterinárnych laboratórií na vyšetrovanie kvality objemových krmív a na základe výsledkov ako aj na základe skráteného metabolického testovania plemenníc bolo možné operatívne a konkrétne pomenovať nedostatky vo výžive a navrhovať nápravu. Dôležitým poslaním VIKárov bolo aj poradenstvo a štátny dozor pri medikácii kŕmnych zmesí pri zdolávaní nákaz a hromadných onemocnení HZ a hydiny. Bola to obzvlášť významná, zodpovedná, často experimentálna, nebezpečná, ale predovšetkým účelná a v prevažnej miere úspešná činnosť veterinárnych dietetikov.

Rozvoj veterinárskej vedy, výskumu a techniky sa v rokoch 1975 - 1990 sústreďoval do niekoľkých centier. Boli to VŠV, ÚEVM, Výskumné ústavy a pracoviská v rámci ČSAPV a SAV k nim sa pridružovali a spolupracovali rezortné ústavy a zariadenia. 1.1.1981 bol zriadený Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky v Trnave. 18.10.1981 vzniklo Vedecko-výskumné združenie veterinárnych vied. Od r. 1980 do 1982 začali postupne pracovať národné referenčné pracoviská pre niektoré dovtedy ešte nedoriešené zdolávacie postupy. napr. pre Q horúčku na ŠVÚ v Prešove, pre varroózu na ŠVÚ v Košiciach, pre mastitídy HD na ŠVÚ v Michalovciach, pre genetickú prevenciu na ŠVÚ v Nitre a ďalšie. Vedecko-technický rozvoj bol zameraný hlavne na exaktné zoohygienické a medicínske zhodnotenie, pripomienkovanie a vylepšovanie experimentálne budovaných a prevádzkovaných moderných veľkokapacitných ustajňovacích technológií, ako bola napr. v r. 1980 otvorená veľkovýkrmňa HD pre 8.000 býčkov, alebo veľkovýkrmne ošipáných a hydiny s niekoľkými podlažiami vo viacerých okresoch južného Slovenska. Trnavský ústav sa okrem zoohygienickej problematiky, najmä pri posudzovaní a schvaľovaní projektov nových ustajňovacích objektov a technológií, intenzívne venoval vývoju novej veterinárnej techniky, rozličným prístrojom, nástrojom, mechanizmom, zariadeniam a vypracovaniu noriem na komplexné, vzorové vybavenie okresných veterinárnych ošetrovní a laboratórií.

Významnú úlohu vo výchove a v príprave veterinárneho dorastu, obzvlášť na zvládnutie nových úloh v oblasti veterinárnej hygieny potravín po r. 1975 zohrala VŠV v Košiciach. Ako jedna z prvých na svete zavádza od r. 1975 diferencované štúdium v odbore všeobecného veterinárskeho lekárstva a v odbore veterinárskeho lekárstva v hygiene potravín, čím sa začala špecializovaná príprava veterinárnych lekárov pre oblasť veterinársko-hygienického dozoru a pre mohutne sa rozvíjajúci potravinársky priemysel. V r. 1978 si okolnosti vyžiadali experimentálne vytvorenie ďalšieho študijného odboru - biotechnológia živočíšnej výroby. Tento odbor sa v očakávanom efekte neosvedčil a po 11 rokoch bol zrušený. Konečne v r. 1987 vznikol na VŠV už štvrtý študijný odbor - tropickej a subtropickej veterinárskej medicíny. Na VŠV sa sústavne rozvíjala vedecko-výskumná činnosť aj priama pomoc v praxi. Škola sa stala centrom základného výskumu vo veterinárskej medicíne, zameraného na všetky odvetvia živočíšnej výroby, najmä na oblasť biotechnologických postupov, uplatňovanie modernej chémie v poľnohospodárstve, na vypracovanie exaktných metodík hodnotenia zdravotnej bezchybnosti potravín a na prepojenie veterinárskej medicíny s problematikou ochrany a tvorby životného prostredia. Ďalej to boli programy výroby imunobiopreparátov novej generácie, dokonalejšej imunoprofylaxie, využitia transferov a poznatkov bioinžinierstva, prevencie metabolických a reprodukčných porúch, vytváranie systému účinnej ochrany potravinového reťazca pred prenikaním cudzorodých látok a v konečnom dôsledku na ochranu zdravia človeka - konzumenta potravín živočíšneho pôvodu.

Investičná výstavba v rokoch 1975 - 1980 finišovala. Dokončili sa rozostavané budovy okresných veterinárnych zariadení, veterinárnych stredísk, okresných

Slávnostný výkop pri začiatku stavby veterinárneho centra v Bratislave (ÚŠVÚ, ŠVS), 1975

veterinárnych ošetrovní a okresných veterinárnych laboratórií. V r. 1980 bol na SVŠ dobudovaný technicko-investičný útvar a dokončená stavba Štátnej veterinárnej správy a ÚŠVÚ v Bratislave. V r. 1981 bol dokončený VAÚ v Nitre a moderný ŠVÚ v Michalovciach. V r. 1982 sa začal stavať nový Ústav pre doškoloňovanie veterinárnych lekárov, ktorý bol dokončený v októbri 1987 a premenovaný na Inštitút výchovy a vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach.

Aj v odborových organizáciách sa presadzovali snahy, formy, zámery o možnostiach ŠVS o zvyšovanie úrovne hmotného i morálneho hodnotenia a odmeňovania profesionálnej i záujmovej činnosti. Od 1.1.1969 veľmi úspešne spolupracoval so ŠVS samostatný výkonný výbor veterinárnej sekcie Slovenského odborového zväzu pracovníkov v poľnohospodárstve.

V r. 1980 boli zavedené nové zásady hmotnej zainteresovanosti, inými slovami, posledná platová úprava pred privatizáciou a rekonštrukciou služby. Išlo o kategorizáciu základných plátov, výkonnostných odmien, odmien z Fondu riaditeľa a osobných príplatkov, všetko na základe dĺžky praxe, odbornosti, špecializácie, zastavanej funkcie a mimoriadnych aktivít. Aj do tzv. „metálového a diplomového“ hodnotenia a odmeňovania sa zaviedla určitá hierarchia a systém. Hovorilo sa mu „vyznamenanie“. Z úseku rezortu (ministra a odborov) to bola hodnosť Priekopník socialistickej práce, Vynikajúci pracovník poľnohospodárstva a výživy, Zaslúžilý

pracovník poľnohospodárstva a výživy, Zaslúžilý vynálezca, zlepšovateľ. Zo strany ŠVS a odborov Zaslúžilý pracovník veterinárskej služby a Vzorný pracovník veterinárskej služby. Prirodzene, že vedľa týchto existovali aj vyznamenania vyššieho i nižšieho rangu, z úrovne vlády, krajských i okresných národných výborov.

7.2 Špecializácia vo veterinárnej službe

V rokoch 1970 – 1975 sa rozvíjala špecializácia veterinárnych lekárov horizontálne v jednotlivých medicínskych odboroch a aj vertikálne, v jednotlivých druhoch a kategóriách zvierat a hydiny. V tomto období sa zásadne menil pragmatický, viac-menej teoretický a formálny styk vysokej školy s veterinárnymi zariadeniami na konkrétnu, plánovitú a koncepčnú spoluprácu VŠV a ŠVS v oblastiach smerovania štúdia, vytvárania nových študijných špecializovaných odborov, perspektívneho plánovania potreby a umiestňovania absolventov VŠV, konkrétnej pomoci vedy klinickej i laboratórnej diagnostike v teréne a ďalších.

V roku 1975 pracovalo v službách ŠVS SSR už 4.091 aktívnych zamestnancov, toho počtu bolo 1.318 veterinárnych lekárov, 740 veterinárnych technikov a 2.033 ostatných zamestnancov, reprezentujúcich 15 - 20 administratívnych, technických a remeselných profesií.

7.3 Realizačné opatrenia na ochranu veľkochovov hospodárskych zvierat

Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR ešte v roku 1973 vydalo “Realizačné opatrenia na ochranu veľkochovov hospodárskych zvierat”, č. 9474/1973-PV z 9.8.1973 ktorými sa doplnili niektoré ustanovenia vyhlášky č. 154/1961 Zb. a smerníc o veterinárnej starostlivosti č. 60 400/62-43 a č. 60 500/62-43.

Hlavný dôvod ich vydania bol v tom, že koncom roka 1972 a začiatkom roku 1973 bola na území Slovenska, najmä na území Západoslovenského kraja rozšírená slintačka a krívačka hovädzieho dobytku a ošípaných

Dovtedajšie skúsenosti hlavne z boja proti slintačke a krívačke ukázali, že vtedajší systém ochrany koncentrovaných veľkochovov hospodárskych zvierat úplne nevyhovoval. Nedocenenie ochranných opatrení a nepripravenosť organizačná, prevádzková, investičná mohla viesť v jednotlivých veľkochovoch k značným hospodárskym stratám, ba až k likvidácii celých chovov. Z uvedených dôvodov za širokej spoluúčasti zainteresovaných pracovníkov vedy a praxe bol spracovaný tento preventívny záväzný, ochranný systém pre všetky podniky poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu. Vychádzalo sa z toho, že ochrana zdravých chovov je ľahšia a taktiež ekonomicky omnoho výhodnejšia ako likvidácia nákaz.

Smernice riešili konkrétne úlohy s termínom ich splnenia a zodpovednosťou.

Mali tieto hlavné realizačné oblasti:

A. Opatrenia v poľnohospodárskej výrobe.

Táto najdôležitejšia a najrozsiahlejšia časť riešila tieto úlohy:

- vstup do poľnohospodárskych podnikov,
- vjazd motorových vozidiel,
- dezinfekcia, dezinsekcia a deratizácia,
- zoohygienické opatrenia,
- plemenárstvo a inseminácia,
- ochranné opatrenia vo veľkofarmách s modernou technológiou - chov hovädzieho dobytku, chov ošípaných, chov hydiny

B. Priemyselná výroba krmív

C. Opatrenia v potravinárskej výrobe

- všeobecné úlohy,
- úsek jatočnictva a mäsovej výroby,
- úsek mliekarenského priemyslu,
- úsek mraziarenskej a konzervárenskej výroby,
- úsek hydinárskeho priemyslu
- úsek DDD

D. Štátna veterinárna správa MPVŽ SSR.

Úlohy sa týkali opatrení na sprísnenie štátneho dozoru a o výsledkoch výkonu dozoru sa predkladali 2-krát ročne správy pre rokovanie Kolégia ministra poľnohospodárstva a výživy SSR. Uložená bola úloha dobudovať pohraničné veterinárne stanice po stránke personálnej a materiálnej.

Výsledkom celého komplexu opatrení, ktoré v takom rozsahu sa mohli v tom čase vykonať bola skutočnosť, že v roku 1974 sa zaznamenali len dva prípady slintačky a krívačky na území Slovenska.

7.4 Organizácia boja proti slintačke a krívačke a iným veľmi nebezpečným nákazám

7.4.1 Protinákazové komisie

V boji proti slintačke a krívačke sa u nás osvedčili tzv. protinákazové komisie zriaďované pri orgánoch štátnej moci.

Boj proti tejto nákaze na území ČSR a SSR riadia Protinákazové komisie ČSR a SSR pri MPVŽ ČSR a SSR.

Predsedomi týchto komisií sú ministri poľnohospodárstva a výživy ČSR a SSR a tajomníkmi ústrední riaditelia Štátnych veterinárnych správ MPVŽ ČSR a SSR. Členmi komisií sú zástupcovia ministerstiev - zdravotníctva, vnútra, národnej obrany, obchodu, lesného a vodného hospodárstva, školstva, generálni riaditelia VHJ – mäso, mlieko, nákup, plemenárskych podnikov a zástupcovia niektorých odborných pracovísk. Podľa riešenej problematiky si komisie na svoje rokovania môžu prizývať aj ďalších pracovníkov.

Obdobný systém je aj na úrovni krajov, okresov, kde predsedomi sú predsedovia alebo podpredsedovia príslušného národného výboru a tajomníkmi krajskí i okresní

veterinárni lekári. Protinákazové komisie sa ustanovili aj pri MNV.

Boj proti slintačke a krívačke zabezpečujú národné výbory podľa zákona č. 66/1961 Zb. o veterinárnej starostlivosti a vyhlášky č. 154/1961 Zb., ktorá zabezpečuje realizáciu niektorých ustanovení zákona o veterinárnej starostlivosti (vyhláška je v štádiu novelizácie).

Na základe týchto zákonných opatrení môžu národné výbory priamo alebo prostredníctvom protinákazových komisií dávať záväzné pokyny potrebné na uplatnenie riadnej veterinárnej starostlivosti zodpovedným vedúcim poľnohospodárskych, priemyselných, dopravných a iných podnikov, zariadení, ústavov a úradov, ako aj jednotlivým osobám. Podobne môžu nariadiť účelné a potrebné opatrenia na ochranu zdravia zvierat a zamedzenie šírenia nákazy. V prípade nevyhnutnosti môžu nariadiť zabitie zvierat, v krajnom prípade aj zničenie predmetov, ktoré sú nositeľmi pôvodcov nákazy. Môžu taktiež, ak si to situácia vyžaduje, nariadiť izoláciu osôb alebo iné obmedzenia v osobnom styku.

Na základe vývoja nákazovej situácie môžu zakázať tiež výrobu, spracovanie, uvádzanie potravín a surovín živočíšneho pôvodu a krmív do obehu alebo iné potrebné opatrenia.

V prípadoch, ak hrozí nebezpečenstvo z premeškania, môže Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy nariadiť ďalšie mimoriadne opatrenia s cieľom rýchleho zdolania nákaz. Protinákazové opatrenia vzhľadom na zahraničie schvaľujú príslušné federálne orgány.

Aby orgány riadiace boj proti nákazám mohli úspešne túto činnosť vykonávať, musia mať dostatok vhodných informácií o stave a zmenách nákazovej situácie, čo vyžaduje mať k dispozícii dobrý informačný systém a dobre vedenú prvotnú evidenciu a vedenie výkazov.

Príslušnú evidenciu o nákazách so zvláštnym zreteľom na slintačku vedú veterinárne zariadenia. Je neustále k dispozícii kompetentným orgánom. Frekvencia a spôsob podávania informácií z nižších stupňov na vyššie, druhým organizáciám, ako aj do zahraničia sa vykonáva podľa platných smerníc a medzinárodných dohôd.

Účinnosť protinákazových opatrení priamo závisí aj od vhodnej organizačnej štruktúry veterinárnej služby. Jej základom je v súčasnosti veterinárny obvod, ktorého veľkosť sa stanovuje podľa počtu zvierat. Podniky s veľkou koncentráciou zvierat majú zvlášť vyčlenenú štátnu veterinárnu službu. Obvody sú združené vo veterinárnom stredisku, ktoré riadi okresné veterinárne zariadenie. Riadiacim orgánom veterinárnej služby je na území národnej republiky Štátna veterinárna správa MPVŽ, ktorá riadi okresné veterinárne zariadenia spolu so svojimi krajskými útvarmi. Vo všetkých týchto organizáciách pracujú špecialisti-epizootológovia, ktorí organizujú a zabezpečujú predovšetkým špecifickú profylaxiu proti nákazám a vedú tiež príslušnú nákazovú evidenciu. Rýchla a presná diagnostika nie je dnes možná bez dobre vybavených laboratórnych zariadení. Túto činnosť zabezpečuje Štátna veterinárna správa prostredníctvom Ústredného štátneho vete-

rinárneho ústavu, siete štátnych veterinárnych ústavov a Bioviet, ktoré vyvíjajú a vyrábajú účinné vakcíny proti nebezpečným nákazám. Kontrolu vakcín vykonáva Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv. Ochranu štátnych hraníc pred zavlečením nebezpečných nákaz zabezpečujú pohraničné veterinárne stanice, ktoré vykonávajú túto činnosť podľa pokynov Štátnej veterinárnej správy.

Ako vidieť, táto organizačná štruktúra nie je samoučelná, ale vychádza z potreby udržať dobrý zdravotný stav hospodárskych zvierat, ktorý je jedným z limitujúcich faktorov aj ich úžitkovosti.

Poslaním protinákazových komisií je však nielen likvidácia už vzniknutých nákaz, ale aj organizovanie a kontrola ochranných opatrení pred zavlečením nebezpečných nákaz, najmä slintačky a krívačky do veľkochovov hospodárskych zvierat. Iba takto komplexne chápaná a realizovaná činnosť na úseku boja proti nákazám je zárukou úspechu.

7.5 Pohotovostný plán proti slintačke a krívačke a iným veľmi nebezpečným nákazám

7.5.1 Pohotovostné plány v závodoch a okresoch

Súčasný pohyb obyvateľstva a zahraničný obchod takmer so všetkými štátmi sveta umožňujú zavlečenie ktoréhokoľvek typu slintačky a krívačky na naše územie v hociktoré ročné obdobie. Z tohto dôvodu musia mať národné výbory a veterinárna služba vypracované pohotovostné plány, a to na všetkých stupňoch riadenia, aby v prípade výskytu slintačky a krívačky sa mohli vykonať všetky potrebné protinákazové opatrenia.

Aj rozsiahlosť likvidačných opatrení a ich vplyv na hospodársky, kultúrny a politický život v postihnutej oblasti si vyžaduje pripraviť takéto postupy vopred a materiálne aj personálne ich zabezpečiť a schváliť (najmä zásadné opatrenia) príslušnými politickými a hospodárskymi orgánmi.

7.5.2 Pohotovostný plán MNV

Spravidla obsahuje: zloženie miestnej protinákazovej komisie, adresy jej členov a telefóny, činnosť jednotlivých členov pri zistení alebo podozrení zo slintačky a krívačky, postup v postihnutých farmách, súpis zvierat vnímavých druhov, poučenie o slintačke a krívačke, predpisy, mapy alebo schematický náčrt obce, ako aj jednotlivých objektov so živočíšnou výrobou, vstupy do poľnohospodárskych podnikov, možnosti ubytovania na uzatvorenej farme, spôsoby zásobovania, stravovania, dezinfekčné rohože a pod. V obci musia byť spracované opatrenia pre prípad uzatvorenia obce - stráženie obce na vstupných miestach, dezinfekčné rohože, zásobovanie potravinami, zamestnanie obyvateľov a pod.

7.5.3 Okresný pohotovostný plán

Obsahuje najmä: mapu okresu s presnými údajmi o očkovaní proti slintačke a krívačke, stavy hovädzieho dobytku, oviec, kôz a ošípaných podľa obcí, platné predpisy o opatreniach proti slintačke a krívačke vrátane predpisov o finančných podporách; potrebné tlačivá, ako sú napr. očkovacie výkazy, výstražné nápisy a tabuľky, opatrenia pre postihnuté prevádzky a slintačkové obce, návrh textu vyhlášky pre ochranné pásma schválený protinákazovou komisiou (ako predbežný), texty poučenia pre rýchle rozvinutie potrebnej osvetovej práce a text pre okresnú tlač, plán organizácie ochranného očkovania proti slintačke a krívačke, adresy a telefóny (aj počas pracovného voľna) najdôležitejších orgánov a pracovníkov okresu, najmä členov protinákazovej komisie, krajských veterinárnych špecialistov, Biovety, susedných okresov a pod. Dôležitou súčasťou plánu je materiálne zabezpečenie, t. j. zabezpečenie dezinfekčných prostriedkov, ochranných oblekov, striekačiek, ihliel a pod. Podobne plán určuje spôsob dovozu očkovacích látok, zavezenie vzoriek na vyšetrenie, rozvoz očkujúcich, rozvoz dezinfekčných prostriedkov, nasadenie dezinfekčných skupín STS a hygienickej služby. V pohotovostnom pláne je stanovený ďalej systém použitia asanačnej techniky, systém spojenia, ubytovania, dopravy a pod. Obsahuje zoznam veterinárnych lekárov okresu, mená členov diagnostických skupín (spravidla dve) pre diagnostiku slintačka a krívačky, obsah pohotovostného kufra a pohotovostnej tašky (sú v prílohe). Skafandre sú k dispozícii v sklade CO veterinárnej organizácie.

Opatrenia sa týkajú aj potravinárskych a poľnohospodárskych podnikov v okrese - bitúanky, mliekarne, konzervárne, poľnohospodársky nákupný a zásobovací podnik, výrobné krmných zmesí, Jednota a pod.

Pohotovostné plány sa musia periodicky kontrolovať podľa novovzniknutej situácie, najmä však v období vyhlásenia pohotovosti v určitej oblasti.

7.6 Systemizácia pracovných miest v Mestskom veterinárnom zariadení (MsVZ) Bratislava a okresných veterinárnych zariadeniach (OVZ) v SSR v roku 1976

Za náročných vnútorných a vonkajších hospodárskych podmienok. Extenzívne zdroje rastu boli prakticky vyčerpané, a preto zvýšené úlohy bolo treba plniť v podstate s doterajším a niekde s menším počtom pracovníkov.

20. apríla 1976 minister poľnohospodárstva a výživy SSR zaslal ústrednému riaditeľovi ŠVS MPVŽ SSR list nasledujúceho znenia:

„V súlade s koncepciou veterinárnej činnosti v SSR schválenej 21. schôdzou Kolégia dňa 4.11.1974 bodu č. 8 č. 7926/1974 – PU s ohľadom na proces koncentrácie, špecializácie, integrácie živočíšnej výroby a s tým súvisiacej potreby zvyšovania účinnosti nových foriem práce, efektívneho rozmiestňovania pracovníkov

*prof. JUDr. MVDr. Andrej Bugar-
ský, PhD. na IVVL, október 2017*

veterinárnej služby Vám prikazujem vykonať do 30. júna 1976 previerky vyťažnosti pracovníkov okresných veterinárnych zariadení na všetkých úsekoch činností s následnou úpravou plánovaného stavu pracovníkov, určiť systemizované miesta v rámci jednotlivých organizácií, stanoviť počty veterinárnych stredísk, obvodov a špecializovaných pracovísk.“

V roku 1976 pre organizácie riadené ŠVS MPVŽ SSR bolo určených 4197 pracovných miest, z toho pre OVZ a MsVZ v Bratislave 2524.

Jednotlivým okresným veterinárnym zariadeniam a MsVZ Bratislava boli stavy pracovníkov rozpísané nasledovne:

Západoslovenský kraj:

Bratislava vidiek 80, Dunajská Streda 85, Galanta 103, Komárno 77, Levice 92, Nitra 110, Nové Zámky 82, Senica 100, Topoľčany 86, Trenčín 75, Trnava 114, Spolu 1007. Mestské veterinárne zariadenie Bratislava 67.

Stredoslovenský kraj:

Banská Bystrica 44, Čadca 37, Dolný Kubín 56, Liptovský Mikuláš 63, Lučenec 67, Martin 47, Považská Bystrica 46, Prievidza 33, Rimavská Sobota 78, Veľký Krtíš 54, Zvolen 88, Žiar nad Hronom 36, Žilina 71, Spolu ,

Východoslovenský kraj:

Bardejov 47, Humenné 74, Košice 88, Michalovce 77, Poprad 61, Prešov 83, Rožňava 51, Spišská Nová Ves 54, Stará Ľubovňa 28, Svidník 38, Trebišov 85, Vranov 39, Spolu 723.

Rôznorodosť veterinárskej činnosti s ohľadom na vtedajšie potreby doby, kedy živočíšna výroba postupne prechádzala na priemyselné formy práce v procese špecializácie, kooperácie, v rozvetvenej integrácii v rámci poľnohospodárstva i mimo neho, si vyžadovala dôsledne koncepcne prepracovanú organizáciu veterinárnej služby. V tom čase sa počítalo so zachovaním systému jednotnej štátnej veterinárnej služby, predpokladajúceho existenciu organizácie tvoriacej jej profesionálnu, kompetenčnú, kooperačnú, mocenskú, participačnú, komunikačnú a odmeňovaciu štruktúru.

V záujme zjednotenia štrukturálnych zložiek organizácií (v prvej etape OVZ a MsVZ Bratislava) a odstránenia existujúcich rozdielov medzi okresmi, krajmi v SSR v zaťažnosti veterinárnych pracovníkov, ktoré sa nedali vysvetliť ani okresnými špecifickými zvláštnosťami, pristúpila ŠVS MPVŽ SSR k vykonaniu previerky zaťažnosti pracovníkov vo veterinárnych zariadeniach a k následnému stanoveniu systemizovaných miest pracovníkov OVZ a MsVZ Bratislava, sta-

noveniu sídla veterinárnych stredísk, určeniu obvodov, špecializovaných pracovísk a vymedzeniu ich charakteru.

Splniť túto neľahkú úlohu dostal vedúci Organizačného odboru ŠVS MPVŽ SSR MVDr. Andrej Bugarský.

Určenie len celkového počtu pracovníkov organizácie bez bližšieho vymedzenia kategórií (veterinárny lekár, veterinárny technik, administratívny pracovník, robotník) a bez určeniu systemizovaných miest v rámci jednotlivých útvarov organizácie umožňovalo nerovnakým spôsobom formovať kompetentnými pracovníkmi týchto organizácií veľkosť (početnosť a štruktúru) jednotlivých útvarov organizácie. Rozsah a úroveň plnenia povinností zo strany pracovníkov často aj pri podobnom zaradení sa v rôznych organizáciách značne líšili. Neboli zostavené platné popisy pracovných činností v rámci vnútroorganizačných noriem, ktoré okrem práv a povinností pracovníka by vymedzovali aj jeho zodpovednosť.

Boli vypracované kritériá, ktoré umožnili stanoviť systemizované miesta v rovnakej štruktúre pre všetky OVZ na Slovensku, pre všetky skupiny pracovníkov a aj hospodársko-správneho aparátu, čo zodpovedalo príkazu námestníka ministra poľnohospodárstva a výživy SSR zo dňa 31. januára 1976 č. 354/1976, v ktorom v zmysle uznesenia č. 293/1975 vlády ČSSR a uznesenia č. 359/1975 vlády SSR bol stanovený neprekročiteľný limit pracovníkov riadiaceho a správneho aparátu aj vo všetkých organizáciách riadených ŠVS MPVŽ SSR. „Ušetrené“ pracovné miesta po úradníkoch na OVZ boli použité na stanovenie systemizovaných miest pre veterinárnych lekárov, takže rozdiely v zaťažnosti pri výkone veterinárnych činností medzi jednotlivými OVZ neboli odstránené po systemizácii presunom veterinárnych lekárov a veterinárnych technikov medzi jednotlivými OVZ, ale OVZ s odbornými veterinárnymi pracovníkmi viac zaťaženými, boli saturované systemizovanými miestami po získaných – ušetrených – zrušených miestach administratívnych pracovníkov. Do služby tak mohlo nastúpiť pri nezmenenom celkovom stave pracovníkov OVZ 86 nových veterinárnych lekárov.

- Boli vytvorené predpoklady pre rovnaké kvalitné plnenie úloh zo strany všetkých OVZ;

- Zjednotila sa štruktúra všetkých OVZ, pri zohľadnení špecifických zvláštností v okruhu pôsobenia organizácií;
- Bolo možné plné uplatnenie zásady riadenia zo stupňa riaditeľ a vedúci veterinárnych stredísk v zhode s novo schváleným Organizačným poriadkom každej organizácie;
- Stanovené počty pracovníkov veterinárnych lekárov a veterinárnych technikov zohľadňovali počet veterinárnych jednotiek a štruktúru zvierat v okrese;
- Počet systemizovaných miest pre úsek veterinárnej hygieny vychádzal z „dočasných výkonných noriem na úseku veterinárnej hygienickej služby“ č. j. ŠVS 3664/69;
- Boli odstránené rozdiely v zaťažnosti veterinárnych lekárov a veterinárnych technikov, pričom ani v jednom prípade nemusel byť rozviazaný pracovný pomer s veterinárnym lekárom či veterinárnym technikom;

- Boli vymedzené konkrétne veterinárne obvody pre veterinárnych. lekárov terénnej veterinárnej služby;
- Boli vytvorené podmienky pre jednotný výklad a realizáciu všetkých smerníc týkajúcich sa mzdových, hospodárskych i odborných veterinárnych otázok;
- Stanovilo sa optimálne zaťaženie pracovníkov vo všetkých sférach činnosti na stupni OVZ, predovšetkým v terénnej veterinárnej. službe, ale aj vo veterinárnej hygienickej službe.

7.7 Zborník Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR

V roku 1976 Štátna veterinárna správa MPVŽ SSR začala vydávať polročné periodikum, Zborník ŠVS.

V predslove prvého čísla sa píše: Na všetky oblasti spoločenského života sa kladú vysokú nároky, ktoré možno splniť len za predpokladu ďalšieho rastu efektívnosti celej spoločenskej práce. Vysoké tempo tohto rastu vytvára podmienky pre proporcionálny a dynamický priebeh všetkých hospodárskych procesov. Tieto tvrdenia platia i pre oblasť poľnohospodárskej činnosti, pričom nové náročné úlohy v tomto procese očakávajú i pracovníkov veterinárnej služby.

Pri riešení mnohých ešte existujúcich na úseku živočíšnej výroby musia pomôcť vedeckí a výskumní pracovníci. Nemôžeme byť spokojní s tým, že kapacita výskumu sa nesústreďuje na niektoré z dôležitých problémov, že existuje pomerne veľký počet úloh s dlhým časom riešenia. Do plánu výskumu treba zaraďovať úlohy, ktoré sú potrebné pre veterinárnu prax v nových progresívnych podmienkach, ktoré majú predpoklady pre včasnú a efektívnu realizáciu. Takéto riešenie chceme predkladať čitateľom Zborníka ŠVS, ktorého prvé číslo sa čitateľom dostáva dnes do rúk.

Je spoločným želaním všetkých, ktorí sa podieľali na príprave materiálov prvého čísla, aby pracovníci veterinárnej služby mali v polročných intervaloch možnosť aj touto formou sa zoznamovať s výsledkami práce pracovníkov pôsobiacich na rozličných úsekoch veterinárneho výskumu.

Veríme, že prevažná väčšina čitateľov - veterinárnych lekárov, ktorým je Zborník určený, nájde na jeho stránkach informácie, ktoré budú môcť využiť v praktickej dennej činnosti.

Poslaním Zborníka je však poskytnúť publikačný priestor aj širokému okruhu pracovníkov terénnej veterinárnej služby a sprostredkovať tak výmenu skúseností najmä medzi pracovníkmi pôsobiacimi v netradičných podmienkach živočíšnej veľkovýroby.

Veríme, že tomuto pokusu informovať veterinárnu verejnosť aj takýmto spôsobom sa dá ešte veľa vytknúť. Sme však toho názoru, že závisí od všetkých pracovníkov veterinárnej služby, nech pôsobia na akomkoľvek mieste, akú úroveň bude mať predkladaný materiál v budúcnosti a do akej miery pomôže riešiť často zložité odborné úlohy veterinárneho charakteru priamo vo výrobe.

Naplnenie týchto slov si predurčila redakčná rada v tomto zložení: prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc., MVDr. Andrej Bugarský, prof. MVDr. Karol Fried, MVDr. Miloš Halaša, CSc., MVDr. Jozef Hojsík, MVDr. Miloš Smetana, CSc.

Náplňou prvého čísla bol príspevok autorov. M. Szabó - M. Földesová - J. Pleva: Brainstorming v riadení veterinárnej činnosti.

7.8 Automatizované systémy riadenia

V rokoch 1974 – 1975 bola vo vtedajšom Československu spracovaná a schválená koncepcia Automatizovania informačných systémov (ďalej len AIS) veterinárnych činností vo forme ideového projektu. V ďalšom kroku bol pre programové riešenie vypracovaný technický projekt. Základné prvky tohto programového riešenia boli skúšobne overené najmä z hľadiska integrácie na chovateľské informácie. Týmto bola vytvorená základňa k postupnému programovému riešeniu AIS informačných činností a k analytickej príprave ďalších veterinárnych činností. K overovaniu 1. podsystému Operatívnej evidencie o činnosti terénnej veterinárnej služby došlo v rokoch 1976 – 1977 na OVZ Martin a OVZ Lučenec.

Postupne od roku 1978 do roku 1982 boli postupne preškolení všetci terénni veterinárni lekári a veterinárni technici v Slovenskej republike a pripravené podmienky na rutinnú prevádzku tohto podsystému, ktorá začala od 1. 1. 1982 na celom Slovensku.

Predmetom 1. Podsystému o Operatívnej činnosti terénnej veterinárnej služby bolo automatizované spracovávanie operatívnych záznamov terénnej časti veterinárnej služby o kontrolnej, diagnostickej a liečebnej činnosti.

O vlastnej odbornej veterinárnej činnosti terénni veterinárni lekári a terénni veterinárni technici (ďalej len terénni veterinárni pracovníci) viedli pracovný denník (prvotný doklad č. 1) v číselných kódach, ktorý slúžil ako podklad pre automatizované spracovanie mesačného výkazu o veterinárnej činnosti a výkazu o spotrebe veterinárnych aj humánnych liečiv a biopreparátov. Okrem toho boli používané tieto prvotné doklady:

- Prvotný doklad číslo 2 – pracovný denník – platobný výmer
- Prvotný doklad číslo 3 – pracovný denník – oprava
- Prvotný doklad číslo 4 – ročný plán preventívnych akcií riadiaceho stupňa (OVZ).

Spracované informácie dostal užívateľ – terénny veterinárny pracovník vo forme výstupných zostáv v mesačnom cykle. Takto periodicky vyhotovované výstupné zostavy zaisťovali užívateľom formálnu a logickú kontrolu vykonaných odborných úkonov, diagnostiku chýb, možnosť ich dodatočných opráv, evidenciu rozsahu činnosti terénneho veterinárneho pracovníka, prehľad o výške náhrad za odborné úkony v členení podľa spôsobu úhrady a prehľad o spotrebe liečiv a biopreparátov. Podsystém obsahoval aj výstupné zostavy k riadeniu problematiky na úseku reprodukcie hovädzieho dobytku a imunizácie. Údajová základňa 1. podsystému posky-

tovala užívateľom všetky informácie, ktoré v poľnohospodárskych podnikoch získala.

Základ informačného systému v terénnej veterinárnej službe predstavoval prvotný doklad číslo 4 – Plán vykonania jednotlivých preventívnych, diagnostických a kontrolných akcií, ktorý vychádzal z obratu stáda a predpokladaného stavu hospodárskych zvierat, externých vplyvov, ako napr. premiestňovanie hospodárskych zvierat, nákup, úhyn, atď., zo zverozdravotnej situácie v príslušnom regióne a Smernice o veterinárnej činnosti, ako právneho základu pre výkon jednotlivých preventívnych zákrokov.

Takto vykázané údaje o vykonaní príslušného preventívneho zákroku sa príslušným počítačovým programom, na ktorom mali hlavný podiel pracovníci ŠVS SR – Ing. Ján Husárik a Ing. Vladimír Jambor, boli sumarizované do agregátu údajov za veterinárne stredisko. Získané údaje sa sumarizovali a vytvárali plnenie plánu preventívnej akcie za okres a v ďalšom za kraj. Ďalšie sumarizovanie už nepokračovalo.

Príslušní odborní pracovníci rôznych stupňov riadenia veterinárnej služby Slovenskej republiky mesačne získavali prehľad o plnení jednotlivých plánových ukazovateľov.

Súčasne v iných výstupoch ekonomického charakteru boli získavané údaje o spotrebe príslušných veterinárnych prípravkov, ktoré slúžili jednak ku kontrole vykonanej preventívnej akcie a jednak k sledovaniu správnej kvantity aplikácie preventívneho prípravku a zisťovaniu eventuálnych rozdielov a konečne k zisťovaniu a vykazovaniu nákladov poskytovaných zdarma u veľmi nebezpečných a vybraných nebezpečných nákaz v záujme ochrany štátneho územia.

Všetky stupne riadenia terénnej veterinárnej služby Slovenskej republiky tak dostávali v jednom termíne prehľad o činnosti terénnych veterinárnych pracovníkov a súčasne dostávali prehľad o stave imunizácie proti jednotlivým nákazám.

V rokoch 1985 – 1988 bol riešený AIS – veterinárna laboratórna diagnostika a od roku 1990 AIS o činnosti veterinárno – hygienickej činnosti. Odbornou starostlivosťou nad automatizovaným systémom riadenia bol poverený MVDr. Oto Orban, CSc., po jeho opätovnom odchode do Alžírsk MVDr. Pavol Čery. Po jeho skončení pôsobenia v tejto profesii a poverením inými úlohami starostlivosť prevzal Ing. Valér Hurčík. Ročne sa spracovalo cca 4 milióny informácií.

7.8.1 VETPROF

Po privatizácii veterinárnej starostlivosti na základe Zákona SNR č. 10/1992 z 3. decembra 1991 o súkromných veterinárnych lekároch a o Komore veterinárnych lekárov SR došlo k morálnemu aj funkčnému zastaraniu a nepoužiteľnosti dovtedy používaného systému evidencie úkonov známeho pod menom ASR.

Ústav veterinárnej informatiky a osvetý (ÚVIO) ŠVS SR v Bratislave (ŠVS) vypracoval program na sledovanie plnenia štátnej objednávky súkromnými veteri-

nárnymi lekármi ST_OBJ. Do tohto programu sa na okresných veterinárnych správach zadávali údaje z hlásení, ktoré poskytovali súkromní veterinárni lekári. Tento program nevytváral žiadne výstupy, ktoré by poskytovali potrebné informácie. MVDr. Alexander Patuš vytvoril k tomuto programu doplnok pod názvom „Nadstavba k programu na sledovanie diagnostických a profylaktických akcií, verzia 1.0“, ktorý umožnil zhotovenie a vytlačenie výstupných zostáv o aktuálnom stave plnenia úkonov podľa rôznych kritérií. Tento program používali na OVS Dunajská Streda, ale neskôr bol poskytnutý aj iným OVS. Posledná verzia mala označenie 2.1.

ŠVS požiadala Dr. Patuša, aby na-programoval nový kompletný počítačový program, ktorý by bol použiteľný na OVS už od roku 1993. Bola zhotovená úplne nová verzia programu ktorá bola uvedená do používania na všetkých OVS a na ŠVS pod novým menom „VETPROF verzia 1.0“. Všetci okresní epizootológovia boli zaškolení na používanie programu na OVS v Dunajskej Strede.

Na základe požiadaviek zdokonaľovania informačného systému Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky (ŠVPS) bola pôvodná verzia programu VETPROF z roku 1993 priebežne doplňovaná o ďalšie moduly a prispôbená zmenám organizačnej štruktúry ŠVPS a zmenám v územnom členení Slovenskej republiky. Posledná verzia programu 4.5.4.2 umožňovala na regionálnych veterinárnych a potravinových správach (RVPS)

- plánovanie, evidenciu a sledovanie vykonaných profylaktických a diagnostických akcií, vrátane výsledku ich vyšetrenia
- kontrolu správnosti fakturácie za vykonané úkony, biopreparáty a iný materiál, cestovné, ktorú predkladajú súkromní veterinárni lekári (SVL)
- sledovanie plnenia plánovaných úkonov a čerpania finančných prostriedkov
- evidenciu nákaz a podávanie mesačného hlásenia o ich výskyte
- evidenciu stavu ochranných opatrení v chovoch
- evidenciu chovateľov zvierat a stavu hospodárskych zvierat a domácich zvierat na jednotlivých farmách (obciach)
- sledovanie skladových zásob biopreparátov a iných potrieb u SVL
- evidenciu SVL pôsobiacich v územnej pôsobnosti RVPS

Vetprof

- vyhotovenie, vytlačenie štandardných výstupných zostáv a zostáv podľa zadáných kritérií
- zhotovenie bezpečnostných záznamov a záznamov pre export údajov na ŠVPS
- údržbu databáz, ktorých správcom je RVPS (databáza podnikov a obcí, databáza SVL, databáza cien PHM).

Údaje do programu sa zadávali na RVPS podľa plánu veterinárnej prevencie a ochrany (VPO), ktorý každoročne určuje ŠVPS a plnenie podľa faktúr a príloh k faktúram, ktoré predkladali na RVPS SVL v určenom termíne. Priamo pri zadávaní boli verifikované zadávané údaje, napr. či bol úkon vykonaný v rámci plánu alebo ako neplánovaný, či bol fakturovaný biopreparát ktorý má na sklade v potrebnom množstve a v účtovanej cene, atď. Taktiež bola vyriešená validácia zadávaných údajov, aby bolo vylúčené zadanie nelogických a chybných údajov (napr. zadanie takej nákazy, ktorá sa u daného druhu nevyskytuje, zadanie vyššieho počtu uhynutých alebo chorých zvierat, ako je v chove evidovaných, ap.). Ovládanie programu bolo jednoduché, zadávané položky na seba logicky nadväzovali a v prípade, že nie je potrebné niektoré okienka vyplniť, tieto sa preskakovali.

Údaje za mesiac sa spočiatku zasielali na disketách, neskôr cez internet na ŠVPS a krajské veterinárne a potravinové správy (KVPS, kým existovali), kde sa nahrávali do programu VETSUM.

Program bol použiteľný na každom IBM AT-kompatibilnom počítači s operačným systémom MS-DOS, alebo Windows s približne 2 MB voľného priestoru na HDD pre program a ročne 1-3 MB pre dáta podľa veľkosti RVPS.

7.8.2 VETSUM

Program VETSUM bol nadstavbou programu VETPROF a bol určený na sumarizáciu údajov dodaných jednotlivými RVPS na úrovni KVPS a na celoštátnej úrovni na ŠVPS. Zmeny v programe VETSUM nadväzovali na zmeny v programe VETPROF a posledná verzia mala označenie 4.5.4. Na úrovni KVPS boli prístupné len údaje za RVPS v pôsobnosti príslušnej KVPS, na ŠVPS boli prístupné údaje za všetky RVPS na Slovensku. Program umožňoval

- kontrolu plánovania a sumarizáciu potreby finančných prostriedkov na VPO na daný a budúci rok
- kontrolu plnenia plánu VPO a čerpania finančných prostriedkov
- kontrolu a sumarizáciu mesačných hlásení nákaz zvierat
- vyhotovenie publikácie „Mesačný výkaz o výskyte nakažlivých chorôb zvierat“ (v minulosti vo forme brožúry, neskôr na webovej stránke ŠVPS SR)
- vyhotovenie štvrťročných hlásení o výskyte besnoty pre WHO v slovenskom a anglickom jazyku
- získanie štatistických údajov (stavy zvierat a jednotlivých kategórií, počet SVL, ap.)
- údržbu databáz, ktorých správcom bola ŠVPS (databáza akcií a skupín akcií, da-

tabáza druhov zvierat, databáza kategórií zvierat, databáza nákaz, databáza kastrov)

- sledovanie dodržiavania termínov na doručenie údajov z jednotlivých RVPS
- prístup do databáz regiónov, kontrolu ich údržby (ako v programe VETPROF, ale bez možnosti zadávania a opravy, okrem časti evidencie nákaz)
- možnosť filtrovania údajov podľa zadaných kritérií
- zhotovenie bezpečnostných kópií (backupov)

Systémové požiadavky boli podobné, ako pri programe VETPROF, s úmerne vyšším nárokom na voľný priestor na HDD.

Programy VETPROF-VETSUM boli používané nepretržite viac ako 15 rokov. Autor poskytol výhradnú licenciu k programom firme, ktorá použila zdrojový kód a jeho rady pri zhotovení nového počítačového programu pod názvom „Veterinárny informačný systém“ (VIS).

Zdrojový kód programu VETPROF má 192 strán formátu A4 s hustým riadkovaním. Bolo viac školení – prvé v Dunajskej Strede, potom v Bratislave, Košiciach, Dudinciach, a téma Vetprof sa preberala aj na Inštitúte vzdelávania veterinárnych lekárov v rámci atestačnej prípravy. Program bol kladne hodnotený aj pri auditoch z EÚ.

7.9 Pôsobenie slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách

Možno trochu nadnesene a seabavedome, ale iste opodstatnene sme mohli konštatovať, že svet nás začal uznávať a obdivovať cieľavedomosť a účelnosť organizácie nášho veterinárstva v celom jeho diapazóne. Zvyšovala sa autorita služby, aj dopyt po expertízach, sťažach, vedeckých, pedagogických či študijných pobytoch a misiách našich veterinárskych osobností, či už z najvyššej úrovne akadémie vied, či VŠV, ŠVS, alebo aj terénnych a laboratórnych pracovníkov, veterinárnych lekárov – expertov v rozvojových krajinách Ázie, Afriky, Strednej Ameriky či iných. Z radov zamestnancov ŠVS pôsobilo na expertízach 121 pracovníkov v 12-tich rôznych krajinách, pričom najväčší počet našich veterinárov pracoval v Alžírsku - 56. Pedagogickí pracovníci VŠV v Košiciach pôsobili na veterinárskych fakultách v 9-tich krajinách, v celkovom počte 45 pracovníkov. Najviac opäť v Alžírsku, kde na 5-tich veterinárskych fakultách pôsobilo 15 vysokoškolských učiteľov.

Pôsobenie v cudzine bolo praktickým poskytnutím internacionálnej pomoci rozvojovým krajinám či štátom, ktoré po rozpade koloniálnej sústavy mali nedostatok odborne kvalifikovaných veterinárov. Na personálnej úrovni bolo pôsobenie v zahraničí vecou osobnej a stavovskej cti, vlasteneckej hrdosti, výrazom prezentácie vysokej profesionálnej úrovne slovenského veterinárstva a tiež pocitom maximálnej zodpovednosti expertov za svoju prácu počas zahraničného vyslania.

Účinkovanie našich veterinárnych lekárov bolo knižne spracované MVDr. Ladislavom Husárom v publikácii Expertízy slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách sveta (50. výročie) v roku 2015.

7.10 Právna úprava veterinárnej starostlivosti

Dňom 1. januára 1988 vstúpila do platnosti nová právna úprava veterinárnej starostlivosti vydaním príslušných zákonov a vykonávacích vyhlášok. V nich sú definované nové úlohy veterinárskej služby, vychádzajúce z aktuálnych potrieb spoločnosti a prednostného uplatňovania komplexnej preventívnej veterinárskej starostlivosti. a presnejšie ako dovtedy určovali úlohy štátu, chovateľov a ostatných subjektov vo výkone veterinárnej starostlivosti. Dôsledne sa orientovali na oblasť prevencie, stanovovali postupy pri vzniku nákazových situácií a zavádzali sankčné postihy za porušenie povinností na úseku veterinárnej starostlivosti

Nová právna úprava obsahovala:

1. Zákon č. 87/1987 Zb. o veterinárnej starostlivosti
2. Zákon Slovenskej národnej rady č. 110/1987 o pôsobnosti orgánov veterinárnej starostlivosti Slovenskej socialistickej republiky
3. Vyhlášku Federálneho ministerstva poľnohospodárstva a výživy č. 117/1987 Zb. o starostlivosti o zdravie zvierat
4. Vyhlášku Federálneho ministerstva poľnohospodárstva a výživy č. 118/1987 Zb. o veterinárnej ochrane štátneho územia
5. Vyhlášku Federálneho ministerstva poľnohospodárstva a výživy č. 121/1987 Zb. o zabezpečovaní zdravotnej nezávadnosti živočíšnych produktov

6. Vyhlášku Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky č. 115/1987Zb. o podnikovej veterinárnej službe

7. Vyhlášku Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky č. 116/1987 Zb. ktorou sa upravuje poskytovanie podpôr a náhrad pri zdolávaní nákaz a iných hromadných ochorení zvierat a určujú bezplatné odborné veterinárnej činnosti.

Štátna veterinárna správa SSR vydala tieto právne úpravy v knižnej forme a kládla si tým cieľ sprístupniť celú právnu úpravu veterinárnej starostlivosti všetkým pracovníkom veterinárnych organizácií SSR a umožniť najmä terénnym pracovníkom jej realizáciu v praxi.

Podľa týchto právnych predpisov sa riadil chod veterinárskej služby v ďalšom období až do konca roka 1992, kedy prišlo k privatizácii veterinárskej starostlivosti.

8. Pracovníci, ktorí riadili v roku 1960 štátnu veterinárnu službu na Slovensku

(podľa údajov z publikácie Haladej a kol. z roku 1976)

Ministerstvo pôdohospodárstva, poprípade Ústredná veterinárna správa v Prahe

MVDr. Doleček Ján

MVDr. Hřstka Antonín

MVDr. Novický Richard

Doc. MVDr. Polák Ladislav, CSc.

Povereníctvo pôdohospodárstva, Oblastná veterinárna správa, Štátna veterinárna správa MPVŽ SSR v Bratislave

MVDr. Bednárik Jozef

MVDr. Adámať Samuel

Baláž Juraj

MVDr. Laurenčík Pavel

MVDr. Scherer Víťazoslav

MVDr. Sýkora Viktor

Doc. MVDr. Pleva Ján, CSc.,

MVDr. Árvay Štefan

Doc. MVDr. Haladej Štefan, CSc.,

Západoslovenský kraj

KNV Bratislava

MVDr. Brdlík Miloš

MVDr. Vulgan Štefan

MVDr. Florián Andrej

MVDr. Kučera Jozef

MVDr. Kováč Michal

MVDr. Hojsík Jozef

KNV Nitra

MVDr. Kvapil Vojtech

MVDr. Šulek Jozef

MVDr. Severín Max

MVDr. Biza Libor

MVDr. Valentovič Augustín

Stredoslovenský kraj

KNV Banská Bystrica

MVDr. Skuhra Pavel

MVDr. Kanka Pavel

MVDr. Hrdina Miloš

KNV Žilina

MVDr. Valentín Teodor

MVDr. Wágner Eugen

MVDr. Bohuš Ladislav

MVDr. Černek Ján

Východoslovenský kraj

KNV Prešov

MVDr. Chovan Koloman

MVDr. Klauzer Ladislav

MVDr. Bohuš Ladislav

MVDr. Gregor Branislav

MVDr. Foff Arnošt

KNV Košice

MVDr. Bohuš Viktor

MVDr. Podhájecký Kornel

MVDr. Mazanec Ján

MVDr. Rozsival František

Doc. MVDr. Pleva Ján, CSc.

MVDr. Čiernik Juraj

MVDr. Augustinský Vojtech

MVDr. Havrila Juraj

Úsek laboratórnej diagnostiky

MVDr. Nižnánsky František

MVDr. Halaša Miloš, CSc.

ŠHO Bioveta

Akademik Brauner Ivan

MVDr. Wágner Eugen

MVDr. Černek Ján

MVDr. Sýkora Viktor

MVDr. Kravárik Dušan

Ústav pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach

MVDr. Tkáčik Štefan, CSc.

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre

MVDr. Rajtár Vojtech CSc.

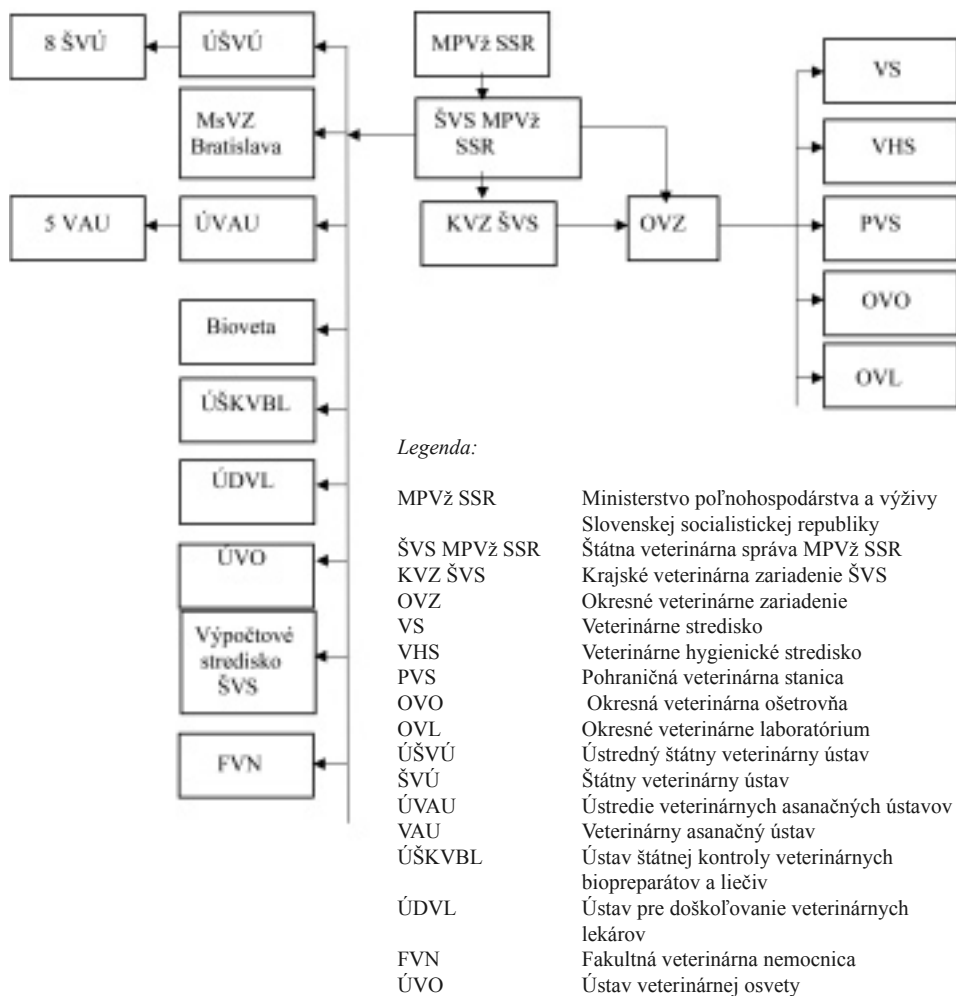
Ústredie veterinárnych asanačných ústavov v Bratislave

MVDr. Kriška Ján

Ústav veterinárnej osvetv v Bratislave

Ing. Paška Peter

9. Schéma organizačnej štruktúry štátnej veterinárnej služby SSR

9.1 ŠTATÚT Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR

Čl. I.

Všeobecné ustanovenia

1. Rozhodnutím ministra poľnohospodárstva a výživy z 27.12.1967 číslo II/4-1104/1967 sa zriadila od 1.1.1968 Oblastná veterinárna správa so sídlom v Bratislave. V súvislosti s federatívnym usporiadaním Československej socialistickej republiky podľa Ústavného zákona č. 143/1968 Zb. rozhodnutím ministra pôdohospodárstva a výživy zo 17.12.1968 č.II/4-1178/27/68 s účinnosťou od 1.1.1969 zmenený názov Oblastnej veterinárnej správy so sídlom v Bratislave na názov: „Štátna veterinárna správa Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky v Bratislave“, v ďalšom texte tohto štatútu len „Správa“, a súčasne bolo určené, že nadriadeným orgánom tejto správy je Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky.

2. Správa je rozpočtovou organizáciou podriadenou Ministerstvu poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky.

Správa je štátnym orgánom na úseku veterinárnej činnosti na území Slovenskej socialistickej republiky v rozsahu určenom ustanoveniami zákona č. 66/1961 Zb. o veterinárnej starostlivosti zmocnením Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky výkonom štátnej moci na úseku veterinárnej starostlivosti.

3. Sídlom Správy je Bratislava.

Čl. II.

Úlohy a činnosť Správy

Správa v súlade s článkom I, bod 3 a na základe poverenia Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR:

1. Zabezpečuje, riadi a usmerňuje výkon veterinárnej starostlivosti, prehliadok jatočných zvierat a mäsa a vykonáva dozor nad zdravotnou nezávadnosťou potravín a surovín živočíšneho pôvodu a krmív, nad reprodukciou a organizuje asanáciu konfiškátov, 2. zodpovedá za zdravotný stav hospodárskych zvierat a za jeho neustále zlepšovanie, vzhľadom na zvyšovanie úžitkovosti,

3. v dohode s príslušnými národnými výbormi zabezpečuje opatrenia na ochranu zdravia hospodárskych zvierat a zdravia ľudí, najmä pri epidémiách a nákazlivých chorobách, prenosných zo zvierat na ľudí,

4. riadi po odbornej a ekonomickej stránke všetky veterinárne organizácie podriadené Správe,

5. navrhuje Ministerstvu poľnohospodárstva a výživy SSR vydávanie právnych úprav na úseku veterinárnej starostlivosti, prehliadok jatočných zvierat a mäsa a zabezpečovania zdravotnej nezávadnosti potravín a surovín živočíšneho pôvodu a krmív,

6. plní ďalšie úlohy, ktoré jej uloží Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR

7. schvaľuje a zabezpečuje vývoj a výrobu veterinárnych biopreparátov, liečiv, liečebných a ostatných prípravkov a iných výrobkov vyrábaných v rezorte poľnohospodárstva a výživy a v priamo riadených podnikoch a kontroluje ich akosť a zdravotnú nezávadnosť,

8. nárokuje výrobu a dovoz veterinárnych liečiv a kontroluje ich akosť, ďalej chemikálií, nástrojov a prístrojov a navrhuje a usmerňuje plán ich vývoja,

9. plní medzinárodné, vládne alebo rezortné veterinárne dohody a povinnosti, vyplývajúce z členstva v medzinárodných veterinárnych organizáciách,

10. na základe ustanovení medzinárodných veterinárskych dohôd je v priamom styku s príslušnými zahraničnými centrálnymi veterinárnymi orgánmi, určuje a zabezpečuje veterinárne požiadavky v záujme ochrany zdravia pred dovlečením nákaz a rozvoja medzinárodného obchodu so zvieratami, potravinami a surovinami živočíšneho pôvodu a krmivami,

11. vedie štatistiku a evidenciu o veterinárnej činnosti a o frekvencii nákaz hospodárskych zvierat, vypracováva epizootologické správy a zabezpečuje ich výmenu so zahraničím,

12. stará sa v rozsahu svojej pôsobnosti o zvyšovanie kvalifikácie veterinárnych lekárov a ostatných pracovníkov a o ich účelné rozmiestňovanie,

13. organizuje veterinárnu osvetovú činnosť,

14. vypracováva plány rozvoja a potrieb a rozpisuje úlohy a prostriedky štátneho plánu a rozpočtu na podriadené organizácie,

15. určuje a usmerňuje ekonomické ukazovatele a nástroje na zabezpečenie úloh veterinárnej činnosti v rámci pridelených prostriedkov,

16. určuje metodiku na sledovanie hospodárskej činnosti a kontrolu podriadených organizácií vrátane vnútro podnikového a odborného výkazníctva,

17. podľa smerníc príslušných nadrezortných orgánov a po schválení rezortom vydáva zásady hmotnej zainteresovanosti, zásady pre využívanie pobádacích fondov a ďalšie opatrenia súvisiace s ekonomickými podnetmi, financovaním a mzdovou politikou,

18. vykonáva komplexné, odborné a hospodárske kontroly podriadených organizácií.

Čl. III.

Organizácia Správy a zásady jej vnútorného riadenia

1. Základným organizačným útvarom Správy je jej výkonný aparát so sídlom v Bratislave, ktorého vnútornú organizáciu určuje vlastný organizačný poriadok, vydaný riaditeľom Správy. Aparát správy jednotne, odborne, metodicky, technicky a ekonomicky riadi a kontroluje podriadené organizácie a zabezpečuje výkon úloh v rozsahu vyplývajúcich z činnosti Správy (Čl. II).

2. Správa prostredníctvom svojho aparátu priamo riadi tieto podriadené organizácie:

- a) Okresné veterinárne zariadenia, Mestské veterinárne zariadenie hlavného mesta Slovenska v Bratislave, prípadne na ich úroveň postavené veterinárne zariadenia, ktoré sú jej rozpočtovými organizáciami a samostatnými právnickými osobami. Okresné veterinárne zariadenia a Mestské veterinárne zariadenie hlavného mesta Slovenska v Bratislave sú základnými organizačnými jednotkami, ktoré zabezpečujú a zodpovedajú za komplexnú ochranu zdravia zvierat, za kontrolu zdravotnej nezávadnosti a kvality potravín a surovín živočíšneho pôvodu, ako aj krmív, a to v rozsahu zákona č. 66/61 Zb. a ostatných platných predpisov.
- b) Ústredný štátny veterinárny ústav v Bratislave je rozpočtovou organizáciou Správy a samostatnou právnickou osobou. Tento ústav je organizačne odborným a riadiacim ústredím jednotnej laboratórnej a klinickej diagnostiky a terapie. *Zabezpečuje* ju prostredníctvom štátnych veterinárnych ústavov, ktoré sú jeho preddavkovými organizáciami. Štátne veterinárne ústavy zabezpečujú vo svojich nasávacích oblastiach laboratórnu a klinickú diagnostiku a terapiu podľa potrieb týchto oblastí a určenú špecializovanú diagnostickú činnosť vo väčších územných celkoch, prípadne pre celé územie Slovenskej socialistickej republiky, resp. celoštátne.
- c) Ústredie veterinárnych asanačných ústavov na Slovensku v Bratislave, ktoré je rozpočtovou organizáciou Správy a samostatnou právnickou osobou. Ústredie veterinárnych asanačných ústavov na Slovensku v Bratislave plní v prvom rade úlohy asanačno-hygienické a vykonáva spracovateľsko-výrobnú činnosť, prostredníctvom veterinárnych asanačných ústavov (kafilérií) v Senci, Nitre, Mojšovej Lúčke okr. Žilina, Lieskovci okr. Zvolen a Drienove okr. Prešov, ktoré sú jeho rozpočtovými organizáciami a samostatnými právnickými osobami.
- d) Bioveta, n. p. v Nitre ako štátna hospodárska organizácia a samostatná právnická osoba, ktorá vyrába veterinárne biopreparáty, niektoré veterinárne liečivá a ďalšie biologické prípravky pre potrebu výkonu veterinárnej činnosti a komplexnej prevencie a potrebu poľnohospodárskej prvovýroby.
- e) Ústav pre doškolovanie veterinárnych lekárov v Košiciach, ako preddavková organizácia Správy, ktorá zabezpečuje odborný rast veterinárnych pracovníkov v súlade s potrebami praxe a vedeckými poznatkami.
- f) Ústav štátnej kontroly veterinárnych preparátov a liečiv v Nitre, ako preddavková organizácia Správy, ktoré zabezpečuje kontrolu akosti veterinárnych biopreparátov, veterinárnych liečiv, liečebných premixov, prípadne krmných doplnkov a posudzuje požiadavky na výrobu a dovoz liečiv.
- g) Kabinet veterinárnej osvetu v Bratislave, ako preddavková organizácia Správy, ktorá pomáha pri zabezpečovaní veterinárnej starostlivosti najmä osvetovou prácou organizovanou novými a modernými prostriedkami a formami.

3. Podrobnú náplň organizácií, uvedených v bode 2, obsahujú ich organizačné poriadky, ktoré schvaľuje riaditeľ Správy.

ČI. IV.

1. Na čele Správy je riaditeľ, ktorý je súčasne hlavným veterinárnym lekárom Slovenskej socialistickej republiky. Menuje a odvoláva ho minister poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky.

2. Riaditeľ Správy pri výkone svojej funkcie podlieha priamo ministrovi poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky a je zodpovedný za jej činnosť.

3. Riaditeľ Správy

- a) riadi, organizuje, usmerňuje a kontroluje činnosť Správy,
- b) vytvára koncepciu rozvoja veterinárnej činnosti, rieši zásadné otázky Správy, organizačné predpoklady pre nerušenú činnosť Správy; stará sa o zlepšovanie organizácie Správy a úrovne jej riadenia,
- c) navrhuje Ministerstvu poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky vydať opatrenia na zriadenie alebo zrušenie veterinárnych organizácií pri zachovaní zásady hospodárnosti a účelnosti,
- d) vydáva organizačný poriadok Správy a schvaľuje organizačné poriadky podriadených organizácií,
- e) jedná v mene Správy, zastupuje Správu navonok vo všetkých veciach Správy a podpisuje písomnosti o právnych, úkonoch, ktorými sa zakladajú práva alebo záväzky pre Správu,
- f) prijíma a prepúšťa pracovníkov Správy a určuje platy a odmeny (prémie) podľa odmeňovacej sústavy,
- g) menuje a odvoláva z funkcie svojich zástupcov - odborných riaditeľov a vedúcich priamo podriadených organizácií uvedených v ČI. III., bod 2.
- h) disponuje s prostriedkami a majetkom Správy v rámci platných predpisov a schváleného plánu a rozpočtu,
- i) sleduje a zabezpečuje hospodársku činnosť Správy.

Riaditeľ Správy vykonáva riadiacu funkciu prostredníctvom dvoch odborných riaditeľov, ktorí sú ako štatutárne orgány Správy a sú stálymi zástupcami riaditeľa Správy v rozsahu pôsobnosti *zvereného* pracovného úseku a zastupujú riaditeľa Správy pri jeho zaneprázdnení v rozsahu jeho funkcie. Riaditeľ Správy má zástupcu pre odbornú veterinárnu činnosť a zástupcu pre ekonomickú činnosť. Títo zástupcovia podliehajú priamo riaditeľovi Správy a jemu zodpovedajú za plnenie všetkých úloh na zverených úsekoch. V rozsahu svojej pracovnej pôsobnosti jednájú a rozhodujú samostatne, pokiaľ si rozhodnutie nevyhradí riaditeľ Správy. V prípade neprítomnosti riaditeľa Správy ako prvý zástupca je odborný riaditeľ pre veterinárnu činnosť.

Podrobné rozvedenie pôsobnosti, zodpovednosti a právomoci riaditeľa Správy, jeho zástupcov ako aj všeobecné práva a povinnosti vedúcich pracovníkov, ako aj ostatných pracovníkov stanoví organizačný poriadok Správy.

ČI. V.

Pri *závažných* otázkach odborných, organizačných a ekonomických a pri zabezpečovaní úloh pomáha riaditeľovi poradný orgán

- Odborová rada Správy, členená na odborné sekcie. Členov odborovej rady Správy vymenúva riaditeľ.

Pre výkon funkcie riaditeľa v zásadných otázkach týkajúcich sa činnosti a prevádzky Správy budú stanovené poradné orgány organizačným poriadkom Správy.

ČI. VI.

Pracovníci Správy

1. Pre plnenie úloh Správa prijíma pracovníkov do pracovného pomeru v súlade s plánom pracovníkov a mzdového fondu.

2. Práva a povinnosti pracovníkov sú vymedzené v pracovnej zmluve podľa Zákonníka práce a platných mzdových predpisov. Podrobné práva a povinnosti pracovníkov budú zakotvené v Pracovnom poriadku.

ČI. VII.

Finančné a materiálne zabezpečenie

1. Finančné zabezpečenie prevádzky Správy sa vykonáva na základe ročného finančného plánu v rámci stanoveného rozpočtu Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky.

2. Majetok, ktorý užíva Správa, je vlastníctvom štátu zverený do správy Správe. Vo veciach tohto majetku vystupuje a koná Správa vo vlastnom mene a hospodári podľa zásad platných pre rozpočtové organizácie

3. Správa v hospodárskych vzťahoch môže vo svojom mene nadobúdať práva a sa zaväzovať.

ČI. VIII.

Spolupráca

1. Správa vo svojej činnosti pri plnení úloh a rozpracovaní koncepcných plánov činnosti Správy úzko spolupracuje s Ministerstvom poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky, so Štátnou veterinárnou správou Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Českej socialistickej republiky, výskumnými ústavmi a pracoviskami, vysokými školami a národnými výbormi.

2. Správa si vymieňa skúsenosti a spolupracuje s obdobnými inštitúciami v socialistických a iných krajinách.

ČI. IX.

Záverečné ustanovenia

1. Podrobnosti, najmä organizačné členenie na jednotlivé organizačné útvary, ich pracovná náplň a vzájomné organizačné vzťahy určuje organizačný poriadok

Správy. Pre podriadené organizácie ich organizačné poriadky, ktoré sú v súlade s predpismi Hospodárskeho zákonníka, ostatnými vykonávajúcimi predpismi tohto štatútu. Na základe tohto štatútu vydá riaditeľ Správy pracovný, kádrový a spisový poriadok.

2. Štatút Správy je záväznou organizačnou normou a nadobúda účinnosť dňom 1.1.1969.

3. Zmeny a doplnky štatútu sa môžu robiť len so súhlasom ministra poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky.

9.2 Činnosť nadstavbových veterinárnych organizácií

Na významných úspechoch, ktoré dosiahli pracovníci okresných a krajských veterinárnych organizácií pri likvidácii nebezpečných nákaz a ostatných ochorení, ako aj pri zabezpečovaní hygienicky vysokohodnotných a zdravotne bezchybných potravín, mali svoj podiel aj tzv. nadstavbové organizácie štátnej veterinárnej služby, a to Ústredný štátny veterinárny ústav so svojimi štátnymi veterinárnymi ústavmi, ŠHO Bioveta, Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv, Ústredie veterinárnych asanačných ústavov, so svojimi veterinárnymi asanačnými ústavmi, Ústav pre doškoľovanie veterinárnych lekárov a Ústav veterinárnej osvetu.

9.2.1 Ústredný štátny veterinárny ústav a štátne veterinárne ústavy

Činnosť terénnej veterinárnej služby si ťažko možno predstaviť bez úsekov laboratórnej a klinickej diagnostiky. Sú nenahraditeľnou oporou pre pracovníkov veterinárnej služby na všetkých úsekoch jej pôsobnosti, ako aj pre poľnohospodá-

ŠVÚ Bratislava

Schéma organizácie Ústredného štátneho veterinárneho ústavu v Bratislave v roku 1971

rov a pracovníkov potravinárskeho priemyslu. Laboratórnu a klinickú diagnostiku na Slovensku zabezpečoval Ústredný štátny veterinárny ústav v Bratislave a jeho predšľakové organizácie - štátne veterinárne ústavy, ktoré boli účelne rozmiestnené na území Slovenska - v Nitre, v Žiline, vo Zvolene, v Košiciach, v Prešove, vo Veličnej, v Spišskej Novej Vsi a v Michalovciach. Činnosť týchto ústavov vhodne dopĺňali okresné veterinárne laboratória a ošetrovne vybudované pri niektorých okresných veterinárnych zariadeniach.

Niektoré ústavy sa od začiatku budovali len pre laboratórnu diagnostiku (ÚŠVÚ Bratislava, ŠVÚ v Žiline, vo Zvolene a v Michalovciach), iné len pre klinickú diagnostiku a terapiu ako veterinárne nemocnice (ŠVÚ vo Veličnej a v Spišskej Novej Vsi) a ostatné pre oba úseky - laboratórnu i klinickú diagnostiku a terapiu (ŠVÚ v Nitre, v Prešove a v Košiciach).

Prínos činnosti ústavov je treba oceniť pri riešení a likvidácii celého radu nákaz. Nezastupiteľnú úlohu zohrali v procese ozdravovania chovov hospodárskych zvierat od tuberkulózy a brucelózy.

Mnoho rokov tvorili patologicko-anatomická a mikrobiologická diagnostika (diagnostika bakteriálnych a parazitárnych ochorení zvierat) prevažnú časť náplne činnosti ústavov. Virologická diagnostika sa začala v obmedzenom rozsahu rozvíjať až koncom päťdesiatych rokov a veľmi rýchlo sa rozpracovala diagnostika niektorých viróz (besnota, pseudomor hydiny, Aujeszkeho choroba a iné). Rozvíjala sa laboratórna diagnostika krmív a to nielen z hľadiska zdravotnej bezchybnosti, ale aj biologickej hodnoty priemyselných a objemových krmív i rozličných krmných komponentov.

Dôležitú úlohu mali ústavy aj na úseku hygienicko-zdravotného dozoru pri získavaní, spracúvaní a distribúcii surovín a potravín živočíšneho pôvodu, najmä mlieka a mliečnych výrobkov, ako aj mäsa a mäsových výrobkov. Zabezpečovaním komplexných vyšetrení a rozborov surovín a potravín živočíšneho pôvodu, ako aj poradenskou činnosťou sa tento úsek v rámci diagnostiky stal dôležitým činiteľom nielen v preventívnej ochrane zdravia človeka, ale aj v ochrane hodnôt na úseku poľnohospodárskej prvovýroby surovín a potravín živočíšneho pôvodu, ako aj v spracovateľskom odvetví.

Jedným z dôležitých úsekov, ktorý diagnostické pracoviská zabezpečovali, bolo aj sledovanie a pomoc pri riešení problematiky mnohých antropozoonóz, ako besnota, tularémia, leptospirózy, toxoplazmóza, salmonelózy a iné.

Podobne ako pracoviská pre laboratórnu diagnostiku, aj pracoviská pre klinickú diagnostiku, budované spočiatku ako veterinárne nemocnice a ošetrovne, plnili pri rozvoji veterinárnej starostlivosti závažné úlohy. Okrem toho, že zabezpečovali nemocničné a ambulantné liečenie chorých zvierat, boli školou nových metód klinickej diagnostiky a terapie pre študentov veterinárnej medicíny i veterinárnych lekárov z praxe.

Štátne veterinárne ústavy prešli po roku 1986 rôznymi zmenami, od likvidácie niektorých ústavov až po rozdelenie kompetencií.

9.2.2 Štátna hospodárska organizácia BIOVETA v Nitre

Výroba očkovacích látok na Slovensku sa začala v roku 1950 na novozaloženom výrobnom oddelení Štátneho veterinárneho ústavu v Bratislave. V tom čase sa začala realizovať plánovaná výstavba nového moderného podniku v Nitre, ktorý začal svoju činnosť v auguste 1954.

Základný sortiment výrobkov boli vakcíny proti pseudomoru hydiny, cholere hydiny, obrne a červienke ošípaných, protimorové sérum, homológne červienkové sérum.

V roku 1956 vzniklo vlastné výskumno-vývojové pracovisko, ktoré sa stalo významným prínosom pre podnik.

Potupne podnik zavádzal nové očkovacie látky, uplatňovali sa účinné spôsoby imunoprofyaxie. Zvyšovaním počtov vakcinačných zákrokov v teréne boli vypracované jednoduché imunizačné postupy a jednoduché aplikácie očkovacích látok,

Bioveta v Nitre

hlavne ich hromadná aplikácia. Postupne sa rozširoval sortiment očkovacích látok pre všetky druhy hospodárskych zvierat s vysokou účinnosťou a imunitnou odozvou.

Po doriešení imunoprofylaxie najzávažnejších nákazlivých ochorení, výrobný sortiment sa rozšíril o niektoré farmaceutické a dietetické preparáty, prípravky pre perorálnu aplikáciu, vitamínovo-antibiotické doplnky do kŕmnych zmesí, mliečne kŕmne prípravky a celý rad nových moderných účinných preparátov.

Pracovníci Biovety vyvíjali bohatú odbornú-poradenskú a publikačnú činnosť. Od roku 1966 vydával podnik neperiodickú publikáciu Imunoprofylaxia, prostredníctvom ktorej pohotovo informoval širokú veterinárnu verejnosť o nových výrobkoch.

Podnik ako aj pracovníci boli ocenení mnohými štátnymi, rezortnými a podnikovými vyznamenaniami.

9.2.3 Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre

Vykonáva kontrolu vyrábaných biopreparátov a iných prípravkov. Vznikol v roku 1960 ako pracovisko Štátnej kontroly biopreparátov s hlavnou náplňou vykonávať štátnu kontrolu biopreparátov vyrábaných Biovetou v Nitre. V roku 1969 z tohto pracoviska vznikol Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre a s celoslovenskou pôsobnosťou.

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv

Ústav - vykonáva štátny dozor na úseku veterinárnej farmácie a kontrolu pri výrobe veterinárnych liekov a veterinárnych zdravotníckych pomôcok, pri veľkodistribúcii veterinárnych liekov a veterinárnych zdravotníckych pomôcok

- vydáva povolenie na výrobu a veľkodistribúciu veterinárnych liekov
- schvaľuje veterinárne prípravky (dezinfekčné, vitamínové, vitamíno-minerálne, minerálne, kozmetické, diagnostické, probiotiká) a veterinárne zdravotnícke pomôcky
- vykonáva posudkovú činnosť pri registrácii veterinárnych liekov a schvaľovaní veterinárnych prípravkov
- povoľuje klinické skúšanie veterinárnych liekov
- vedie zoznam registrovaných veterinárnych liekov, schvaľovacích veterinárnych prípravkov a zdravotníckych pomôcok
- nariaďuje pozastavenie alebo stiahnutie veterinárneho lieku z obehu alebo veterinárnej zdravotníckej pomôcky
- vykonáva kontrolu reklamy veterinárnych liekov
- ukladá pokuty za porušenie zákona

Podľa zákona č.140/98 o liekoch a zdravotníckych pomôckach je ústav autorizovaný na skúšanie a posudzovanie kvality veterinárnych liekov, veterinárnych imunopreparátov, medikovaných krmív, vitamínových, minerálnych, kozmetických a diagnostických prípravkov pre zvieratá.

9.2.4 Ústredie veterinárnych asanačných ústav a veterinárne asanačné ústavy

Uhynuté zvieratá sa zakopávali na zdochliniskách (mrchoviskách), ktoré musela mať každá obec.

Prvá kafiléria na Slovensku bola postavená a uvedená do prevádzky v roku 1926 v Nitre. V roku 1928 uviedli do prevádzky mestské kafilérie pri mestských bitúnkoch v Bratislave a v Žiline. Riaditeľom kafilérií býval spravidla veterinárny lekár.

Od roku 1947 sa názov kafiléria zmenil na “Ústav pre neškodné odstraňovanie a zužitkovanie tiel uhynutých zvierat”. Bol pod správou mestských národných výborov. Asanáciu terénu však nevykonával. Neskoršie sa kafilérie začlenili do pod-

Schéma organizácie Ústredia veterinárskych asanačných ústavov v Bratislave v roku 1971

nikov miestneho hospodárstva a riadili ich odbory krajských národných výborov.

V dôsledku koncentrácie a intenzifikácie živočíšnej výroby, koncentrácie potravinárskeho priemyslu stúpala produkcia konfiškátov a vedľajších produktov živočíšneho pôvodu. Zároveň začal byť vážnym problém odstraňovanie kadáverov z novovybudovaných poľnohospodárskych podnikov.

V roku 1958 sa dala do prevádzky renovovaná kafiléria v Nitre pre oblasť nitrianskeho kraja.

Do roku 1963 kafilérie podliehali krajským veterinárnym zariadeniam a od roku 1963 Ústrednému štátnemu veterinárnemu ústavu v Prahe.

V roku 1963 začala prevádzka kafilérie v Drienove, v roku 1964 bol zriadený Veterinárny asanačný ústav (VAÚ) v Prahe, pod ktorý patrili všetky kafilérie na

území Československa ako jeho pobočky. V roku 1966 bol daný do prevádzky VAÚ v Senci, v roku 1967 v Lieskovci a v roku 1968 v Mojšovej Lúčke.

V roku 1969 sa zriadilo Ústredie veterinárnych asanačných ústavov na Slovensku so sídlom v Bratislave (ÚVAU), ktorému boli podriadené VAÚ v Senci, v Nitre, v Lieskovci, v Drienove a v Mojšovej Lúčke.

ÚVAU bol podriadený Štátnej veterinárnej správe MPVŽ SSR ako samostatná rozpočtová organizácia a od 1.1.1975 sa zmenil na príspevkovú.

VAÚ neskôr prešli rôznymi zmenami, privatizáciou, dokonca zrušením a v súčasnosti na Slovensku pôsobí jedna súkromná kafiléria v Mojšovej Lúčke pri Žiline.

9.2.5 Ústav pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach

Uvádzaný názov vznikol 1. januára 1969 z vtedajšieho Seminára pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Pardubicích, pobočka Košice, zriadeného 1. októbra 1958. Hlavná náplň bola zameraná na dopĺňanie vedomostí získaných

Budova Ústavu pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach

počas vysokoškolského štúdia o aktuálne problémy hlavne pre terénnu veterinárnu službu. Doškoľovanie pre veterinárnych lekárov sa na Slovensku začalo už v roku 1954, keď ešte nebola ustanovená príslušná doškoľovacia inštitúcia. Od roku 1954

do roku 1958, kedy bola zriadená ustanovíť bolo zorganizovaných 14 rozličných tematických kurzov a školení s počtom 294 účastníkov.

Súčasný Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov ako štátna príspevková organizácia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky zabezpečuje rozvoj ľudských zdrojov v rezorte pôdohospodárstva s dôrazom na celoživotné vzdelávanie zamestnancov organizácií ŠVPS SR. Činnosť Inštitútu od svojho vzniku je veľmi podrobne zdokumentovaná v publikácii k výročiu inštitúcie: Husár L., Pokorný J., Blecha J.: *História postgraduálneho vzdelávania veterinárnych lekárov na Slovensku, 60. výročie Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov*, IVVL, Košice, 2018

9.2.6 Ústav veterinárnej osvet

Po vzniku ŠVS MPVŽ SSR bolo potrebné zabezpečovať úlohy na úseku veterinárnej osvet, výchovy a propagácie.

Na začiatku jestvovania Ústavu veterinárnej osvet pomáhala v činnosti na tomto úseku Komisia ústredného riaditeľa ŠVS pre osvet, výchovu a propagáciu. Koncom roka 1972 bol ústav dobudovaný aj personálne a ťažisko činnosti spočívalo v zabezpečovaní publicity Realizačných opatrení na ochranu veľkochovoch hospodárskych zvierat pred nákazami. Veľká pozornosť sa venovala i propagovaniu výsledkov veterinárnej činnosti. Úzko sa spolupracovalo so Slovenským rozhlasom televíziou a ústrednými denníkmi.

Činnosť ÚVO na edičnom úseku bola v jeho začiatkoch sporadická. Závažným faktorom zjednotenia a kontroly vydávaných prác bolo ustanovenie Edičnej rady ÚVO, ktorá predkladala návrhy na publikácie zo všetkých úsekov veterinárnej činnosti s dlhodobou koncepciou. Ústav veterinárnej osvet vydával materiály osvetového charakteru v jednoduchých formách širokú poľnohospodársku verejnosť a materiály so špecifickým zameraním pre veterinárnych lekárov v jednotlivých úsekoch veterinárnej činnosti. V začiatkoch sa materiály vydávali prostredníctvom vybraných vydavateľstiev a tlačiarň, neskôr vychádzali vo vlastných reprografických kapacitách.

Ďalšou činnosťou ÚVO bol úsek vedecko-technických informácií. Pracovisko sa zúčastňovalo na tvorbe celoštátneho veterinárneho informačného systému prenášania požiadaviek a potrieb veterinárnej služby v konkrétnych podmienkach. Počítalo sa s vybudovaním siete informačných pracovísk vo veterinárnej službe a jej jednotlivých špecializovaných úsekoch.

9.2.7 Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky v Trnave

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky v Trnave bol zriadený ku dňu 1. januára 1981 vyčlenením pracoviska zoohygieny zo Štátnej veterinárnej správy Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR zo dňa 23. 12. 1980, č. j. 2762/1980-OR.

*prof. MVDr. Jozef Sokol, DrSc.,
zakladateľ a prvý riaditeľ ÚZaVT*

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky (ďalej ÚZaVT) mal detašované pracoviská v Prahe, Brne, Zvolene a Košiciach a predmetom činnosti bola najmä spolupráca s investormi a projektovými organizáciami pri zabezpečovaní veterinárnej hygieny a ochrany životného prostredia, vývoj mobilnej techniky pre všetky činnosti veterinárnej služby vrátane špeciálnej techniky pre potreby civilnej obrany, vývoj a realizácia mechanizačných zariadení a prístrojov pre ošetrovanie hospodárskych zvierat v podmienkach veľkovýroby, posudzovanie zlepšovacích návrhov a vynálezov v rozsahu svojej činnosti a spolupráca na ich realizácii, zabezpečovanie odborného technického dozoru nad vyhradenými technickými zariadeniami v objektoch a

zariadeniach veterinárnej služby, vrátane odstraňovania technických závad, spolupráca s pracoviskami veterinárne a zdravotníckej techniky, vrátane štátneho skúšobníctva.

Tomu zodpovedala aj štruktúra ústavu, kde hlavné zameranie bolo v odbore zoohygieny a technológie živočíšnej výroby, odbore pre vývoj veterinárnej techniky (Brno), odbore biologicko-fyzikálnych a rádiologických analýz, odbore zvláštnej časti štátneho plánu a rozvoja vojenskej vedy a techniky. Odbornej činnosti nikdy nechýbal odbor ekonomicko-správny.

V šesťdesiatych a osemdesiatych rokoch dochádzalo na Slovensku ku zreteľnému zvyšovaniu úžitkovosti hovädzieho dobytku v dôsledku zavádzania progresívnejších opatrení chovateľských, plemenárskych i veterinárnych.

Preto sa aj rozšíril predmet činnosti rozpočtových organizácií riadených Štátnou veterinárnou správou SSR o odborné činnosti v oblasti riadenej výživy hospodárskych zvierat, riadenej reprodukcie v chovoch HD, oviec a ošípaných, biotechnickej kontroly dojacích zariadení, laboratórnej kontroly kvality surovín a výrobkov rastlinného a živočíšneho pôvodu, merania zootechnických parametrov v objektoch živočíšnej výroby, vývoja výroby klinickej a laboratórnej techniky.

Úlohy sa premietli aj do náplne ÚZaVT. V pomerne bohatej činnosti v období rokov 1981-1990 sa riešila problematika poľnohospodárskych družstiev formou metabolických testov na oddelení biochémie a výživy pod vedením prvého riaditeľa MVDr. Jozefa Sokola. K tomu bola doplnňovacia činnosť na pracoviskách SAV v Ivanke pri Dunaji, vo Zvolene a Košiciach. Oddelenie biotechnickej kontroly pod vedením MVDr. Petra Olejníka dopĺňovalo činnosť v prevádzke prvovýroby.

Meranie mikroklimy v objektoch hospodárskych zvierat, posudzovanie projektov stavieb a poľnohospodárskej technológie patrilo do počiatočnej činnosti ÚZaVT, ktorú riadili Ing. Ferdinand Silberhorn a Ing. Milan Fandl.

Neoddeliteľnou súčasťou bola ošetrovňa pre malé a veľké zvieratá, kde mladým veterinárnym lekárom odovzdával svoje dlhoročné skúsenosti MVDr. Július Molnár, CSc.

Veterinárna organizácia vykonávala aj neveterinárne činnosti. Vývojové pracovisko v Brne pod vedením Zdenka Pokorného zaoberalo sa oblasťou zlepšovateľského hnutia a najmä metrológie.

Oddelenie konštrukcie pod vedením Ing. Ľudovíta Hučalu doplňovalo špeciálnu techniku na pracovisku v Trnave a dvoch pracoviskách v Nitre.

Odborné i technické oblasti na ústave doplňovalo oddelenie biologickej štatistiky a informatiky. Podklady pre celý rad odborných úloh pripravovalo pracovisko vedecko-technických informácií.

V rámci organizačnej štruktúry ÚZaVT boli vybudované alebo do nej začlenené aj pracoviská, ktorých vznik si vynútili aj mimoriadne okolnosti.

Po havárii jadrového reaktora v Černobyle v roku 1986 poverilo Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR vedenie Štátnej veterinárnej správy vybudovať rezortné rádiometrické pracovisko, ktorého odbornou náplňou bola nezávislá kontrola obsahu rádioaktívnych látok v poľnohospodárskej produkcii Slovenska, ako aj u poľnohospodárskych vstupoch-prvkoch životného prostredia. V záujme minimalizácie finančných a časových strát bolo v rámci ÚZaVT Trnava vytvorené v spolupráci s Vysokou školou poľnohospodárskou v Nitre Laboratórium rádiometrie a rádioekológie (LRR).

Od svojho vzniku pracovisko sledovalo rádioaktivitu v hlavných produktoch poľnohospodárskej výroby s cieľom získať poznatky o miere kontaminácie najdôležitejších poľnohospodárskych komodít rádioaktívnym céziom uvoľneným do životného prostredia počas havárie jadrového reaktora v Černobyle.

Odborná činnosť koncom osemdesiatych rokov bola ovplyvnená dianím okolo nás. Najskôr 1. 1. 1989 došlo k rozšíreniu ústavu o detašované toxikologicko-tesťacie pracovisko v Košiciach, potom v máji 1990 ku zrušeniu pracovísk na ústavoch SAV v Ivanke pri Dunaji, vo Zvolene a v Košiciach.

10. Spoločnosť slovenských veterinárnych lekárov

V roku 1967, v čase črtajúceho sa obrodného procesu bolo cítiť, že nastala vhodná chvíľa na regeneráciu profesijnej spolkovej činnosti veterinárneho stavu v Československu. Iniciatíva bola vyvinutá na Vysokej škole veterinárskej v Brne. Prípravy prebiehali s určitým vyčkávaním, ako sa vyvinie vnútropolitická situácia. Na začiatku roka 1968 sa začalo s konkrétnymi prípravami a bol vypracovaný organizačný poriadok, stanovy a koncepcia štruktúr. V pôvodnej koncepcii sa uvažovalo o ustanovení celoštátnej spoločnosti s dvomi rovnoprávnymi republikovými spoločnosťami. Preto do pôvodného prípravného výboru boli delegovaní rovnakým podielom českí aj slovenskí veterinárni lekári. Na Slovensku predsedom prípravného výboru bol doc. MVDr. Ján Pleva, CSc.

Augustové udalosti mali vplyv i na organizačné prípravy Spoločnosti veterinárnych lekárov.

Po rôznych rokovaniach bolo rozhodnuté o ustanovení dvoch Spoločností veterinárnych lekárov - českej a slovenskej.

Na Slovensku, asi 10 týždňov po Čechách, sa dňa 6. júla 1969 v Dome umenia v Košiciach zišlo asi 300 delegovaných členov a pozvaných hostí, ktorí sa stali účastníkmi ustanovujúceho zjazdu Spoločnosti slovenských veterinárnych lekárov v Slovenskej socialistickej republike (SSVL).

prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc. na I. zjazde SSVL, 1969

Ako predseda prípravného výboru SSVL doc. MVDr. Ján Pleva, CSc. otvoril a viedol rokovanie zjazdu, ktorý schválil organizačný poriadok, vytvorenie siedmych odborných sekcií a zvolil ústredný výbor. Členovia ústredného výboru za predsedu ÚV SSVL zvolili akademika Jána Hovorku, za prvého podpredsedu doc. MVDr. Ján Plevu, CSc., za druhého podpredsedu MVDr. Juraja Halaja a ostatných členov ústredného výboru. Doc. Pleva sa stal aj členom sekretariátu SSVL. Bol vypracovaný Organizačný poriadok SSVL, ktorý bol zaslaný na schválenie. Ministerstvo vnútra SSR schválilo Organizačný poriadok SSVL rozhodnutím č. VVS-1-28/1969, dňa 25. apríla 1969.

*Doc. MVDr. František Federič, CSc.
pri prejave na II. zjazde SSVL. 1990*

V rámci „normalizácie“ sa v máji 1970 akademik Hovorka a doc. Pleva zúčastnili na rokovaní predsedníctva východoslovenského KV KSS pri prejednávaní správy „O stave a činnosti SSVL“. Správa bola prijatá kladne a pochválená. Táto skutočnosť bola podnetom k tomu, že po predbežnom dohovore delegáciu ÚV SSVL v zložení akademik Hovorka, doc. Pleva a doc. Hájovský prijal v Banskej Bystrici ústredný riaditeľ ŠVS MPVŽ SSR prof. Haladej, kde mal poradu s okresnými veterinárnymi lekármi. Prijatie ústredný riaditeľ po dlhej diskusii uzavrel jednou vetou: „ja nie som proti Spoločnosti a nemám nič proti tomu, keď moji veterinárni lekári mimo pracovného času budú liezť aj po tatranských bralách“ (L. Husár, 2013). Žiaľ, následne v súlade s požiadavkami tej doby - normalizácia, došlo k útlmu organizačnej aktivity vytvorených centrálnych ako aj okresných orgánov Spoločnosti.

Slovenská spoločnosť veterinárnych lekárov v registri organizácií ministerstva vnútra zostala zachovaná – nebola vymazaná.

Spontánne aktivity na veterinárnych pracoviskách po udalostiach z novembra 1989 ako aj fakt nevymazania Spoločnosti z registra, vytvorili právny i spoločenský základ pre jej obnovu v roku 1990 na čele s predsedom doc. MVDr. Františkom Federičom, CSc.

11.0 Životopisy šéfov veterinárnej služby na Slovensku od roku 1919 po rok 1990

11.1 Med. Vet. Rajmund POŠTOLKA

Med. Vet. Rajmund Poštolka bol prvý prednosta veterinárskeho oddelenia na Slovensku, vládny radca, vedúci veterinárneho oddelenia poľnohospodárskeho referátu Ministerstva hospodárstva. Patril medzi početných zverolekárov z českých krajín, ktorí úspešne pôsobili na Slovensku po 1. svetovej vojne, a to v štátnej veterinárskej správe, chovateľstve a diagnostike, a tak účinne pomáhali rozvoju slovenského veterinárstva. Dnes tento významný zverolekár takmer upadol do zabudnutia.

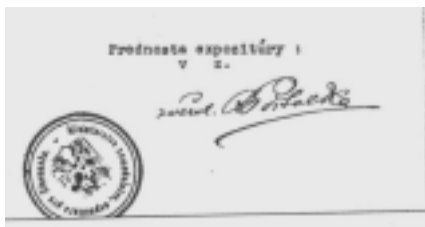
Narodil sa 1. 9. 1875 v Kyjove na Morave, v okrese Hodonín, ako syn uvelomelého českého učiteľa. Stredoškolské štúdium absolvoval na Českom matičnom gymnáziu v Uherskom Hradišti,

i keď aj v Kyjove bolo gymnázium, ale nemecké. Vysokú školu navštevoval vo Viedni, kde v roku 1897 nadobudol zverolekársky diplom. Vojskú prezenčnú službu absolvoval v rokoch 1897 – 1898 ako jednoročný dobrovoľník pri hulánskom pluku č. 5 v Chorvátskom Varaždíne. Od roku 1898 pracoval ako zástupca okresného zverolekára v Nepomukách, neskôr ako mestský zverolekár v Bystřici nad Popelkou, Zlíne, v Bzenci. V roku 1901 bol zverolekárom a správcom žrebčínca v Napajedlách a od roku 1902, po dobu 6 rokov, pracoval ako mestský a obvodný zverolekár v Kráľovom Poli pri Brne. V Zlíne bol spoluzakladateľom telocvičnej jednoty „Sokol“, zakladateľom Hospodárskeho spolku a Hospodárskych besiedok, na ktorých často prednášal. Počas pôsobenia v Kráľovom Poli bol stálym funkcionárom Hospodárskeho spolku brnenského, ako aj členom komisie pre chov, hovädzieho dobytku na Brnensku. Med. Vet. Poštolka sa nevenoval len zverolekárskej praxi, aktívne sa zaujímal o politické dianie na Morave a o spolkový život. Poznal ťaživé problémy zverolekárskeho stavu, a preto sa angažoval za zlepšenie sociálnych podmienok svojich kolegov. V roku 1905 bol zvolený ako 30-ročný za predsedu Spolku moravských zverolekárov.

V roku 1907 vstúpil do štátnej služby ako úradný zverolekár v Uherskom Brode. Snažil sa presadiť u Zemského výboru a Zemského snemu úpravu služobného poriadku a zvýšenie osobných pôžitkov pre obvodných zverolekárov.

Med. Vet. Rajmund Poštolka

Podpis Med. Vet. R. Poštolku

Vojak Med. Vet. R. Poštolka

Jeho úspešnú odbornú a spolkovú činnosť prerušila I. svetová vojna. Poštolka nastúpil k rakúskej armáde ako dôstojník veterinárskej služby. V rokoch 1916 – 1917, proti svojej vôli, bol pridelený na generálny štáb poľských légii. Stal sa organizátorom veterinárskej služby v poľskej armáde. Za svoju úspešnú činnosť bol povýšený do hodnosti majora. Udelili mu tiež „Zlatý záslužný kríž s medailou statočnosti“.

V roku 1919 bol Poštolka prijatý do Československej armády. V tom istom roku odišiel do civilu. Po vzniku ČSR v roku 1918 nebola situácia v slovenskej veterinárskej službe jednoduchá. Jednak pre nepriaznivú nákazovú situáciu a jednak pre nedostatok zverolekárov. Mnohí zverolekári maďarskej národnosti odišli do Maďarska a bolo nutné ich čím skôr nahradiť zverolekármi z českých krajín. Med. Vet. J. Hamr – prednosta pražského veterinárskeho oddelenia Ministerstva poľnohospodárstva sa snažil urýchlene získať českých a moravských kolegov na pomoc slovenskej veterinárskej službe. Na Slovensko odišlo dobrovoľne, alebo aj z úradnej moci, viac ako 40 českých zverolekárov. Medzi nimi bol aj Med.

Vet. Poštolka. Od počiatku sa angažoval na poradách veterinárskej služby a ako skúsený odborník, snažil sa riešiť zložitú nákazovú situáciu. Dostáva sa do povedomia vrchnosti a už 18. mája 1919 sa zúčastňuje schôdze štátnych zverolekárov ČSR v Prahe. Poštolka informoval o pomeroch na Slovensku, kde bol prevzatý systém veterinárskej služby bývalého Uhorska. Nezávislosť veterinárskej služby na Slovensku od ostatných štátnych správnych úradov označil za uspokojivú. Uviedol tiež, že postavenie veterinárskej služby je úplne zhodné s úpravou služby lekárskej.

Vtedajší vládny referent pre poľnohospodárstvo Dr. Blaho, v rámci svojej kompetencie, Med. Vet. R. Poštolku navrhol za prednostu veterinárskeho oddelenia. Osobne sa s ním poznal už predtým zo stretnutí Česko – Slovenskej jednoty v Luhačoviciach. Ministerstvo poľnohospodárstva tento návrh akceptovalo a v novembri 1919 Poštolku, ako štátneho vrchného zverolekára, vymenovalo za distriktuálneho zverolekárskeho inšpektora v Bratislave. Súčasne bol poverený ve-

dením veterinárskeho odboru poľnohospodárskeho referátu pri Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska.

Po svojom menovaní prikočil Poštolka ihneď k budovaniu novej organizácie Štátnej veterinárskej služby na Slovensku.

I keď pôsobil na Moravskom Slovácku, väčšinu zverolekárov na Slovensku nepoznal. Preto po nociach cestoval, aby sa cez deň mohol stretnúť s kolegami. Skúmal ich postoje k novému štátnemu zriadeniu, zároveň riešil aj odborné problémy. Po osobných pohovoroch niekoľkých zverolekárov prepustil zo štátnej služby, snažil sa však v službe ponechať kolegov, ktorí na neho urobili dobrý dojem, boli odborne zdatní, i keď neovládali dobre slovenský jazyk. Pri zistení mnohých nedostatkov spôsobených rozháranými vojnovými pomermi vydával potrebné najnutnejšie inštrukcie na ich odstránenie.

Na Slovensku platili aj po vzniku ČSR naďalej uhorské zákony, a preto bolo potrebné ich preložiť do slovenčiny, aby aj českí zverolekári mohli podľa nich postupovať. Pomocou československého vyslanectva v Budapešti sa mu podarilo získať uhorské veterinárske legislatívne normy, ktoré dal preložiť Med. Vet. J. Gočárovi, župnému zverolekárovi v Nitre. Preklad poskytol všetkým zverolekárom, aby v súlade s týmito normami vykonávali svoju odbornú činnosť. Napriek mnohým ťažkostiam veterinárske oddelenie ministerstva bolo najlepšie organizované z celej administratívy na Slovensku, čo uznávali vtedajší vplyvní úradní činitelia.

Vláda republiky za zásluhy Rajmundovi Poštolkovi vyslovila 8. 6. 1922 „*Uznanie za obetavú prácu pri opatreniach proti moru dobytku, ktorého zavlečenie z Poľska v roku 1921 hrozilo*“. Podobné uznanie dostal aj od Ministerstva poľnohospodárstva v Prahe a od expozitúry tohto ministerstva v Bratislave.

Prezident republiky udelil roku 1921 R. Poštolkovi titul odborového radcu. V tom istom roku bol Poštolka ako dôstojník v zálohe menovaný za kapitána-veterinára domobrany.

Po vytvorení Krajinského úradu v Bratislave roku 1928, bol Poštolka ustanovený za krajinského veterinárskeho referenta na Slovensku.

Ešte v roku 1919 zaviedol Poštolka podkúvačské kurzy pre civilných frekventantov pri Vojenskej podkúvačskej škole v Košiciach, ako aj podkúvačské skúšky, ktorých bol predsedom. V krajinskom rozpočte tiež zabezpečil peniaze na kurzy pre prehliadačov mäsa, pričom bol zakladateľom týchto kurzov.

Neskôr, na krajinskom výbore, vybavil státisícové podpory na propagačné ochranné očkovanie proti nákazlivým chorobám zvierat, podpory za straty vzniknuté ochranným očkovaním proti zvieracím nákazám a podpory za zvieratá uhynuté v dôsledku nákaz podliehajúcich hláseniu. Presadil tiež podpory pre chudobných chovateľov na zakúpenie liekov proti fasciolóze a podpory pre zverolekárov, ktorí sa usadili v hospodársky zaostalejších okresoch, tiež vymohol 12 štipendií pre chudobných poslucháčov zverolekárstva na Slovensku.

Poštolka stál rad rokov na čele jedinej zverolekárskej organizácie na Slovensku

t. j. slovenskej župy Ústrednej jednoty čs. zverolekárov v Bratislave ako jej predseda. V tejto dobe bol tiež predsedom Ústrednej jednoty čs. zverolékařů v Prahe. Bol iniciátorom riešenia stavovských a odborných otázok a neľutoval finančné výdavky, aby prednáškami odborníkov, a to aj z cudziny, umožnil členom tohto spolku zoznámiť sa s aktuálnymi veterinárskymi problémami.

Dňa 12. 10. 1933 vydalo prezídium Krajinského úradu v Bratislave, výnos č. 48.050/33, ktorý sa týkal revízie osnovy zákona o nákazách zvierat. Ministerstvo poľnohospodárstva výnosom oznámilo: „*Obzvlášť z radov odborných zverolekárskech organizácií došli ponosy, že doposiaľ postrádame unifikovaný zákon o tlmení nákaz zvierat. Preto ministerstvo poverilo svoje veterinárske oddelenie, aby vypracovalo príslušnú zákonnú osnovu, v ktorej by boli unifikované a podľa najnovších poznatkov vedy upravené doposiaľ platné predpisy rakúskeho zákona o tlmení nákaz zvierat č. 177/1909 r. z. a uhorského VII. Zákonného článku z r. 1888 o úprave zverozdravovníctva. Táto osnova je už hotová. Prv však ako bude daná záujemcom a stavovským organizáciám na vyjadrenie ich stanoviska, je nutné, aby bola preskúšaná odborníkom z hľadiska potreby praxe v jednotlivých krajinách štátu. Touto úlohou poverujem vládneho radcu R. Poštoľku. Pri svojej funkcii veterinárskeho referenta nemohol by sa však jej plne venovať. Preto žiadame, aby bol zbavený tejto funkcie a zároveň vyzvaný, aby sa za účelom inštrukcií dostavil do prezídia Ministerstva poľnohospodárstva. Nech je mu daná k dispozícii vhodná úradná miestnosť a tiež pomocná sila*“.

Na základe tohto výnosu vydal Dr. Janko Jesenský, v zastúpení krajinského prezidenta, nasledovné rozhodnutie: 1) „*Zbavujem vládneho radcu Rajmunda Poštoľku funkcie prednostu 17. oddelenia krajinského úradu – veterinárske odborné záležitosti. 2) Ustanovujem vrchného veterinárskeho radcu Milana Kukliša za prednostu 17. oddelenia krajinského úradu. Tieto opatrenia sa vykonávajú s platnosťou od 16. 10. 1933*“.

Poštoľka zrejme ťažko znášal odvolanie z tejto funkcie a radšej v roku 1934 odišiel vo veku 60 rokov do dôchodku, akoby mal pôsobiť v novom zaradení.

Poštoľka bol vyššej, štíhlejšej postavy, energetickej, priamej povahy. Nebol veľmi obľúbený ani u českých, a najmä nie u slovenských kolegov. Mal povest' prísneho šéfa štátnej veterinárskej správy, ktorú podľa vyjadrenia jeho súčasníkov však viedol vždy svedomito a pevnou rukou. Široko však diskutovali o správnosti niektorých aspektov jeho personálnej politiky.

Ako dôchodca žil v Brne – Královom Poli. Tu aj zomrel 29. 10. 1949, pochovaný bol v Bratislave. V mnohých publikáciách je uvádzaný rok úmrtia 1945, po upozornení rodiny a zistení na náhrobnom kameni je uvedený rok 1949.

11.2 MVDr. Milan KUKLIŠ

V roku 1934 prevzal vedenie štátnej veterinárnej služby po med. vet. Rajmundovi Poštolkovi ako jeho zástupca v hodnosti vládneho radcu. Bol to prvý Slovák - prednosta veterinárneho oddelenia Ministerstva hospodárstva v rokoch 1934 - 1945, ktorý dnes takmer úplne upadol do zabudnutia. Podobne ako mnohí iní vynikajúci odborníci, ktorí v pohutých vojnových rokoch statočne zabezpečovali úlohy na rôznych úsekoch hospodárskeho života na Slovensku, boli po roku 1945 neprávom znevažovaní a šikanovaní. Pritom sa mnohí z nich politicky vôbec neangažovali.

Narodil sa 16. 12. 1885 v Kunove, okres Senica. Na Vysokej škole zverolekárskej v Budapešti začal študovať v r.

1904, kde nadobudol aj zverolekársky titul dňa 7. 9. 1908. V roku 1934 obhájil na VŠV v Brne dizertačnú prácu „Mikroskopická skladba rohového stĺpika“ a získal titul doktora veterinárnej medicíny.

Po skončení vysokoškolského štúdia pracoval jeden semester na Ústave farmakológie Vysokej školy zverolekárskej v Budapešti. V roku 1909 zložil štátnu fyzikálnu skúšku a bol vymenovaný uhorským ministrom orby za adjunkta na Štátnej zverolekárskej stanici v Lipanoch. V roku 1911 - 1914 pôsobil na rôznych pohraničných staniach v Slavónsku. Počas mobilizácie v roku 1914 nastúpil do armády a slúžil v rôznych domobraneckých plukoch na východnom i južnom fronte. Udelili mu dve vojnové vyznamenania: najprv zlatý záslužný kríž a medailu za statočnosť, potom zlatý záslužný kríž s korunou a s medailou s mečmi za statočnosť.

Po skončení I. svetovej vojny nariadením ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska z 28. 1. 1919 č. 17 ho prevzali do čs. štátnej služby a výnosom ministerstva poľnohospodárstva v Prahe č. 16 218/1919 ho ako štátneho zverolekára prideliť k Okresnému úradu v Novom Meste nad Váhom. V roku 1922 ho tu povýšili na vrchného štátneho zverolekára. Vláda Čs. republiky menovala Dr. Kukliša 23. 12. 1924 za vrchného komisára na systemizovanom mieste v osobnom stave zverolekárskeho úradníctva pri politických úradoch na Slovensku s platnosťou od 28. 10. 1924.

Neskoršie pôsobil ako župný veterinársky referent Liptovskej župy so sídlom v Liptovskom Svätom Mikuláši. Prezident republiky ho povýšil v roku 1927 na veterinárskeho radcu. Potom pracoval ako župný veterinár Turčianskej župy so sídlom v Turčianskom Svätom Martine.

MVDr. Milan Kukliš

V roku 1930 ho prideli na veterinárske oddelenie krajinského úradu v Bratislave. V roku 1931 ho menovali za vrchného veterinárskeho radcu v Slovenskej republike. Po odchode Med. Vet. R. Poštoľku do dôchodku prevzal v roku 1934 funkciu krajinského veterinárskeho referenta v hodnosti vrchného veterinárskeho radcu. Prezident republiky ho vymenoval po 4 rokoch za vládneho radcu.

Dr. Milan Kukliš bol skúseným vedúcim štátnym veterinárom, s prehľadom riadil štátnu veterinársku správu na Slovensku aj počas vojnových rokov až do roku 1945. Obklopil sa organizačne a odborne schopnými spolupracovníkmi. Jeho publikačná činnosť bola skromnejšia, čo bola škoda.

V roku 1945 ho ako 60 ročného penzionovali. Potom ešte pracoval v Roľníckej komore a neskôršie do roku 1955 pôsobí ako vedúci oddelenia hygieny výživy MHES. Zomrel v Bratislave 22. apríla 1975 vo veku 89 rokov a pochovaný je na cintoríne v Slávičom údolí.

11.3 MVDr. Jozef BEDNÁRIK

MVDr. Jozef Bednárík

MVDr. Jozef Bednárík ako prvý po-vojnový šéf veterinárnej služby na Slovensku sa narodil dňa 4. januára 1895 v Budmericiach, okres Pezinok rodičom Lukáčovi Bednáríkovi a Apolónii (Apole) rod. Čechovičovej. Bol národnosti slovenskej.

Po vychodení štyroch tried národnej školy a ôsmych tried gymnázia kde maturoval, študoval osem semestrov na Vysokej škole veterinárskej v Budapešti, ktorú ukončil dňa 21. júna 1918 a získal kvalifikáciu pre výkon vo veterinárskej službe.

Fyzikátnu skúšku na získanie kvalifikácie pre výkon funkcie štátneho veterinárneho lekára zložil v máji roku 1920 v Prahe. Pri konci 1. republiky predložil

a vo februári 1938 obhájil dizertačnú prácu, na základe ktorej získal doktorát na Vysokej škole veterinárskej v Brne.

Prehľad o pracovnej činnosti:

- 1.3.1919 – 1.4.1921 – štátny veterinár – Župný referát pre Slovensko, Bratislava
- 1.4.1921 – 1.7.1923 – okresný veterinár – okres Bratislava
- 1.7.1923 – 1.3.1928 – župný veterinár – Župa Bratislava
- 1.3.1928 – 1.3.1932 – okresný veterinár – okres Nová Baňa
- 1.3.1932 – 1.3.1934 – okresný veterinár – okres Stropkov

1.3.1934 – 1.12.1934 – okresný veterinár – okres Sabinov
 1.12.1934 – 1.4.1939 – okresný veterinár – okres Sobrance
 1.4.1939 – 1.8.1945 – okresný veterinár – okres Bardejov
 1.8.1945 – 1.4.1949 – štátny veterinár – Veterinárna správa PPPR v Bratislave
 1.4.1949 – 7.8.1951 – okresný veterinár – ONV Pezinok
 7.8.1951 – 21.4.1954 – obvodný veterinárny lekár – ONV Myjava
 21.4.1954 – 1.10.1958 – obvodný veterinárny lekár – ŠM Senica n. p.
 1.10.1958 – 1.7.1960 – veterinárny lekár veterinárnej hygienickej služby –
 ONV Senica
 1.7.1960 – 31.3.1971 – veterinárny lekár veterinárnej hygienickej služby – OVZ
 Senica

Po vzniku Československej republiky orgán výkonnej moci na Slovensku predstavovalo Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska, zodpovedné Ministerstvu vnútra. Najvyšší administratívno-správny orgán na Slovensku bol v tom čase Krajský úrad, ktorý vznikol v roku 1921. Sídliť v budove dnešnej Filozofickej fakulty v Bratislave (až do roku 1928) a mal zdravotné i veterinárne oddelenie. Z hľadiska administratívnej správy mala význam župná reorganizácia. Vstúpila do platnosti 1. januára 1923 podľa vládneho nariadenia z októbra 1921. Jej podstata spočívala v pretvorení malých žúp na väčšie župné celky. Z doterajších 16-tich žúp sa na Slovensku utvorilo celkovo šesť žúp na čele so županmi.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, dr. Bednárik bol uvedený do funkcie župného veterinára pre Župu v Bratislave dňa 1. júla 1923 a zotrval v nej do 1. marca 1928. Do funkcie nastúpil teda na začiatku fungovania uvedeného úradu a zotrval v nej po dobu takmer päť rokov. V nasledujúcom období začína jeho anabáza po okresoch východného Slovenska, ktorá trvala celých 17 rokov.

Po skončení 2. svetovej vojny a obnovení Československej republiky bola veterinárska služba na Slovensku koordinovaná Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy (PPPR) v Bratislave, sekciou A, veterinárnym referátom. Jeho prednostom sa 1. augusta 1945 stal hlavný radca MVDr. Jozef Bednárik, ktorý v tejto pozícii zotrval až do roku 1948, kedy ho vo funkcii vystriedal MVDr. Samuel Adámať. Dr. Bednárik bol zamestnaný na PPPR v Bratislave ešte do 1. apríla 1949, kedy bol preložený do Pezinka, kde nastúpil do funkcie ako okresný veterinárny lekár.

Otázku, či výmena prednostu veterinárneho referátu nejakým spôsobom súvisela s nástupom do funkcie nového povereníka, so spoločenskými premenami uskutočnenými vo februári roku 1948 alebo či pre inú príčinu nie je možné dnes zodpovedať.

Veterinárny referát sídlil v budove PPPR na Vajanského nábřeží v Bratislave. Referát mal silné personálne obsadenie, nakoľko mu bolo pridelených 10 pracovných miest. Na odbore sa riešila koncepcia služby, vykonávalo sa odbornovo-organizačné riadenie, v rámci ktorého primárnu úlohu zohrávalo tlmenie žrebčej nákazy, ktorá sa po vojne rozšírila na Slovensku. Schádzali a spracovávali sa tu tiež hlásenia od veterinárskej služby z úrovne okresov. Na referáte (nástupná troj-

mesačná prax vo veterinárskej agende) sa ako referenti vystriedali takmer všetci budúci okresní zverolekári.

Po skončení pôsobenia na PPPR v Bratislave a v okrese Pezinok prichádza dr. Bednárík v roku 1951 pracovať na Záhorie, kde na viacerých pracoviskách pôsobil v terénnej a hygienickej veterinárskej službe nasledujúcich 20 rokov, až do svojho odchodu do starobného dôchodku.

Začínal na ONV v Myjave, kde pred jeho príchodom pracovali v okrese len dvaja veterinári. Po častých nezhodách s okresným veterinárnym lekárom mu bol pridelený vysunutý obvod v Krajnom. V roku 1954 odchádza pracovať na Štátne majetky n. p. v Senici ako podnikový veterinárny lekár, kde pri výkone fyzicky náročnej terénnej činnosti strávil štyri roky.

V roku 1958, v tom čase už ako 63 ročný, sa uchádza o miesto veterinárneho lekára v hygienickej službe pri ONV v Senici. Zo zachovanej korešpondencie osobného odboru ONV v Senici vyplýva, že okresu Senica bol v tom čase pridelený tabuľkový počet 9 veterinárov, ktorý však nebol plne obsadený. Preto aj žiadosť dr. Bednáríka bola vybavená bez odkladu a kladne. Na miesto bitúnkového veterinára v Senici nastúpil 1. októbra 1958 vo veku 67 rokov, po odchode jeho predchodcu do dôchodku. Okrem výkonu veterinárnej prehliadky mäsa a orgánov zvierat na sanitnom bitúнку v Senici bol poverený vykonávať aj dohľad v mliekarenskom závode v Senici, výrobní mäsových výrobkov v Popudinských Močidlňoch a mal pridelený tiež čiastočný obvod na farme v Čáčove (do 15.2.1959), kde vykonával všetky práce obvodného veterinárneho lekára.

Počas práce v Okresnom veterinárnom zariadení v Senici mu bola uznaná atestácia 1. stupňa – 6. 1. 1969 (z titulu dovŕšenia veku 60 rokov). Na Inštitúte pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach sa zúčastnil trojtýždňového kurzu, zameraného na „Výrobu a spracovanie mlieka“, určeného pre pracovníkov veterinárnej hygienickej služby.

Po odchode z Myjavy v roku 1958 sa dr. Bednárík presťahoval do obce Koválov, vzdialenej 8 km od Senice. Ďalších 16 rokov býval v dome bývalého majiteľa hospodárskeho dvora, v ktorom sídlila aj kancelária JRD Koválov.

Dr. Bednárík bol hodnotený odborom pre vnútorné veci ako skromný a svedomitý pracovník, po stránke odbornej veľmi dobrý, s dlhoročnou praxou. Bol vzdelaný, okrem slovenčiny ovládal maďarčinu a nemčinu a mal široký všeobecný spoločenský prehľad. Vzrastom bol stredne vysokej postavy, vo vyššom veku sa pohyboval pomaly, kráčal rozvážne a s dôstojnosťou. Vo svojom dlhom zelenom hubertuse bol rozhodne neprehliadnuteľnou postavou. Bol fajčiar, jeho obľúbenými boli cigarety značky Štart. Tieto cigarety - kratšie, hrubšie a bez filtra - fajčil zásadne z cigaretovej špičky.

Začiatkom roku 1970 sa presťahoval do Senice, kde v byte uvoľnenom po dr. Kubincovi na sídlisku Dlhá býval ďalšie tri roky.

Dr. Jozef Bednárík zomrel dňa 27. septembra 1973 vo veku 78 rokov v nemocnici v Skalici. Pochovaný je v hrobe svojich rodičov na cintoríne v rodných Budmericiach.

11.4 MVDr. Samuel ADÁMAŤ

MVDr. Samuel Adámať

V roku 1948 stal sa Dr. Adámať odborovým radcom, prednostom Veterinárskeho oddelenia Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy. Bolo to obdobie veľmi ťažké pre veterinársku službu. Nákazová situácia bola veľmi nepriaznivá. Chovy hospodárskych zvierat boli ohrozené nebezpečnými nákazami. V roku 1949 dochádza k zakladaniu JRD, sústreďovaniu zvierat do spoločných chovov, čím sa nákazová situácia ešte viac skomplikovala. Vzhľadom na zložitú situáciu vo veterinárskej praxi zvolalo veterinárske oddelenie pracovnú konferenciu veterinárnych lekárov celého Slovenska na 14.2.1949 do Bratislavy. Konferencie sa zúčastnili: Dr. M. Falt'an, povereník poľnohospodárstva a pozemkovej reformy, Dr.

Bubenička z Ministerstva zemědělstva v Prahe a zástupcovia študentov z Vysokej školy veterinárskej v Brne. Hlavný referát predniesol Dr. Adámať. Poukázal na neutešené zverozdravotné pomery na Slovensku a možnosti ich riešenia. Požadoval vybudovať centrálny veterinársky diagnostický ústav v Bratislave s pobočkami v krajských mestách, zriadiť výskumný veterinársky ústav, vybudovať sieť veterinárnych nemocníc, asanačných ústavov a začať s výrobou očkovacích látok. Vo svojom prejave nastolil po 2. svetovej vojne už viackrát pertraktovanú otázku potreby zriadenia ďalšej zverolekárskej školy v Bratislave. Vo svojom referáte okrem iného uviedol: „Kapitolu budovania veterinárskych ústavov nemožno ukončiť bez nadhodenia problému zriadenia Vysokej školy veterinárskej v Bratislave, na čo oprávňuje skutočnosť, že na VŠV v Brne, jedinej to škole tohto druhu v republike, študuje vyše 300 slovenských poslucháčov. Poslucháčov z Českých zemi je na škole viac ako 2 x toľko. Z toho sa dá usúdiť, že k vybudovaniu druhej veterinárskej školy v našej republike určite dôjde. Vybavenie náležitými znalosťami takého značného počtu poslucháčov na jednom inštitúte nie je možné ani pri najlepšej snahe učiteľského zboru, ba ani samých poslucháčov, pretože sa to vymyká z rámca možnosti. Po zriadení druhej veterinárskej školy so sídlom v Prahe sa už dlhší čas volá a robia sa prípravné kroky na jej uskutočnenie. Vzhľadom na to, že nákazové pomery na Slovensku sú horšie ako v Českých zemiach, nová škola by sa mohla zriadiť na Slovensku, kde by bola lepšie zásobovaná materiálom pre praktické školenie poslucháčov a učiteľský zbor by mal možnosť umožniť poslucháčom lepšiu prípravu so špeciálnym zameraním na slovenské pomery. Učiteľský zbor odkázaný na teritórium Slovenska by toto nenechal bez povšimnutia

ani na poli vedeckého bádania, čo by tiež prispelo k lepšiemu zdolaniu nákazových pomerov na Slovensku. Po náležitom uvážení vecí, ktoré sa týkajú budovania veterinárskych ústavov a veterinárskej školy na Slovensku, osmeľujem sa tvrdiť, že jedine ich realizovanie bude mať nesporne za následok získanie žiaduceho počtu kvalifikovaných odborných síl pre diagnostiku a výskum zvieracích nákaz a že iba touto cestou, za pomoci takto získaných odborníkov vymaníme naše Slovensko z nepriaznivých nákazových pomerov. Asanácia zamorených oblastí vedecky neprebádaných, rozvoj vzájomnej spolupráce dostatočného počtu výskumných vedeckých odborníkov a výkonných orgánov veterinárskej polície nie je vykonateľná, a preto je oprávnené volanie po budovaní veterinárskych, výskumných a diagnostických ústavov i vysokej školy veterinárskej na Slovensku”.

Požiadavky prednesené Dr. Adámaťom boli zhrnuté do 11 bodov. V 4. bode uznesenia konferencie slovenskí veterinári žiadali „vybudovať vysokú školu veterinársku na Slovensku, a to pre hospodárske, študijné a nákazové pomery so špeciálnym zameraním na zverozdravotné potreby Slovenska”.

Na požiadanie Povereníctva školstva Dr. Adámať vypracoval správu „Stav veterinárov na Slovensku k 1. 3. 1949”. Podľa nej Štátna veterinárna správa mala 146 štátnych veterinárov, z toho na PPPR pripadalo 10, Štátny diagnostický ústav 10, KNV 18, ONV 108. V štátnej chovateľskej službe pôsobilo 8, v mestskej, obecnej a súkromnej službe 77 veterinárov. Štátna veterinárna správa potrebovala aspoň 600 veterinárov, takže v tom čase chýbalo 389. Na základe tejto správy ustanovil povereník školstva L. Novomeský „Prípravný výbor pre založenie Vysokej školy veterinárskej”, ktorej členom bol aj Dr. Adámať. Z uvedeného je zrejmé, akú významnú úlohu zohral pri založení Vysokej školy veterinárskej na Slovensku Dr. Adámať, čo sa často neoprávnene nedoceňuje.

V roku 1951 bol Dr. Adámať odvolaný z funkcie zrejme z politických dôvodov. Na jeho miesto bol menovaný Juraj Baláž, stranícky pracovník, pôvodným povoláním kováč. Od roku 1951 až do roku 1971 pracoval Dr. Adámať v hygienickej veterinárnej službe na bratislavskom mestskom bitúnku. V roku 1971 odišiel do dôchodku.

Po návrate do Bratislavy v roku 1939 zapojil sa aj do organizačného života slovenských včelárov. Ako veterinárny lekár zastával funkciu zdravotného referenta. Venoval sa zdravotným problémom včelstiev a v tomto smere vykonal veľa i v celoslovenskom rozsahu. Poverili ho tiež funkciou predsedu Krajskej pobočky Slovenského zväzu včelárov, ktorú zastával po 2 funkčné obdobia. Sám obhospodaroval 25 včelstiev.

Za obetavú prácu vo včelárstve mu boli udelené medaily a tiež Zlatý odznak.

Narodil sa 25. 8. 1904 v obci Bošáca, ktorá sa nachádza na svahoch Bielych Karpát v okrese Nové Mesto nad Váhom. Veterinársky diplom získal v Brne 10. 12. 1929 a tu bol aj promováný 8. 2. 1930 na základe dizertácie „Štúdia o stimulácii bunkového delenia soľami ťažkých kovov a organickými kyselinami”. Krátko po promócii narukoval k jazdeckému pluku v Košiciach, kde vykonával vojenskú prezenčnú službu v rokoch 1930 - 1931.

V roku 1931 sa vrátil ako praktický veterinárny lekár do Starej Turej. Od roku 1933 pôsobil ako veterinársky koncipista na Veterinárskom oddelení Krajinského úradu v Bratislave, odkiaľ ho ako Slováka v roku 1936 prideliť na Veterinárske oddelenie Ministerstva zemédeľstva v Prahe v hodnosti ministerského komisára. V marci 1939 sa vrátil späť do Bratislavy a nastúpil na novovytvorené veterinárske oddelenie Ministerstva hospodárstva. V roku 1944 ho z hodnosti hlavného veterinárskeho komisára povýšili na odborového radcu.

Dr. Samuel Adámať zomrel 23. 12.1976 vo veku 72 rokov.

11.5 Juraj Baláž

Juraj Baláž

Prvý šéf veterinárnej služby na Slovensku, ktorý nebol veterinárny lekár. Túto funkciu zastával ako pracovník Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy v rokoch 1951 - 1954 vo funkcii prednostu veterinárneho oddelenia.

Narodil sa v roľníckej rodine 3. októbra 1913 v Jablonovom, okres Bytča. Mal 4 súrodencov - jedného brata a tri sestry. Detstvo prežil v rodnej obci a od detstva sa musel venovať práci na poli a okolo dobytku. V roku 1927 ako 14 ročný odišiel do Čiech sa učiť za kováča. Po vyučení pracoval v Čechách v poľnohospodárstve na veľkostatku.

V roku 1935 sa v Klučove, okres Kolín v Čechách oženil s Annou Boškovou z Bodinej okres Považská Bystrica a z manželstva sa narodili 3 dcéry.

Po návrate z Čiech v rokoch 1935 - 1945 pracoval v Považských strojárňach v Považskej Bystrici ako vedúci dielne.

V roku 1944 sa v Súľove - Hradná zapojil do odboja, kde pôsobila partizánska skupina pod veliteľstvom majora Popova. Počas akcií robil spojku a úzko spolupracoval s učiteľom Podhoraním, ktorý bol vo veľmi intenzívnom spojení s partizánmi.

V máji 1945 bol uvedený do funkcie predsedu MNV v Jablonovom práve Podhoraním, ktorý bol predseda ONV v Bytči.

Za pôsobenia vo funkcii predsedu MNV sa do konca novembra 1945 vybudovala asfaltová cesta od Podhajského mlyna v Jablonovom po železničnú stanicu v Bytči, čím sa nahradila úzka cesta len pre peších a povozy a vylúčila sa cesta okľukou cez Predmier. Na jeseň 1945 sa začala elektrifikácia Jablonového a už 6.

12. t. r. sa rozsvietila prvá elektrická žiarovka, na čom mal veľkú zásluhu ako predseda MNV.

Následne jeho cesta viedla do Bratislavy, kde od roku 1950 pracoval na riadiateľstve Štátnych majetkov.

V roku 1951 sa stal prednostom veterinárneho oddelenia Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave po MVDr. Samuelovi Adámaťovi, ktorý bol z tejto funkcie odvolaný. Vo funkcii bol do roku 1954. Prioritou činnosti veterinárneho oddelenia v tomto období bola starostlivosť o vznikajúce veľkochovy zakladajúcich sa jednotných roľníckych družstiev a v zásade plnenie úloh zo zákona č. 187/1950 Zb.

Určitý čas pracoval v Biovete v Nitre. Potom pracoval vo vedúcej funkcii v kafilérii na bratislavskom bitúnku.

Podieľal sa na výstavbe kafilérie v Senci, ktorá bola daná do prevádzky v roku 1966 a tu zastával funkciu riaditeľa podniku. Toto pracovné a funkčné zaradenie sa nezmenilo ani po 1. januári 1968, kedy sa z pobočky VAÚ Senec stala samostatná rozpočtová organizácia VAÚ Senec. Tu zotrval vo svojej funkcii až do roku 1973, kedy odišiel do dôchodku.

Ako dôchodcu, pre jeho dobré pracovné výsledky, ho poverili vedením kafilérie v Mojšovej Lúčke. Po ročnom dochádzaní z Bratislavy sa presťahoval do Žiliny, aby bol bližšie k pracovisku. Funkcii riaditeľa vykonával až do roku 1989.

Za svoju prácu bol vyznamenaný niekoľkými vyznamenaniami a najvyššie štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu mu bolo udelené v čase, keď viedol VAÚ Mojšová Lúčka.

Juraj Baláž bol miernej, dobráckej povahy, rozhl'adený, skromný a vo vzťahu k podriadeným ako aj iným partnerom priateľský a bez nadrad'ovania. Z titulu svoje funkčnej pozície bol k veterinárnej službe ústretový a funkciu nezneužíval. Vážil si svoje postavenie a jeho krédom bolo pomáhať, vždy a všade, kde sa dalo. Tieto jeho vlastnosti oceňovali mnohí, ktorí s nim prišli do kontaktu či už osobne alebo pracovne.

Zomrel ako 79 ročný, 6. 9. 1993 v Žiline a pochovaný je v urnovom háji Krematória v Bratislave.

11.6 MVDr. Pavel Laurenčík

MVDr. Pavel Laurenčík

Narodil sa 21. marca 1913 vo Zvolene, ale vyrastal v Krupine, kde jeho rodičia bývali. Bol slovenskej národnosti a po základnej škole v bydlisku navštevoval gymnázium vo Zvolene, kde v roku 1931 maturoval.

Veterinárstvo začal študovať na Vysokej škole veterinárskej v Brne, kde sa 15. novembra 1932 imatrikuloval do prvého semestra. Absolutórium získal 1. októbra 1936, s ktorým a ďalšími potvrdeniami o vykonaní 2. a 3. štátnej skúšky v rokoch 1938 a 1939 („s nemeckým a českým textom“) odchádza do Viedne, kde 28. mája 1941 získal diplom veterinárneho lekára. Po obhájení dizertačnej práce vypracovanej na katedre patologickej anatómie s názvom „*Beitrag über die Verbreitung und Bekämpfung der Infektösen Anämie in der Slowakei*“ (Prispe-

vok k rozšíreniu a tlmeniu infekčnej anémie koní na Slovensku), získal dňa 31. marca 1943 titul doktora veterinárnej medicíny.

V rokoch 1941 – 1947 pracoval ako dôstojník-veterinár z povolania. Ako absolventa veterinárnej medicíny ho povýšili na poručíka, po nadobudnutí doktorského diplomu na nadporučíka a v roku 1943 na stotníka (dobový ekvivalent pre hodnosť kapitána).

V rokoch 1945-1947 pracoval na MNO v Prahe, kde ho v roku 1947 povýšili do hodnosti majora. V tejto hodnosti pôsobil v Bratislave ako náčelník veterinárnej služby vojenského okruhu.

V jeseni 1947 prešiel Dr. Laurenčík do civilných služieb (štátne majetky) a v roku 1951 nastúpil do veterinárskej služby mesta Bratislavy.

*MVDr. Laurenčík a prof. MVDr. Harnach -
Paríž OIE, 1956*

V rokoch 1954-1958 bol vedúcim veterinárnej správy na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave.

Bolo to obdobie veľmi zložitú a náročné pre veterinársku službu. Od začiatku kolektivizácie objavili sa nové a ťažko riešiteľné problémy. Živelným sústreďovaním dobytku, často bez účasti veterinára, do nevhodných priestorov dochádzalo k šíreniu nebezpečných nákaz, a to hlavne tuberkulózy a brucelózy. Pritom neboli pre veterinársku službu vytvorené ani tie najzákladnejšie podmienky pracovné, personálne, finančné, dopravné atď.

V tejto funkcii sa zúčastnil spolu s ďalšími členmi čs. delegácie (Dr. Hrstkovičom z Ministerstva poľnohospodárstva v Prahe a prof. Harnachom z VŠV v Brne) na výročnom zasadnutí Medzinárodného úradu pre epizootie (OIE) v Paríži v roku 1956. Ako člen Dunajskej komisie sa zúčastňoval na pracovných schôdzach v Budapešti a ako člen čs. delegácie pre veterinárske dohody pri jednaniach vo Varšave, Berlíne, Budapešti a Moskve.

Medzi vtedajšie hlavné veterinárno-zdravotné problémy patrilo utlmenie brucelózy v chovoch HD, počiatky tlmenia tuberkulózy v spoločných chovoch HD, ako aj riešenie problémov spojených s výskytom moru ošípaných. Ďalšou dôležitou úlohou bolo zavedenie do praxe hromadnej inseminácie hovädzieho dobytká.

V tom čase Dr. Laurenčík zameriaval svoju činnosť aj na pomoc pracovníkom v živočíšnej výrobe v JRD a ŠM vydávaním odborno-populárnych spisov, ako bola „Inseminácia hovädzieho dobytká“, Bratislava, 1952 (vyšla aj v maďarčine), „Prvá pomoc pri chorobách hospodárskych zvierat“, 1954, preložená do maďarčiny a ukrajinčiny) a tiež „Ako zabrániť hynutiu prasiat“ 1957 (osvetová pomôcka vyšla aj v maďarskom preklade).

Bol aj publikačne aktívny v našich odborných časopisoch. V nich sa venoval problematike infekčnej anémie koní, aktualitám veterinárskej praxe malých zvierat v kynologických periodikách.

Neskôr sa ako vedúci autorského kolektívu podieľal na vydaní úspešného, v širokej veterinárskej pospolitosti kladne prijatého, odborného, u nás priekopníckeho diela „Vademecum veterinárneho lekára“, Bratislava, 1959, ktorého 2. vydanie vyšlo v roku 1969 a 3. prepracované vydanie v roku 1991.

Z povereníctva sa Dr. Laurenčík po osobných previerkach rezortu vrátil v roku 1958 späť do veterinárskej služby mesta Bratislavy, kde zastával viaceré funkcie (veterinárny hygienik, mestský epizootológ). V rokoch 1967-1976 pracoval v Mestskom veterinárskom zariadení mesta Bratislavy vo funkcii vedúceho ošetrovne pre malé zvieratá na Karpatskej a neskôr na Leningradskej ulici.

V roku 1976 odišiel Dr. Laurenčík do dôchodku. Pokračoval však v práci v rámci veterinárnej polikliniky až do roku 1983. Počas viac ako 40 ročnej práce ako veterinárny lekár prešiel všetkými zložkami veterinárskej služby, či už terénnymi, riadiacimi alebo špecializovanými. Svojím uvážlivým konaním, svedomitou prácou i osobnou skromnosťou a korektnosťou získal si uznanie nielen medzi kolegami, ale i chovateľmi a vôbec pracovníkmi poľnohospodárskeho a potravinárskeho komplexu. Pracovné úlohy a problémy riešil a prekonával s jemu vlastným optimizmom, ale aj vďaka jeho prezieravosti a bohatým životným skúsenostiam.

Bol polyglot, ovládal jazyk slovenský, český, maďarský a nemecký, čiastočne anglický, francúzsky a nebola mu cudzia ani ruština. Jeho obľúbeným spoločenským miestom bola kaviareň Luxor, kde sa stretával so svojimi priateľmi, medzi ktorých patrili hudobný skladateľ Ján Cikker, prof. Dr. Karol Virsik, riaditeľ Ústavu pľúcnych chorôb v Podunajských Biskupiciach, Dr. Štefan Hörmann, spolužiak zo štúdií vo Viedni, ako aj Jožko Palugyai z rodiny známych bratislavských vinárov.

V roku 1993 ovdovel a presťahoval sa z Fučíkovej ulice č. 11 (dnes Medenej), kde celý život s rodinou býval do Karlovej Vsi ku svojej dcére Viere, zubnej lekárke. Zomrel koncom januára roku 2001. Jeho popol bol rozsypaný na rozptýlovej lúke Krematória v Bratislave.

11.7 MVDr. Vít'azoslav Scherer

MVDr. Vít'azoslav Scherer

Narodil sa 17. 7. 1922 v obci Staré Hory, okres Banská Bystrica. Maturoval na Štátnom gymnázii v Banskej Bystrici v roku 1942. Veterinárnu medicínu začal študovať na jeseň 1942 vo Viedni, po absolvovaní štyroch semestrov musel pre vojnové udalosti štúdium prerušiť a v júli 1945 sa zapísal na VŠV v Brne. Diplom tu získal 18. 11. 1947, a 6. 3. 1948 po obhájení dizertácie „Štúdium účinku gonadotropínu na *Trypanosoma equiperdum*“ bol promován na doktora veterinárskej medicíny.

Po skončení štúdia začal svoju odbornú činnosť na Povereníctve pôdohospodárstva v Bratislave začiatkom roku 1948 ako zmluvný veterinárny úradník (nástupná prax vo veterinárnej agende).

Potom pôsobil ako okresný veterinárny lekár v Kremnici a Banskej Bystrici (1948–1952) a nato ako krajský veterinárny lekár v Banskej Bystrici (1953).

V ďalšom období to bolo Povereníctvo pôdohospodárstva a lesného hospodárstva – veterinárska správa (v rámci hlavnej správy živočíšnej výroby, v r. 1953–1958 ako epizootológ a v rokoch 1958–1960 ako vedúci veterinárskej správy (táto bola v roku 1959 vyčlenená do organizačne samostatného veterinárskeho oddelenia). Potom prešiel na Slovenskú národnú radu (1960–1961) ako vedúci veterinárskeho referátu Odboru pre poľnohospodárstvo SNR. Vypracoval sa na dobrého odborníka vo veterinárnej epizootológii, do riadenia na všetkých stupňoch vniesol vysokú odbornosť, elegantný a kultúrny prístup a v styku s podriadenými si zachoval plnú autoritu.

V r. 1961–1971 pracoval v rámci ÚŠVÚ v Bratislave ako vedúci oddelenia tuberkulózy a brucelózy a zástupca riaditeľa. Mal veľkú zásluhu na úspešnom splnení závažnej úlohy eradikácie TBC a BAB z chovov hovädzieho dobytká. Rozpracoval spolu s kolektívom odborníkov metodiky pre diagnostiku týchto závažných nákaz a postupov pri ich tlmení. Neskôr odišiel ako veterinárny expert do Alžírsk, kde v službách Ministerstva pôdohospodárstva pracoval (1971–1975) ako krajský veterinárny lekár v Tiarete a Annate.

Po návrate nastúpil na KVZ v Bratislave ako epizootológ a zástupca riaditeľa počas jedného roka a nakoniec na ŠVS SSR v r. 1977–1986 od funkcie vedúceho odboru pre organizáciu a riadenie po kontrolnú a revíznú činnosť. Dňa 31. 1. 1988 odišiel do dôchodku.

Zastával aj ďalšie odborné funkcie a členstvo vo vedeckých a iných inštitúciách. Bol člen veterinárskeho odboru ČSAZV a jej odborných funkcií pre tuberkulózu, brucelózu a mor ošípaných (1959–1961). Člen veterinárskej komisie pri PČSAPV v Bratislave. Člen a tajomník veterinárskeho odboru Slovenskej poľnohospodárskej akadémie (1959–1971). Člen rady VÚVL v Brne (1959–1961). Člen vedeckej rady pre klinickú a laboratórnu diagnostiku pri ÚŠVÚ v Prahe a Bratislave (1969–1971). Člen edičnej komisie pre živočíšnu výrobu Slovenského poľnohospodárskeho vydavateľstva v Bratislave (1959–1971). Člen redakčnej rady *Veterinárství*. Člen vládnej komisie pre tlmenie tuberkulózy hospodárskych zvierat pri Ministerstve poľnohospodárstva a predseda takejto komisie pri Povereníctve poľnohospodárstva (1960–1962). Účastník Svetového veterinárskeho kongresu v r. 1968 a Účastník zasadnutia Medzinárodného úradu pre epizootie v Paríži v r. 1971. Člen vládnej delegácie v Angole (1979).

Publikoval prakticky vo všetkých domácich veterinárskych periodikách. Uverejnil rad článkov, z nich 7 vedeckého charakteru (v spolupráci) a 8 odborného zamerania (zväčša v spoluautorstve). Týkali sa poväčšine problematiky bovinnej tuberkulózy a brucelózy. Okrem toho publikoval 17 odbornopopulárnych príspevkov.

Vydal 2 knižné publikácie (ako vedúci autorského kolektívu):

„Veterinárna príručka pre zootechnika“, SVPL Bratislava. 1967, 312 strán; kniha vyšla aj po maďarsky v Budapešti v r. 1971.

„Veterinárne minimum pre drobnochovateľov“, SVPL Bratislava 1988, 212 strán.

Získal viaceré vyznamenania a pamätné medaily, NPVS a SVS SSR.

Je držiteľom medaily profesora P. Adámiho (VŠV Košice 1969) a iných ocenení rektora a Vedeckej rady VŠV v Košiciach ako aj v Biovete n.p. Nitra.

Zomrel 9. 7. 2003 po krátkej chorobe vo veku 81 rokov a pochovaný je na cintoríne v Slávičom údolí v Bratislave.

Hrob MVDr. Viťazoslava Scherera

11.8 MVDr. Viktor Sýkora

MVDr. Viktor Sýkora

Narodil sa 29. októbra 1930 v Hrnčiarskych Zalužanoch v okrese Rimavská Sobota v rodine roľníka. Mal 7 súrodencov. Rodičia sa postarali, aby všetci mali stredoškolské alebo vysokoškolské vzdelania.

Ľudovú školu navštevoval v rodnej obci a v roku 1950 maturoval na Štátnom gymnáziu v Rimavskej Sobotě. Jeho pôvod a vzťah k hospodárstvu a zvieratám ho predurčili na štúdium veterinárnej medicíny, a preto po maturite nastúpil na štúdiá Na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Už počas štúdia pracoval ako pomocný asistent na polovičný úväzok na Ústave pre výživu a dietetiku hospodárskych zvierat a v poslednom ročníku štúdia na Ústave veterinárnej farmakológie.

Po ukončení štúdia v roku 1955 nastúpil do praxe v bývalom okrese Želiezovce, neskoršie Levice, na veterinárny obvod Pastovce, kde pracoval do roku 1963, kedy prešiel pracovať na Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo ako vedúci veterinárneho referátu PPLVH, kde pracoval do roku 1965.

Poznatky odporozorované od otca doma, teoreticky podopreté štúdiom veterinárskej medicíny, s paralelným viacročným pôsobením ako asistent si overil vo viacročnej terénnej praxi veterinárneho lekára. Tieto bohaté skúsenosti zužitkoval v nasledujúcich rokoch v riadiacich funkciách.

Dynamicnosť jeho osoby sa prejavila v aplikovaní nových myšlienok a postupov do praxe. V roku 1966 začal pracovať v Hydinárstve n. p. Bratislava vo funkcii výrobo-obchodného námestníka, ale už dňom 1. februára 1967 pracuje ako námestník riaditeľa, špecialista výživár-dietetik v n. p. Drúbežárství Xaverov, kam si ho vyžiadalo odborové riaditeľstvo. Jeho pracovné výsledky nezostali nepovšimnuté. Aby dopad jeho pôsobenia mohol byť širší jeho poznatky mohli využívať viaceré podniky. Bol vyžiadaný Oblastnou veterinárnou správou v Bratislave, kde mu bola zverená funkcia špecialistu pre výživu a veľkochovy hydiny. Od 1. 1. 1969, po vzniku Štátnej veterinárnej správy pracoval v Bratislave v takej istej funkcii a zároveň bol poverený zastupovaním riaditeľa ŠVS. Na tomto poste pracoval do konca januára 1971.

Dňom 1. februára 1971 bol ustanovený do funkcie riaditeľa n. p. Bioveta v Nitre, kde pôsobil do 31. 8. 1975. Od 1. septembra 1975 pracoval na Štátnej vete-

rinárnej správe MPVŽ SSR do 30. 11. 1977. Následne začal pracovať na JRD Cífer, neskôr v poľnohospodárskom nákupnom a zásobovacom podniku v Slušoviciach.

S manželkou Annou, rodenou Zliechovcovou, ktorá bola technickou asistentkou na Ústave hygieny LF UK v Bratislave viedli usporiadaný rodinný život a mali spolu 3 deti. Syn Pavol vyštudoval humánnu medicínu, dcéry Eva a Viera sú inžinierky.

Jeho pracovné aktivity boli ocenené rôznymi vyznamenaniami. V apríli 1965 dostal Čestné uznanie ministra земѣдѣлствѣ, леснѣго a vodnѣго hospodářstvѣ v Praze za dosiahnuté výsledky na úseku ozdravovania chovov hovädzieho dobytku od brucelózy, v máji 1968 Čestné uznanie povereníka SNR pre poľnohospodárstvo a výživu v Bratislave za úspešnú činnosť pri ozdravovaní chovov hovädzieho dobytku od tuberkulózy. Ďalej mu bolo udelené v októbri 1971 rezortné vyznamenanie Vynikajúci pracovník poľnohospodárstva a výživy a aj iné .

Získal 4 autorské osvedčenia z Úradu pre vynálezy a objavy v Prahe.

Umrel náhle v Prahe 29. decembra 1987. Pochovaný je v Bratislave na cintoríne v Slávičom údolí.

Hrob MVDr. Viktora Sýkoru

11.9 Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.

Rodák z Gemera, narodil sa 3. novembra 1928 v Rimavskej Bani. Maturoval v roku 1948 na Gymnáziu v Rimavskej Sobote s vyznamenaním. Jeden rok učil na Strednej škole v Jesenskom. V roku 1949 sa zapísal ako študent na vzniknutej Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, ktorej je očitým svedkom a pamätníkom formovania sa so všetkými peripetiami v jej začiatkoch. Ukončil ju obhajobou dizertačnej práce s červeným diplomom v roku 1954 ako jediný medzi prvými ab-

solventmi. Už počas štúdia sa prejavovali jeho organizačné schopnosti, jeho vzdelanosť a študijná zanosť, čoho dôsledkom bolo, že ešte ako študent začal svoju pedagogickú činnosť ako asistent na Ústave fyziológie hospodárskych zvierat.

Hneď po skončení štúdia nastúpil na Infekčnú kliniku ako asistent. V roku 1957 ho vtedajší dekan prof. Gdovin poveril budovaním Ústavu verejného a súdneho veterinárstva ako aj zabezpečovaním príslušných predmetov. Po 17-tich rokoch i proti jeho vôli ho rektor akademik Vrtiak poveril vedením Katedry hygieny a technológie potravín. V tejto funkcii zotrval od roku 1975 až do roku 1991.

MVDr. Pleva v roku 1963 získal hodnosť kandidáta veterinárnych vied, v roku 1964 obhajobou habilitačnej práce Gélové testy v diagnostike moru ošipaných získal titul docent a v roku 1984 obhajobou doktorského spisu titul DrSc. (Stresy ošipaných a kvalita mäsa). V roku 1984 bol prezidentom republiky menovaný vysokoškolským profesorom.

Profesor Pleva je zakladateľom študijného odboru hygiena potravín ako aj medzinárodnej konferencie Hygiena alimentorum.

Na požiadanie KV KSS v Košiciach poskytl VŠV v Košiciach vtedajšieho docenta Jána Plevu na funkciu riaditeľa Krajského veterinárneho zariadenia, ktorú s úspechom zastával v období troch rokov (1961 - 1963). V roku 1965 povereník poľnohospodárstva akademik Koloman Boďa požiadal prof. Jána Plevu o pomoc pri riadení veterinárskej služby na Slovensku a preto nastúpil do funkcie vedúceho veterinárneho oddelenia Povereníctva pôdohospodárstva a lesného hospodárstva a hlavného veterinárneho lekára SSR. Tak sa stalo v roku 1965 riešením najmä úloh s tlmením slintačky a krívačky, veterinárnymi opatreniami pri povodniach na Dunaji ako aj zabezpečovaním opatrení na udržanie na ochranu ozdravených chovov hovädzieho dobytku od brucelózy a ozdravovaných chovov od tuberkulózy. Po troch rokoch práce v tejto funkcii z rodinných dôvodov, ale aj v snahe obnoviť a zintenzívniť prácu Ústavu verejného a súdneho veterinárstva rozhodol sa aj napriek nevôli povereníka vrátiť sa na VŠV.

Prv však, po skúsenostiach a nedostatkoch v riadení veterinárnych zariadení na Slovensku z centra v Prahe, rozhodol sa v spolupráci s MVDr. Milošom Halašom pripraviť a podať návrh patričným orgánom na zriadenie Oblastnej veterinárnej správy so sídlom v Bratislave. Návrh bol akceptovaný nariadením ministra pod číslom II/4 – 1104/67 zo dňa 27.12.1967.

Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.

Profesor Pleva ako vedúci Ústavu verejného a súdneho veterinárstva bol prítomný pri všetkých fórach pri tvorbe veterinárskej legislatívy. Medzi iným dobre poznal i nedocenenú prácu veterinárnych hygienikov. Tak po mnohých úvahách predložil rektorovi akademikovi Vrtiakovi návrh na zriadenie študijného odboru hygiena potravín. Rektor návrh prijal a vystavil profesorovi Plevovi poverenie na zastupovanie Vysokej školy veterinárskej na všetkých fórach rozhodujúcich o realizácii návrhu. Profesor Pleva musel prekonať veľa prekážok, ale Ministerstvo školstva SSR nakoniec vydalo rozhodnutie a výučba v ŠO HP začala školským rokom 1975/76. Duplikát rozhodnutia ministerstva poslážil Vysokej škole veterinárnej v Brne ako najpodstatnejší dokument pre zriadenie takéhoto študijného odboru aj na ich vysokej škole.

Angažoval sa proti zámeru vytvoriť národný úrad pre potraviny a preferoval potrebu prijatia zákona o potravinách, čo sa aj jeho zásluhou podarilo.

Sám prof. Pleva je spoluautorom viacerých významných knižných učebníc. Publikoval takmer 500 vedeckých a odborných prác vo vedeckých a odborných domácich a zahraničných časopisoch. Dlhé roky určoval smer hygieny potravín na Slovensku ako vedúci katedry aj člen vedeckej rady vysokej školy. Vychoval 19 kandidátov vied. Jeho zásluhou sa tak zvyšovali požiadavky nielen na doplňovanie v teoretickej oblasti, ale i na poznatky a potreby praxe pri spracovaní písomných atestačných prác v rámci postgraduálneho vzdelávania.

Každoročná konferencia „Höklöve dni“ s počiatkami už od roku 1967 prilákala mnohých hygienikov aj zo Slovenska, v prvom rade tých, ktorí tam študovali. Každý tretí rok usporiadala ich konanie aj VŠV v Košiciach. I tak silneli hlasy o organizovanie konferencií venovaných špeciálnym problémom v oblasti hygieny potravín na Slovensku.

Po roku 1975 so živším rozvojom katedry hygieny a technológie potravín na VŠV v Košiciach, a aj zásluhou prehĺbenia spolupráce so štátnou veterinárnou správou v Bratislave a tým aj s terénnymi veterinárnymi hygienikmi vznikla na katedre myšlienka založenia konferencie „Hygiena alimentorum“. Túto potrebu zohľadňoval aj fakt vzniku študijného odboru hygiena potravín.

Prof. Pleva bol činný i v oblasti profesijnej a po rokoch i stavovskej veterinárnej organizácie. V súčinnosti s akademikom Hovorkom urobili postupne kroky vedúce ku zrodu „*Spoločnosti slovenských veterinárnych lekárov*“.

V roku 1994 prof. Pleva ukončil v zmysle vtedajšieho zákona o vysokých školách svoje pôsobenie na alma mater. Svoje bohaté odborné a manažérske skúsenosti však aplikoval aj naďalej ako riaditeľ Štátneho veterinárneho ústavu v Košiciach, kde pôsobil v rokoch 1995 – 2000.

Celé generácie poznajú jeho iniciatívu pri formovaní športovej činnosti medzi našimi pedagógmi, zamestnancami a študentmi. S niekoľkými generáciami študentov a zamestnancov školy každý štvrtok o 13. hodine v daždi, aj v mraze vybíhal na futbalové ihrisko. Pamätne sú turnaje Memoriál Dr. Eliáša v Dudinciach, či Turnaj troch univerzít. Mnohí poznáme jeho vysoké nároky aj

v tejto oblasti. Jeho záslužná činnosť nezostala nepovšimnutá ani vedením mesta Košice a za jeho celoživotné dielo v oblasti veterinárnej medicíny, pedagogickej a vedeckej činnosti, ako veterinárnemu odborníkovi, súdnemu znalcovi, expertovi na hygienu potravín a taktiež za aktívnu podporu košického športu z postu člena výboru futbalového oddielu mu bola v roku 2003 udelená cena mesta Košice. Profesor Pleva nebol a nie je na UVLF vnímaný len ako vedúci katedry, ale aj ako človek schopný a ochotný postaviť sa do úlohy poradcu, priateľa i človeka, ktorý bol ochotný pomôcť nielen v profesijnom ale aj v osobnom živote, človek, ktorý sa dokáže zabaviť, s veľkým zmyslom pre humor.

V čase prípravy tejto publikácie je jediným žijúcim šéfom veterinárnej služby na Slovensku do roku 1990.

11.10 MVDr. Štefan Árvay

MVDr. Štefan Árvay

Prvý riaditeľ samostatnej veterinárnej správy na Slovensku - Oblastnej a Štátnej veterinárnej správy .

Narodil sa 11. 11. 1930 v Slanci, okres Košice. Vysokú školu veterinársku v Košiciach absolvoval roku 1954. Počas štúdia sa agilne zapájal do budovania školy, pracoval ako pomocná sila na katedrách. Ako promován veterinárny lekár bol menovaný ministerstvom za školiteľa veterinárnych pracovníkov. Ešte ako vynikajúci študent s organizačnými schopnosťami už v tých rokoch bol požiadaný zastávať funkciu riaditeľa Strednej odbornej školy v Malinove pri Bratislave.

Počas svojej bohatej pracovnej kariéry prešiel viacerými významnými povolaniami. Po skončení vysokej školy 1. 8.

1954 nastúpil na Jednotný národný výbor

v Košiciach pracovať ako obvodný veterinárny lekár, kde pôsobil do 14. 10. 1955. Potom jeho cesta viedla na západné Slovensko do Serede, kde na ONV pracoval do 30. 6. 1960 v pozícii obvodného veterinárneho lekára. Potom na tomto poste do 31. 1. 1961 pracoval na novovytvorenom Okresnom veterinárnom zariadení v Nitre.

Získané bohaté praktické skúsenosti terénneho veterinárneho lekára ho predurčili pre prácu vo vyšších veterinárnych ustanovizniach. Od 1. 2. 1961 do 30. 4. 1965 pracoval na Štátnom veterinárnom ústave v Nitre vo funkcii riaditeľa. Následne na

MVDr. Štefan Árvay s pracovníkmi vo VAÚ Mojšová Lúčka

šesť rokov jeho pracovné pozície boli realizované v Bratislave. V počiatku ako vedúci veterinárneho referátu na SNR, kde pôsobil od 1. 5. 1965 do 31. 12. 1967. Od 1. januára 1968 bola zriadená Oblastná veterinárna správa v Bratislave, ktorej sa stal riaditeľom a zriadením Štátnej veterinárnej správy MPVŽ SSR, prvým januárom 1969, bol poverený jej riadením. Do týchto funkcií bol menovaný pre erudovanosť a vynikajúce organizačné schopnosti. Vo veľmi krátkej dobe zvládol zložité kádrové otázky vyplývajúce z politických udalostí v roku 1968 a organizačne zabezpečil príkladné plnenie úloh podriadených organizácií. V r. 1968 na základe požiadavky a poverenia aktuálneho ministra poľnohospodárstva ing. Janovica vypracoval rezolúciu pracovníkov ministerstva v prospech podpory „Pražskej jari“ v r. 1968. Pre tento čin po nastúpení „konsolidačného procesu“ bol v r. 1970 zbavený funkcie. Jeho ďalšie pracovné kroky viedli do Veterinárneho asanačného ústavu v Mojšovej Lúčke, kde v pozícii riaditeľa zotrval do 15. júla 1972. Ďalším jeho pôsobiskom sa stal Liptov, konkrétne Okresné veterinárne zariadenie v Liptovskom Mikuláši, kde najprv pracoval ako obvodný veterinárny lekár, potom vedúci Veterinárneho strediska v Liptovskom Mikuláši a dňa 15. augusta 1975 bol ústredným riaditeľom ŠVS MPVŽ SSR menovaný riaditeľom OVZ v Liptovskom Mikuláši, prípisom č. r. 208/1975-os. Jeho pracovné zaniehtenie pretrhla dňa 8. decembra 1989 náhla a nečakaná smrť, len v 59. roku života. V roku 1977 v rámci postgraduálneho štúdia obhájil písomnú prácu na tému Koncepcia veterinárnej služby v okrese Liptovský Mikuláš a vykonal záverečnú skúšku zo špecializácie Organizácia, riadenie a programovanie veterinárnej činnosti.

Za dlhoročnú činnosť v štátnej veterinárnej službe vo výkonných a riadiacich funkciách bol MVDr. Árvayovi udelených viacero vyznamenaní - Vynikajúci pra-

*MVDr. Štefan Árvay v sklade výrobkov vo VAÚ
Mojšová Lúčka*

covník socialistického poľnohospodárstva (1966), Zaslúžilý pracovník socialistického poľnohospodárstva (1980), Zaslúžilý pracovník veterinárnej služby (1985), Strieborná Adámiho medaila (1969/1980) a iné uznanie a plakety.

Dr. Árvay bol človek charakterný, priamy, veľkorysý a prajný. Vo veterinárnej pospolitosti predstavoval osobnosť v pravom slova zmysle, požíval úctu u svojich spolupracovníkov, ale aj u najvyšších veterinárnych orgánoch SSR a ČSSR.

11.11 prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc.

Bol dlhoročný ústredný riaditeľ ŠVS SSR (1970-1989), docent (1973) neskôr profesor (1986) na Vysoké škole veterinárskej v Košiciach.

Narodil sa 19. 5. 1930 v Plevníku (okres Považská Bystrica). Pochádzal z početnej maloroľníckej rodiny. Štúdium na Veterinárskej fakulte VŠP v Košiciach absolvoval 22. 10. 1955 získaním diplomu promovaneho veterinárneho lekára. V roku 1955 - 1960 pôsobil ako praktický veterinár v okrese Trebišov a vo Veterinárskej nemocnici v Spišskej Novej Vsi (1957 - 1960), kde sa orientoval na inter-

prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc.

nistickú a pôrodnícko-gynekologickú problematiku.

V roku 1960 - 1963 bol veterinárnym referentom na Ministerstve poľnohospodárstva v Prahe. V tom čase sa pripravovali podklady pre zákon o veterinárskej starostlivosti č. 66/61 Zb. a pre vykonávajúcu Vyhlášku MPLVH č. 154/1951. Po roku bol vydaný Zborník veterinárnych predpisov (Praha, 1962), ktorý spracoval kolektív veterinárskeho odboru MPLVH v Prahe v dvoch dieloch (tieto vyšli v českej a slovenskej verzii). Po trojročnej práci na ministerstve mu v roku 1963 zverili funkciu riaditeľa novovzniknutého Ústredného štátneho veterinárneho ústavu (ÚŠVÚ) v Prahe. Počas siedmich rokov (1963 - 1970) sa významne podieľal na vybudovaní jeho novostavby a na roz-

víjaní laboratórnej diagnostiky v ČSSR. Závažným nedostatkom ÚŠVÚ až do roku 1969 bolo jeho umiestnenie v nevyhovujúcich budovách na viacerých miestach. Otvorenie novostavby ÚŠVÚ umožnilo, aby toto riadiace diagnostické centrum úspešne plnilo svoje úlohy (Haladej, Š.: *Vývoj, súčasný stav a perspektíva laboratórnej diagnostiky v ČSSR*. Veterinářství, 19, 1969, 385-387). Dňa 10. 6. 1969 federálny minister poľnohospodárstva prof. K. Boďa slávnostne odovzdal do prevádzky nové objekty ÚŠVÚ v Prahe - Suchdole.

Dňa 10. 6. 1966 obhájil Dr. Haladej v Košiciach kandidátsku dizertačnú prácu *Výskyt a rozšírenie najčastejšie zisťovaných nákazlivých a parazitárnych chorôb hydiny v ČSSR*.

Od 1. 9. 1970 pôsobil v náročnej a zodpovednej funkcii ako ústredný riaditeľ ŠVS SSR a hlavný veterinár Slovenska. V apríli 1971 sa konalo v Bratislave 15. zasadnutie stálej pracovnej skupiny pre veterinársku medicínu Stálej komisie pre poľnohospodárstvo pri RVHP. Od roku 1964 bol stálym zástupcom československej veterinárskej služby v RVHP.

Treba tiež spomenúť jeho podiel na postgraduálnom vzdelávaní veterinárov. Smernicu o postgraduálnom štúdiu vydalo MPVŽ dňa 1. 9. 1970 č. 747/05 o vykonávaní profesnej výchovy pracovníkov v odvetví poľnohospodárstva a výživy a vzápätí vyšli Smernice ŠVS SSR č. 3436/1971 o profesnej výchove veterinárnych lekárov, technikov a ostatných pracovníkov v organizácii veterinárnej služby.

Vyšli tiež Smernice veterinárskej činnosti a Pokyny pre hospodárenie s liečivami a veterinárskymi zdravotníckymi potrebami č. 100/1978, ktoré spracoval kolektív ŠVS SSR pod vedením doc. Dr. Haladeja.

V nadväznosti vyšli Smernice FMPVŽ zo 7. 12. 1978 o veterinárskej starostlivosti pri zabezpečovaní zdravotnej bezchybnosti a biologickej hodnoty potravín a surovín živočíšneho pôvodu (po dohode s Ministerstvom zdravotníctva ČSR a SSR; rozsah 178 strán). Neskôr to boli Smernice FMPVŽ z 22. 2. 1980 o veterinárnej starostlivosti v chovoch zvierat (po dohode s MZVŽ ČSR a MPVŽ SSR). Nato vyšiel nový zákon Federálneho zhromaždenia č. 87/1987 Zb. z 10. 11. 1987 o veterinárnej starostlivosti a zákon SNR č. 110/1987 z 21. 12. 1987 o pôsobnosti orgánov veterinárnej starostlivosti SSR.

Okrem toho bola vydaná aj osobitná Vyhláška MPVŽ SSR č. 115/1987 Zb. z 22. 12. 1987 o podnikovej veterinárnej službe a tiež Vyhláška MPVŽ SSR č. 116/1987 Zb. z 22. 12. 1987 o poskytovaní podpory a náhrad pri zdolávaní nákaz a iných hromadných ochorení a o bezplatnej odbornej starostlivosti.

Dr. Haladej sa snažil modernizovať riadiacu prácu presadzovaním a zavádzaním nových prvkov (od roku 1978): automatizovaný systém riadenia (ASR) vo veterinárnej službe SSR využívaním vlastnej výpočtovej techniky (číslícový počítač čs. výroby). Za jeho funkčného obdobia pracovalo vo veterinárnej službe na Slovensku asi 60 veterinárov s vedeckou hodnosťou CSc.

Pod jeho vedením prešla terénna veterinárna služba prestavbou, ktorú si vynútil proces špecializácie a koncentrácie živočíšnej výroby. Vynikajúce organizátorské schopnosti, odborná vyspelosť a schopnosť vidieť potreby veterinárnej služby na mnohé roky dopredu viedli prof. Haladeja k presadzovaniu nových koncepcií a rozšíreniu výrobného programu n. p. Bioveta v Nitre, k sústavnému pôsobeniu na skvalitňovaní veterinárnej asanácie a súčasne plnenie úloh bielkovinového programu, na ktorom sa veterinárne asanačné ústavy významne podieľali.

Prof. Dr. Haladej sa zaslúžil o vybudovanie novej budovy ŠVS SSR v Bratislave (apríl 1980). V roku 1981 zriadil Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky v Trnave (jeho vedením poveril doc. Dr. J. Sokola, CSc.). Bola tiež dokončená novostavba Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach (1988).

Od roku 1981 bol podpredsedom redakčnej rady celoštátneho časopisu *Veterinárství*. V tejto funkcii ovplyvňoval jeho obsahovú náplň a angažoval sa pri zabezpečovaní príspevkov najmä od autorov z veterinárnej praxe. Na podporu publikačných možností výskumných pracovníkov najmä zo štátnej veterinárnej služby vydával Zborník ŠVS, ktorý vychádzal v rokoch 1976 - 1989; vyšlo spolu 23 zväzkov.

Bol vedúcim autorom nasledovných knižných publikácií: Haladej, Š. a kol.: *25 rokov socialistického veterinárstva na Slovensku*, Príroda, Bratislava 1976; Haladej, Š. a kol.: *Ochrana veľkochovov hospodárskych zvierat pred slintačkou a krívačkou*, Príroda, Bratislava, 1975 (s. 81 + farebná príloha).

Venoval sa aj pedagogickej činnosti na VŠV v Košiciach. Habilitoval sa na docenta z vedného odboru epizootológia 22. 5. 1973 na základe habilitačného spisu *Výskyt a tuberkulóza HD v postelimináčnom období*. V roku 1986 ho prezident republiky vymenoval za vysokoškolského profesora.

Dňa 1. 6 1975 vznikla na VŠV v Košiciach Katedra organizácie a riadenia veterinárnej činnosti a jej vedením bol poverený ako externista doc. Dr. Haladej (1975 - 1986). V šk. roku 1986/1987 externe viedol Oddelenie veterinárnej starostlivosti Katedry veterinárnej starostlivosti a výpočtovej techniky.

Bol spoluautorom celoštátnej učebnice: Vrtiak, O., Hejlíček, K a kol.: *Vírusové, rickettsiové a chlamýdiové choroby*, III. vydanie, Bratislava 1986.

Profesor Haladej získal najmä nasledovné spoločenské ocenenia: Štátne vyznamenanie *Za vynikajúcu prácu* (1969) a *Za zásluhy o výstavbu* (1980) , ako aj rezortné vyznamenanie Ministerstva poľnohospodárstva. Bol tiež nositeľom medaily Všeľvázovej akadémie poľnohospodárskych vied v Moskve.

Nie všetky jeho idey, opatrenia či rozhodnutia prijala veterinárna verejnosť všeobecne kladne; viaceré z nich sa stretávali s nepochopením a boli na viacerých úrovniach kritizované. Viedli nakoniec k tomu, že minister poľnohospodárstva ho z funkcie 9. 1. 1990 odvolal. Potom pôsobil na Štátnej veterinárnej správe do konca júna ako vedúci odborný referent. Dňa 1. 7. 1990 ako 60 ročný odišiel do dôchodku a pracoval ako obchodný zástupca talianskej firmy Agrosa (pre laboratórne prístroje) v Považskej Bystrici.

Prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc., zomrel 5. 1. 1993 po dlhšej zákernej chorobe ako 62 ročný vo svojom rodisku a tu bol aj pochovaný.

Zásluhou ústredného riaditeľa ŠVPS SR prof. MVDr. Jozefa Bíreša, DrSc. bola vo vstupných priestoroch ŠVPS SR prof. MVDr. Štefanovi Haladejovi, CSc., v roku 2005 odhalená pamätná tabuľa.

Pamätná tabuľa vo vestibule ŠVPS SR

12. Spomienky prof. MVDr. Jána Plevu, DrSc.

prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.

Maturita - skúška dospelosti okrem potešenia ponúka absolventovi aj situáciu, keď sa treba rozhodnúť ako ďalej. Rozhodnutie nebýva jednoduchou záležitosťou, je atakovaná názormi rodičov, príbuzných, priateľov, finančnou situáciou a samozrejme ponukou práce trhu alebo inštitúciami ponúkajúcimi možnosť ďalšieho vzdelávania. Vážny krok v živote mladého človeka!

Moje rozhodnutie rodina nenegovala, len finančná hotovosť pre život v Brne nastoľovala trochu starosti. Riešenie pomohlo nielen ročné učiteľovanie na Strednej škole v Jesenskom, ale najmä oznam o vzniku Vysokej školy veterinárskej v Košiciach. A tak som sa stal nielen jej poslucháčom, ale aj absolventom v roku 1954. Najprv som bol vedeckou

silou u prof. Hovorku, potom asistentom na fyziológii u MVDr. Karola Frieda, neskôr odborným asistentom na Klinike infekčných chorôb a ďalších 17 rokov vedúci Ústavu verejného a súdneho veterinárstva. Tento post mi najviac imponoval už aj tým, že umožňoval spoluprácu s terénom.

V roku 1963 vedúci tajomník KV KSS v Košiciach prizvaných, môjho nástupcu na funkciu krajského veterinára MVDr. Juraja Čiernika a vedúceho poľnohospodárskeho oddelenia KV KSS D. Milaniaka "vyhodil" s odkazom, aby vypracovali hodnotenie činnosti Jána Plevu ako riaditeľa KVZ v Košiciach, lebo predložený nimi vypracovaný spis tomu nezodpovedá. Vedúci tajomník vyjadril prítomným členom predsedníctva mne lichotivú pochvalu, "takého riaditeľa sme ešte nemali a už ani nebudeme mať".

Vo funkcii hlavného veterinárneho lekára SSR bolo rôznych zážitkov a skúseností neúrekom.

Vzhľadom na malý priestor nášho štátu rozhodli sme sa zvolávať celoslovenské porady pri ignorácii krajských orgánov. I tak jeden mal chabú spoločenskú výbavu a druhý svojou profúznou aktivitou retušovanú megalomániou viac škodil ako pomáhal. Ukázalo sa to najmä v období záplav na juhozápadnom Slovensku. Museli sme rýchlo konať pri usmerňovaní evakuácie stád hovädzieho dobytku, veľkovýkrmní ošípaných a hydiny, ale aj ostatných zvierat a ich preprave na stabilné miesta,

v čom sa ukázala nezištná pomoc banskobystrického kraja. Jeho pracovník, nositeľ Radu práce vypočítal, že na postihnutom území je niekoľko stoviek utopených zvierat, hlavne voľne žijúcich, z nich najmä srn. Odporúčal mi vyhlásiť mobilizáciu, kde by okresní veterinári lekári z celého Slovenska na veterinárnymi technikmi veslovaných člnoch na určené miesto zväžali nájdené kadávery. My sme s kolegom Árvayom pred tým asi dve hodiny si mali možnosť na vojenskej helikoptére prezrieť zaplavenú oblasť a na nej zaevidovať jednu ošipanú a jednu srnku. Jeho egoistický etos slovo “neviem” nepoznal. Povereník mal veľký záujem aj o elitné stádo dojníc na hospodárstve v Kolárove. Pri náhodnom stretnutí sa na jeho stav pýtal agilného krajského riaditeľa, ktorý mu s plnou vážnosťou podal informáciu, že večer bolo celé presunuté na bitúnok. Povereník Boďa len s obtiažami počúval, keď som ho informoval, že stádo je v svojich priestoroch a povodeň ho neohrozuje.

Niekoľko týždňov po začatí fungovania VŠV mi rektor Hovorka oznámil, že mám na uvedené telefónne číslo zavolať predsedu krajského národného výbor súdruha Chudíka. Stalo sa. Odvtedy štvrtky mali odpoľudnia v stanovenú hodinu pevný program - volejbal na ihrisku pri rektoráte. V Bratislave som bol len pár týždňov, keď sa ozval predseda SNR Michal Chudík a oznámil mi, že mieni obnoviť naše staré priateľstvo z Košíc cez volejbal a to každý štvrtok podvečer a v soboty predpoludním. O záľube predsedu o tento šport svedčí aj tento prípad. Ja, ako hlavný veterinár Slovenska, som mal priameho nadriadeného prvého námestníka povereníka RSDr. Bohdanovského. V jeden štvrtok popoludní ma vzal na služobnú cestu k vedúcemu tajomníkovi KSS v Nových Zámkoch s. Šuchovi. Upozornil som ho, že ja mám o piatej program. Diskusia na OV KSS v Nových Zámkoch bola v plnom prúde, keď sa ozval červený telefón (blesková linka medzi vysokými politikmi). Tušil som o čo ide a keď sa s. Šuba usmieval a pritakával “áno, s. predseda” môj námestník zbledol a už sme uháňali smer Bratislava.

Predseda M. Chudík nás spolu s mojim priateľom Árvayom pozval jedno popoludnie na ich rekreačné stredisko. Po malej chvíli jeho mančaft vystužený dvoma mladými súdružkami nastúpili proti môjmu. Hru sprevádzalo obojstranné sústreďenie až na menší delikt. Môj spolubojovník Árvay sa natiahol pri sieti zabrániť jednej z dám Chudíkovho mužstva prehodiť loptu a v tom tichu sa môjmu priateľovi nahlas uvoľnili plyny. Ticho a zarážajúce úsmevy som prerušil polovážnym hlasom, ktorým som ho vyháňal z ihriska. On zamieril k neďalekému bazénu. Predseda Chudík s úsmevom dodal, dúfajme, že v bazéne nebude perlivá voda.

13. Prílohy

13.1 Zoznam niektorých funkcionárov veterinárnych organizácií na Slovensku spracovaný podľa Telefónneho zoznamu veterinárnych organizácií v SSR

Vydal Ústav veterinárnych informácií a osvetu Bratislava, 1988

Štátna veterinárna správa SSR, Nábr. arm. gen. L. Svobodu 23, 842 13 BRATISLAVA

ústredný riaditeľ ŠVS SSR prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc.
námestník pre veterinárnu starostlivosť MVDr. Imrich Mančík
námestník ekonomického úseku Ing. Emil Bednár
vedúci sekretariátu ÚR MVDr. Juraj Čiernik
vedúci odboru KaPP MVDr. Jozef Kopáčík, CSc.
právne oddelenie JUDr. Alexander Kolečáni
útvár ZÚ CO MVDr. Pavol Čery
odborné úseky
vedúci veterinárneho odboru
HVL chov a choroby ošípaných
HVL chov a choroby HD
HVL chov a choroby hydiny
HVL pre ochranu štátneho územia
HVL pre výživu a dietetiku
HVL pre epizootológiu
HVL pre hygienu potravín
útvár zásobovania liečivami
vedúci investičného oddelenia
vedúci odboru PaM
MTZ
autodoprava

Mestská veterinárna správa, Nábr. arm. gen. L. Svobodu 23, 842 13 BRATI- SLAVA

riaditeľ MVDr. Mikuláš Hritz
epizootológ MVDr. Jozef Kučera

Veterinárne stredisko preventívnej a liečebnej starostlivosti, Karpatská 13
vedúci MVDr. Milan Hromada

Odbor hygieny potravín

vedúca MVDr. Elena Čepanová

Veterinárne hygienické stredisko na MK Rača, Na pantoch 18, 835 11 Bratislava

vedúci MVDr. Dušan Kuča

Laboratórium hygieny potravín MVS na MK Rača, Na pantoch 18, 835 11 Bratislava

vedúca MVDr. Selma Jacková

Veterinárny hygienický dozor v závode 02 BMP, Košická 33, 821 09 Bratislava

vedúci MVDr. Jozef Habaj

Veterinárny hygienický dozor v závode Milex 01, Studená 35, 823 05 Bratislava

vedúca MVDr. Jarmila Daridová

Odbor tvorby a ochrany životného prostredia, Karpatská 13

vedúci MVDr. Vojtech Ďurkovič

Veterinárna poliklinika, Karpatská 13

vedúci lekár MVDr. Stanislav Bučko

Veterinárne asanačné stredisko TOŽP, Čajakova 18

vedúci MVDr. Jozef Blecha

ZÁPADOSLOVENSKÝ KRAJ**Krajská veterinárna správa ŠVS SSR**

Nábr. arm. gen. L. Svobodu 23, 842 13 Bratislava

riaditeľ MVDr. Pavel Dobrocký

zástupca riaditeľa MVDr. Vendelín Dlhý

ekonómka Ing. Marta Dobrovodská

Okresná veterinárna správa Bratislava-vidiek

Hviezdoslavovo nám. 5, 811 01 Bratislava

riaditeľ MVDr. Ľubomír Barančok

zástupca riaditeľa MVDr. Viliam Nágl

Veterinárne stredisko

Pezinská cesta, 901 01 Malacky

vedúci MVDr. František Ondriska

Veterinárne stredisko

Nádražná 1202, 900 28 Ivanka pri Dunaji

vedúci MVDr. Ivan Kostúr

Veterinárne stredisko

Svätoplukova 50, 903 01 Senec

vedúci MVDr. Vlastimil Kollár

Okresná veterinárna nemocnica

Svätoplukova 50, 903 01 Senec

vedúci MVDr. Pavol Moško

Okresné veterinárne laboratórium

Svätoplukova 50, 903 01 Senec
vedúca MVDr. Oľga Borsuková, CSc.

Okresná veterinárna správa Dunajská Streda

Obchodná 789/3, 929 01 Dunajská Streda
riaditeľ MVDr. Jozef Valúch
zástupca riaditeľa a okr. epizootológ. MVDr. Ladislav Valent
ekonómka Ing. Klára Bögieová

Okresné veterinárne laboratórium

Malotejedská 544, 929 01 Dunajská Streda
vedúci MVDr. Alexander Patus

Okresná veterinárna ošetrovňa

Malotejedská 544, 929 01 Dunajská Streda
vedúci MVDr. Peter Sedlický

Veterinárna stredisko

Mierová 10, 931 01 Šamorín
vedúci MVDr. Ján Fóthy

Veterinárne stredisko

Okočská cesta 3, 932 01 Čalovo
vedúci MVDr. Ján Bordean

Špecializované veterinárne stredisko

Okočská cesta 3, 932 01 Čalovo
vedúci MVDr. Leopold Leibner

Veterinárne hygienické stredisko ZHZ

Komárňanská cesta, 929 01 Dunajská Streda
vedúci MVDr. Alexander Györi

Veterinárne hygienické stredisko pri BMP

závod 04, Povodská cesta, 929 01 Dunajská Streda
vedúci MVDr. Pavol Sidó

Okresná veterinárna správa Galanta

ul. Fr. Zupku 353/19, 924 25 Galanta
riaditeľ MVDr. Milan Szabo, CSc.
zástupca riaditeľa MVDr. Ernest Hlavatý
ekonómka Ing. Oľga Marčeková

Veterinárne stredisko

ul. Fr. Zupku 363/19, 924 25 Galanta
vedúci MVDr. Viliam Zárecký

Veterinárne stredisko

Školská ul. 5, 927 01 Šaľa
vedúci MVDr. Karol Alföldi

Veterinárne stredisko

Košútska ul. č.1, 925 21 Sládkovičovo

vedúci MVDr. Pavol Bartaloš

Veterinárne hygienické stredisko - bitúnok

Bratislavská cesta, 926 01 Sered'

vedúci MVDr. Jozef Tanuška

Okresná veterinárna správa Komárno

Štúrova ul. 5, 945 01 Komárno

riaditeľ MVDr. Dušan Podmanický

zástupca riaditeľa MVDr. Karol Mráček

ekonómka Ing. Silvia Siegllová

Veterinárne stredisko

Štúrova ul. 5, 945 01 Komárno

vedúci MVDr. Ján Legárd

Veterinárne stredisko Hurbanovo

Štúrova ul. 5, 945 01 Komárno

vedúci MVDr. Ctibor Melich

Veterinárna hygienická služba - bitúnok

Slovanská ul., 945 01 Komárno

vedúci MVDr. Pavol Komárek

Okresná veterinárna správa Levice

ul. Júliusa Fučíka 24, 934 01 Levice

riaditeľ MVDr. Milan Šuba

zástupca riaditeľa MVDr. Ján Dobias

ekonómka Ing. Margita Kráľová

Veterinárne stredisko

Sokolovská ul. 21, 934 01 Levice

vedúci MVDr. Štefan Švarc

Veterinárne stredisko

ul. kpt. Nálepku 50, 937 01 Želiezovce

vedúci MVDr. Miroslav Kvasnička

Veterinárne stredisko

Gottwaldovo nám. 9, 936 01 Šahy

vedúci MVDr. Štefan Márton

Veterinárna ošetrovňa

ul. kpt. Nálepku 50, 937 01 Želiezovce

vedúca MVDr. Viera Zaťková

Veterinárna hygienická stanica

Hronská ul., 937 01 Želiezovce

vedúci MVDr. Ľudovít Majtán

Okresná veterinárna správa Nitra

ul. Májového povstania českého ľudu 1, 950 50 Nitra

riaditeľ MVDr. Artúr Pavlík, CSC.

zástupca riaditeľa MVDr. Juraj Škvára

ekonómka Ing. Mária Tehlárová

Veterinárne stredisko pre choroby HD

ul. Májového povstania českého ľudu 1, 950 50 Nitra

vedúci MVDr. Ladislav Šabo

Veterinárne stredisko pre choroby ošípaných, oviec, hydiny a kožušinových zvierat

ul. Májového povstania českého ľudu 1, 950 50 Nitra

vedúci MVDr. Zoltán Hrušovský

Okresná veterinárna nemocnica, Šindolka

Dolnohorská ul. 7, 950 50 Nitra

vedúci MVDr. Jozef Zaťko

Veterinárne hygienické stredisko

Cabajská cesta, 950 50 Nitra

vedúci MVDr. Tomáš Uharček

Okresná veterinárna správa Nové Zámky

Komjatická ul. 65, 940 89 Nové Zámky

riaditeľ MVDr. Karol Kukla

zástupca riaditeľa MVDr. Milan Kajan

ekonómka Edita Faludiová

Veterinárne stredisko

Jesenského 11, 942 01 Šurany

vedúci MVDr. Marián Dančo

Veterinárne stredisko

Komenského 251. 943 01 Štúrovo

vedúci MVDr. Jiří Vavřík

Veterinárne stredisko

Komjatická ul. 65, 940 89 Nové Zámky

vedúci MVDr. Jozef Ficza

Okresné veterinárne laboratórium

Komjatická ul. 65, 940 89 Nové Zámky

vedúca MVDr. Jaroslava Dányiová

Veterinárne hygienické stredisko - sanitný bitúnok

Hasičská 26, 942 01 Šurany

vedúci MVDr. Štefan Pál

Veterinárne hygienické stredisko - Mäsokombinát

Komárňanská cesta, 940 22 Nové Zámky

vedúci MVDr. Milan Žurek

Okresná veterinárna správa Senica

Čáčovská ul. 2, 905 01 Senica

riaditeľ MVDr. Alojz Žúrek

zástupca riaditeľa MVDr. Michal Hlavna

ekonóm Jozef Žilinek

Veterinárne stredisko

Čáčovská ul. 2, 905 01 Senica

vedúci MVDr. Zdeněk Macenauer

Veterinárne stredisko

Hviezdoslavova ul. 12, 908 51 Holíč

vedúci MVDr. Vladimír Macánek

Veterinárne stredisko

Štúrova ul. 1328, 908 41 Šaštín-Stráže

vedúci MVDr. Štefan Hnát

Veterinárna nemocnica

Čáčovská ul. 2, 905 01 Senica

vedúci MVDr. Ján Ďurovka

Veterinárne hygienické stredisko

Zsl. mäsový priemysel, 907 01 Myjava

vedúci MVDr. Jana Hluchá

Okresné veterinárne laboratórium

Čáčovská 305, 905 01 Senica

vedúca MVDr. Anna Mináriková

Okresný veterinárny hygienik

Zsl. mäso priemysel, 907 01 Myjava

vedúci MVDr. Milan Fabián

Veterinárne hygienické stredisko

Hollého 882, 908 51 Holíč

vedúci MVDr. Juraj Klička

Veterinárna hygienická služby bitúnok Movis II

909 01 Skalica

Okresná veterinárna správa Topoľčany

dr. P. Adámiho 17, 955 48 Topoľčany

riaditeľ MVDr. Karol Tomík

zástupca riaditeľa MVDr. Milan Krcho

ekonómka Jozefína Gregorová

Veterinárne stredisko

dr. P. Adámiho 17, 955 48 Topoľčany

vedúci MVDr. Vlastimil Bašnák

Veterinárne stredisko

956 07 Veľké Ripňany

vedúci MVDr. Jozef Minks

Veterinárne hygienické stredisko

Stredňanská ul, 935 01 Topoľčany

Okresné veterinárne laboratórium

dr. P. Adámiho 17, 955 48 Topoľčany

vedúci MVDr. Dušan Gerlachov

Veterinárne stredisko pre hydinu

dr. P. Adámiho 17, 955 48 Topoľčany

vedúci MVDr. Albert Halmo

Okresná veterinárna správa Trenčín

Gottwaldovo nám. 7, 911 01 Trenčín

riaditeľ MVDr. Peter Solár

zástupca riaditeľa MVDr. Pavol Jad'ud'

ekonóm Rudolf Koppi

Veterinárne stredisko

ul. Matúša Drgu 22, 911 01 Trenčín

vedúci MVDr. Dušan Kriška

Veterinárne stredisko

Tajovského ul. 235/6, 915 01 Nové Mesto nad Váhom

vedúci MVDr. Jozef Rebro

Okresné veterinárne laboratórium

Gottwaldovo nám. 7, 911 01 Trenčín

vedúca MVDr. Magda Reháková

Veterinárne hygienické stredisko

Električná 28, 911 01 Trenčín

vedúci MVDr. Matej Moťovský

Okresná veterinárna správa Trnava

Zavarská cesta 11, 918 21 Trnava

riaditeľ MVDr. Ferdinand Ševčovič

zástupca riaditeľa MVDr. Ľuboslav Lorinčák

ekonómka Ing. Eva Čabáková

Veterinárne stredisko

Zavarská cesta 11, 918 21 Trnava

vedúci MVDr. Ján Monemna

Veterinárne stredisko

Leninova ul. 178, 921 01 Piešťany

vedúci MVDr. Milan Škarka

Veterinárne stredisko

ul. Osloboditeľov 205, 920 51 Šulekovo

vedúci MVDr. Jozef Gulík

Veterinárne hygienické stredisko

Linčianska ul. 2, 917 01 Trnava

vedúci MVDr. Dušan Pochylý

STREDOSLOVENSKÝ KRAJ**Krajská veterinárna správa ŠVS SSR**

Kollárova ul. 28, 975 90 Banská Bystrica

riaditeľ MVDr. Miloš Hrdina

zástupca riaditeľa MVDr. Ján Žilincár

ekonómka Dana Brídková

Okresná veterinárna správa Banská Bystrica

Rudlovská cesta 6, 975 90 Banská Bystrica

riaditeľ MVDr. Pavol Rakický

zástupca riaditeľa MVDr. Jozef Babala

ekonómka Tatiana Jakubovie

Veterinárne stredisko

975 90 Banská Bystrica

vedúci MVDr. Juraj Wagner

Veterinárne stredisko

Nábr. Duklianských hrdinov 13, 977 01 Brezno

vedúci MVDr. Pavol Remiar

Veterinárne hygienické stredisko bitúnok

977 01 Brezno

vedúci MVDr. Eva Pástorová

Okresná veterinárna správa Čadca

Horná ul. 2483, 022 01 Čadca

riaditeľ MVDr. Martin Prívara

zástupca riaditeľa MVDr. Viliam Adamica

ekonómka Libuša Paulerová

Veterinárne stredisko

Horná ul. 2483, 022 01 Čadca

vedúci MVDr. Ján Prívara

Veterinárne stredisko

Rudinská cesta 1061, 024 01 Kysucké Nové Mesto

vedúci MVDr. Oldřich Pauler

Okresná veterinárna správa Dolný Kubín

Aleja Slobody, 026 80 Dolný Kubín

riaditeľ MVDr. Jozef Halaj

zástupca riaditeľa MVDr. Václav Fisrt

Veterinárne stredisko a OVO

027 54 Veličná

vedúci MVDr. Vladimír Fetišov

Veterinárne stredisko

Hviezdoslavova ul. 821, 028 01 Trstená

vedúci MVDr. Jozef Bogyi

Veterinárne stredisko

Ružová 535, 029 01 Námestovo

vedúci MVDr. Martin Panek

Veterinárno-hygienická služba Mäsokombinát Tvrdošín

027 44 Tvrdošín

vedúci MVDr. Štefan Filo, CSc.

Veterinárno-hygienická služba bitúnok

Kliňanská ul. 029 01 Námestovo

Okresná veterinárna správa Liptovský Mikuláš

Kollárova ul. 2, 031 80 Liptovský Mikuláš

riaditeľ MVDr. Štefan Árvay

zástupca riaditeľa MVDr. Rudolf Bařinka

ekonómka Tatiana Brosková

Veterinárne stredisko

Kollárova ul. 2, 031 80 Liptovský Mikuláš

vedúci MVDr. Milan Košo

Veterinárne stredisko

Zápotockého 303, 033 01 Liptovský Hrádok

vedúci MVDr. Ján Goč

Veterinárne stredisko

ul. Víťazného februára 25, 034 01 Ružomberok

vedúci MVDr. Vladislav Barták

Veterinárno-hygienická služba Mäsokombinát Lisková

034 01 Ružomberok

vedúci MVDr. Lorant Voško

Okresná veterinárna správa Lučenec

Mierová ul. 10, 984 42 Lučenec

riaditeľ MVDr. Július Petyi

zástupca riaditeľa MVDr. Ondrej Horkulič

ekonóm Štefan Homolya

Veterinárne stredisko

Mierová ul. 10, 984 42 Lučenec

vedúci MVDr. Miroslav Repa

Veterinárne stredisko

ul. Februárového víťazstva 229/B, 987 01 Poltár
vedúci MVDr. Igor Sniš

Okresné veterinárne laboratórium

ul. Februárového víťazstva 229/B, 987 01 Poltár
vedúca MVDr. Elena Snišová

Veterinárno-hygienická služba SsMP

ul. 29. augusta, 984 01 Lučenec
vedúci MVDr. Zvonislav Majoroš

Veterinárno-hygienická služba SHZ

985 56 Tomášovce
vedúci MVDr. Zvonislav Majoroš

Veľkovýkrmňa ošípaných

Rapovská cesta, 984 01 Lučenec

Okresná veterinárna správa Martin

Záturčianska 1, 036 80 Martin
riaditeľ MVDr. Ján Pliešovský
zástupca riaditeľa MVDr. Ján Chrenko
ekonómka Jana Ševčíková

Veterinárne stredisko

Záturčianska 1, 036 80 Martin
vedúci MVDr. Jaroslav Struhárik

Veterinárne stredisko

Družstevná 632/46. 039 01 Turčianske Teplice
vedúci MVDr. Boris Harkabus

Veterinárna nemocnica

Záturčianska 1, 036 80 Martin
vedúci MVDr. Jozef Laktiš, CSc.

RIA laboratórium

Záturčianska 1, 036 80 Martin

Veterinárno-hygienické stredisko bitúnok

038 01 Vrútky
vedúca MVDr. Blanka Krčíková

Okresná veterinárna správa Považská Bystrica

ul. E. M. Šoltésovej, 017 39 Považská Bystrica
riaditeľ MVDr. Augustín Šprocha
zástupca riaditeľa MVDr. Ján Havránek
ekonómka Božena Havránková

Veterinárne stredisko

ul. E. M. Šoltésovej, 017 39 Považská Bystrica
vedúci MVDr. Karol Rusnok

Veterinárne stredisko

Záplotie, 020 01 Púchov
vedúci MVDr. Rudolf Kučera

Veterinárne stredisko

019 01 Ilava
vedúci MVDr. Ján Klema
Veterinárno-hygienická služba
Vsetínska ul., 020 01 Púchov
vedúci MVDr. Ján Vozár

Okresná veterinárna správa Prievidza

Fučíkova ul. 6, 971 01 Prievidza
riaditeľ MVDr. Kamil Šovčík
zástupca riaditeľa MVDr. Jaroslav Neubert
ekonómka Margita Kováčová

Veterinárne stredisko

Fučíkova ul. 6, 971 01 Prievidza
vedúci MVDr. Stanislav Gašpar
Veterinárno-hygienické stredisko pri MK
971 01 Prievidza
vedúci MVDr. Tibor Stacha

Okresná veterinárna správa Rimavská Sobota

Kirejevská 22, 979 80 Rimavská Sobota
riaditeľ MVDr. Dušan Hlinka
zástupca riaditeľa MVDr. Július Mihál
ekonómka Ing. Klára Albíniová

Veterinárne stredisko

Kirejevská 22, 979 80 Rimavská Sobota
vedúci MVDr. Tibor Bráďňanský

Veterinárne stredisko

Škultétyho 12, 982 01 Šafárikovo
vedúci MVDr. Ján Ziman

Veterinárne stredisko

Sobotská 203, 980 02 Jesenské
vedúci MVDr. Štefan Éli

Veterinárno-hygienické stredisko pri MK

Potravinárska 6, 979 80 Rimavská Sobota
vedúci MVDr. Ján Botto

Okresné veterinárne laboratórium

Kirejevská 22, 979 80 Rimavská Sobota
vedúci MVDr. Jaroslav Barto, CSc.

Okresná veterinárna správa Veľký Krtíš

ul. Osloboditeľov 33, 990 80 Veľký Krtíš

riaditeľ MVDr. Vojtech Macalák

zástupca riaditeľa MVDr. Július Maďar

ekonómka Ing. Ľubica Kanáková

Veterinárne stredisko

ul. Osloboditeľov 33, 990 80 Veľký Krtíš

vedúci MVDr. Dušan Obrušník

Veterinárne stredisko

Opatovská Nová Ves, 991 07 Slovenské Ďarmoty

vedúci MVDr. Ján Mihály

Okresná veterinárna nemocnica

ul. Osloboditeľov 33, 990 80 Veľký Krtíš

vedúci MVDr. František Eggenhofer

Okresné veterinárne laboratórium

ul. Osloboditeľov 33, 990 80 Veľký Krtíš

vedúca MVDr. Irma Jánossyová

Veterinárno-hygienické stredisko

ul. Osloboditeľov 33, 990 80 Veľký Krtíš

vedúca MVDr. Erika Smiešková

Okresná veterinárna správa Zvolen

nám SNP 50, 960 76 Zvolen

riaditeľ MVDr. Ľubomír Králik

zástupca riaditeľa MVDr. Ivan Solár

ekonómka Magdaléna Horniaková

Veterinárne stredisko

Jesenského 43, 960 01 Zvolen

vedúci MVDr. Juraj Chabada

Veterinárne stredisko

I. Krasku 533/61, 963 01 Krupina

vedúci MVDr. Ján Gutten

Veterinárne stredisko

962 71 Dudince 208

vedúci MVDr. Ladislav Uday

Stredisko veterinárno-hygienickej služby

Lieskovská cesta, 960 01 Zvolen

vedúci MVDr. Ivan Bachmayer

Veterinárno-hygienická služba pri Mäsokombináte

Pod Dráhami, 96, 01 Zvolen

vedúci MVDr. Juraj Petrus

Okresná veterinárna správa Žiar nad Hronom

ul. SNP 612, 965 74 Žiar nad Hronom

riaditeľ MVDr. Ján Jaďud'

Veterinárne stredisko

ul. SNP 612, 965 74 Žiar nad Hronom

vedúci MVDr. Pavol Kanka

Veterinárne stredisko

Brezová 1, 969 00 Banská Štiavnica

vedúci MVDr. Ján Džugas

Veterinárne stredisko

Nám. Slobody 140, 968 01 Nová Baňa

vedúci MVDr. Marián Jausch

Okresná veterinárna správa Žilina

Jedľová ul. 44, 010 04 Žilina

riaditeľ MVDr. Pavol Chrien

zástupca riaditeľa MVDr. Gejza Dikant

ekonómka Marta Stalmašková

Veterinárne stredisko

Jedľová ul. 44, 010 04 Žilina

vedúci MVDr. Martin Bízik

Veterinárne stredisko

Kolárovičská cesta 831, 014 01 Bytča

vedúci MVDr. Stanislav Mendel

Veterinárno-hygienické stredisko

Jilemnického ul. 9, 010 00 Žilina

vedúci MVDr. Anton Tomáška

VÝCHODOSLOVENSKÝ KRAJ

Krajská veterinárna správa ŠVS SSR

Kukučínova ul. 24, 040 01 Košice

riaditeľ MVDr. Vojtech Augustinský, CSc.

zástupca riaditeľa MVDr. Tomáš Čerhatý

ekonómka Ing. Katarína Žatkovičován

Mestská veterinárna správa Košice

Komenského 73, 041 81 Košice

riaditeľ MVDr. Ján Pancák

zástupca riaditeľa MVDr. Štefan Pavlík, CSc.,

ekonómka Eva Hogyová

mestská hygienička MVDr. Alžbeta Švarcová

Veterinárno-hygienické stredisko Mäsokombinát

Textilná ul. 4, 043 30 Košice

vedúca MVDr. Mária Nemzetová

Veterinárno-hygienické stredisko VHZ

ul. Napájadlá, 040 67 Košice

vedúca MVDr. Mária Ivanová

Okresná veterinárna správa Bardejov

Stöcklova ul. 34, 085 40 Bardejov

riaditeľ MVDr. Jozef Brnušák

zástupca riaditeľa MVDr. Ľudovít Wilner

ekonómka Veronika Petrušová

Veterinárne stredisko

Stöcklova ul. 34, 085 40 Bardejov

vedúci MVDr. Peter Ličko

Veterinárne stredisko

Hviezdoslavova ul. 087 01 Giraltovce

vedúci MVDr. Juraj Gazdič

Okresná veterinárna ošetrovňa

085 01 Bardejov

vedúci MVDr. František Fuchs

Okresná veterinárna správa Humenné

Gaštanová ul. 066 48 Humenné

riaditeľ MVDr. Mikuláš Kokinda

zástupca riaditeľa MVDr. Ján Šaláta

ekonóm Ladislav Jacevič

Veterinárne stredisko

Gaštanová ul. 066 48 Humenné

vedúci MVDr. Andrej Jančo

Veterinárne stredisko

Leninova ul., 069 01 Snina

vedúci MVDr. Ján Dolobáč

Veterinárne stredisko

Dobrianského 89, 068 01 Medzilaborce

vedúci Teodor Libák

Veterinárno-hygienické stredisko

Mierová ul., 066 48 Humenné

vedúci MVDr. Ernest Žolnay

Okresná veterinárna ošetrovňa

Gaštanová ul. 066 48 Humenné

vedúci MVDr. Peter Grivňa

Okresná veterinárna správa Košice

Štúrova 14, 040 00 Košice
riaditeľ MVDr. Vladimír Zárik

Veterinárne stredisko

Hviezdoslavova ul., 045 01 Moldava nad Bodvou.
vedúci MVDr. Štefan Lehoczský

Veterinárne stredisko

044 45 Bidovce
vedúci MVDr. Jozef Blažejovský

Okresná veterinárna správa Michalovce

ul. S. Chalupku 22, 071 01 Michalovce
riaditeľ MVDr. Miroslav Vološin
zástupca riaditeľa MVDr. Štefan Koník
ekonóm Ing. Štefan Hudák

Veterinárne stredisko I.

ul. S. Chalupku 22, 071 01 Michalovce
vedúci MVDr. Juraj Mojsej

Veterinárne stredisko II.

ul. S. Chalupku 22, 071 01 Michalovce
vedúci MVDr. Juraj Vasil'

Okresná veterinárna nemocnica

Kapušíanska 90, 071 01 Michalovce
vedúca MVDr. Anna Kadiláková, CSc.,

Veterinárne stredisko

Tyršova ul. 12, 073 01 Sobrance
vedúci MVDr. Ladislav Nemec

Okresná veterinárna správa Poprad

Partizánska ul. 3172/83, 058 01 Poprad
riaditeľ MVDr. František Šulík
zástupca riaditeľa MVDr. Jozef Šoltýs
ekonómka Ing. Kveta Čiškova

Veterinárne stredisko

Partizánska ul. 3172/83, 058 01 Poprad
vedúci MVDr. Ján Nahálka

Veterinárne stredisko

Baštová ul. 060 01 Kežmarok
vedúci MVDr. Pavol Sklenka

Vysunuté pracovisko OVZ Poprad

ul. SNP, 061 01 Spišská Stará Ves
vedúci MVDr. Vojtech Kilár

Okresné veterinárne laboratórium

Gagarinova ul. 058 01 Poprad

vedúci MVDr. Tomáš Frič

Veterinárno-hygienická služba pri VHZ

060 01 Kežmarok

vedúca MVDr. Eva Sklenková

Veterinárno-hygienická služba pri VMP

Hlavná ul., 059 21 Svit

vedúca MVDr. Yvona Kičinková

Veterinárna inšpekcia krmív - VKZ

060 01 Kežmarok

vedúci MVDr. Ján Gáborčík

Veterinárna inšpekcia mlieka, Východoslovenské mliekarne

060 01 Kežmarok

vedúci MVDr. Marián Mróz

Okresná veterinárna správa Prešov

Námestie mládeže 1, 080 01 Prešov

riaditeľ MVDr. Ladislav Sciranka

zástupca riaditeľa MVDr. Rastislav Sabol

ekonóm Jozef Mormák

Veterinárne stredisko - juh

Jarkova 79, 080 01 Prešov

vedúci MVDr. Pavol Gdovin

Veterinárne stredisko - sever

Jarkova 79, 080 01 Prešov

vedúci MVDr. Milan Lukáč

Veterinárne stredisko

Leninova 2, 083 01 Sabinov

vedúci MVDr. Peter Kolenka

Veterinárno-hygienická služba

Budovateľská 34, 080 01 Prešov

vedúci MVDr. Jozef Olexa

Veterinárno-hygienická služba - sanitný bitúnok

Budovateľská 34, 080 01 Prešov

vedúci MVDr. Jozef Olexa

Veterinárno-hygienická služba - hydinársky bitúnok

Petrovanská 34, 080 01 Prešov

vedúci MVDr. Jozef Olexa

Okresná veterinárna správa Rožňava

Južná 43, 048 01 Rožňava

riaditeľ MVDr. Ján Drobčo

zástupca riaditeľ MVDr. Ján Kilík
ekonómka Gabriela Bartová

Veterinárne stredisko

Južná 43, 048 01 Rožňava
vedúci MVDr. Ladislav Husár

Veterinárne stredisko

Šafárikov ul. 331/5, 050 01 Revúca
vedúci MVDr. Elemír Demjan

Veterinárna ošetrovňa a laboratórium

Hnilecká 913, 049 25 Dobšiná
vedúci MVDr. František Floch

Okresná veterinárna správa Spišská Nová Ves

so sídlom Gottwaldov riadok 46, 051 24 Levoča

riaditeľ MVDr. Lórant Merešš
zástupca riaditeľa MVDr. Tomáš Matisák
ekonómka Jozefína Ledecká

Veterinárne stredisko

Gottwaldova 37, 052 01 Spišská Nová Ves
vedúci MVDr. Ján Vrábel

Veterinárne stredisko

Gottwaldov riadok 46, 051 24 Levoča
vedúci MVDr. Vincent Halkovič

Veterinárne stredisko

kpt. Nálepku 31, 053 01 Spišské Podhradie
vedúci MVDr. Jozef Cengel

Okresná veterinárna správa Stará Ľubovňa

ul. Červenej armády, 064 01 Stará Ľubovňa
riaditeľ MVDr. Ján Greizinger
zástupca riaditeľa MVDr. Štefan Chovan
ekonóm Vladimír Čámer

Veterinárne stredisko

ul. Červenej armády, 064 01 Stará Ľubovňa
vedúci MVDr. Ján Bobek

Veterinárne stredisko

065 44 Plaveč
vedúci MVDr. Miloš Pastucha

Okresná veterinárna správa Svidník

Letná ul. 2, 089 01 Svidník
riaditeľ MVDr. Michal Rosocha

zástupca riaditeľa MVDr. Michal Lukáč
ekonómka Veronika Ivanová

Veterinárne stredisko

Športová ul., 091 01 Stropkov
vedúci MVDr. Martin Ščešňak

Veterinárne stredisko

Letná ul. 2, 089 01 Svidník
vedúci MVDr. Anton Miščík

Okresná veterinárna správa Trebišov

kpt. Nálepku 1099, 075 01 Trebišov
riaditeľ MVDr. Michal Eštok
zástupca riaditeľa MVDr. Rastislav Ďurečko
ekonóm Ing. Miroslav Ščerbík

Veterinárne stredisko

kpt. Nálepku 1099, 075 01 Trebišov
vedúci MVDr. Ján Kaduk

Veterinárne stredisko

Mierová ul., 077 80 Kráľovský Chlmec
vedúci MVDr. Štefan Tóth

Veterinárne stredisko

ul. Februárového víťazstva, 079 01 Veľké Kapušany
vedúci MVDr. Ján Marcaník

Veterinárne stredisko

ul. Dargovských hrdinov, 078 01 Sečovce
vedúci MVDr. Ján Koščo

Veterinárno-hygienické stredisko

Bitúnková ul. 075 01 Trebišov

Plemenárska stanica

075 01 Milhostov

Pohraničná veterinárna stanica

076 43 Čierna nad Tisou

Veterinárna správa Vranov nad Topľou

Kalinčiakova ul. 879, 093 80 Vranov nad Topľou
riaditeľ MVDr. Daniel Oros
zástupca riaditeľa MVDr. Milan Šulič
ekonómka Ing. Mária Brezovská

Veterinárne stredisko

Kalinčiakova ul. 879, 093 80 Vranov nad Topľou

Veterinárne stredisko

Záhradná 644, 094 31 Hanušovce nad Topľou
vedúci MVDr. Michal Demčák

Okresná veterinárna ošetrovňa

Čemerňanská ul., 093 02 Vranov nad Topľou
vedúci MVDr. Václav Husák

ŠTÁTNE VETERINÁRNE ÚSTAVY**Ústredný štátny veterinárny ústav Bratislava**

Nábr. arm. gen. L. Svobodu 23, 842 53 Bratislava
riaditeľ MVDr. Štefan Kalafa, CSc.
zástupca riaditeľa MVDr. Pavol Štefánik
ekonomický námestník Ing. Jozef Trebatický

ÚŠVÚ - odbor hygieny potravín

Záhradnícka 58, 821 08 Bratislava
vedúci MVDr. Marian Valkovič

Štátny veterinárny ústav Nitra

ul. Májového povstania českého ľudu 3, 949 01 Nitra
riaditeľ MVDr. Tibor Kraščeníč
zástupca riaditeľa MVDr. Pavol Popelka

Referenčné pracovisko genetickej prevencie

Hlohovská ul. 2, 949 01 Nitra
vedúci MVDr. Ján Šucha

Laboratórium rádioimunologických metód

Hlohovská ul. 2, 949 01 Nitra

Pracovisko pre riadenú reprodukciu a transplantáciu embryí

Hlohovská ul. 2, 949 01 Nitra

Referenčné pracovisko pre laboratórnu diagnostiku tuberkulózy

ul. Májového povstania českého ľudu 3, 949 01 Nitra
vedúca MVDr. Mária Hanzlíková

Národné referenčné pracovisko pre kravské mlieko

Vysoká škola poľnohospodárska, 949 01 Nitra

Štátny veterinárny ústav Žilina

Závodská cesta 38, 011 61 Žilina
riaditeľ MVDr. Vladimír Čičman

Štátny veterinárny ústav Zvolen

Pod dráhami 918, 960 86 Zvolen
riaditeľ MVDr. Pavol Lietava, CSc.

Štátny veterinárny ústav Košice

Dukelských hrdinov 1, 043 65 Košice
riaditeľ MVDr. Július Valočik

zástupca riaditeľa MVDr. Gustáv Benko
ekonómka Zlata Vasiľová

Štátny veterinárny ústav Prešov

Bajkalská 28, 080 91 Prešov
riaditeľ MVDr. Juraj Balaščák, CSc.
zástupca riaditeľa MVDr. Hilár Andraško
ekonómka Marta Dzivá

Štátny veterinárny ústav Spišská Nová Ves

Duklianska ul. 46, 052 80 Spišská Nová Ves
riaditeľ MVDr. Milan Krokavec
zástupca riaditeľa MVDr. Emil Košický
ekonómka Helena Vranová

Štátny veterinárny ústav Michalovce

S. Chalupku 20, 071 01 Michalovce
riaditeľ doc. MVDr. Michal Vasiľ, DrSc.
zástupkyňa riaditeľa MVDr. Anna Šeševičková
ekonómka Marta Sabolová

Štátny veterinárny ústav Dolný Kubín

Jánoškova ul. 1611/58, 026 01 Dolný Kubín
riaditeľ MVDr. Ján Uhrín
zástupca riaditeľa Ing. Peter Zvada
ekonómka Mária Kudryová

ORGANIZÁCIE RIADENÉ ŠVS SSR

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky Trnava

Zavarská cesta 7/a, 918 21 Trnava
riaditeľ MVDr. Jozef Sokol, CSc.

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky - pracovisko Nitra

ul. M. Nešpora 4, 949 01 Nitra
vedúci Ing. Ján Kuruc

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky - pracovisko Brno

Hudcova 56/a, 621 00 Brno
vedúci Zdeněk Pokorný

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky - pracovisko Ivanka pri Dunaji

900 28 Ivanka pri Dunaji
vedúca MVDr. Dana Nouzovská

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky - pracovisko Košice

ul. Duklianských hrdinov 1/B, 040 01 Košice

vedúci MVDr. Peter Sviatko, CSc.

Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky - pracovisko Zvolen

Pod Drahami, 960 01 Zvolen

vedúci Ing. Imrich Beseda, CSc.

Ústav veterinárnych informácií a osvetu Bratislava

Nábr. arm. gen. L.Svobodu , 842 13 Bratislava

riaditeľ Ing. Valér Hurčík

zástupca riaditeľa Ing. Ján Husárik

ekonómka Jozefína Valachová

Krajské stredisko príprav údajov ÚVIO Nitra

ul. B. S. Timravy, 950 50 Nitra

vedúca Alena Končíková

Krajské stredisko príprav údajov ÚVIO Banská Bystrica

časť Kráľová, 975 90 Banská Bystrica

vedúca Jana Kameschová

Krajské stredisko príprav údajov ÚVIO Košice

Dukelských hrdinov 1, 040 00 Košice

vedúca Anna Mikulajčíková

Bioveta, n.p. Nitra

Biovetská ul. 32, 949 91 Nitra

riaditeľ MVDr. Dušan Kravárik

ekonóm Ing. Jozef Urban

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv Nitra

Biovetská ul. 32, 949 91 Nitra

riaditeľ MVDr. Vojtech Rajtár, CSc.

zástupca riaditeľa MVDr. Ladislav Sovík

ekonómka Ing. Mária Šimovcová

Inštitút výchovy a vzdelávania veterinárnych lekárov Košice

Cesta Pod Hradovou 13/a, 041 77 Košice

riaditeľ doc. MVDr. Vladimír Jaký, CSc.

zástupca riaditeľa MVDr. Ľuboslav Garaj, CSc.

13.2 Pohotovostný kufor a pohotovostná taška pre riešenie slintačky a krívačky

Pohotovostný kufor

1. Pracovná súprava (montérky)	3 ks
2. Lekárske čiapky	3 ks
3. Protichemické gumové obleky (skafandre)	3 ks
4. Gumové rukavice so zdrsneným povrchom	3 páry
5. Gumové čižmy	3 páry
6. Gumové zástery	3 ks
7. Ponožky	3 páry
8. Uteráky	3 ks
9. Mydlo	3 ks
10. Vreckové svetidlo na batérie	3 ks
11. Kyselina peroctová	1 l
12. Jílková slučka	2 ks
13. Tabuľka s nápisom "Slintačka a krívačka Vstup zakázaný"	5 ks

Pohotovostná taška

1. Chirurgické pinzety	3 ks
2. nožnice zahnuté	3 ks
3. ihly na odber krvi	10 ks
4. glycerínfosfátový pufer v 3 fľaštičkách so štítkami	3 ks
5. sterilné skúmavky so zátkami	10 ks
6. kyselina peroctová	1 l
7. lúh sodný 850 gr	1 fľaša
8. gumové rukavice so zdrsneným povrchom	3 páry
9. igelitové vrecká na vzorky orgánov	10 ks
10. mäsiarske nože	2 ks
11. termoska na odosielanie vzoriek	1 ks
12. vreckové svetidlo na batérie	1 ks
13. lekársky teplomer	15 ks
14. kopytný nôž (pravý a ľavý)	2 ks
15. píłka na kosti	1 ks
16. nosný škripec	1 ks
17. oceľka	1 ks
18. materiál na poskytnutie prvej pomoci (obväzy, dezinf. prostriedok, náplast', rýchloobväz)	

13.3 Pohotovostný kufor na Pohraničnej veterinárnej stanici

(bol založený v roku 1992)

1. Jílková slučka	1 ks
2. Kliešte podľa Ábela	1 ks
3. Nosný škripec	1 ks
4. Trokár veľký	2 ks
5. Trokár malý	2 ks
6. Fonendoskop	1 ks
7. Nožnice zahnuté	1 ks
8. Pinzeta veľká	1 ks
9. skalpel	1 ks
10. lekársky teplomer	3 ks
11. injekčné ihly 12	30 ks
12. injekčné ihly 15	30 ks
13. injekčné striekačky 10 ml s obalom	3 ks
14. injekčné striekačky 20 ml s obalom	3 ks
15. nôž mäsiarsky	1 ks
16. ocielka	1 ks

[illegible]

152

Prvotný doklad č. 2 Pracovný záznam - platobný výmer

GVZ: _____

VEST.NUM.: _____

6	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

[illegible]

Prvotný doklad č. 3 Pracovný záznam veterinárneho pracovníka - oprava

Typ	KVZ	OVZ	VS
1	2-3	4-5	6
4			

Druh zv.	KÓD	N Á Z O V	In- dex	OBVOD		
				čís lo	z n.	Plán
						x
a	b	c	7-9	10 11	12	13 - 18
100	18410	Tuberkulóza bov.tuberkul.	001			
100	18430	Simultánna tuberkulóza	007			
100	17510	Slintačka a krívačka vakcin.	016			
130	10920	Brucelóza - serolog.vyšetr.	017			
130	14510	Mastitídy - klinické vyšetr.	019			
130	14520	Mastitídy - stajňový test	021			
130	14530	Mastitídy - laborat.vyšetr.	023			
130	14540	Mastitídy - vyšetr.bazén.vzor.	025			
130	14550	Mastitídy - biochem.kontrola	027			
100	14040	Leukóza - hematol.vyšetr.	029			
100	18360	Trichofytóza- postrek zvierat	031			
100	18361	Trichofytóza - lokálna liečba	032			
100	18362	Trichofytóza - perorál.liečba	033			
100	18310	Trichofytóza - vakcinácia	034			
100	17610	Sneť slezinná - vakcinácia	035			
100	10710	Beznota - vakcinácia	036			
100	13550 13560	KRCH - serolog. a virolog.vyš.	037			
100	13510 13511	KRCH - vakcinácia	042			
	13520 13521	IBR - vakcinácia				
	13530 13531	PI -3 vakcinácia				
	13540 13541	Adeno a iné - vakcinácia				

Prvotný doklad č. 4 ročný plán preventívnych akcií riadiaceho stupňa (OVZ)-
časť.

14. Obrazová a textová príloha

Čo sa nedostalo do predchádzajúcich častí publikácie a bola by veľká škoda o to prísť

U žijúcich rodinných príslušníkov niektorých našich šéfov veterinárnej služby za zachovali fotografie a iné texty a považovali sme za potrebné, aby sa s nimi čitatelia oboznámili. Preto sme sa rozhodli, okrem umiestnenia v texte, uviesť niektoré i v tejto prílohe.

Med. Vet. Rajmund Poštolka

Za získanie niektorých doteraz neznámych skutočností ďakujeme MUDr. Daniele Stanislavovej, stomatochirurgičke z Bratislavy, vnučke Med. Vet. Rajmunda Poštoľku. Trojročnej dcére vládneho radcu Rajmunda Poštoľku sa prihodila nemilá udalosť, keď ju na majáľese v Stupave ukradli kočovní cigáni a malá Dagmarka sa

Manželka...matka s dcérou a vnúčatmi

našla po pár dňoch bez ujmy na zdraví. Podrobne sme túto situáciu popísali v Slovenskom veterinárskom časopise v roku 2019 v čísle 2. Stratená malá Dagmarka bola neskôr mamička dr. Stanislavovej. Synom Rajmunda Poštoľku bol známy detský ortopéd MUDr. Ivan Poštoľka, v myšliach mnohých mamičiek známy ako autor tzv. Poštoľkových nohavičiek, používaných u detí s poruchami vývoja bedrových kĺbov.

Dcéra Dagmar

Dcéra Jarmila

Rodinná oslava (stojaci syn MUDr. Ivan Poštolka)

Rodinný hrob

MVDr. Milan Kukliš

Najbohatšia zbierka rôznych dokumentov sa podarila získať od vnučiek Dr. Milana Kukliša - akademickej maliarky Kataríny Keményovej z Bratislavy, pani Laura Gunnarsson zo Švédska a ich sesternice pani Dany Malíčkovskej z Bratislavy. Treba vyzdvihnúť ich nesmiernu láskavosť a ochotu pri poskytovaní dokumentačného materiálu i informácií. Spomínali na neho s veľkou úctou a láskou. Volali ho Otata, bol veľmi dobrý, milý a hlboko veriaci. Bol vtipný až do staroby, preto veľmi ľahko prežíval svoj vek. Rád počúval správy, hlavne politické. Vo všetkom pomáhal celej rodine. Mamička pani Katarína hovorila, že mal krásnu pracovňu v dnešnej Starej tržnici. Potom ju dal zrušiť pre nedostatočnú hygienu. Dal postaviť krásnu vilu pri Horskom parku, kde celá rodina vyrastala. Miloval prácu v záhrade. Mal tri vnučky, jedna žije vo Švédsku

Mimoriadny záujem o niektoré údaje o rodákovi zo Záhoria mal i autor časti tejto publikácie MVDr. Pavol Gašpar. Pre túto časť napísal nasledovné:

V roku 1934 sa hlavným veterinárnym radcom a prednostom veterinárskeho oddelenia Krajinského úradu v Bratislave stal MVDr. Milan Kukliš (1885-1967), rodák z Kunova, dnes predmestia Senice. Pochádzal z významnej a národne angažovanej mlynárskej rodiny, ktorá v štyroch generáciách prevádzkovala Horný a Dolný mlyn v Kunove – od roku 1796 až do 1920. Jeho otec Jozef, ktorý mlynárčil na Dolnom mlyne, bol v roku 1918 aj miestnym veliteľom Národnej gardy.

Jeho jediný syn Milan v rodinnej tradícii a v otcových šľapajach však nepokračoval. V roku 1908 získal veterinársku kvalifikáciu na VŠV v Budapešti a doktorát na VŠV v Brne v roku 1934. Ako šéf veterinárskej služby na Slovensku zotrval vo funkcii aj za Slovenského štátu, kedy veterinárske oddelenie bolo organizačne začlenené pod Ministerstvo hospodárstva.

Na webovej stránke <http://filipjurovaty.blogspot.com/2015/09/kam-zmizli-mlyny-na-zahori-2-mlyny-v.html> sa nám podarilo získať ďalšie zaujímavé informácie. Uvádzame ich tak, ako sú tu uvedené:

Po prúde potoka Teplica sa od Sobotišt'a dostávame do Kunova, kedysi samostatnej obce, v ktorej bývali dva mlyny. Prvá zmienka o Hornom Kunovskom mlyne, pochádza z roku 1770, kedy ho Pavol Petrovič a Martin Bulán predali rodine Kalných. Od roku 1794 až do konca prvej svetovej vojny bol vo vlastníctve rodu Kuklišov. Jánovi Kuklišovi sa dokonca podarilo byť richtár Mlynárskeho a pekárskeho cechu panstva Branč. Posledný doložený mlynár Štefan Milde začal vyrábať elektrinu, zriadil pálenicu a usporadúval majálesy. Dnes o mlyne v tomto mieste svedčí názov blízkych polí - Mlynice.

Dolný Kunovský mlyn sa spomína už v roku 1917. K najstarším údajom o mlyne patrí odvečenie Jána Freunda a tovariša Tobiaša v roku 1663 Turkami. Potom až do roku 1928 vlastnila mlyn kunovská mlynárska rodina Kuklišov. Od roku 1928 do roku 1949 vlastnil mlyn Karol Polák, o čom svedčí zachovaný nápis na priečelí.

Na jednej Kunovskej mlynárskej usadlosti bol na vyrezávanom stĺpe mlynice text básne, ktorou bol objekt datovaný:

MDCCCLVI - 1856

“Mokrá táhne voDa
Celé naše kroky,
na hrubíCh lyteráCh
spatříš naše roky,
ona napomáhá
hrmot náš a pLesky
Ač nás zde postaVil
mllnár Ján...”

Zľava - otec, sestra, matka, Milan

Mladý Milan

Zľava mama, stará mama, sestra, Milan, otec

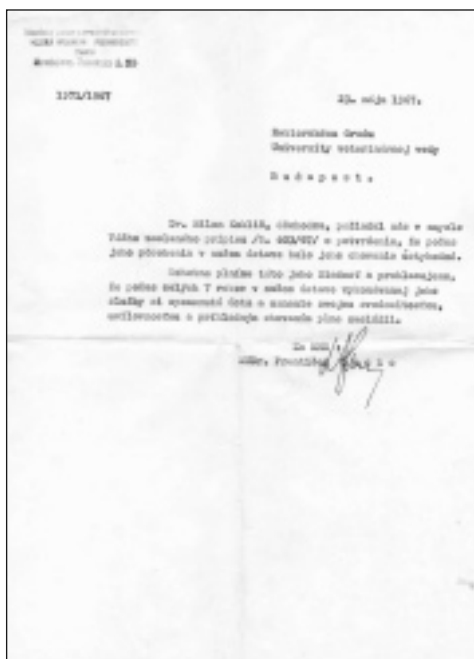
MVDr. Milan Kukliš so svojimi dvomi dcérami (mal tri)

Naľavo podobizne Dr. Kukliša (na dolnej foto s podpisom), vpravo hore Dr. Kukliš ako vojak na koni, vpravo dole mladý Milan

Medzi kolegami (v prostriedku)

Dobrozdanie zamestnávateľa

Pozvanie z Budapeštianskej univerzity na zlaté promócie

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Vyznamenania Dr. Kukliša

1. *Patriae AC Humanitati* - čestné vyznamenanie Červeného kríža za zásluhy udeľované v rokoch 1864-1914
2. *VIRIBUS UNITIS FJ* Rytiersky kríž Františka Jozefa založený r. 1849 na obrázku pravdepodobne Typ III. udeľovaný v rokoch 1914-18
3. *VIRIBUS UNITIS FJ* Záslužný kríž založený r. 1849 udeľovaný 1875-1914
4. *FELDZUG 4. ARMEE 1914-15 VIRIBUS UNITIS* Odznak na čapici 4. rakúskej armády
5. *1914WELTKRIEG1915 MIT FERAINTER KRAFT! 11.ARMEE* Rakúsko-Uhorsko odznak na čiapke 11. cisárskej armády
6. *M.K. 18 H.G.Y.E.* Odznak 18. pešieho pluku maďarskej kráľovskej armády. (*Magyar Királyi 18 Honvéd Gyalog Ezred*)

Medzi kolegami (šiesty sprava)

V Budapešti na alma mater pri zlatej promócií v roku 1967

Epitafná doska na cintoríne v Slávičom údolí v Bratislave

Juraj Baláž

Pri získavaní údajov o Jurajovi sme to takmer vzdali, že či sa nám podarí prísť ku nejakým informáciám, aby publikácia nebola ochudobnená a bola nekompletná. Určité strohé informácie podal MVDr. Július Molnár, CSc, ktorý sa o Jurajovi Balážovi vyjadroval veľmi pochvalne. Podobné správy mal i MVDr. Ivan Babík, ktorý ho poznal z čias, keď pracoval na Ústredí veterinárnych asanačných ústavoch v Bratislave. Taktiež Dr. Blecha si naňho v dobrom spomínal, keď s ním niekoľkokrát osobne rokoval pri riešení odvozu konfiškátov z Hydinárskeho bitúnku v Dunajskej Strede. Mali sme veľké šťastie, keď nám pomohol “vševediaci” internet. Na ňom sme našli hrob v krematóriu v Bratislave a úplne náhodne sme hľadali v staršom bratislavskom telefonickom zozname, či tam nie je meno Juraja Baláža. Našli sme niekoľko, a intuíciou sme telefonovali na adresu, ktorá by snád odpovedala obdobiu, na ktorej mohol bývať. Na prvom čísle sa nik nehlásil, na druhom čísle sa ozval príjemný ženský hlas, a po slušnom zdôvodnení nášho obťažovania a hlavne prosby sme dostali neskutočne radostnú odpoveď - to bol môj otecko a ja som jeho dcéra. Potom nasledovalo stretnutie a získanie potrebných informácií o živote a bohatá fotodokumentácia. Príjemná dáma sa volá MUDr. Daniela Lovíšková, ortopedička.

Juraj Baláž preberá vyznamenanie od doc. MVDr. Ladislava Poláka, CSc.

Putovnú štandardu odovzdáva MVDr. Milan Szabo, CSc., riaditeľ ÚAVU

zľava Ing. František Slezák, prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc., Ing. Peter Valo, doc. Ing. Ivan Knotek, CSc., MVDr. Jozef Kučera

zľava MVDr. Milan Szabo, CSc., (zakrytý), Ing. Peter Valo, doc. Ing. Ivan Knotek, CSc, prof. MVDr. Štefan Haladej, CSc., Ing. František Slezák, MVDr. Andrej Baláž

Epitafná doska

MVDr. Viktor Sýkora

Predpokladali sme, že by nemal byť problém, že by sme o Dr. Sýkorovi nezískali potrebné údaje o jeho živote, práci a výsledkoch. Znova opak bol pravdou. Pomohla nám návštevy jeho hrobu na cintoríne v Slávičom údolí a láskavosť personálu cintorína, ktorý nám dal adresu pozostalých, ktorí sa starajú o hrob. Potom už komunikácia s MUDr. Pavlom Sýkorom, jeho synom a Ing. Vierou Tarabovou Sýkorovou jeho dcérou a mali sme potrebné údaje.

Aký bol MVDr. Viktor Sýkora?

Čo o ňom napísal MVDr. Milan Šajgalík, pracovník Biovety v Nitre v nadpise článku Predstihol generáciu a bolo to určené pre Múzeum histórie veterinárnej medicíny pri UVL v Košiciach.

S vďakou sme tento materiál prijali od dcéry dr. Sýkoru ing. Viery Tarabovej Sýkorovej.

Mal široký, rozhlád, analyticko-syntetické myslenie, výbornú pamäť, neúnavnú tvorivú aktivitu i manažérske schopnosti, vysoko prevyšujúce vtedajšie podmienky a toto ho predurčovalo na riadiace posty. Obratom dokázal vytvoriť riešiteľský kolektív. Skĺbil potrebných odborníkov, ktorým dal základné inštrukcie pre smerovanie k žiadanému cieľu. Prekážky, ktoré sa pri riešení vynárali, pokladal za výzvu na ich zdolávanie. Hoci v tom čase nebol k dispozícii internet, mal aktuálny prehľad o dianí vo svete v celej oblasti veterinárnej medicíny a príbuzných odborov. Podporoval vzdelávanie, vyžadoval zvyšovanie kvalifikácie od spolupracovníkov. Po návrate z vedeckých podujatí doma i vo svete, informoval svoje okolie o najnovších poznatkoch a trendoch v danej oblasti. Vedel vystihnúť podstatu problému. Komunikoval s odborníkmi s Maďarska, Ruska, Nemecka, Francúzska a

d'alšími, v ich rodnej reči a mladších spolupracovníkov nabádal k štúdiu jazykov.

Žil v duchu štúrovského "veľa tvoriť, málo troviť". Intenzívne pracoval, odpovoľoval iba krátko. Jeho odbornému a pre podnik i poľnohospodársku prax prospešnému rozletu, bránili vtedajšie rigidné predpisy a nariadenia. Časť jeho zámerov sa mu už nepodarilo zrealizovať. Mal snahu, okrem iného, v Biovete vybudovať moderný virologický pavilón. Už v 70-tych rokoch minulého storočia vyvíjal úsilie o sformovanie spojených farmaceutických podnikov na Slovensku. Mal na mysli upevnenie a zvýšenie konkurencieschopnosti výskumných a výrobných podnikov pôsobiach v oblasti humánnej i veterinárnej medicíny, ktoré by spoločne lepšie odolávali rastúcemu tlaku a tvrdej konkurencii veľkých monopolov a súčasne, aby mali viac skoncentrovaných financií potrebných na výskum.

Príchod dr. Sýkora do Biovety v Nitre znamenal pre podnik a jeho zamestnancov prelomovú zmenu. K biologickému výskumu, vývoju a výrobe veterinárnych očkovacích látok potrebných pre Slovensko ako aj pre celú vtedajšiu Československú republiku, pribudla farmácia. Teda výskum, vývoj a výroba farmaceutických prípravkov, ale aj kŕmnych doplnkov, vitamínových, minerálnych a liečivých premixov.

Objem farmaceutickej výroby postupne prevážil nad biologickou. Došlo k prebudovaniu celých zariadení, nových liniek, neraz na kolene. Množstvo práce vykonali pracovníci úseku technického rozvoja Biovety, počnúc výkresmi, výrobou a realizáciou špičkových, unikátnych zariadení.

Nitrianska Bioveta zaznamenala rozmach. Zvyšovanie kvalifikácie pracovníkov na všetkých stupňoch od robotníkov po riadiacich pracovníkov, ako aj zvýšenie objemov výroby, sa odzrkadlilo vo zvyšovaní príjmov pracujúcich. Finančné odmeny na oddeleniach, ktoré si to zaslúžili, boli aj niekoľko krát za rok. Zvýšené výkony a motivácia, viedli k ďalším aktivitám. Významnú úlohu hralo napr. vynálezcovské a zlepšovateľské hnutie, ktoré tiež podporoval. S kvalitnými výrobkami sa bolo treba pochváliť a uspieť voči konkurencii v zahraničí, Preto dal prihlásiť Biovetu ako vystavovateľa na Medzinárodný chemický veľtrh INCHEBA. Opakovaná aktívna účasť podniku na medzinárodnom fóre sa odzrkadlila aj na postupnom náraste objemu exportu biovetských výrobkov do sveta a na druhej strane, prebráním najnovších poznatkov zo sveta. Začalo sa s výrobou aktuálnych, pre chovateľov potrebných liečiv a kŕmnych doplnkov, rozširovala sa spolupráca so zahraničnými firmami.

Pre udržanie zdravých chovov a dosahovanie úspechov v chovateľstve, dr. Sýkora presadzoval širšie náhľady. Nie len imunoprofylaxiu, ale aj nutnosť dodržiavania zásad správnej zoohygieny a výživy. Na pomoc praxi pod jeho vedením pripravili a realizovali v nitrianskej Biovete napríklad vyše 70 receptúr vitamínových, minerálnych a iných preémixov.

A to nespomíname mnohé ďalšie premixy, vyrobené ad hoc, pre riešenie aktuálneho výživového, či zverozdravotného problému určitého chovu, v danom čase, keď sa na Biovetu, či konkrétne dr. Sýkora, obrátili s problémom chovateľa. Medzi

nimi sa v krátkom čase rozšírili správy o prospešnosti jeho rád ale aj rýchlosti, s akou sa im pomoc dostávala. Nemal v obľube otáľanie, ale aj sám bol v mnohom netrepezlivý. Také konštatovanie, ako “to sa nedá”, alebo “v tom bude problém” - boli pre neho cudzími pojmami. Ak vznikne problém, treba ho riešiť a vyriešiť. Pre tých mladších, mal ešte dodatok - “ak si nebudeš vedieť rady, tak príď za mnou!” Dvere na jeho pracovni boli otvorené pre každého, bez výnimky, Pojem stránkové dni nepoznal.

Pre ilustráciu uvádzame jednu z príhod. V jednom z veľkochovov sa rapidne zhoršovala situácia, ktorú sa nedarilo žiadnymi z použitých prostriedkov zložiť. Po prehliadke chovu a analýze príčin vážnych zverozdravotných problémov, dr. Sýkora a spolupracovníci obratom pripravili receptúru vhodného liečebného premixu. Chýbajúce komponenty bolo treba doviesť. (V takýchto prípadoch najskôr zásobovači telefonovali, ďalekopisovali a ak nepochodili, telefonoval, uhaňal aj on. Mal veľa známych, priateľov, ale aj nepriateľov. Svoje široké kontakty a organizačné schopnosti zúročoval pre úspešné napredovanie a rozvoj podniku, pre úžitok našich chovateľov. Nie raz sa stalo, že osobne doviezol účinnú látku, hoci zo zahraničia, doslova, z jedného dňa na druhý. V takých prípadoch ráno zavolať vedúceho zásobovania: “Pán magister, firme X musíme vrátiť surovinu/surovinu najskôr do.....Všetky doklady sú na stredisku !.)

Aj v ten deň, na stredisku č. , vyrábali podľa plánu. Ale popoludní už pracovali na mimoriadnej šarži. Jej finalizácia sa nečakane pretiahla až do večerných hodín, pretože auto s akousi surovinou meškalo. Keď dr. Sýkora cestou z jednej zo zvyčajných popoludňajších návštev v chovoch zastavil v podniku, aby sa presvedčil o stave prác, našiel osadenstvo ešte pri miešacích zariadeniach a plničkách, i kontrolnom laboratóriu. Pretože chlapom už “vyhrávali cigáni”, dr. Sýkora dal šoférovi peniaze, aby nakúpil jedno a nápoje. Nestrpel zaháľanie, ale na druhej strane, v jeho spoločnosti bolo vždy veselo. Vedel si nájsť vhodné slovo pre každého z zamestnancov podniku, ktorých už za krátku dobu po nástupe do Biovety, poznal po mene.

Mal nielen vynikajúcu pamäť, schopnosť vystihnúť podstatu problému, ale aj analyticko-syntetické prednosti a bol neúnavným manažérom.

Bol náročný na svojich spolupracovníkov, ale aj na seba. Nepoznal 8 hodinový pracovný čas. Keď sa riešil problém, už ráno, na druhý deň, prichádzal s poznatkami, ktoré našťudoval z rôznych literárnych zdrojov, alebo ich konzultoval s renomovanými odborníkmi. Relaxoval iba krátko. Na služobných cestách autom si na chvíľu pospal, vtipom prebral a rozveselil posádku a už riešili otázky z porady, či vybavovaní na rôznych inštitúciách, aby sa dohodlo o ďalších postupoch a bez meškania rozbehli ďalšie práce, či vybavovania. Alebo sa riešil princíp účinnosti nového liečivého prípravku, vhodnosť kombinácie jednotlivých účinných látok a organizácia overovacích postupov, či úprava technologických zariadení, ktoré pracovníci úseku technického rozvoja Biovety dokázali vždy perfektne naprojektovať i zrealizovať.

Verba movent, exempla trahunt (slová povzbudzujú, príklady tiahnú).

Počas osláv 25. výročia Biovety v Nitre, ktoré sa konali v Estrádnej hale tunajšieho PKO, po ukončení oficiálnej časti si vzal mikrofón a vyzval všetkých mužov, zamestnancov podniku, aby sa cez prestávku, pred kultúrnym programom, zhromaždili na balkóne. (Bola práve jeseň, čas brigád - pomoci patronátnym poľnohospodárskym podnikom.) Tam svojim zvučným hlasom oznámil zhromaždeným, že JRD XY nás požiadalo o pomoc, tak na zajtra a pozajtra, t.j. v sobotu a nedeľu, ideme na brigádu, pomôcť zberať cukrovú repu. autobus bude pristavený každé ráno o siedmej pre Biovetou. Zišli sme sa tu, aby sme zostavili rozpis brigádnikov. Tu sú dva papiere. Na jeden sa zapíšu dobrovoľníci na sobotu, na druhý tí, čo chcú ísť v nedeľu. Ja sa zapisujem na sobotu - a podpísal sa na jeden z pripravených papierov. Zaželel všetkým ešte raz príjemnú zábavu, zavtipkoval a v hlúčku rozosmiatych spolupracovníkov schádzali po širokom schodišti do veľkej sály. Zábava to musela byť dobrá, pretože niektorí vytrvalci išli z osláv ráno s krátkou zastávkou doma hneď do podniku, kde sa prezliekli do pracovného oblečenia, čižiem a teplých kabátov. Ráno pred siedmou už bolo pred vrátnicou veselo. Hlúček mužov postávajúcich okolo riaditeľa spomínal na zážitky z večera. Pozornosť všetkých sa ale sústreďovala na veľký pohár s kyslými nakladanými uhorkami, ktoré im so sebou priniesol. Ako si ich náramne všetci pochvalovali! Tie nemali šancu splsnivieť.

Niečo z archívu profesora Plevu

Zľava MVDr. Artur Pavlík, riaditeľ OVZ Nitra, sediaci doc. MVDr. Ladislav Popluhár, CSc, MVDr. Štefan Szilvasi, pracovník OVZ Nitra, prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.

Sprava MVDr. Artur Pavlík, prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.

Prietrž hrádze Dunaja pri Patinciach, 1965. Zľava povereník poľnohospodárstva Koloman Boďa, otočený chrbátom, Ing. Vladimír Pagáč, doc. MVDr. Ján Pleva, CSc., František Ižold

Minister Koloman Bodá na návšteve východného Slovenska, Michalovce, 1969

Pedagógovia Veterinárskej fakulty VSP v Nitre na čele s dekanom prof. Gdovinom pred odchodom na akciu tlmenia SLAK-u, 1953 Sprava: Gdovin, Vrtiak, Tomáš, Vrzguľa, Hanzalová, J. Hrušovský, Pleva, Zapletal, vodič autobusu Cilík.

Rektor
Univerzity veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach
Dr. h. c. prof. MVDr. Jana Mojžišová, PhD.

Košice 27. novembra 2018

Vážení pán profesor,

pri príležitosti Vášho jubilea – 90 rokov – Vám srdečne blahželám v mene celej akademickej obce Univerzity veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach a spolu so zlatou medailou našej univerzity pripíjam aj svoje osobné blahželanie.

Celý svoj profesionálny život ste venovali tejto univerzite, a oľ tu po nickom ostane nezmatateľná stopa, budete to isto Vy, ktorý ostávate v našich spomienkach ako osobnosť osobitých ľudských a profesionálnych kvalít. Plnosť svojej vedomosti, sila a energia ste venovali tejto univerzite, študentom, svojim kolegom i kolegom z praxe. Je takmer nemožné na jednom mieste vymenovať všetko, čo ste urobili pre túto školu, pre rozvoj viacerých pracovísk i študijného programu hygieny potravín, či pre rozvoj veterinárnej medicíny a veterinárnej služby. Názvaly si Vás budeme pamäťou ako jedného z prvých absolventov viednej Fakulty veterinárskej v Košiciach, ako osobnosť, ktorá sa podieľala v nedeľnej dobe na vybudovaní súdnej veterinárnej služby na Slovensku a vedúceho novozriadeného ústavu verejného a súdneho veterinárstva i vedeckého rozvojomnej disciplíny. Aj svoje skúsenosti z výkonných funkcií riaditeľa veterinárnej služby na Slovensku ste preniesli do progresívnych organizačných zmien na univerzite a do jej oslov ste sa už nezmatateľne zapísali ako zakladateľ študijného odboru hygieny potravín, a to z hľadiska pedagogického, vedeckého i riadiaceho. Váša erudícia a zameranosť pre rozvoj hygieny potravín prešli hranicu Slovenska a mali svoje uplatnenie aj na našej partnerskej Vysokej škole veterinárskej v Brne, pričom jedným z výsledkov je aj najväčšia medzinárodná vedecká konferencia Hygieny alimentorum, ktorá sa chystá osláviť štyri desaťročia svojej existencie.

S láskavým úsmievom sa na univerzite skladáme pred výsledkami Vašej práce na poli vedeckej, pedagogickej a organizačnej. Nemôžem opomenúť Vaše pôsobenie vo vedeckej rade univerzity, Vašu bohatú publikačnú činnosť či výchovu takmer dvochstatisíc kandidátov vied. Nespomínam sa neďalší ani Vašu nádej pre šport, najmä futbal, ktorý si aj dnes bez Vás nevieme predstaviť a stále sa môžeme tešiť z Vašej prítomnosti na mnohých podujatiach, keďže ako emeritný profesor sa stále zapájate o dianie na našej univerzite.

Dnes, v tieto slávnostné chvíle, mi dovoľte úprimne sa Vám poďakovať za všetko, čo ste urobili v prospech našej univerzity. Ani my nezabúdame na Vás a v histórii tejto školy Vám patrí trvalé a úctyhodné miesto. Do ďalších rokov Vám prajem najmä pevné zdravie, potešenie z výsledkov celoživotnej práce, osobnú i rodinnú pohodu.

S úctou

Vážení pán
prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc.
Jentiajská 9
Košice

Ďakovný list rektorky UVLF v Košiciach prof. MVDr. Jánovi Plevovi, DrSc. pri príležitosti jeho 90. narodenín

15. Riaditelia Štátnej veterinárnej správy 1969 - 2020

1. **MVDr. Štefan ÁRVAY**, prvý riaditeľ Štátnej veterinárnej správy Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky (ŠVS MPVŽ SSR), od 1. januára 1969 do 31. augusta 1970.

2. **Prof. MVDr. Štefan HALADEJ, CSc.**, ústredný riaditeľ ŠVS MPVŽ SSR, od 1. septembra 1970 do 9. januára 1990.

3. **MVDr. Dušan HLINKA, CSc.**, ústredný riaditeľ ŠVS MPVŽ SR, od 1. februára 1990 do 30. apríla 1991.

4. **MVDr. Juraj SALAJ, PhD.**, ústredný riaditeľ Štátnej veterinárnej správy SR (ŠVS SR), od 1. mája 1991 do 4. januára 1993.

5. **Prof. MVDr. Jozef SOKOL, DrSc.**, ústredný riaditeľ ŠVS SR, od 5. januára 1993 do 31. augusta 2000.

6. **Dr.h.c. Prof. MVDr. Dušan MAGIC, PhD.**, ústredný riaditeľ ŠVS SR, od 1. septembra 2000. Od 21. januára 2002 ústredný riaditeľ Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR (ŠVPS SR) do 16. marca 2003.

7. **Prof. MVDr. Jozef BÍREŠ, DrSc.**, ústredný riaditeľ ŠVPS SR, od 17. marca 2003 do 4. júna 2007.

8. **MVDr. Ján Pliešovský, CSc.**, ústredný riaditeľ ŠVPS SR, od 5. júna 2007 do 14. júla 2010.

9. **MVDr. Rudolf Smriga**, ústredný riaditeľ ŠVPS SR, od 15. júla 2010 do 19. septembra 2010.

10. **Prof. MVDr. Jozef BÍREŠ, DrSc.**, ústredný riaditeľ ŠVPS SR, od 20. septembra 2010 doteraz.

V období od 10.1.1990 až 31.1.1990 bol dočasným vedením ŠVS MPVŽ SSR poverený **MVDr. Stanislav Polakovič**

16. Použitá literatúra

- BEDNÁRIK, J.: osobný spis vedený v evidencii Okresného veterinárneho zariadenia v Senici, t. č. v súkromnom vlastníctve.
- BOLEČEK, K., HALAŠA, M.: 60 rokov veterinárnej laboratórnej a klinickej diagnostiky na Slovensku Štátny veterinárny ústav Bratislava, 1999, ISBN 80-968192-9-1
- BUGARSKÝ, A., PLEVA, J., KORIM, P.: Verejné veterinárske lekárstvo, UVL, Košice, 2002, 272 s., ISBN 80-88985-79-2
- CABADAJ, R., PLEVA, J.: História hygieny a technológie potravín. Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach, Košice 2003, 176 s., ISBN 80-88985-96-9
- FEJEŠ, J.: Za MVDr. Vítazoslavom Schererom, SVČ, č. 4, 2003, s. 58-59
- FEJEŠ, J.: MVDR. Pavol Opluštil, Magistrátny veterinárny radca, Košice, IVVL, 2002, 44 s., ISBN 80-968464-8-5
- GAŠPAR, P.: Veterinárna medicína na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia, SVČ, č. 2, 2018, s. 201 - 204
- GAŠPAR, P.: osobná informácia, 2019
- GAŠPAR, P.: MVDr. Jozef Bednárík - takmer zabudnutý šéf veterinárnej služby, SVČ, č. 1, 2019, s. 98 - 100
- HALADEJ, Š. a kol.: 25 rokov socialistického veterinárstva na Slovensku, Ústav veterinárnej osvetu ŠVS MPVŽ SSR vo vydavateľstve Príroda v Bratislave, 1976, 135 s.
- HALADEJ, Š.: Ochrana veľkochovov hospodárskych zvierat pred slintačkou a krívačkou, Príroda Bratislava, 1975, 81 s.
- HALAŠA, M.: Zomrel MVDr. Pavol Laurenčík, Slovenský veterinársky časopis, č. 2, 2001, s. 26
- HUSÁR, L.: Miesto a význam Slovenskej spoločnosti veterinárnych lekárov v dejinách spolkov, IVVL, Košice, 2013, 16 s., ISBN 978-80-89280-39-1
- HUSÁR, L.: Slovenské veterinárstvo v rokoch 1939-1945, IVVL, Košice, 2001, 177 s., ISBN 80-968464-7-7
- HUSÁR, L.: Organizačný a štrukturálny vývoj slovenského veterinárstva v rokoch 1945-1960, IVVL, Košice, 2000, 141 s., ISBN 80-968464-3-4
- HUSÁR, L., a kol.: Od zverolekárskeho spolku po Komoru veterinárnych lekárov Slovenskej republiky, 1876-2009, KVL SR, 2009, 241 s., ISBN 978-80-967681-4-1
- HUSÁR, L.: Prvé samostatné veterinárne organizácie v Československej republike, Krajské a Okresné veterinárne zariadenia v roku 1960, 50. výročie, IVVL Košice v spolupráci so ŠVPS SR a KVL SR, 2010, 76 s., ISBN 978-80-89280-30-8

- HUSÁR, L. a kol.: Expertízy slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách sveta (50. výročie). IVVL, Košice. 2015, 313 s., ISBN 978-80-89280-43-8
<https://www.teraz.sk/slovensko/osobnosti-martin-kvetko-bol-vyznamnym/138190-clanok.html>
<https://www.osobnosti.sk/osobnost/ivan-postolka-2261>
<http://filipjurovaty.blogspot.com/2015/09/kam-zmizli-mlyny-na-zahori-2-mlyny-v.html>
<https://www.geni.com/people/Milan-Alexander-Kuklis-MVDr/6000000007471984898>
<https://www.geni.com/people/Gabriela-Etela-Kuklisova/6000000007472145513>
 JAKÝ, V.: Doc. MVDr. Štefan Haladej, CSc., päťdesiatročný, Veterinárství, 1980, 30, 5
 JANTOŠOVIČ, J., BÍREŠ, J., KOZÁK, M.: Štátna veterinárna správa na Slovensku 1918 - 1938, ŠVPS Bratislava, 2005, 51 s., ISBN 80-7148-058-4
 JANTOŠOVIČ, J. a kol.: Spomienka na MVDr. Pavla Laurenčíka, SVČ, č. 1, 2008
 JANTOŠOVIČ, J. a kol.: Významné osobnosti veterinárskej medicíny, Košice IVVL, 2004, 108 s., ISBN 80-968818-4-1
 JANTOŠOVIČ, J. a kol.: Med. Vet. Rajmund Poštolka, Prešov, Infovet, 4, 2005, s. 193-194
 JANTOŠOVIČ, J., BUGARSKÝ, A., KOZÁK, M.: MVDr. Samuel Adamat' (1904-1976), Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach, INFOVET, 4, 2002
 JANTOŠOVIČ, J. a kol.: História veterinárneho školstva, IVVL, Košice, 2006, 34 s.
 JANTOŠOVIČ, J., FRIED, K., POKORNÝ, J.: Počiatky štátnej veterinárskej služby na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, INFOVET, 6, 2000, VII. ročník s. 277-280
 KLADNÝ, J.: Osobný spis, archív Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu Bratislava
 LOVIŠKOVÁ, D.: osobná informácia, 2020
 MÁRTON, Š.: osobná informácia, 2019
 MOLNÁR, J.: História veterinárstva okresu Trnava, IVVL, Košice, 2002, 325 s., ISBN 8-968818-2-5
 MOLNÁR, J.: osobná informácia, 2019
 NAGYOVÁ, A., a kol.: Od Ministerstva orby po Oblastnú veterinárnu správu v Bratislave, Poster – 12. medzinárodné sympóziu. k dejinám medicíny, farmácie a veterinárnej medicíny. Bratislava, 2018.
 MÁTÉ, D.: Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc. deväťdesiatnikom, Bulletin Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárske vedy pri SAV v Bratislave, BULLETIN 2018, č. 42, s.20

- PIATKA, J.: Za MVDr. Štefanom Árvayom, Veterinářství, 1990, 40, 4, s. 191
- POKORNÝ, J. a kol.: Prvé celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov seniorov nad 70 rokov, IVVL, Košice, 2002, 44 s., ISBN 80-968818-1-7
- POKORNÝ, J. a kol.: Druhé celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov seniorov nad 70 rokov, IVVL, Košice, 2007, 48 s., ISBN 978-80-89168-26-2
- POKORNÝ, J. a kol.: Tretie celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov seniorov nad 70 rokov, IVVL, Košice, 2012, 68 s., ISBN 978-80-89280-37-7
- POKORNÝ, J. a kol.: Štvrté celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov seniorov nad 70 rokov, IVVL, Košice, 2017, 90 s., ISBN 978-80-89280-46-9
- PRÁVNÁ ÚPRAVA VETERINÁRNEJ STAROSTLIVOSTI, Štátna veterinárna správa Slovenskej socialistickej republiky, Bratislava, 1988, vytl. Ústav veterinárnych informácií a osvetu, publ. č. 169/1988
- REALIZAČNÉ OPATRENIA NA OCHRANU VEĽKOCHOVOV HOSPODÁRSKYCH ZVIERAT,(č. 9474/1973-PV z 9. 38. 1973) Vestník MPVŽ SSR ročník V., čiastka 20, z 15. septembra 1973
- RVPS Liptovský Mikuláš - osobný spis MVDr. Štefana Árvaya
- SLOVENSKÝ BIOGRAFICKÝ SLOVNÍK, II. zväzok E-J, Matica Slovenská, Martin 1987.
- STANISLAVOVÁ, D.: osobná informácia 2019
- ŠKODA, R.: Slovenskí študenti na štúdiách veterinárstva za 2. svetovej vojny (Viedenski študenti), vydané na vlastné náklady vo vydavateľstve IRIS, Bratislava, 2014, ISBN 978-80-8153-023-4
- Telefónny zoznam veterinárnych organizácií, Vydal Ústav veterinárnych informácií a osvetu, Bratislava, 1988
- TUREK, P.: Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc., oslávil 85. narodeniny, Spravodajca UVLF v Košiciach, XI-XII 2013, číslo 6, roč. XLII, s.14.
- VINŠ, J., PÄTOPRSTÝ, M.: Operatívna evidencia terénnej veterinárnej služby, Praha, Státní zemědělské nakladatelství, 1979, 387 s.
- ZÁKON č. 32/1963 Zb. o organizácii riadenia poľnohospodárstva
- ZBORNÍK ŠTÁTNEJ VETERINÁRNEJ SPRÁVY MPVŽ SSR, 1, 1976, vydala ŠVS MPVŽ SSR vo vydavateľstve Príroda v Bratislave

**Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov vydal
vo svojej edícii HISTORIA MEDICINAE VETERINARIAE
od roku 2000 tieto publikácie:**

1. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J., Kozák M., Filo Š.:
Prof. MUDr. Pavol Adámi (1736-1814), str. 35, 2000
2. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J.: *Prof. Dr. František Hutýra*,
str. 27, 2000
3. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J., Kozák M.: *Prof. Dr. Jozef Marek*, str. 30,
2000
4. Feješ J.: *História tlmenia žrebčej nákazy (duriny) na Slovensku po 2. sveto-
vej vojne*, str. 6, 2000
5. Husár L.: *Organizačný a štrukturálny vývoj slovenského
veterinárstva v rokoch 1945 – 1960*, str. 141, 2000
6. Husár L.: *Slovenské veterinárstvo v rokoch 1939 – 1945*, str. 177, 2001
7. Feješ J.: *MVDr. Pavol Opluštil, magistrátny veterinárny radca*,
str. 44, 2002
8. Pokorný J. a kol.: *Prvé celoštátne stretnutie veterinárnych
lekárov – seniorov nad 70 rokov 20. – 21. júna 2002 v Košiciach*,
str. 44, 2002
9. Molnár J.: *História veterinárstva okresu Trnava*, str. 325, 2002
10. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J., Kozák M.: *Významné
osobnosti veterinárskej medicíny*, str. 108, 2004
11. Husár L., Pokorný J.: *História postgraduálneho vzdelávania
veterinárnych lekárov na Slovensku*, str. 177, 2005
12. Husár L., Pokorný J.: *Konská nemocnica vo Veľkej Ide v rokoch 1915 –
1918*, str. 28, 2006
13. Jantošovič J., Kozák M., Slosiarik J., Pokorný J., Vrabec V.:
História veterinárskeho školstva, str. 34, 2006
14. Pokorný J. a kol.: *Druhé celoštátne stretnutie veterinárnych
lekárov – seniorov nad 70 rokov*, str. 48, 2007
15. Husár L., Pokorný J.: *História postgraduálneho vzdelávania
veterinárnych lekárov na Slovensku, 50. výročie Inštitútu
vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach*, str. 202, 2008
16. Molnár J.: *Alexander Kotlán, život a dielo*, str. 47, 2008
17. Molnár J.: *Veda na dlhé trate..., život a dielo Františka
Nižňanského, 1911-1967*, str. 200, 2008

18. Husár L.: *Prvé samostatné veterinárske organizácie v Československej republike Krajské a Okresné veterinárne zariadenia v roku 1960, 50. výročie*, str. 76, 2010
19. Feješ J.: *Veselo aj vážne zo života zverolekára*, str. 100, 2010
20. Pokorný J. a kol.: *Tretie celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov - seniorov nad 70 rokov, Slovenská veterinárska historiografia, podiel veterinárnych lekárov - seniorov, na jej spracovaní a publikovaní*, str. 68, 2012
21. Husár L.: *Miesto a význam Slovenskej spoločnosti veterinárnych lekárov v dejinách spolkov*, str. 160, 2013
22. Husár L.: *Chýreční Slováci v dejinách veterinárstva feudálneho Uhorska. Peter Madáč z Veľkej Polomy*, str. 60, 2013
23. Husár L. a kol.: *Expertízy slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách sveta (50. výročie)*, str. 313, 2015
24. Pokorný J. a kol.: *Štvrté celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov – seniorov nad 70 rokov*, str. 90, 2018
25. Buleca J.: *Návrat z nenávratna - Michal Breza*, str. 78, 2018
26. Husár L., Pokorný J., Blecha J.: *História postgraduálneho vzdelávania veterinárnych lekárov na Slovensku, 60. výročie Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov, Tretie doplnené vydanie*, str. 272, 2018
27. Molnár J., Matoušek B., Pokorný J., Schmidt W.: *História veterinárstva regiónu Trnava, Druhý diel*, str. 285, 2019
28. Gašpar P.: *Veterinárstvo na Záhorí a čo mu predchádzalo*, str. 178, 2019
29. Márton Š.: *Zverolekári o zverolekárstve*, str. 204, 2020
30. Márton Š.: *Aj zverolekár je len človek*, str. 68, 2020
31. Márton Š.: *Zverolekár o včelároch a včelách, „Veľký včelár Malý“ - človek s „veľkým srdcom“*, str. 78, 2020
32. Blecha J. a kol.: *História Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky (50. výročie), prvá časť*, str. 186, 2020

Uvedené publikácie si môžete objednať na adrese:

Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov
Cesta pod Hradovou 13/a
041 77 Košice
ivvl@ivvl.sk

MVDr. Jozef Blecha a kolektív

**História Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky
(50. výročie)**

prvá časť

ISBN 978-80-89280-55-1

MVDr. Jozef Blecha

Publikačne aktívny člen Komisie histórie veterinárskej medicíny pri IVVL v Košiciach prijal odporúčanie, aby bol vedúcim autorského kolektívu pre prípravu tejto publikácie. I keď opovoľnoval, že nemá skúsenosti s takouto činnosťou, nahradiť zosnulého excelentného veterinárskeho historiografa, majstra slova Lacka Husára nebolo jednoduché, no v spolupráci s kolegami a hlavným redaktorom MVDr. Jozefom Pokorným sa spoločným úsilím podarilo zozbierať veľa dokumentačného materiálu a napísať z hľadiska historiografického cennú knihu.

MVDr. Jozef Blecha sa narodil 23. novembra 1939 na Záhorí v Sološnici, okres Malacky. Základné vzdelanie získal v rodnej obci a maturoval na Poľnohospodárskej technickej škole v Oravskom Podzámku. Tam vznikla i myšlienka na štúdium veterinárnej medicíny. Po jej ukončení od 1. júla 1960 začal pracovať ako veterinárny technik na novozriadenom Okresnom veterinárnom zariadení v Dolnom Kubíne. Neskôr po úspešných prijímacích skúškach v r. 1961 pokračoval v štúdiu na vtedajšej Vysokej škole veterinárnej v Košiciach do roku 1967. Počas štúdia pracoval ako demonštrátor a pomocná vedecká sila na II. internej klinike.

Po ukončení vojenskej služby nastúpil na OVZ v Dunajskej Strede ako veterinárny hygienik. V roku 1975 bol poverený funkciou odborného veterinárneho lekára pre ochranu veľkochovov a zástupcu riaditeľa OVZ.

V roku 1985 začal pracovať na Mestskej veterinárnej správe v Bratislave, kde v rokoch 1985 – 1989 vykonával funkciu vedúceho strediska tvorby a ochrany životného prostredia a od 1. januára 1990 do reorganizácie 31. júla 1996 funkciu okresného epizootológa. Potom určitý čas pracoval na Štátnej veterinárnej správe SR s pracovným zaradením na hraničnej veterinárnej stanici. V roku 2001 nastúpil pracovať na Krajskú veterinárnu a potravinársku správu v Bratislave do funkcie epizootológa a posledný rok svojej odbornej činnosti ukončil vo funkcii krajského veterinárneho lekára.

Po odchode do dôchodku hneď v roku 2004 začína svoju pedagogickú činnosť na Súkromnej strednej odbornej škole veterinárnej v Bratislave, ktorej riaditeľom bol doc. MVDr. Vladimír Jaký, CSc. Zotrval tu plných 10 rokov.

Ešte pred odchodom do dôchodku sa v roku 2002 stal aktívnym členom Komisie histórie veterinárskej medicíny pri IVVL v Košiciach.

Podstatnú časť mnohých príspevkov uverejnil samostatne ale aj v spoluautorstve v Slovenskom veterinárskom časopise i v Infovete. Týkajú sa činnosti pracovísk spadajúcich pod ŠVPs SR, no hlavne sú venované významným osobnostiam nášho stavu pri životných jubileách alebo in memoriam. Žije v Bratislave.